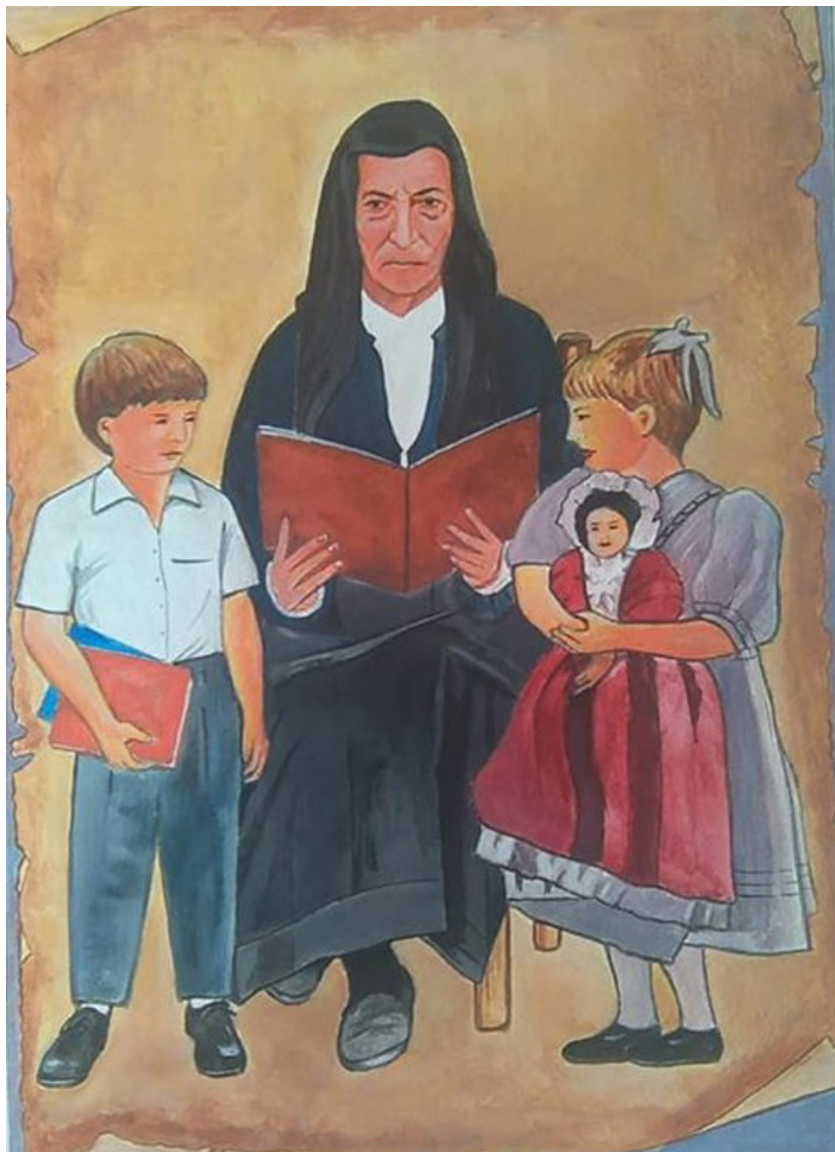

Ο ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΤΑΠΑΚΟΥΔΗΣ

Γράφει Χωρικές ιστορίες, ιστορίες της Χλώρακας

Τίτλος: ΧΩΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ, ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΧΛΩΡΑΚΑΣ
Συγγραφέας: ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΤΑΠΑΚΚΟΥΔΗΣ

Διεύθυνση: Γρίβα Διγενή 15 Χλώρακα, Πάφος
Τηλ. 99435899
Email: k.tapakoudes@cytanet.com.cy

ISBN

Έντυπη έκδοση 978-9963-2959-5-1

Έτος έκδοσης: 1916

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-9925-7534-5-1

Σελίδες: 330

Τίτλος, "Χωρικές ιστορίες, ιστορίες της Χλώρακας"
Συγγραφέας: Κυριάκος Ταπακκούδης

Ψηφιακή έκδοση, ISBN 978-9925-7534-5-1

Σελίδες, 330

Έτος επανέκδοσης, 2019

Καλλιτέχνηση εξωφύλλου, Αθηνόδωρος Γεωργίου

ΚΥΡΙΚΟΣ ΤΑΠΑΚΟΥΔΗΣ:

Κάποιες ιστορίες θα σας διηγηθώ, ανθρώπων κυρίως χωρικών που έζησαν τα περασμένα χρόνια από τις αρχές του προπερασμένου αιώνας έως και προσφάτως, που βίωσαν φτώχεια και εξαθλίωση στα πενήντα χρόνια εκείνα όταν τον λαό της Κύπρου καταδεινάστευαν πρώτα οι Τούρκοι και ύστερα οι Εγγλέζοι.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΛΥΠΗΤΕΡΕΣ

Ο ΝΕΚΡΟΘΑΦΤΗΣ
ΤΟ ΨΥΧΟΡΡΑΓΗΜΑ
ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΧΑΡΙΛΑΟΥ
ΤΟ ΑΡΧΟΝΤΟΠΟΥΛΟ
ΣΤΗΝ ΤΑΒΕΡΝΑ ΤΟΥ ΦΚΩΝΗ
ΤΟ ΝΕΚΡΟ ΑΓΑΛΜΑ
ΑΕΡΙΚΟ ΠΕΡΑΣΜΑ
ΟΙ ΑΝΕΡΑΔΕΣ
ΑΝΕΡΑΔΑ Η ΜΑΡΓΑΡΙΝΗ
Η ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΤΕΖΟΥ
Η ΧΡΥΣΗ ΣΠΗΛΙΑ
Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΧΡΥΣΗΣ ΣΠΗΛΙΑΣ
Η ΜΑΝΑ ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΗ
ΕΠΑΦΕΣ ΤΡΙΤΟΥ ΒΑΘΜΟΥ
Ο ΣΤΟΙΣΙΟΜΕΝΟΣ
Ο ΤΣΙΥΡΚΑΚΟΣ
ΤΟ ΧΡΥΣΟΚΑΡΑΒΟ Η ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟ ΧΡΥΣΟΚΑΡΑΒΟ - ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ
ΜΙΑ ΠΑΛΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΓΑΠΗΣ

ΕΥΘΥΜΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΤΟ ΖΩΘΚΕΙΟΝ ΤΟΥ ΠΥΡΚΟΥ
Ο ΦΟΥΡΝΟΣ ΤΟΥ ΠΤΟΟΥΛΟΥ
Η ΠΟΝΗΡΗ ΜΑΝΑ
Ο ΝΙΚΗΤΗΣ ΚΛΕΦΤΗΣ
Ο ΚΩΣΤΑΝΤΑΣ

ΑΣΤΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΑΣΤΟΙ

ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ
Ο ΤΤΑΠΑΚΚΗΣ
Ο ΑΖΙΝΑΣ
Ο ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΣ

Ο ΠΑΠΑΝΔΡΕΑΣ
Ο ΠΑΠΑΣΑΒΒΑΣ
Ο ΠΑΠΑΚΩΤΑΣ
ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΣΙΑΜΜΑΣ
Ο ΑΝΤΩΝΗΣ
Ο ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ
Ο ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ ΠΕΝΤΑΡΑΣ
ΖΗΝΑ ΚΑΝΘΕΡ

ΑΓΙΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ
ΓΙΑΤΡΙΣΣΑ ΕΛΕΟΥΣΑ
ΠΑΝΑΓΙΑ ΧΡΥΣΟΜΕΣΟΓΙΩΤΙΣΣΑ
ΠΑΝΑΓΙΑ ΧΡΥΣΕΛΕΟΥΣΑ
ΠΑΝΑΓΙΑ ΧΡΥΣΟΑΙΜΑΤΟΥΣΑ
ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
ΑΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ
ΑΓΙΟΣ ΕΦΡΑΙΜ
ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΚΑΙ ΜΙΑ ΝΕΑ
Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ Ο ΓΙΟΥΣΟΥΦ
Η ΣΠΗΛΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ

ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΟΥ ΧΑΡΙΛΑΟΥ

21 ΜΑΪΟΥ ΕΝ ΕΤΕΙ 2013
Ο ΧΑΡΙΛΑΟΣ
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΓΑΛΑΤΟΥΣ
ΟΙ ΑΛΙΕΙΣ
Ο ΜΙΚΡΟΣ ΡΑΦΤΑΚΟΣ

ΑΛΛΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΕΝΑΣ ΔΥΝΑΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ
Ο ΤΟΙΧΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΤΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟΝ Η ΣΥΚΑΜΗΝΙΑ
ΕΓΚΛΗΜΑ ΑΓΑΠΗΣ
Ο ΠΑΝΑΗ ΤΣΙΑΟΥΣΙΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΛΥΠΗΤΕΡΕΣ

Ο ΝΕΚΡΟΘΑΦΤΗΣ

Όλοι στο θάνατο είναι ίσοι, πλούσιοι και φτωχοί, καλοί και κακοί. Όλοι καταλήγουν στο χώμα που σαν χωνευτήρι τους κατατρώγει σάρκες και οστά. Σαν νεκροθάφτης εγώ, με ένα κούσπο και ένα φτυάρι, έθαψα πολλούς νεκρούς. Όταν δεν ήταν πλέον άνθρωποι ζωντανοί, παρά λείψανα πεθαμένων κορμιών, απομεινάρια μιας προηγούμενης ζωής με ψυχή και πνεύμα.

Πολλοί λένε πως η ζωή δεν τελειώνει εδώ στη γη, και πως οι νεκροί θα αναστηθούν. Όμως εγώ που βλέπω τα λείψανα που θάβω, και τα κόκκαλα που ξεθάβω, πιστεύω πως αυτά τα λένε οι επιτήδειοι για παρηγοριά των τεθλιμμένων συγγενών και για άλλο ίδιον όφελος.

Έσκαψα τάφους σε σκληράτραχαλα χώματα, και σκέπασα μέσα πλούσιους και φτωχούς. Είδα που έστηναν μνημεία πλούσια και μεγαλόπρεπα, και απόρησα με την ματαιότητα της σκέψης των τεθλιμμένων που ίσως για επίδειξη αγάπης προς τον νεκρό, ή θέλοντας να καθησυχάσουν τη συνείδηση τους, ξόδευαν χιλιάδες λίρες τιμής ένεκεν των πεθαμένων τους.

Γνώρισα σε ζωντανά πρόσωπα τη θλίψη που προκαλεί ο πόνος του θανάτου, και είδα τους γοερούς κλαυθμούς των γι αυτούς που φεύγουν. Είδα πεθαμένα πρόσωπα γαλήνια και ήρεμα, είδα και άλλα με την επιθανάτια αγωνία αποτυπωμένη πάνω τους, καθώς το φόβο και τον πόνο του θανάτου.

Με παρέα το θάνατο επί μακρού καιρού λοιπόν, γνώρισα την οδύνη και την τραγωδία του αναπόφευκτου γεγονότος, που αν και οι άνθρωποι καλά γνωρίζουν, δεν μπορούν εύκολα να αποδεχτούν.

Εγώ σαν ένας ευσυνείδητος νεκροθάφτης, έχω συμβιβαστεί πλήρως με το επάγγελμα, και ο θάνατος δεν μου προκαλεί δέος. Ούτε αρχόντων ή πτωχών, ούτε τρανών ή ταπεινών, ούτε ηλικιωμένων ή νεαρών. Στο θάνατο είναι όλοι ίδιοι, νε-

κρά κουφάρια που θα λιώσουν, και θα τα χωνέψει η μαύρη γης.

Διάλεξα ένα επάγγελμα αποκρουστικό για τους πολλούς, και ανήμπορο για τους περισσότερους που ούτε να διανοηθούν δεν θέλουν. Όμως, είναι εποχές δύσκολες που η ανεργία αναγκάζει αρκετούς συνανθρώπους μας να μην δύνανται να θρεψουν τις οικογένειες τους. Διαλέγοντας αυτή την εργασία εγώ ναι, έχω χάσει την καλή επαφή με την οικογένεια μου καθώς και αυτοί όπως και οι ξένοι με βλέπουν σαν το πένθιμο κοράκι του Χάροντα.

Έχω θάψει πολλούς, έχω ακόμα ξυρίσει και στολίσει αρκετούς, και η πλερωμή μου ήταν καλή. Πως μπορούσα λοιπόν να μην διαλέξω ένα τέτοιο επάγγελμα; Έξαλλου κάποιος πρέπει να θάβει τους πεθαμένους, για να μην βρωμίζουν τους ζωντανούς. Κάποτε για να παρηγορηθώ μόνος μου, σκεφτομαι πως κάνω ένα κοινωνικό και θεάρεστο έργο, ένα λειτούργημα.

Και όταν μόνος στο ταβερνάκι σε μια γωνιά για να μην ενοχλώ κανένα καθώς όλοι συνήθως με αποφεύγουν, με το πιότό στο χέρι σκέφτομαι πως αν ζούσα σε μια πόλη που κανείς δεν θα με ήξερε εξών τους συγγενείς των πεθαμένων, με όσα κερδίζω θα ήμουν ένας άρχοντας που όλοι θα σέβονταν.

Η δουλειά μου ήταν δύσκολη και σκληρή, καθώς έσκαβα το χώμα με τον κούσπο και άνοιγα τρύπες ίσα με δύο μέτρα βαθιές. Έβαζα μέσα τους πεθαμένους με φέρετρα τους πλούσιους, και χωρίς τους πτωχούς, και τους σκέπαζα με το χώμα και ύστερα πάνω έβαζα μεγάλα αγκωνάρια πέτρες, ώστε να μην ξεθάβουν τις σωρούς τα τσακάλια και τα αδέσποτα σκυλιά.

Το νεκροταφείο του χωριού ήταν παλιό και σε κάθε μνήμα υπήρχαν πολλοί πεθαμένοι. Στην αρχή μετρούσα τις νεκροκεφαλές, μα ύστερα με τον καιρό σταμάτησα, γιατί όλα έγινα μια ρουτίνα ίδια και απαραλλάκτη την κάθε φορά.

Πριν γίνω νεκροθάφτης, ήμουν εργάτης όπου δη. Με χαμηλό μεροκάματο, και λίγη εργασία. Μια φορά που είχα για μέρες τις τσέπες άδειες, μου φώναξε ο παπάς και μου πρόσφερε τριάντα λίρες να σκάψω έναν τάφο. Στην αρχή δεν ήθελα ούτε να το σκεφτώ, αλλά ο παπάς πολύ εύκολα με έπεισε καθώς γνώριζε πως ήμουν απένταρος και τα παιδιά μου πεινούσαν.

Έθαψα λοιπόν τον πρώτο μου νεκρό, και μ ευχαρίστηση διαπίστωσα πως δεν σιχαινόμουν τους πεθαμένους, ούτε πολύ με έθλιβε αυτή η εργασία. Και όταν με το πέρασ του θαφκίου για λίγες ώρες εργασίας πλερώθηκα τόσες λίρες και τις έκαμα σύγκριση με όσα αμειβόμουν πριν, αποφάσισα πως αυτή τη δουλειά ήθελα.

Ύστερα με το πέρασμα των χρόνων, διαπίστωσα πραγματικώς πως ήταν το επάγγελμα που μου άρμοζε. Στην αρχή στενοχωριόμουν, μα με τον καιρό ξεπέρασα αυτά τα συναισθήματα και έγινε η εργασία συνήθης και απρόσωπη.

Τώρα που πέρασαν τα χρόνια μου έρχονται στη θύμηση πολλές κηδείες όπως να ήταν χτες, και ενθυμούμαι καλώς συγγενείς πλούσιους, αυτούς όσους έδιναν περισσότερα χρήματα σε μένα και στον παπά, εις μνήμην των αποθαμένων τους.

Ναι, είναι μια δύσκολη και αποκρουστική εργασία για τους πολλούς ανθρώπους, αλλά εγώ ο νεκροθάφτης, έτσι με αποκαλούν πλέον, έχω ξεπεράσει τα αρνητικά συναισθήματα του επαγγέλματος, και συμβιβασμένος στην απόλυτη μοναξιά μου από συγγενείς και φίλους, κοιτάζω πίσω μου και αναλογίζομαι πως όταν κάποιος έχει μια τέτοια εργασία και ένα καλό μεροκάματο για να θρέψει τα παιδιά του, είναι καλύτερα από μια μίζερη ζωή με ένα καθωσπρέπτι επάγγελμα που δεν του αποδίδει τα χρειαζούμενα για να ζήσει την οικογένεια του.

Ο ΨΥΧΟΡΡΑΓΗΜΑ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ ΠΑΤΕΡΑ

Από την ανοιχτή πόρτα της χαμηλής κάμαρης ακούγονται τα βογκητά του ψυχορραγούντος γέρου. Οι πόνοι του φρικτοί, φάρμακα δεν έχει να του απαλύνουν τον πόνο, ούτε γιατρό τούφερε η κόρη του να τον γιατρέψει.

Ημέρες και νύχτες άγρυπνος περιμένει το θάνατο σαν λύτρωση αλλά αυτός δεν έρχεται. Πολλές φορές τον είδε να έρχεται κοντά του, αλλά παντοτινά χωρίς να σταματά με αδιαφορία πάντα τον προσπερνά.

Μήνες αμέτρητους τώρα χαροπαλεύει, αλλά η ψυχή του δεν του φεύγει. Είναι σίγουρα η ψυχή του καταραμένη, γιατί στη ζωή του ήταν άδικος. Ήταν άνθρωπος κακός και σκληρός, ύπουλος, φθονερός και αχάριστος. Ταλαιπώρησε και πίκρανε όσους έπρεπε να αγαπά, δεν αγάπησε την οικογένεια του, έσπειρε ένα τσούρμο παιδιά που τα παραμέλησε στη συμπόνια των άλλων ανθρώπων, και από πάνω τους βασάνιζε, τους έδερνε και τους καταπίεζε.

Βασανισμένος με το κορμί του λιωμένο και σαπισμένο κείτεται ανήμπορος, μήτε να κουνηθεί, μήτε να φάει. Βρωμισμένος από την απλυσιά και λιωμένος από την ακινησία αναδίδει μπόχα φριχτή και βρωμερή. Μια φορά τη μέρα έρχεται η κόρη του και του βάζει στο στόμα με το ζόρι λίγο νερό ή χυλό που τον καταπίνει με δυσκολία. Μέσα του παρακαλεί να μην του δίνει, μήπως έτσι πεθάνει από την πείνα και υσηχάσει το ταλαιπωρημένο και καταπονημένο κορμί του από την ανείπωτη ταλαιπωρία. Όμως η κόρη του χωρίς να ενδιαφέρεται, ίσως και να χαίρεται με τον πόνο του, συνεχίζει και μήνες τώρα πολλούς να του δίνει τροφή. Τον βλέπει ανήμπορο στο κρεβάτι του θανάτου να υποφέρει και σκέφτεται πως μ αυτό τον τρόπο τον τι

μωρεί ο Θεός για όλα τα κακά που έκαμε στους ανθρώπους και σ αυτήν, και σε όλη την οικογένεια του.

Τις είχε βασανίσει απεριόριστα, τις είχε ξυλοκοπήσει επί μακρόν καιρόν μέχρι που πήγε στον πόλεμο και τις άφησε στην ησυχία τους να αναπνεύσουν ελεύθερο αέρα, αλλά για την κακή τους μοίρα επέστρεψε ύστερα από πολλήν καιρό για να συνεχίσει όπως και πριν. Με τον μεγάλο του άππαρα γύριζε τους αγρούς όπου ξενοδούλευαν για ένα κομμάτι ψωμί, και χωρίς λόγο ή αφορμή τις ξυλοκοπούσε δίχως ο νόμος ή οι άνθρωποι να επεμβαίνουν. Το μόνο που έκαναν οι μικροί άνθρωποι ήταν να τις διαπομπεύουν, ή καμιά φορά κάποιοι συμπονετικοί να τις προειδοποιούν περί της αφίξεως του και αυτές να κρύβονται για να γλυτώσουν.

Ναι, ήταν ένας κακός άνθρωπος σκεφτόταν η κόρη του. Η μητέρα της μια ταλαιπωρημένη και βασανισμένη γυναίκα τον είχε καταραστεί για όσα έκαμε στα παιδιά της και σε αυτήν, και ναι, η κατάρα της έπιασε. Γέρασε μόνος του, αρρώστησε βαριά και έμεινε μοναχός τώρα να ψυχορραγεί πάνω στο στενό κρεβάτι μέσα στην χαμηλή κά-

μαρη με το χωματένιο δάπεδο και τη χωμάτινη στέγη να στάζει νερά κάθε που έπιανε βροχή.

Αυτός ο άνθρωπος με τα απάνθρωπα και σαδιστικά ένστικτα που με κομπασμό τους έδερνε με το πέτσινο λουρί που χρησιμοποιούσε για το αλογο του πιστεύοντας πως είχε το δικαίωμα, που κανένα λόγο αγάπης δεν τους ξεστόμιζε και ουδέποτε τους πρόσφερε ένα πιάτο φαί ή ένα κομμάτι ρούχο να βάλουν στα γυμνά κορμιά τους, τώρα στο κρεβάτι του πόνου παρακαλεί για συγχώρεση, κλαίγοντας και λέγοντας πως μετάνιωσε και πως ανένηψε. Μα οι βασανισμένοι άνθρωποι, τα θύματα του, η οικογένεια του, δεν μπορούν να τον συγχωρήσουν. Δεν μπορούν να του δώσουν άφεση, έτσι και ο Θεός που τους συμπόνεσε, με τα δικά του άγνωστα κριτήρια του έστειλε Θεϊκή τιμωρία, τον άφησε στο βασανιστικό ψυχωράγημα του να υποφέρει, να παρακαλεί να βγει η ψυχή του, αλλά αυτή να μην βγαίνει.

Καθημερινά ζητά συγχώρεση, αλλά δεν του τη δίνουν, ώσπου κάποια μέρα ο ιερέας του χωριού εκ καθηκόντως τον επισκέφτηκε για να τον μεταλάβει και μαζί του να προσευχηθεί στο θεό να του δώσει τη συγχώρεση που απεγνωσμένα αποζητούσε.

Το παλιό σαρακοφαγωμένο και ετοιμόρροπο πορτάκι ήταν μισάνοιχτο, το έσπρωξε και μπήκε μέσα. Αντίκρουσε την άδεια κάμαρη με το παλιό σιδερένιο κρεβάτι και πάνω του τα απομεινάρια του άλλοτε ανθρώπινου στιβαρού και μεγαλόσωμου κορμιού του αρρώστου, τώρα να έχει απομείνει ένα συρρικνωμένο κορμί ίδιο με κουφάρι.

Σοκαρίστηκε από τη θλιβερή όψη του που ήταν τραγική. Στα χαρακτηριστικά του προσώπου του αποτειπωμένος και χαραγμένος φαινόταν ο αφόρητος πόνος του κορμιού του. Τα ρούχα που τον σκέπαζαν άπλυτα ανέδιναν τη μπόχα του σάπιου κορμιού του, και σκουλήκια πάνω στις πληγές του τον έτρωγαν σαν ήταν ακόμα ζωντανός.

Και με ψιθυριστή τρεμουλιαστή φωνή ο γέρος ασθενής χωρίς προλόγους και εισαγωγές σαν να πιεζόταν από τον χρόνο, άρχισε να εξομολογείται τα κρίματά του στον παπά και να ζητά συγχώρεση και ευχή να πεθάνει, να ποσπαστεί από τα βάσανα.

Ο παπάς σοκαρίστηκε από τη θλιβερή κατάστασή του, περισσότερο όμως σοκαρίστηκε από όσα άκουσε.

«Άκου παπά μου. Εγώ από τα νιάτα μου ήμουν άθεος. Μισούσα τούς ανθρώπους και περισσότερο τούς παπάδες. Μισούσα τη γυναίκα μου και τα παιδιά μου. Τούς έστελνα στις πιο βαριές εργασίες, τους τιμωρούσα, τους βασάνιζα. Όποιος μου έμπαινε στο μάτι τον κακολογούσα. Κάποτε έκανα και τούτο, μαρτύρησα ψέματα για κάποιον πως ήταν φονιάς και καταδικάστηκε βαριά... Ήμουν μπεκρής και όποτε μεθούσα θύμωνα πολύ. Έγδυνα τα παιδιά μου και τα έβγαζα όλη νύχτα έξω από το σπίτι μέσα στο κρύο ή τα κλείδωνα στο στάβλο που ήταν γεμάτος αρουραίους, οι οποίοι τους δάγκωναν και ως το πρωί που τους ελευθέρωνα τους άνοιγαν πληγές βαθιές ως τα κόκαλα... Να, τέτοια έχω κάνει και γι' αυτό δεν μού βγαίνει ή ψυχή... Θέλω να με συγχωρήσουν η γυναίκα μου και τα παιδιά μου, θέλω να με συγχωρήσεις και συ και ο Θεός. Θέλω να ξεψυχήσω»

Αναστατωμένος ο παπάς απ' ότι είδε και άκουσε, κατάλαβε πως ο άνθρωπος αν και ετοιμοθάνατος, δεν επρόκειτο να ξεψυχήσει γιατί ήταν ανίερος και κριματισμένος. Θα βασανιζόταν και θα υπέφερε κι αναππαμό δεν θα είχε. Σκέφτηκε πως κάτι έπρεπε να κάμει. Καταλάβαινε πως για να ξεψυχήσει, έπρεπε πρώτα να συχωρευθεί απ' αυτούς που αδίκησε. Ήξερε όμως πως η σύζυγος του αρνιόταν να του δώσει τη άφεση, γιατί ήταν πολύ πικραμένη απ' όσα της είχε κάμει τους καιρούς εκείνους. Όσο θυμόταν τη βασανισμένη της ζωή που την ανάγκασε να ζήσει, δεν ήθελε να τον συγχωρήσει. Εξ άλλου το αρνήθηκε μια

φορά όταν τα ίδια τα παιδιά της το ζήτησαν. Άρα, σκέφτηκε ο παπάς, πως αυτός θα μπορούσε να την πείσει; Παρ' όλα αυτά, πήρε τη στράτα και πήγε να την βρει. Κάθισε μαζί της και με πολύ σοβαρό ύφος της εξήγησε πως έπρεπε να τον συγχωρήσει για να ξεψυχήσει, γιατί χτίκιασε στο κρεβάτι του πόνου, γιατί αρρώστησε και έλιωσε το κορμί του και υπήρχε κίνδυνος μετάδοσης ασθενειών, και πρώτη κινδύνευε η κόρη της που τον περιέθαλπε. Της μίλησε επί μακρόν και με πολλά επιχειρήματα, ώσπου στο τέλος ολίγον έκπληκτος αλλά ευχαριστημένος, κατάλαβε πως την έπεισε να δώσει τη συγχώρεση της όχι γιατί το επιθυμούσε, αλλά για το καλό της κόρης της, για να την προστατεύσει να μην κολλήσει οποιαδήποτε ασθένεια από τον χτικιασμένο πατέρα της...

Την άλλη μέρα που ξημέρωσε, ο ιερέας πήγε πάλι να επισκεφθεί τον ψυχορραγούντα ασθενή και τον βρήκε στο κρεβάτι ξεψυχισμένο. Είχε πεθάνει, είχε αναπαυθεί δια παντός. Δια της συγχωρήσεως του χαρίστηκαν τα κρίματά, και ο Θεός τον πήρε. Ο Χάροντας δεν τον ξαναπροσπερασε αδιάφορος, αλλά στο επόμενο του διάβα, δια της ρομφαίας του πήρε την ψυχή.

Έτσι ο κριματισμένος κακός πατέρας και καταραμένος άνθρωπος γλύτωσε από τη βασανισμένη και μίζερη ζωή που είχε επί της γης, αλλά πως θα μπορούσε να επιτύχει το ίδιο στην άλλη ζωή την ουράνια, εκεί που ο καθένας κρίνεται δίκαια από τον Θεό και κατατάσσεται όπου ανήκει, στα δεξιά του πατρός, ή στο πυρ το εξώτερον.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Ήταν κρυμμένος πίσω από τις μπουκαπόρτες και μου την είχε στήσει. Αιφνιδιάζοντας με χωρίς να προλάβω να αντιδράσω, με άρπαξε από το λαιμό, και ένιωσα τα χέρια του σαν μέγγενη να με σφίγγουν και να με σηκώνουν ψηλά. Χωρίς αναπνοή, άρχισα να τον γρονθοκοπώ με δύναμη όσο μπορούσα, αλλά αυτός ακίνητος χωρίς καθόλου να νιώθει τα χτυπήματα, με έσφιγγε περισσότερο. Σαν ντουβάρι βράχου, με την τεράστια δύναμη που είχε, με σήκωσε ψηλά στο ύψος του προσώπου του και αντικριστά είδα τα μάτια του ανέκφραστα να με κοιτάζουν ατάραχα, όπως να έκανε μια συνηθισμένη εργασία, και όχι ένα φόνο.

Τα δευτερόλεπτα έγιναν αιώνες σε μια επιθανάτια μου στιγμή όταν κατάλαβα πως μου έφευγε η ζωή, όταν πλέον δεν είχα άλλη αναπνοή. Ένιωσα τα χέρια μου να κρεμιούνται κάτω, και τη σκέψη μου να αποδέχεται το τέλος, και να παραδίδεται στο θάνατο.

Έβλεπα το θάνατο με σιγουριά να έρχεται και το μυαλό μου κυριεύτηκε από τρόμο.

Πονούσα αφάνταστα από το δυνατό σφίξιμο, αλλά ο τρόμος και η αγωνία του θανάτου υπερίσχυαν του πόνου και η αίσθηση πως δεν είχα δύναμη να αντιδράσω και να αντισταθώ, μάγγωνε απελπιστικά τον εγκέφαλο μου...

Και ξαφνικά δεν υπήρχε τίποτα, δεν υπήρχε ζωή. Μια ήρεμη αίσθηση με κυριάρχησε και η αποδοχή στην ανημποριά της αντίδρασης μου με έκαναν τελεσίδικα να αποφασίσω πως ήρθε το τέλος, και γαλήνια παραδόθηκα στην ανυπαρξία, νιώθοντας μια ηρεμία να με κατακλύζει.

Τι είναι ο θάνατος; Οποία η αίσθηση την ώρα του θανάτου, διερωτούνται πολλοί. Πρόκειται ίσως για το μεγαλύτερο ερώτημα της ζωής. Τι νιώθουμε την ώρα που ξεψυχούμε; Αυτό που αποκαλούμε συνείδηση και σκέψη παθαίνει μαζί με το σώμα;

Εγώ που τον βίωσα και τον αισθάνθηκα, ένα λέγω, πως είναι απλά ένα μαύρο κενό. Δεν είχα σκέψεις, ούτε συνείδηση, τίποτα. Ένιωθα πως δεν ήμουν εκεί. Ένιωθα πως έπεφτα σε ένα μαύρο ύπνο-λήθαργο χωρίς όνειρα, και όταν ξύπνησα αισθάνθηκα πως είχα κοιμηθεί για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, ενώ στην πραγματικότητα έλειπα από τη ζωή μέσα στη λιποθυμία του θανάτου μου, μόλις λίγα λεπτά ή δευτερόλεπτα. Ένιωσα να ξυπνώ και ένιωθα να πονάω, ένιωθα να δυσκολεύομαι πολύ στην αναπνοή. Ήμουν παρατημένος στο κατάστρωμα πεσμένος κάτω μέσα στο σκοτάδι χωρίς να έχω γίνει αντιληπτός από κανένα...

Με δυσκολία σήκωσα το κορμί μου και το έγειρα πάνω στη ράχη της μπουκαπόρτας. Έμεινα εκεί γερμένος με τες ώρες κοιτάζοντας ψηλά τα άστρα, προσπαθώντας να συνέλθω αλλά και να συνηθειτοποιησω πως όλα όσα συνέβησαν ήσαν αληθινά.

Βίωσα λοιπόν, κάτι. Βίωσα την αίσθηση και τη αγωνία του θανάτου μου. Ήταν στην αρχή ο μεγάλος φόβος του θανάτου όταν τον συνειδητοποίησα με σιγουριά, αλλά ύστερα ήταν η ηρεμία του τέλους που όλα γίνονται διαφορετικά, που η ζωή φεύγοντας παραδίνει την ψυχή στην απόλυτη ηρεμία και γαλήνη που ο θάνατος επιφέρει στο σώμα.

Και αυτό το κάτι ένιωσα πως ήταν τίποτα. Από εκείνο τον καιρό, δεν με φοβίζει ο θάνατος. Δεν τον επιθυμώ γιατί αγαπώ τη ζωή, αλλά και όταν είναι νάρθει, ας έρθει με έναν καλύτερο τρόπο.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΧΑΡΙΛΑΟΥ

Ο Χαρίλαος ήταν ένας συμπαθής και ύσηχος νεαρός που ο κύρης του τον έστειλε μισταρκό όπως συνηθιζόταν εκείνες τις εποχές, με αντάλλαγμα για την εργασία του να έχει τροφή καθώς και μια πεινιχρή αμοιβή. Έπιασε δουλειά ως παραπαίδι σε ένα καφενείο, και με τον καιρό έγινε καλός καφετσζής, από την οποία θέση καθώς ερχόταν σε συναναστροφή με τους χωριανούς του, έγινε κοινωνός των προβλημάτων τους και των χαρών τους.

Όταν πέρασαν τα χρονιά και ήρθε ο καιρός να παντρευτεί, του προξένεψαν μια νύφη από την Τρεμιθούσα, ένα χωριουδάκι βόρεια της πόλης του Κτημάτου, όπου εκεί μετανάστευσε Όταν παντρεύτηκε. Εκεί έζησε ως γεωργός καλλιεργώντας κάτι λίγα χωραφάκια που βρήκε σαν προίκα. Τον καιρό της επανάστασης της ΕΟΚΑ εναντίον των Άγγλων αποικιοκρατών, τη χρονιά του 1957, αποφάσισε να σκάψει ένα πηγάδι να ποτίζει πιότερο τα χωράφια του. Ήταν η περίοδος που οι Έλληνες αντάρτες έκαναν σαμποτάζ στους Βρετανούς με αυτοσχέδιες βόμβες τις οποίες συνήθως τοποθετούσαν σε δρόμους που περνούσαν στρατιωτικά αυτοκίνητα.

Μια μέρα λοιπόν που ο Χαρίλαος ήταν βαθιά στο πηγάδι και το έσκαφτε, ακούστηκε μια εκκωφαντική έκρηξη και άκουσε τον βοηθό του που τραβούσε τα χώματα να φωνάζει,

-έρχονται Εγγλέζοι, έρχονται Εγγλέζοι,

και να τρέχει να φεύγει. Ο Χαρίλαος βγήκε από το πηγάδι και έτρεξε κι αυτός να φύγει μακριά, να μην τον συλλάβουν ως δράστη αφού ήταν κοντά εκεί που τοποθέτησαν οι αντάρτες την βόμβα. Για κακή του όμως τύχη τον πρόλαβαν οι Εγγλέζοι και του φώναξαν,

Άλτ τις εί,

αλλά δυστυχώς ο άμοιρος έχε χαλασμένη την ακοή του από δυναμίτες που έριχνε στη θάλασσα για να ψαρεύει ψάρια -ένα παράνομο εύκολο τρόπο ψαρέματος-, και δεν τους άκουσε, και δεν σταμάτησε, έτσι τον πυροβόλησαν και τον σκότωσαν. Ήταν νέος στην ηλικία και άφησε χήρα τη γυναίκα του με ένα μικρό παιδί, ένα κοριτσάκι.

ΤΟ ΑΡΧΟΝΤΟΠΟΥΛΟ ΚΑΙ Η ΤΣΙΓΚΑΝΑ

Η παραθαλάσσια περιοχή από την Κισσόνεργα ως την Πέτρα του Ρωμιού, ήταν εύφορα χωράφια που τα κατείχαν πλούσιοι τσιφλικάδες και αξιωματικοί ή προύχοντες ημέτεροι των διαφόρων κατακτητών που κατά καιρούς πέρασαν από την Κύπρο. Έκτιζαν τα μεγάλα αρχοντικά τους πάνω σε ψηλώματα και από εκεί παρατηρούσαν τις εργασίες στα χωράφια τους που εκτελούσαν οι δούλοι και οι μισταρκοί τους.

Η Κύπρος κατά καιρούς υπέφερε από ανομβρία με αποτέλεσμα αυτά τα χωράφια να χρησιμοποιούνται ως βοσκότοποι, αλλά όταν κατά καιρούς υπήρχε πολυομβρία, οι τσιφλικάδες τα φύτευαν ζαχαροκάλαμα, τεύτλα και καννάβια.

Πρωτεύουσα της περιοχής, ήταν το Κτήμα που συνόρευε δυτικά με το χωριό της Χλώρακας, και νοτιοανατολικά με

την Γεροσκήπου. Η Κάτω Πάφος ως μέρος της πόλεως του Κτημάτου, ήταν μια παραλιακή πεδιάδα που ενωνόταν με τα παραλιακά χωράφια της Χλώρακας, και μαζί αποτελούσαν έναν μεγάλο εύφορο κάμπο.

Εκεί που έσμιγαν τα σύνορα των τριών τόπων, ήταν ένα εγκαταλειμμένο αρχοντικό που μόνο του στον κάμπο φάνταζε όμορφο και άφθαρτο στο χρόνο. Ήταν πολύ παλαιό αλλά καλά κτισμένο, και καλά διατηρημένο. Περιβαλλόταν από γόνιμες εκτάσεις γης, με πολλά πηγάδια νερού σκαμμένα κάθε λίγη απόσταση, σημάδι πως κάποτε τη γη την καλλιεργούσαν. Τώρα, ήταν εγκαταλειμμένη, τα πηγάδια στεγνά, και ο κάμπος ξερός. Κάποιοι λέγουν πως παλιότερα ήταν ένας πράσινος κάμπος, μια μεγάλη όαση, πως έμοιαζε ίδια γη της επαγγελίας. Αλλά και τώρα, μπορούσε ο κάμπος να αποτελεί ένα μεγάλο βοσκότοπο που θα μπορούσαν οι ιδιοκτήτες να θρέψουν πολλά πρόβατα.

Ήταν λοιπόν άξιον απορίας, γιατί τόσο περιουσία έμενε ανεκμετάλλευτη. Όταν ήμουν μικρός, την ίδια απορία είχα και εγώ, γι αυτό ρώτησα ένα γέροντα, που μου είπε μια ιστορία:

Στα χρόνια του μεσαίωνα η περιοχή ήταν περιουσία των Ρηγάδων και ύστερα των απογόνων τους, οι οποίοι όμως την εγκατέλειψαν και χάθηκαν χωρίς να αφήσουν σημάδι αν η γενιά τους συνέχισε να υπάρχει. Και έμεινε η περιοχή εγκαταλειμμένη να την χρησιμοποιούν κυρίως οι βοσκοί για τα ζώα τους.

Όμως, στις αρχές του περασμένου αιώνα, ένας ξένος ήρθε από τα ξενικά μέρη και κατοίκησε στο ψηλό σπίτι. Είχε τίτλους ιδιοκτησίας για την περιοχή, και ήταν κληρονόμος των Ρηγάδων κατά πώς έλεγε.

Επιδιόρθωσε το παλιο διώροφο σπίτι και εγκαταστάθηκε μέσα. Προσέλαβε εργάτες και ανέλαβε το μεγάλο τσιφλίκι. Με τον καιρό το μεγάλο κτήμα πρασίνισε και πάλιν, καθώς φύτεψε δένδρα και φυτείες όλων των ειδών. Ήξερε πολλά

γράμματα, και ήταν πολύ πλούσιος. Σαν μεγάλος αφέντης έχαιρε μεγάλης υπόληψης, αλλά περισσότερο έχαιρε σεβασμού, καθώς γνώριζε πολλά γράμματα και είχε μεγάλη μόρφωση.

Μαζί του από τα ξένα έφερε πολλά βιβλία, και με τις ώρες ασχολιόταν μ αυτά, ενώ για τις δουλειές προσέλαβε έναν καλό επιστάτη που φρόντιζε για όλα. Όσοι τον συναντούσαν και έρχονταν εις γνώσιν μαζί του, έλεγαν πως ήταν πολύ μορφωμένος και διαβασμένος.

Στη Χλώρακα ζούσε μια μελαχρινή κοπέλα που πολλοί έλεγαν πως ήταν απόγονος τσιγγάνων. Ήταν μια πανέμορφη νέα με ένα καλλίγραμμο κορμί που όποιος την έβλεπε κολαζόταν από επιθυμία και πόθο. Πιο όμορφη από μια νεράιδα είχε χίλια φιλήδωνα γεμάτα ερωτισμό, και μάτια μπιρμπιλωτά που όποιον κοίταζαν τον καταδίκάζαν σε έρωτα, έναν έρωτα όμως μονόπλευρο που την ίδια δεν αφορούσε, παρά μόνο γνωρίζοντας την αύρα και τον πόθο που εξέπεμπε, χωρίς να λυπάται κανέναν, τους ξετρέλαινε και ύστερα γελούσε μαζί τους. Ήταν με λίγα λόγια μια πλανεύτρα μάγισσα, που με ευχαρίστηση χαιρόταν τον ερωτικό πόνο που σκορπούσε γύρω τους.

Οι γονείς της φτωχοί χωρικοί, έσπερναν κάτι μικρά χωραφάκια, καθώς και η ίδια έβοσκε ένα μικρό κοπάδι από πρόβατα, έτσι που κουτσά στραβά και πολύ φτωχικά, κατάφερναν να έχουν τον επιούσιο. Θα μπορούσαν όλοι να ζήσουν πλουσιοπάροχα αν μόνο δεχόταν να παντρευτεί έναν από τους πολλούς μνηστήρες άρχοντες που την περιτριγύριζαν. Μα αυτή κανέναν δεν ήθελε, ούτε πλούσιο, ούτε πρίγκιπα. Της άρεσε μόνο να βόσκει τα πρόβατα στα θερισμένα χωράφια μέσα στον μεγάλο κάμπο της Χλώρακας δίπλα στη θάλασσα. Και όποτε κάποιον συναπαντούσε, ευχαριστιόταν καθώς έβλεπε πως τον ξετρέλαινε με την ομορφιά της.

Μια φορά που έβοσκε τα πρόβατα, αυτά την οδήγησαν λίγο μακρύτερα, μέχρι τα χωράφια του νέου Ρηγόπουλου που είχε εγκατασταθεί στο μεγάλο σπίτι.

Εκεί, ένα αρνί ξέφυγε από το κοπάδι και μπήκε στο τσιφλίκι του άρχοντα. Δρασκέλισε τον πετρότοιχο η κόρη, και πήγε να το πάρει. Το βρήκε κάτω από ένα δένδρο, όπου κάτω από τον ίσκιο έστεκε ένας όμορφος νέος που εύκολα κατάλαβε από το παρουσιαστικό του πως ήταν ο μεγάλος αφέντης.

Ολοφάνερα έδειχνε την αφεντιά του, την ευγένεια του, και την καλή του καταγωγή. Ήταν εύμορφος και τα μάτια του ανέδιναν την εξυπνάδα και την υψηλή καταγωγή του.

Έμεινε λίγο θαυμαστικά να τον κοιτάζει, και χωρίς να χασκιστεί ή να ντραπεί, τον κόντεψε και τον χαιρέτησε, -για σου άρχοντα μου, έπιασαν την κουβέντα και γνωρίστηκαν.

Αμέσως αγαπήθηκαν, ήταν το πετρωμένο τους, τόθελε η μοίρα τους να συναπαντηθούν να γνωριστούν και να αγαπηθούν.

Από εκείνη τη μέρα η μικρή βοσκοπούλα έπαιρνε τα πρόβατα της να βοσκήσουν σε εκείνη την περιοχή, και το Ρηγόπουλο κάθε μέρα κατέβαινε και καθόταν στον ίσκιο του δεντρίου και με αδημονία την πρόσμενε, και μόλις την έβλεπε ένιωθε να αγαλιά και τα φυλλοκάρδια του σαν καμπάνες να χτυπούν. Το ίδιο και η τσιγγανοπούλα, που για πολλές ώρες την ημέρα καθόταν μαζί του. Ταίριαζαν απόλυτα, είχαν κοινές κουβέντες και ενδιαφέροντα, κυλούσε η συνομιλία τους ευχάριστα, καθώς και ο καιρός όσο κυλούσε, περισσότερο έδενενε αγάπη τους και δυνατά τη σφυριλατούσε.

Και όταν πέρασε ο καιρός, το καλό Ρηγόπουλο αποφάσισε να της δώσει το όνομα του, να την κάμει τιμημένη Ρηγαινα και αρχόντισσα δίπλα του. Ήταν σίγουρος πως θα της έδινε μεγάλη χαρά, πως μόλις της το έλεγε θα έπεφτε

στην αγκαλιά του ευτυχισμένη, καθώς συνέχεια του φώναζε δυνατά πόσο πολύ τον αγαπούσε. Ήταν σίγουρος για την απάντησή της, δεν αμφέβαλλε, γνώριζε για την αγάπη της.

Όμως ώ τί δυστυχία η κόρη, ίσως γιατί είχε συνηθίσει να ραγίζει καρδιές, ίσως από από έπαρση, ή μήπως είχε κάποια κληρονομική τρέλα καταστροφική στο μυαλό της, του αγνίστηκε. Και η ίδια δεν μπορούσε ύστερα να πιστέψει πως έκαμε τέτοια τρέλα, πως του απαρνήθηκε την αγάπη της, αφού καλά γνώριζε πόσο πολύ τον αγαπούσε.

Το Ρηγόπουλο όμως βαθιά πληγώθηκε, και η καρδιά του σκίστηκε και ράγισε και δεν χτυπούσε πλέον φυσιολογικά, παρά κάθε χτύπος και ένας μεγάλος πόνος. Ένωσε τα όνειρα του να γκρεμίζονται, μεγάλη στενοχώρια να τον καταθλίβει, και να πέφτει σε ανείπωτη κατάθλιψη. Με το ζόρι έσυρε τα πόδια του να φύγει. Και όλη τη νύχτα χωρίς ύπνο παρά μόνο με πόνο στην καρδιά, αποφάσισε πως δεν ήθελε πλέον άλλο να ζήσει. Ήθελε μόνο να ηρεμήσει και να σταματήσει ο πόνος να του καίει την καρδιά. Έτσι με πολλή κόπο τα ξημερώματα, έσυρε και πάλιν τα βήματα του για τελευταία φορά στον τόπο που γνώρισε την αγαπημένη του, και πάνω σε ένα κλαδί του δένδρου που τόσες φορές σκίασε αυτόν και εκείνην, έδεσε ένα σχοινί και κρεμάστηκε, και βρήκε την αιώνια γαλήνη.

Την άλλη μέρα πολύ πρωί, η όμορφη κόρη κίνησε βιαστικά να βρει τον καλό της και να του ζητήσει συγχωρεση, και να του πει πως δέχεται να παντρευτούν, και να του ομολογήσει ξανά την αγάπη της.

Μα ώ τι συμφορά, από μακριά είδε ένα κορμί να κρεμνιέται κάτω από το δένδρο, και αμέσως ο νους της γεμάτος τρόμο, ήξερε με σιγουριά πως ήταν ο καλός της...

Πέρασε ο καιρός, η όμορφη τσιγγανοπούλα χάλασε και ασχήμυνε από το μαράζι, οι τύψεις της τρέλαιναν το μυαλό. Όρεξη για ζωή δεν είχε, και ειρηνίες την κατέτρεχαν.

Ήθελε να πεθάνει, ήθελε να κοιμηθεί μια μέρα και να μην ξυπνήσει. Ο πόνος ήταν αβάσταχτος, πολλές φορές σκέφτηκε να σκοτωθεί και αυτή, αλλά θέλοντας να αυτοτιμωρηθεί, έμενε ζωντανή για να βασανίζεται ως τιμωρία για το μεγάλο κακό που προκάλεσε.

Κλείστηκε στο σκοτάδι της κάμαρης της και δεν πλενόταν, ούτε λουζόταν, χτίκιασε και το μυαλό της σαλτάρισε, ώσπου γέρασε και πέθανε, και επιτέλους ηρέμησε η ψυχή της.

Μετά το θάνατό της πολλοί ισχυρίστηκαν πως όταν περνούσαν από το δένδρο που κρεμάστηκε το Ρηγόπουλο, ένιωθαν το φάντασμά της στον αέρα να μουρμουρίζει με πόνο το όνομα του.

Το διώροφο κτίριο στο τσιφλίκι εγκαταλείφθηκε, ενώ υστερότερα περιήλθε στα χέρια των Τούρκων όπου γνώρισε μαύρες μέρες, γιατί οι Τούρκοι το χρησιμοποιούσαν σαν φυλακές και τόπο βασανιστηρίων των Γραικών.

Μετά την παράδοση της Κύπρου στους Άγγλους, και αυτοί το χρησιμοποίησαν ως τόπο κρατητηρίων και βασανιστηρίων των αγωνιστών της ΕΟΚΑ.

Στα σκοτεινά δωμάτια του πολλοί άνθρωποι υπέφεραν και πόνεσαν, πολύ αίμα χύθηκε και πολλές ζωές χάθηκαν. Μέχρι σήμερα, ένα σωρό φοβερές ιστορίες ακόμα λέγονται. Πολλοί κάτοικοι της περιοχής ισχυρίζονται ότι κατά καιρούς άκουσαν ουρλιαχτά και κλάματα και ένιωσαν σκιές στον ουρανό να περιφέρονται και να ζητούν βοήθεια.

Στις σημερινές ημέρες το κτίριο έχει επισκευαστεί και αναπαλαιωθεί, κάποιοι της περιοχής λένε ότι ακόμη το κτίσμα είναι στοιχειωμένο και τις νύχτες ακούγονται λυπητερά κλάματα, ενώ οπτασίες θεάθηκαν να κινούνται μέσα σε αυτό.

ΣΤΗΝ ΤΑΒΕΡΝΑ ΤΟΥ ΦΚΩΝΗ

Είναι μια ιστορία που λέγεται σε πολλούς τόπους, αλλά κατά τη γνώμη μου είναι μια τρομαχτική κοινή ιστορία που συνέβηκε πραγματικά ίσως στους πρισσότερους τόπους που τη διηγούνται, διότι αφορά συναισθήματα που άπτονται της παλικαριάς, της αφοβιάς, της αντρείοσύνης, αλλά και του τρόμου που όταν κυριεύσει τον άνθρωπο και φωλιάσει στην καρδιά του, όποιος και νάναι, θα τον φοβήσει και θα τον τρομοκρατήσει. Είναι δηλαδή κοινά συναισθήματα όλων των ανθρώπων, σε όλους τους τόπους.

Θα σας διηγηθώ μια φοβερή ιστορία για έναν αντρειωμένο νέο που έζησε στο χωριό της Χλώρακας τον παλαιό καιρό. Για έναν λεβεντονιό που ήταν άφοβο παλικάρι που αψηφούσε τους κινδύνους και δεν λογάριαζε μήτε θεριά, μήτε ανθρώπους, που τελικά όμως φοβήθηκε τους πεθαμένους που πίστεψε πως αναστηθήκανε και τον κατατρέξανε.

Ήταν ένα παλικάρι που του άρεσαν οι ιστορίες περί ηρώων, και περισσότερο η ιστορία του Σαμψών. Ήταν παλαιοί καιροί που η ανδρειωσύνη στον άνθρωπο ήταν το μεγαλύτερο προτέρημα, γι αυτό οι νέοι μεγάλωναν γαλουχημένοι με τις αρετές των παλαιών ηρώων.

Εκείνους τους καιρούς που συνέβηκε η ιστορία μας, δεν συνηθιζόταν οι άρρενες να αφήνουν μακριάν κόμη, παρ ταύτα, ο ήρωας μας, άφησε την χαίτην του μακριάν, ήθελε ο ίδιος να μοιάζει με τον αγαπημένο του ήρωα τον Σαμψών.

Χωρίς να λογαριάζει τα λόγια του κόσμου, καβαλλούσε τον άππαρο του που όταν τον σπιρούνιζε έτρεχε σαν τον άνεμο και καμαρωτός άφηνε τα μαλλιά του να ανεμίζουν στον αέρα όπως τα κύματα στη θάλασσα.

Το όνομα του ήταν Διονής, αλλά το άλλαξε και το έκαμε Διενής όπως του Διγενή, ενώ οι χωριανοί τον φώναζαν Ιενή. Πίστευε ότι ίσως οι ρίζες του έφταναν από τους Ακρίτες, αλλιώς δεν εξηγόταν η μεγάλη του δύναμη και η περισσή του αντρείωσύνη. Το πίστευε με την καρδιά του και το ένιωθε στο είναι του και να κυλά μέσα στις φλέβες του, σαν κατεβατό ποτάμι πάνω σε κακοτράχαλα βουνά. Είχε πράγματι μεγάλην σωματική ρώμην, και όλοι τον σέβονταν γι αυτή του τη δύναμη. Το σπίτι του δεν τον χωρούσε, γυρνούσε στα όρη και στις λαγκαδιές, μιλούσε με τα γεράκια και κυνηγούσε πουλιά και σκότωνε φίδια θειριά. Είχε όμως ένα ελάττωμα, του άρεσε να κομπάζει για την παλληκαριά του σε σημείο που παρομοίαζε τον εαυτό του ως ιδεώδη τύπον ήρωα όπως τον Ομηρικό Αχιλλέα, τον κραταιό Ηρακλή, τον ένδοξο Αλέξανδρο και τον ισχυρό Διγενή.

Ήταν ξιππασμένος και του άρεσε να παινεύεται για τα κατορθώματα του. Σε πολλούς άρεσαν οι ξιππασμένες ιστορίες του, σε κάποιους όμως, όχι. Ήταν και ένας μι-

κρούτσικος ανθρωπάκος στο χωριό που δεν τον έκαμνε χάζι, που τον ζήλευε, και ήθελε να βρει τρόπο να τον εκθέσει και να τον πικάρει. Δεν τολμούσε όμως να του εναντιωθεί γιατί φοβόταν, και ο νους του γύριζε πώς να βρει ένα τρόπο να το κάμει χωρίς να προκαλέσει την οργή του. Τοχε βάλει σκοπό να βρει τον τρόπο, τον είχε πιάσει μια μανία. Ήταν μια κακεντρέχεια που του προήλθε από τη ζήλεια. Ζήλευε τον Ιενή που ήταν ψηλός, όμορφος, δυνατός και ανδρείος, ενώ αυτός ένας κοντός, μικρούτσικος, ένα κοντό ανθρωπάκι. Καθημερινά στην ταβέρνα του Φκωνή που σύχναζε και συναντιόντουσαν, καθώς τον άκουγε να παινεύεται, άλλη σκέψη δεν έβανε στο λογισμό του, παρά πώς να βρει έναν τρόπο να τον εκθέσει.

Η ταβέρνα του Φκωνή ήταν κτισμένη δίπλα στην πλατεία της εκκλησιάς και εκεί μαζεύονταν τα δειλινά οι αθκιασεροί να πιούν κόκκινο στερκό κρασί, το μόνο είδος πιστού που πουλούσε ο ταβερνιάρης. Ήταν ένα χαμόσπιτο κτισμένο με πέτρες και πηλό από χώμα και άσιερο, μια κάμαρη, ένα χαμηλό δωμάτιο τόσο χαμηλό, που για να μην κουτουλούν οι πελάτες, το πάτωμα ήταν σκαμμένο μέσα στη γη. Η σκεπή καμωμένη από κανιά και χώμα που όταν έβρεχε έσταζε και έβρεχε τους πελάτες. Με παλιές ξύλινες πόρτες χωρίς κλειδαριές και ένα μικρό παράθυρο όσο να μπαίνει λίγο φως. Ήταν κτισμένη ακριβώς στη θέση που είναι τώρα το εστιατόριο «Φαμακούστα», στην οδό «Ζήνας Κάνθερ». Ήταν η ταβέρνα του Φκωνή που άφησε εποχή, που με τον ίδιο να φαντάζει θεόρατος με τη μαύρη βράκα και το αλατσιέτινο ζιμπούνι πανύψηλος να μην τον χωρεί το μαγαζί του και να σερβίρει σκυφτός για να μην κουτουλλά στο ταβάνι.

Μέσα στο μουντό φως της λάμπας πετρελαίου τα τραπέζια τάβλες πάνω στο χωματένιο πάτωμα ήταν πάντα γεμάτα πελάτες. Η τσίκνα από το τρεμιχόλαο γέμιζε τον αέ-

ρα και τα κουνουπίδια ήταν πάνω στο ράφι αφημένα μαζί με σώτες γεμάτες τσιρίτζια μέσα σε λίπος από λαρδί και βάζα γεμάτα καππάρι. Στη γωνιά ήταν κρεμασμένο από το ταβάνι ένα ολόκληρο λαρδί χοίρου, ενώ πάνω σε όλα τα τραπέζια είχε κούπες γεμάτες βραστές πατάτες.

Ήταν μια συνταιριασμένη ατμόσφαιρα με το χώμα στο πάτωμα να μυρίζει ξινό κρασί και να σμίγει με την μυρωδιά από τα ξιδάτα παντζάρια, τα βραστά αβγά μέσα σε μαύρο λάδι ελιάς και τη τσίκνα της ρέγκας που ψηνόταν στη φωτιά της μηχανής. Ήταν φαγητά της εποχής που έφτιαχνε μόνος του ο ταβερνιάρης, χωριάτικοι και φτηνιάρικοι μεζέδες, αλλά γνήσιοι και άμετρης γευστικής απόλαυσης.

Κάθε βράδυ οι φτωχοί χωρικοί την άραζαν εκεί, να πιούν και να διασκεδάσουν φτωχικά για να ξεχάσουν την φτώχεια τους και τη μιζέρια τους.

Το στερκό κρασί τους έφτιαχνε τη διάθεση και τους έκανε να αισθάνονται ότι τα φτωχικά φαγητά είχαν γλυκείες γεύσεις Τσιμπούσαν και τσουγκρούσαν τις καντήλες και έλεγαν εις υγείαν στα μεγάλα ξύλινα βαρέλια που ήταν γεμάτα κρασί.

Ήταν βαρέλια θεόρατα που γέμιζαν το μισό μαγαζί, γεμάτα με κρασί που εκείνον τον καιρό πουλιόταν με την οκά και το μετρούσαν με το κάρτο, ένα τσίγγινο δοχείο με την ανάλογη χωρητικότητα.

Μια νύχτα καθόταν σε ένα τραπέζι ο κακός ανθρωπάκος, σε ένα άλλο το παλληκάρι ο Ιενης, ενώ στο τρίτο μια παρέα χωριανών. Όλα τα τραπέζια ήταν τέσσερα, στο άλλο καθόταν ο Φκωνής και όλοι μαζί μια παρέα μέσα στην μικρή κάμαρη, μιλούσαν και τσουγγρούσαν τα ποτήρια τους.

Έχοντας ο μικρούτσικος άνθρωπος αντίκρυ του τον Ιενή και τον οίνο να τον ζαλίζει, το μυαλό του επηρεασμένο από τη ζήλεια, πήρε στροφές και του κατέβητε μια ιδέα.

Αρχισε να μιλά για τους πεθαμένους και για ιστορίες που άκουσε, ότι στα νεκροταφεία μετά τα μεσάνυχτα βγαίνουν τα πνεύματα των πεθαμένων και σεργιανούν στη νύχτα τρομάζοντας τον κόσμο, γι αυτό οι άνθρωποι παλιότερα απέφευγαν τις σκοτεινές νύχτες να περιφέρονται άσκοπα σε τέτοια μέρη... Μια φορά κατά πως άκουσε είπε, ένας γέρος που περνούσε νύχτα από το νεκροταφείο άκουσε θορύβους και χωρίς να λογαριάσει φόβο μπήκε μέσα να δει τι συμβαίνει. Μόλις πέρασε την πύλη άκουσε από τη μεριά της κάτω εκκλησιάς λυπητερό ήχο καμπάνας να χτυπά, γεγονός που τον γέμισε τρόμο γιατί ήξερε πως δεν είχε καμπάνα, την είχαν μεταφέρει οι χωριανοί στην πάνω εκκλησιά τις προηγούμενες μέρες. Τρομοκρατημένος τόβαλε στα πόδια, πήρε τόσο φόβο που του δέθηκε η γλώσσα και έκαμε πολλές μέρες να βρεί τη μιλιά του.

Λέγοντας αυτά το μικρό ανθρωπάκι, ήθελε να δημιουργήσει ατμόσφαιρα φόβου ώστε Ιενής να φανερωθεί ότι σαν άνθρωπος και αυτός, είχε πράγματα που τα φοβόταν.

Ο Ιενής όμως γέλασε και είπε ότι όλα είναι φαντασιώσεις. Αρπάζοντας την ευκαιρία ο μικρούτσικος άνθρωπος, τον προσκάλεσε σε στοίχημα ότι δεν τολμούσε να πάει τα μεσάνυχτα στο νεκροταφείο και να παλουκώσει τον άππαρο του, ένα στοίχημα που με χαρά δέχτηκε ο Ιενής, γιατί ήθελε να δώσει ακόμα μια απόδειξη σε όλους για την αφοβία του.

Όταν χτύπησε δώδεκα η ώρα, ο Ιενής σηκώθηκε από το τραπέζι του, και ορμήνεψε στον Φκωνή να μην σηκώσει το ποτήρι του γιατί γρήγορα θα επέστρεφε, είπε και στους

άλλους να τον περιμένουν, θα πήγαινε στο νεκροταφείο να σηκώσει τον άππαρο του.

Και πήγε ο Ιονής στο νεκροταφείο, μα δεν γύρισε. Ο άμοιρος όταν τσουλλώκατσε και παλούκωσε τον άππαρο του, σηκώθηκε να φύγει, αλλά δεν μπορούσε. Κάποιος τον τραβούσε από τη βράκα.

Ξαφνιάστηκε, αλλά προσπάθησε να μην πανικοβληθεί. Έβαλε όλη του τη δύναμη, αλλά πάλι δεν τα κατάφερε. Άρχισε να φοβάται, άρχισε να πιστεύει ότι ζωντάνεψαν οι νεκροί. Προσπαθούσε να μην τον κυριεύσει ο τρόμος, και με ψυχραιμία γύρισε να αντιμετωπίσει τον πεθαμμένο που βγήκε από τον τάφο.

και τον τραβούσε. Μα δεν είδε κανέναν, μήτε νεκρό, μήτε ζωντανό. Μονομιάς τα χρειάστηκε, και άρχισε να πανικοβάλλεται. Σαν αστραπή από το μυαλό του πέρασαν σκέψεις κακές και ιστορίες δεισιδαιμονικές που ήξερε. Πίστεψε πως αόρατες σκιές πεθαμένων σηκώθηκαν και τον τραβούσαν.

Και απελπισμένος που δεν μπορούσε να φύγει, έβαλε όλη του τη δύναμη, μα και πάλιν δεν μπορούσε να τους νικήσει και να τους ξεφύγει. Τον τραβούσαν από τη βράκα και δεν τον άφηναν. Άνοιξε το στόμα του να φωνάξει για βοήθεια, αλλά λαλιά δεν έβγαινε, του δέθηκε η γλώσσα από τον μεγάλο φόβο...

Αποκαμωμένος από το φόβο έγειρε στο χώμα και έμεινε ακίνητος, φηρμένος σαν τον πεθαμένο...

Πέρασε η ώρα, μέσα στην ταβέρνα άρχισαν να ανησυχούν. Αργούσε ο Ιονής,

-κάτι θα γίνηκε,

είπε ο Φκωνής.

Σηκώθηκε και ξεκρέμασε τη λάμπα από το βολίκι,

-άντε πάμε να τον βρούμε,

τους είπε.

Φτάνοντας στο νεκροταφείο, είδαν τον άππαρα παλλουκωμένο και τον Ιονή δίπλα του φηρμένο. Ανύσηχοι έσκυφαν να τον σηκώσουν και αμέσως κατάλαβαν τι είχε γινεί. Παλλουκώνοντας το παλλούκι στο χώμα, στο σκοτάδι δεν πρόσεξε και το έβαλε πάνω στις πολλές δίπλες της βράκας του παλουκώνοντας την κι αυτήν.

Ευτυχώς ήταν μόνο φηρμένος, τον ξεπαλλούκωσαν και τον μετέφεραν στην ταβέρνα όπου τον βοήθησαν να συνέλθει.

Από εκείνη τη μέρα ο Ιενής έμεινε χασκιασμένος, λιγομίλητος, με βλέμμα πλανεμένο και το μυαλό σαλεμένο. Έκοψε τα μακριά του μαλλιά και δεν ξανακαβαλίκεψε τον άππαρα του. Περιδιάβαινε στις στράτες άσκοπα, κατάντησε ο τρελός του χωριού.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΑΓΑΠΗΣΕ ΕΝΑ ΑΓΑΛΜΑ

Οι Ελληνιστικοί τάφοι ήταν συνήθως σκαμμένοι σε βράχους και χρονολογούνται από τα πρώτα Ρωμαϊκά χρόνια της Κύπρου. Στη Χλώρακα υπάρχουν δυο αρχαίοι Ελληνιστικοί τάφοι, ο ένας ονομάζεται Ελληνόσπηλιος και ευρίσκεται δίπλα στον παραλιακό δρόμο, και ο άλλος σπηλιος του Λεωνίδα, και ευρίσκεται σε ιδιωτική αυλή κατοίκου, εκ του οποίου πήρε και το όνομα. Η δεύτερη σπηλιά ήταν καλά κρυμμένη, και κάποιος για να την εντοπίσει έπρεπε να την γνωρίζει, ή να την ανακαλύψει τυχαία. Τους καιρούς της Τουρκοκρατίας χρησίμευε ως κρύπτη για πολλούς κατατρεγμένους Χριστιανούς καθώς είναι λαξεμένη μέσα στη γη καλά κρυμμένη από τη φύση, ώστε να είναι δύσκολο να εντοπιστεί.

Ήταν θεώρατη και φυσική σπηλιά που στα τοιχώματα της οι Αρχαίοι έσκαβαν τάφους και έθαβαν τους νεκρούς τους. Οι εισόδοι των τάφων παρέμειναν σφραγιστοί μέχρι τις αρχές του προηγούμενου αιώνα, οπότε όταν ανακαλύφθηκαν, βρέθηκαν σπουδαία κτερίσματα, αλλά που δυστυχώς όλα πουλήθηκαν σε αρχαιοκάπηλους. Υπάρχουν μαρτυρίες ότι βρέθηκε μια λαμπιώνα ανεκτίμητης αξίας, μια ολόχρυση ζώνη Ομηρικού πολεμιστή που πουλήθηκε για πέντε λίρες, και μια πέτρινη σκαλιστή σαρκοφάγος η οποία κατα πληροφορίες ευρίσκεται σε ιδιωτικό μουσείο της Νέας Υόρκης.

Το ανάγλυφο του σκεπάσματος της σαρκοφάγου παράστανε τη μορφή της πεθαμένης που ήταν νέα γυναίκα ωραιότητας κάλλους, που μόλις την είδε ένας βοσκός που την ανακάλυψε, έπαθε έρωτα μαζί της, αγάπησε παράφορα την πέτρινη πανέμορφη μορφή της.

Είχε βγάλει τα πρόβατα του στη βοσκή, και αυτά τον οδήγησαν στη παλιά βρύση όπου είχε νερό και πλούσια βοσκή. Κάθισε κάτω από ένα μεγάλο δρυ, και άφησε τα

πρόβατα να απλωθούν στον κάμφο. Όταν ο ήλιος πήγαινε να δύσει και ήρθε η ώρα να φύγουν, είδε ένα πρόβατο που ανέβηκε σε ένα ψήλωμα, να χάνεται πίσω από συστάδα θάμνων. Του σφύριξε να κατέβει, αλλά τίποτα. Ανέβηκε λοιπόν να το γυρέψει, και ανακάλυψε μια είσοδο λαξεμένη σε βράχο. Μπαίνοντας μέσα βρέθηκε σε ένα σπήλαιο. Γεμάτος περιέργεια, βγήκε έξω και μάζεψε ξύλα για να ανάψει φωτιά να φωτίσει το σκοτάδι να δει τι ανακάλυψε.

Το σπήλαιο ήταν πλατύ και χανόταν βαθιά μέσα στη γη σε μεγάλη απόσταση. Λίγο ψηλότερα πάνω στην πέτρινη πλευρά, πρόσεξε ένα τοίχο κτισμένο που μάλλον σφράγιζε την είσοδο κάποιου τάφου, σκέφτηκε. Τη χάλασε λοιπόν, με την ελπίδα να βρει χρυσάφι, καθώς ήξερε πως και άλλοι χωριανοί του ανακάλυψαν αρχαίους τάφους που είχαν μέσα χρυσά και άλλα πολύτιμα κτερίσματα.

Δεν δυσκολεύτηκε να χαλάσει την είσοδο. Η μαγκούρα του ήταν σκληρή και βαριά, και με λίγα κτυπήματα, το χώρισμα έσπασε. Μέσα στον νεκρικό θάλαμο είδε μια σαρκοφάγο καλά πελεκημένη, που σχημάτιζε μια λάρνακα γεωμετρικά καλά σχηματισμένη.

Την καθάρισε από το χώμα, και αντίκρισε ένα ανάγλυφο σώμα σκαλισμένο στην μονοκόμματη πέτρα που σκέπαζε την σαρκοφάγο. Ήταν ένα πανέμορφο άγαλμα που το σμίλευσε σίγουρα κάποιος σπουδαίος γλύπτης, και παριστάνε μια εξαιρετικά ωραία κοπέλα με μορφή που φαινόταν έτοιμη να ανασάνει, που φαινόταν να τον κοιτάζει και να τον καλεί. Σαν ονειροπαρμένος όπως κάτι να του μάζεψε τη σκέψη, έμεινε ώρες ακίνητος να κοιτάζει και να αποθαυμάζει. Κατάλαβε πως κάτι έπαθε το μυαλό του, πως ερωτεύτηκε κεραυνοβόλα το άγαλμα με το πέτρινο πανέμορφο πρόσωπο της πεθαμένης γυναίκας.

Από εκείνη τη μέρα, κάθε μέρα επισκεπτόταν το σπήλαιο κρυφά να μην τον δουν και του κλέψουν την αγαπημένη.

Με τις ώρες καθόταν και την κοίταζε. Η παγωμένη της πέτρινη μορφή κάθε μέρα έδειχνε περισσότερο όμορφη, και αυτός κάθε μερα περισσότερο την αγαπούσε. Οπότε σε λίγο καιρό μη αντέχοντας να είναι μακριά της, παράτησε το σπίτι και το κοπάδι του, και εγκαταστάθηκε στο σπήλαιο. Έπινε νερό και πλενόταν από την βρύση, μάζευε άγρια χόρτα και καλλιεργούσε λίγα οπωρικά, και όλα αυτά του αρκούσαν, δεν ήθελε τίποτα άλλο, φτάνει που είχε παρέα την αγαπημένη του.

Οι χωριανοί πίστεψαν πώς ίσως τρελάθηκε από τη μοναξιά του επαγγέλματος του, ή πως αποφάσισε να γίνει ασκητής, να ζήσει με το Θεό.

Και όταν πέρασαν πολλά χρόνια και όλοι τον ξέχασαν, ένας κυνηγός ανακάλυψε το κουφάρι του μέσα στη σπηλιά. Άντεξε και έζησε όλη του τη ζωή μέχρι τα γεράματα, με την όμορφη γυναίκα της σαρκοφάγου.

Ο κυνηγός ισχυρίστηκε πως απλά βρήκε τον νεκρό. Δεν είπε για σαρκοφάγο, παρά πως από όσα είδε στο σπήλαιο, μάλλον ο βοσκός έζησε σαν ασκητής αφιερωμένος στο θεό. Κάποιοι όμως ισχυρίστηκαν ότι ο κυνηγός βρήκε τη σαρκοφάγο που την πούλησε σε αρχαιοκαπήλους, και που τώρα ευρίσκεται σε ιδιωτικό Αρχαιολογικό μουσείο της Νέας Υόρκης.

ΟΙ ΑΝΕΡΑΔΕΣ

Μια φορά τον παλαιόν καιρό στα Παλιόκαστρα της Πάφου, ήταν ένα βοσκόπουλο που μια μέρα αποφάσισε να βοσκήσει τα πρόβατα του λίγο μακρύτερα απ' ό,τι συνήθως. Έφτασε ως τον Καπυρό, ένα πλούσιο από βλάστηση κάμπο στο χωριό της Χλώρακας. Ήταν μια όμορφη περιοχή με ψηλά δένδρα και πλούσια βοσκή, αλλά και τρεξιμιό νερό που πήγαζε από τη γη σχηματίζοντας ένα μικρό ποταμάκι. Το ποταμάκι πριν συνεχίσει το δρόμο του για την θάλασσα σχημάτιζε μια μικρή λιμνούλα που ξεχείλιζε, και το νερό ύστερα συνέχιζε το δρόμο του.

Τα πρόβατα απλώθηκαν και έβοσκαν ήσυχα, γι αυτό το βοσκόπουλο ξάπλωσε κάτω από τον πυκνό ίσκιο των ψηλών δέντρων χωρίς να έχει όρεξη να φύγει. Όταν είρθε το δείλη, σκέφτηκε να διανυχτερέψει εκεί, ώστε το κοπάδι του να βοσκήσει και την άλλη μέρα το πλούσιο χορτάρι, και αυτός να απολαύσει περισσότερο την δροσιά του καιρού και την ομορφιά του τοπίου. Κοίταξε στη βούρκα του, και διαπιστώνοντας πως είχε τροφή και για την επόμενη μέρα, αποφάσισε να κάμει αυτό που σκέφτηκε.

Όταν τα πρόβατα σιγά με το βραδύς ηρέμισαν, έγειρε και ο ίδιος πάνω σ ένα γουνάρι φύλλα και αποκοιμήθηκε με το τραγούδι των γρουλλίδων σαν νανούρισμα. Το τραγούδι των γρούλλων ήξερε πως είναι οiwνός για καλοτυχία και ευημερία, γι αυτό καθώς πίστευε στους οiwνούς, ακούγοντας τους ευχαριστημένος παραδόθηκε στον Μορφέα.

Ξαφνικά κοντά στα μεσάνυχτα τον γλυκό του ύπνο διέκοψαν φωνές, γέλια και τραγούδια. Ανασηκώθηκε λίγο και στο φεγγαρόφωτο που έριχνε τις αχτίνες του μέσα από τα πλατιά φύλλα των ευκαλύπτων, είδε κοπέλες όμορφες να χαριεντίζονται και να παίζουν μέσα στα νερά της λίμνης. Έκθαμβος τις παρακολουθούσε να λούζονται και να χτενίζονται, και σκεφτόταν αν όσα έβλεπε ήταν

πραγματικότητα, ή αποτέλεσμα του τραγουδιού των γρύλλων που τον επηρέασαν.

Όμως ναι, όσα έβλεπε ήταν αληθινά. Ήταν πραγματικές νεράιδες των νερών, που συνήθιζαν μετά τα μεσάνυχτα να βγαίνουν στις δροσερές πηγές να λούζονται υπό τη σκεπή των αστεριών.

Σηκώθηκε ανάλαφρα χωρίς φασαρία, και σίμωσε κοντά τους. Κρυμμένος πίσω από ένα κομό δένδρου, τις είδε όλες πανέμορφες να στροβιλίζονται με χάρη, και η μελωδική τους φωνή σαν γλυκό βάλαμο κατέκλυζε το είναι του και εύφραине την καρδιά του.

Και ανάμεσα σε όλες, ξεχώρισε μια με κατάμαυρα μαλλιά που χόρευε καλύτερα και ήταν ομορφότερη από τις άλλες.

Απέμεινε να τις κοιτάζει ώρα πολλή, και λίγο πριν το ξημέρωμα να φεύγουν και να χάνονται στον πρωινό ορίζοντα, ενώ στα αφτιά του έμεινε ο γλυκός απόηχος από τα κρυστάλλινα γέλια τους και τα χαρούμενα τραγούδια τους.

Από εκείνο τον καιρό η όμορφη νεράιδα έμεινε στη σκέψη του και δεν μπορούσε να την βγάλει. Την αγάπησε με πάθος, και μαράζωνε και ήταν πολύ δυστυχημένος που δεν μπορούσε να την έχει δικιά του. Συνεχώς την σκαφτόταν, και η καρδιά του πονούσε από τον παράφορο έρωτα που φώλιασε μέσα της. Άλλη σκέψη και έγνοια δεν είχε, κατάλαβε πως αν δεν έκανε κάτι να την αποκτήσει, θα τρελαινόταν.

Γι αυτό σκέφτηκε να ρωτήσει άλλους ανθρώπους μήπως ήξεραν, να τον συμβουλευσουν. Αποφάσισε να συμβουλευτεί τους γεροντότερους, και ένας από αυτούς του είπε ότι μαγεύτηκε από την ανεράδα και μόνη ελπίδα να ξεματιαστεί, ήταν να την στεφανωθεί. Αλλά αυτό οπωσδήποτε ήταν αδύνατο, γιατί οι ανεράδες ήταν άπιαστες μάγισσες και πως για να χάσουν τα μάγια τους θα έπρεπε πρώτα

να αιχμαλωτιστούν και να εκτεθούν άπλετα στο φως της ημέρας και να λουστούν στις ακτίνες του ήλιου.

Έκατσε το βοσκόπουλο και σκέφτηκε καλά τι να κάμει, και αποφάσισε να παραμονέψει και να αιχμαλωτίσει την αγαπημένη του. Ήξερε πως ήταν δύσκολο, και πως χρειαζόταν πονηριά.

Έκαμε λοιπόν τα σχέδια του, και τα έβαλε σε εφαρμογή. Παραμόνεψε πολλές νύχτες κρυμμένος δίπλα στη μικρή λίμνη, και οπλισμένος με υπομονή από την πολλή αγάπη που είχε μέσα του, άντεξε αγόγγυστα το πολυήμερο καρτέρι που έστησε.

Πέρασαν μέρες και οι νεράιδες δεν φαίνονταν. Σκέφτηκε ότι θα βρήκαν άλλες λίμνες ομορφότερες, αλλά ήταν σίγουρος, κάποτε θα τις βαριόντουσαν και θα επέστρεφαν πίσω.

Πέρασαν κι άλλες μέρες, και ένα βράδυ κοντά στα μεσάνυχτα, άκουσε τα γέλια πάλαι να γεμίζουν με όμορφους μουσικούς ήχους τη φεγγαρόλουστη νύχτα. Ήξερε ότι η προσμονή του τέλειωσε, εκείνη τη νύχτα θα την έκανε δική του.

Όταν οι νεράιδες μέσα στη λίμνη άρχισαν να χορεύουν και να τραγουδούν, μόλις η αγαπημένη του στάθηκε σε ένα συγκεκριμένο σημείο, τράβηξε το δίχτυ που είχε στήσει πάνω στα κλαριά του ευκαλύπτου που απλώνονταν πάνω από τη λίμνη, και αιχμαλώτισε την καλή του. Σαν το ψάρι σπαρταρούσε η καημένη, και φώναζε βοήθεια. Μα το βοσκόπουλο αποφασισμένο, φανερώθηκε και φωνάζοντας δυνατά, φόβισε τις άλλες νεράιδες που έφυγαν μακριά χωρίς να μείνουν να την βοηθήσουν

Έμεινε να την κοιτάζει στο σπαρτάρισμα και στο φόβο της και να τη λυπάται, όμως με σφιγμένη την καρδιά περιμένε μέχρι που ο Ήλιος ανέτειλε και οι ακτίνες του έλουσαν την μάγισσα νεράιδα.

Και αμέσως αυτή ημέρευσε, έχασε τα μάγια της και έμεινε μια απλή κοπέλα χωρίς μαγικές ιδιότητες.

Χαρούμενο το βοσκόπουλο έσκυψε και την απελευθέρωσε, την αγκάλιασε και της είπε να μην φοβάται γιατί αυτός θα την προστατεύσει.

Την πήρε μαζί του και την παντρεύτηκε. Από εκείνο τον καιρό, όλα του πήγαν δεξιά, γιατί καθώς φαίνεται η μαγική αύρα που περιέβαλλε την καλή του σύζυγο, δεν την εγκατέλειψε. Απέκτησε πλούτη και περιουσία, και έγινε άρχοντας. Και η ευτυχία του συμπληρώθηκε καθώς απέκτησε με την καλή του και μια όμορφη κόρη που την ονόμασαν Μαργαρινή.

Και ο καιρός περνούσε, και ο κάθε χρόνος ήταν καλύτερος από τον προηγούμενο. Το βοσκόπουλο έγινε μεγάλος βοσκός, απέκτησε πολλά πρόβατα και κτήματα και χρήματα, και είχε μεγάλη ευτυχία έχοντας δίπλα του τις δυο αγαπημένες του. Και μέσα σε όλη αυτή τη χαρά, σκέφτηκε πως θα ήταν καλά να αγοράσει τον κάμπο στον Καπυρό, ώστε να προσφέρει λίγη χαρά στην αγαπημένη του σύζυγο, που από τον καιρό που την παντρεύτηκε έμεινε μελαγχολική και αγέλαστη. Σκέφτηκε πως αν μετακόμιζαν εκεί στους γνώριμους τόπους, θα ξαναέβρισκε τη χαρά της.

Αυτό έκαμε λοιπόν, αλλά αντί ο παλιός γνώριμος τόπος να αρέσει στη σύζυγο του, άρεσε στην κόρη του την Μαργαρινή, και όπως κάτι βαθύ να την συνέδεε μαζί του, καθημερινά έκανε τον περίπατο της εκεί. Καθόταν δίπλα στα γάργαρα νερά κάτω από τον βαθύ ίσκιο των δένδρων και κοίταζε το νερό σαν μαγεμένη, και έλπιζε να έβγαιναν οι ανεράδες να την έπαιρναν μαζί τους.

Όσπου κάποια μέρα κοντά στα μεσάνυχτα τα βήματα της την οδήγησαν και πάλιν στη λίμνη.

Το φεγγάρι που ήταν ολόγιομο και οι αχτίδες του διαπερνούσαν τα πυκνά πλατιά φύλλα των ευκαλύπτων και φωτιζαν τη λίμνη, για μια στιγμή φώτισαν μια όμορφη νεράιδα να βγαίνει από τα νερά και να γνέφει στην όμορφη κόρη να πάει κοντά της. Η Μαργαρινή πήγε κοντά της, και σε λίγο μαζί με άλλες ανεράδες που βγήκαν από το νερό, έστησαν χορό ως το ξημέρωμα, και λίγο πριν βγει ο ήλιος, όλες μαζί με γέλια και τραγούδια με την όμορφη Μαργαρινή χαμογελαστή ανάμεσα τους, χάθηκαν μέσα στα βάθη της λίμνης...

ΑΝΕΡΑΔΑ Η ΜΑΡΓΑΡΙΝΗ

Οι άνθρωποι συνήθως είναι προληπτικοί, και πιστεύουν σε δοξασίες και φοβούνται τις ανεράδες και τα φαντάσματα. Τα παλαιότερα χρόνια επηρεάζονταν περισσότερο από σήμερα, καθώς το μεγαλύτερο μέρος ένεκα της φτώχειας που επικρατούσε, δεν είχε πρόσβαση στη μόρφωση.

Η λαϊκή παράδοση δημιούργησε μύθους και ιστορίες για Ανεράδες και Νηριείδες, τις λεγόμενες Νεράιδες, ή άλλως τις καλές κυράδες. Που τις λέγανε παλιά Νηρηίδες, ύστερα νεράιδες, σήμερα Ανεράδες, δηλαδή γυναίκες ανέραστες. Οι ανεράδες είναι κόρες λεπτές, ψηλές και όμορφες, που συχνάζουν σε μυστηριώδεις τόπους, καθώς μέσα σε θάλασσες και λίμνες.

Στα παλιά χρόνια ήταν μια όμορφη κόρη ενός πλούσιου τσιφλικά που την έλεγαν Μαργαρινή. Ήταν λυγερόκορμη και πανέμορφη, άλλη σαν κι αυτήν δεν υπήρχε σε όλο τον τόπο. Ρηγόπουλα και πριγκιπόπουλα την ζητούσαν σε γάμο, αλλά αυτή δεν ήθελε κανένα, και δεν είχε στο μυαλό παντρεία. Είχε άλλα ενδιαφέροντα, αλλά περισσότερο της άρεσε να γυρνά στην πλάση, και ειδικότερα σε τόπους με τρεξιμιά νερά, με ποταμάκια και λίμνες και άγρια βλάστηση. Ζούσε στο μεγάλο σπίτι του πατέρα της με δούλες να την υπηρετούν, και τεράστιους κήπους που έφτιαξε γι αυτήν ο πατέρας της καθώς την έβλεπε πόση αγάπη είχε για τη φύση. Είχε με λίγα λόγια όλες τις ανέσεις, και ότι άλλο επιθυμούσε.

Όμως παρ όλα αυτά, δεν ήταν ευχαριστημένη. Ευχαριστιόταν μόνο όταν με την δούλα έβγαιναν περίπατο και τα βήματα της ασυναίσθητα την οδηγούσαν έξω από το χωριό, σ ένα τόπο όμορφο καταπράσινο με ψηλά δένδρα, μια καταπράσινη μικρή όαση μέσα στον κατάξερο κάμπο που τον περιέβαλλε, όπου μέσα μια μικρούλα λίμνη που

σχηματιζόταν από νερό που ανέβλυζε από ένα λαγούμι, έδινε περίσσια ομορφιά στο τοπίο. Γι αυτή τη λίμνη λέγονταν ιστορίες ότι ύστερα από τα μεσάνυχτα, κάποτε, έβγαιναν Ανεράδες και χόρευαν, κι αν υπήρχαν νιές κοπέλες εκεί, τις παράσερναν στο χορό, και όταν κουράζονταν, έπεφταν στη λίμνη παίρνοντας τες μαζί τους.

Αυτός λοιπόν ο τόπος άρεσε πολύ στη Μαργαρινή όπως κάτι υποσυνείδητο να την συνέδεε μαζί του, κάτι βαθύ και άγνωστο, μια αγάπη βαθιά που την έλκυε και την έδενε με το μέρος.

Καθημερινά από μικρούλα έκανε τον περίπατο της εκεί. Καθόταν δίπλα στα γάργαρα νερά κάτω από τον βαθύ ίσκιο των δένδρων και κοίταζε το νερό σαν μαγεμένη, και έλπιζε να έβγαιναν οι ανεράδες να την έπαιρναν μαζί τους.

Όσπου μια μέρα κοντά στα μεσάνυχτα, τα βήματα της την οδήγησαν και πάλιν στη λίμνη. Το φεγγάρι που ήταν ολόγιομο και οι αχτίδες του διαπερνούσαν τα πυκνά πλατιά φύλλα των ευκαλύπτων και φώτιζαν τη λίμνη, για μια στιγμή φώτισαν μια όμορφη ανεράδα να βγαίνει από τα νερά και να γνέφει στην όμορφη κόρη να πάει κοντά της. Η Μαργαρινή πήγε προς το μέρος της, και σε λίγο μαζί με άλλες ανεράδες που βγήκαν από το νερό, έστησαν χορό μέσα στη λίμνη ως το ξημέρωμα, και λίγο πριν βγει ο ήλιος, όλες μαζί με γέλια και τραγούδια με την όμορφη Μαργαρινή χαμογελαστή ανάμεσα τους, χάθηκαν μέσα στα βάθη της λίμνης...

Με το ξημέρωμα της μέρας όταν ανακάλυψαν την εξαφάνιση της, άρχισαν όλοι να την ψάχνουν, μα άδικα. Έψαχναν μέρες, μα τίποτα. Θλίψη πλάκωσε στο μεγάλο σπίτι, και ανείπωτο μαράζι σπάραζε την καρδιά των γονιών της που μέσα τους ήξεραν πως δεν είχαν ελπίδα καθώς γνώριζαν τι είχε συμβεί.

Απαρηγόρητος ο πατέρας της έριχνε το φταίξιμο πάνω του, γιατί ήξερε πως ο χαμός της ήταν τιμωρία για τον ίδιο, για πράξεις παλιές δικές του, όταν αγνοώντας τους φυσικούς νόμους, στράφηκε ενάντια στη φύση των Ανεράιδων.

Έφερε στο μυαλό του κάποιον παλιό καιρό σε εκείνο τον καταπράσινο κάμπο με τη μικρή λιμνούλα, που εξελίχτηκε η δική του ιστορία αγάπης. Μέσα σε εκείνη τη λιμνούλα πρωτόειδε μια όμορφη νεράιδα, τη μάνα της κόρης του, που κεραυνοβόλα την αγάπησε και βίαια την αιχμαλώτισε και την παντρεύτηκε.

Τώρα λοιπόν, οι κακές νεράιδες τον εκδικήθηκαν. Μάγεψαν την όμορφη κόρη του και την κάλεσαν κοντά τους. Και η ίδια σαν απόγονος τους, με χαρά έτρεξε κοντά τους χωρίς να λυπηθεί τον πατέρα της και τη μάνα της καθώς ήταν μάγισσα νεράιδα που μέσα στην καρδιά της δεν χωρούσε λύπη και αγάπη.

Εκείνος ο τόπος ήταν καταπράσινος όπως μια όαση σε έρημο και ονομαζόταν Καπυρός. Ήταν μια περιοχή λίγο ψηλότερα από τη θάλασσα που έσβηνε στα ριζά των υψωμάτων όπου πάνω τους ήταν κτισμένο το χωριό της Χλώρακας. Ονομαζόταν Καπυρός γιατί εκεί που τέλειωνε ο κάμπος και αρχίνιζε το οροπέδιο που πάνω ήταν κτισμένο το χωριό, οι γκρεμοί αποτελούνταν από πλατιές λίες πέτρες, και όταν πάνω τους χτυπούσε ο ήλιος την ώρα που έγερνε να δώσει, αντανakλούσε και παρήγαγε μεγάλες θερμοκρασίες, και αφόρητη πυρά (ζέστη), εξ ου το όνομα κα-πυρός.

Και περνούσε ο καιρός, το αρχοντικό ντύθηκε στα μαύρα, κανείς δεν γελούσε, και μια κατήφεια σιωπής και νεκρικής σιγής, φόρτιζε την ατμόσφαιρα κάνοντας τα όλα μουντά και άραχνα. Και καθημερινά ο λυπημένος πατέρας ξενυχτούσε δίπλα στη λίμνη κλαίγοντας και περιμένοντες τις

ανεράδες να εμφανιστούν, για να τις παρακαλέσει να του δώσουν πίσω την κόρη του.

Και μια νύχτα μεσάνυχτα με το φεγγάρι ολόγιομο, βγήκαν οι ανεράδες και έστησαν χορό μέσα στα νερά της λίμνης. Και είδε ανάμεσα τους την κόρη του πιο όμορφη απ' όλες να λάμπει από χαρά και να χορεύει ξένοιαστα και ευτυχισμένα μαζί τους.

Τότε κατάλαβε πως η κόρη του ήταν μια πραγματική νεράιδα που ήταν περισσότερο ευτυχισμένη στο φυσικό της περιβάλλον παρά μαζί του, και πώς όλη του την αγάπη και όλα τα πλούτη του κόσμου να της έδινε, δεν θα την έκαναν περισσότερο ευτυχισμένη. Σκέφτηκε πως εκεί έπρεπε να την αφήσει, εκεί όπου πραγματικά ένιωθε ευτυχισμένη.

ΑΕΡΙΚΟ ΠΕΡΑΣΜΑ, Η ΜΑΡΙΑ ΤΟΥ ΓΙΩΚΟΥΘΚΙΟΥ

Βυζαντινοί ιστοριογράφοι αναφέρουν ότι εκ παραλλήλου με τα πνεύματα που υπάρχουν στη Γη στη Θάλασσα και στους βυθούς, γεμάτος από δαιμόνια είναι και ο αήρ ο ευρισκόμενος «ύπερθεν ημών και περί ημάς». Με ανάλογες δε δοξασίες που έντονα εμπλουτίστηκαν κατά τη Τουρκοκρατία φτάνουμε στη σημερινή Σολομωνική (δαιμονολογία). Η Κλείδα του Σολομώντος ή Σολομωνική είναι ένα βιβλίο μαγικών αποδιδόμενο στον βασιλέα Σολομώντα. Λένε ότι είναι απαγορευμένο και ότι είναι επικίνδυνο για όποιον διαβάσει το αυθεντικό. Περιέχει κλητεύσεις και επικλήσεις για να κληθούν πνεύματα νεκρών από την Κόλαση που είναι δαίμονες ή τιμωρημένες ψυχές. Και για να προστατευτεί ο επικαλεστής (καλούμενος ως εξορκιστής) από αυτούς και από μια πιθανή προσπάθεια δαιμονισμού, υπάρχουν κατάρες ώστε να υποχρεώσουν τα απρόθυμα πνεύματα να υπακούσουν.

Με αυτή μου τη διήγηση θα αναφερθώ σε ένα παράξενο περιστατικό που συνέβηκε σε ένα τόπο που οι πρωτινοί έλεγαν ότι είναι διάβα αερικών. Είναι η περιοχή «Σταυρός», κάτω από την τοποθεσία «Σκαλί», ένα σταυροδρόμι δρόμων που οδηγεί στην παραθαλάσσια περιοχή «Δήμμα». Εάν πάρουμε την νοητή ευθεία «Μήλα» (ένα άλλο διάβα αερικών) και «Σταυρός», κατευθυνόμαστε στο πέλαγος όπου από το μακρινό του βάθος βγαίνει ο Σορόκος, ο άνεμος που όταν θυμώσει τσακίζει σκάφη όπως π.χ. το 1810 το «χρυσοκάραβο», ένα επιβατικό πλοίο που τσακίστηκε στις ξέρες του Φερφουρή και πνίγηκαν όλοι οι επιβάτες, ή τα πρόσφατα χρόνια το ναυάγιο του φορτηγού πλοίου «Δημήτριος» που είναι σφηνωμένο στις ίδιες ξέρες. Όταν μετά το θέριεμα του ο Σορόκος ηρεμεί και γλυκοφυσά ήσυχα και απαλά, σημάδι ότι το καλοκαίρι φεύγει και έρχεται το μουντό και γκριζό φθινόπωρο, και

όταν η θάλασσα είναι γαληνεμένη σαν σε απανεμιά, τότες με την βοήθεια αυτού του ανέμου βγαίνουν συνηθως μες τα δειλινά, τα Αερικά έξω στη στεριά και αναζητούν το γραμμένο πεπρωμένο τους που καθορίστηκε τον καιρό εκείνο που όντας ήσαν άνθρωποι ή ζώα τους έτυχε η μοίρα να καταδικαστούν να γίνουν δαίμονες και εξωτικά.

Η Μαρία του Γιωρκουθκιού καβαλικεμένη στον γάιδρο της πήγαινε στη Μωροζό να ποτίσει το χωράφι. Είχε φτάσει στο Σταυρό, και ξάφνου κατάλαβε ότι το δροσερό αεράκι που φυσούσε σταμάτησε απότομα, και έπεσε απόλυτη ησυχία σαν βαριά σιωπή. Ο ήλιος χάθηκε από τον ουρανό χωρίς να υπάρχουν σύννεφα, και ο γάιδαρος που καβαλούσε σπουλόκατσε και άρχισε να γκαρίζει φοβισμένα. Σκέφτηκε πως κάτι αλλόκοτο συνέβαινε και δεν κατάλαβε αν σκοτείνιασαν τα μάτια της και έβλεπε τα γύρω γκρίζα, ή σκοτείνιασαν τα βάθη του ορίζοντα και η πλάση γύρω της.

Κατέβηκε από το γάιδαρο και τραβώντας τον με το ζόρι συνέχισε το δρόμο της βιαστικά φοβισμένη και ανήσυχη από τα παράξενα καιρικά φαινόμενα.

Εκεί που βιαστική περπατούσε στο μονοπάτι, ξάφνου παρουσιάστηκε μπροστά της ένα μικρό παιδάκι που περπατούσε κι αυτό πολύ γρήγορα. Σκέφτηκε πως κάπου κοντά θα ήταν οι γονείς του, και βιαστική καθώς ήταν φοβισμένη, προχώρησε και το προσπέρασε. Σε λίγη απόσταση όμως, ξανασυναντά το ίδιο παιδάκι, αυτή τη φορά όμως της φάνηκε μεγαλύτερο σε ηλικία. Και ακόμα παρακάτω, πραγματικός τρόμος, την κυρίευσε καθώς μπροστά της είδε το παιδί σε μεγάλη ηλικία πλέον, με σιδερένια στολή και μια μεγάλη σπάθα στο χέρι να την κραδαίνει και να τρέχει όπως κάποιον να κυνηγάει, ενώ το στόμα του ήταν ανοιχτό φώναζε, χωρίς όμως να βγαίνουν φωνές, παρά ιαχές ακαταλαβίστικες, που συγχέο-

νταν με καλπασμούς αλόγων, χωρίς όμως να υπάρχουν άλογα.

Με πραγματική ανησυχία και πρισσότερο φόβο πλέον, άρχισε να επικαλείται τον Χριστό και την Παναγία, και ώ του θαύματος, όλα χάθηκαν, ο ήλιος φανερώθηκε, και όλα ήταν όπως πριν.

Η Μαρία του Γιωρκουθκιού πήρε μεγάλη τρομάρα και δεν της έφυγε ο φόβος σε όλη την υπόλοιπη της ζωή, παρ όλο που της εξήγησαν αργότερα πως εκεί ήταν πέρασμα αερικών, που κατά καιρούς κάποιο αόρατο караβάνι κάποιας άλλης εποχής, περνούσε από το πέρασμα.

Από εκείνη την μέρα η Μαρία του Γιωρκουθκιού, δεν ξαναπέρασε από τον ίδιο δρόμο.

Η ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΤΕΖΟΥ

Σε γραπτά κείμενα περί θρύλων και δοξασιών, δεν αναφέρεται οτιδήποτε για τη σπηλιά του δράκου στη Χλώρακα, αλλά οι γεροντότεροι την ενθυμούνται και ως πρότινος την γώριζαν ως ένα λαγούμι μέσα στη γη που ανέβλυζε νερό, ενώ οι νεότεροι το γνωρίζαμε ως Αγίασμα του Αρχάγγελου, ή το νερό του Μαρτέζου. Ο Μαρτέζος ήταν ο ιδιοκτήτης της γης που μέσα ευρισκόταν το αγίασμα. Το πρότερο όνομα ως σπηλιά του Δράκου, λέγεται πως ο πήρε από ένα δράκο φύλακα, φρουρό ενός αμύθητου θησαυρού που υπήρχε μέσα στη σπηλιά.

Η Σπηλιά του Δράκου ήταν στο βάθος ενός γκρεμού σε απόσταση λίγων μέτρων νότια από το παρεκκλήσιο του Αρχάγγελου Μιχαήλ. Ήταν ένα υπόγειο λαγούμι που χανόταν στα βάθη της γης. Το νερό ανέβλυζε και έτρεχε μέσα σε μια λίμνη σκαμμένη μέσα στη γη που υπερχίληζε, και συνέχιζε το δρόμο του μέχρι τη θάλασσα, αφού προηγουμένως γέμιζε άλλες μικρές λίμνες που έφτιαζαν οι άνθρωποι και πότιζαν τα χωράφια.

Πριν αιώνες στη Κύπρο είχε συμβεί μεγάλη πείνα εξαιτίας παρατεταμένης ανομβρίας που κατέστρεψε όλη τη σπορά. Και η πείνα ήταν μεγάλη, όλα τα νερά των πηγών σταμάτησαν, και οι άνθρωποι εμετακινούντο από τόπο σε τόπο μαζί με τα ζώα τους για να βρουν νερό και να ζήσουν. Κι όλα είχαν στεγνώσει και πηγάδια και πηγές, και οι άνθρωποι εγκατέλειπαν τους τόπους τους και έφευγαν προς τα εκεί και προς τα εδώ, για να αγοράσουν λίγη τροφή για τα ζώα και για τους ίδιους, όμως και αυτά δεν αρκούσαν, έτσι που πολλοί έκαναν επιδρομές κατά αλλήλων, και οι μεν στρέφονταν εναντίον των δε.

Μέσα σ αυτή την αναμπουμπούλα, ένας φαμελιάρης, οδήγησε την οικογένεια του στα μέρη του Μιχαήλ Αρχαγγέλου, γιατί μια νύχτα είδε στ όνειρο του, πως εκεί υπήρ-

χε νερό. Έψαξαν εξωνυχιστικά ολη την περιοχή, και μεσα σε μια χαραμάδα ενός γκρεμμού, είδαν βλάστηση ολοπάσινη, σημάδι πως εκεί, σ αυτή τη γη, υπήρχε νερό. Στρώθηκαν στη δουλειά και με πολλή κόπο έσκαψαν ένα λαγούμι. Και βρήκαν νερό. Και όσο συνέχιζαν να σκάβουν, εύρισκαν κι άλλο. Εν τέλει το έσκαψαν πολύ βαθιά μέσα στη γη και βρήκαν αστείρευτο νερό. Εγκαταστάθηκαν εκεί, οργανώθηκαν, φύτεψαν τη γη και με τον καιρο δημιουρησαν ένα μικρό συνοικισμό.

Ο καιρός περνούσε, και η ανομβρία συνεχιζόταν. Ο πληθυσμός σε ολόκληρη την Κύπρο υπέφερε, διψούσε και πεινούσε. Οι περισσότεροι άνθρωποι εγκατέλειψαν τη Κύπρο καταφεύγοντας στις γειτονικές χώρες. Οι άλλοι που έμειναν μετανάστευαν από τόπο σε τόπο διαβιώντας με πολλή δυσκολία. Πολεμούσαν μεταξύ τους για μια σταλαγματιά νερό, και ο ένας φόνευε τον άλλο, οι αδύνατοι κρύβονταν από τους δυνατούς, και είχε καταντήσει ολόκληρη η ύπαιθρος γεμάτη παράνομους και ληστές. Ήταν μια παρατεταμένη ανομβρία που κράτησε πολλά χρόνια, και όλοι οι τόποι ξεράθηκαν και ερήμωσαν.

Στο μικρό συνοικισμό όμως κανείς δεν ένιωθε δίψα ή πείνα, καθώς είχαν νερό και καλλιεργούσαν τα χωράφια που ήταν απλωμένα γύρω από το λαγούμι. Οι άνθρωποι πρόκοψαν, έκτισαν σπίτια και εφτιαξαν νόμους. Ο γέρο φαμελιαρης οργάνωσε καλά τους ανθρώπους, ώστε να μπορούν να αντισταθούν σε περίπτωση επίθεσης. Οχύρωσαν τα σπίτια, και ένας φρουρός συνεχώς στεκόταν στην κορφή του γκρεμού προσέχοντας από εχθρούς.

Μια φορά όμως, κακοί ληστές που στο διάβα τους κατέφευγαν σε κλεψιές, αρπαγές, και φόνους, και πολλά χωριά τα άφηναν ερείπια παραδίδοντάς τα στις φλόγες αφού πρώτα λεηλατούσαν τους κατοίκους και τους έδιωχναν ή τους σκότωναν αφήνοντας παντού ερήμωση, στο πέρασμα τους ανακάλυψαν τον όμορφο συνοικισμό, και πα-

ραφυλάσσοντας τους έπιασαν στον ύπνο. Τους σκότωσαν όλους. Βίασαν τις γυναίκες, έσφαξαν τα παιδιά και κρέμασαν τον γέρο αρχηγό σε μια μεγάλη τρεμιθιά. Και τους άρεσε το τόπος τόσο πολύ, που αποφάσισαν να εγκατασταθούν εκεί.

Μα από τη φρίκη της σφαγής, γλίτωσε μια κορούλα με τον μικρό της αδερφό που κρυμμένοι μέσα σε ένα θάμνο, γεμάτοι φόβο παρακολούθησαν τις επαίσχυντες πράξεις των βάρβαρων λησών. Χωρίς μιλιά να μην ακουστούν, κατάφεραν να μείνουν απαρατήρητοι, και όταν το σκοτάδι της νύχτας έπεσε πηχτό, διέφυγαν και κρύφτηκαν ψηλά στο Μελισσόβουνο, εκεί που ύστερα από χρόνια, έκτισε την κατακόμβη του ο Άγιος Νεόφυτος. Έζησαν πολλά χρόνια μέα στον άγριο τόπο, ανάμεσα σε άγρια ζώα, και αυτοι σαν άγρια ζώα, και κατάφεραν να επιβιώσουν.

Για να επιβιώσουν αναγκάζονταν και αυτοί να κλέβουν, έτσι σιγά με τον καιρό όταν μεγάλωσαν, ο μικρός απέχτησε τη φήμη ενός αδίστακτου ληστή.

Αλλά η φρίκη της σφαγής των δικών τους, έμεινε ανεξίτηλη στο μυαλό τους γραμμένη.

Το μικρόν παιδί ποτέ του δεν ξέχασε, και είχε πάρει όρκο μέσα του πως θα έπαιρνε εκδίκηση. Ήταν ένας πόνος αβάσταχτος που του έκαιγε τα σωθικά, και δεν μπορούσε να ξεχάσει. Είδε εμπρός του να κατακρεουργούν τους γονείς του και τους φίλους του, και απάνθρωπα να τους σκοτώνουν, πως μπορούσε λοιπόν να ξεχάσει; Όσο ο καιρός περνούσε δεν μπορούσε καθόλου να ξεχάσει, παρά μόνον όλο και περισσότερο μέσα του θέριευε το μίσος. Ήθελε οπωσδήποτε να εκδικηθεί, το είχε πάρει απόφαση, πως δεν θα άφηνε κανένα ζωντανό. Απλώς περίμενε καρτερικά να μεγαλώσει τόσο, όσο να δύναται να τους νικήσει...

Όταν ήρθε ο καιρός, κατέβηκε από το βουνό και την κρυψώνα του, και καθώς καλά γνώριζε την χαμηλή περιοχή

αφού εκεί γεννήθηκε, στήνοντας καρπούλι τότε εδώ, τότε εκεί, ένα-ένα άρχισε να τους σκοτώνει. Τρόμος επικράτησε ανάμεσα στους ληστές, αλλά δεν μπορούσαν να τον βρουν να τον πολεμήσουν, δεν μπορούσαν να του αντισταθούν, καθώς τους σκότωνε καλά κρυμμένος και χωρίς κανείς να τον βλέπει.

Δεν άφησε κανένα ζωντανό. Ήταν μια σφαγή χωρίς όρια που άφησε κατάπληκτο όλο τον υπόλοιπο πληθυσμό, γιατί εγίνηκε με άγριο τρόπο και πολύ μίσος, χωρίς λύπηση για γυναίκες νιές, έγκυες ή γριές, ούτε για μικρά παιδιά εν λυπήθηκε, ούτε ανήμπορους και ανυπεράσπιστους γέρους. Ύστερα ανατίναξε με δυναμίτη τη σπηλιά που έτρεχε το νερό, το νερό σταμάτησε να τρέχει, και ο κάμπος ξέρανε και έγινε οπως παλιά, μια έρημη περιοχή. Η σφαγή ήταν μεγάλη και το μακελειό τόσο, που ο κόσμος έφτιαξε ιστορίες και θρύλους, έλεγαν για κρυμμένους θησαυρούς μέσα στη σπηλιά που χάλασε, και για ένα δράκο που κατοικούσε εκεί, εννοώντας ίσως τον φοβερό ληστή που έσφαξε όλους τους κατοίκους.

Ύστερα από πολλά χρόνια άρχισε να αναβλύζει λίγο νερό, είπαν ήταν Αγίασμα, ήταν αρκετό όμως για να ποτίζονται λίγα περβόλια που ήταν δίπλα. Βλάστησαν πολλές τρεμιθιές και δρύες, ενώ πολλοί κάτοικοι ενώ όργωναν βρήκαν αρχαίους τάφους που είχαν μέσα πλούσια κτερίσματα, σημάδι της μεγάλης ακμής που είχαν οι παλιοί κάτοικοι της περιοχής. Ο τελευταίος ιδιοκτήτης του νερού ήταν ο Αγαθοκλής Μαρτέζος. Η περιοχή αγοράστηκε από πλούσιους επιχειρηματίες και στη δεκαετία του 1990 κτίστηκε με διαμερίσματα, αφού πρώτα διοχέτευσαν το τρεξιμό νερό πίσω στη γη όπου και χάθηκε προς το παρών...

Ο ΟΘΩΝΗΣ ΚΑΙ Η ΧΡΥΣΗ ΣΠΗΛΙΑ

Ο Οθωνής της Ελεγγούς είχε γυρισμένα τα ποϊνάρκα του παντελονιού ως τα γόνατα και με τα πόδια ξυπόλυτα πατημένα μέσα στις λάσπες και κρατώντας σφικτά τη τσάπα, γύριζε τις δισιές. Το νερό κυλούσε στα αυλάκια και πότιζε τα κατεβατά με τα κόκκινα παντζάρια που βλάσταιναν σπαρμένα στο μεγάλο χωράφι. Στο κεφάλι φορούσε ένα παλιό ψάθινο καπέλο που του έκοβε τον ήλιο και τον προστάτευε από τις κοφτερές αχτίνες, ενώ στο λαιμό είχε δεμένο ένα μαντήλι που κάθε λίγο το βουτούσε και το έβρεχε για να τον δροσίζει.

Η κάψα του καλοκαιριού έσμιγε με το νοτιά της αλμύρας που έβγαινε από τη θάλασσα δημιουργώντας μια αφόρη-

τη υγρασία που θόλωνε την ατμόσφαιρα και δημιουργούσε ένα αραιό πουσί.

Ετυχώς, σκέφτηκε, ο ήλιος που έγερνε να δύσει κάνοντας τη θάλασσα να λαμπιρίζει και να γυαλίζει, θα επαιρνε μαζί του όλη την αφόρητη κάψα εκείνης της μέρας, αφήνοντας τόπο στη νυχτερινή δροσιά να την αντικαταστήσει... Τέλειωσε το πότισμα και ξέζεψε το γαϊδούρι από το αλακάτι. Του έβαλε την μουτταρκά και το σειήνιασε στον όχτο του χωραφιού με τον κιτρινισμένο φαρρά από κουτσούλλες κριθαριού. Αποφάσισε να αφήσει το ζώο να βοσκήσει, και αυτός θα επέστρεφε στο χωριό περπατητός. Τέτοιες ώρες τις απολάμβανε και τις ευχαριστιόταν, όταν έγερνε ο ήλιος να δύσει και αυτός έπαιρνε το δρόμο του γυρισμού.

Εκείνη τη μέρα λοξοδρόμησε, πήρε το παραλιακό μονοπάτι που οδηγούσε στο Κοτσιά, ένα κόλπο που εκεί ξέβραζε η θάλασσα μεγάλες σανίδες ή βαρέλια, και ότι άλλο πετούσαν στη θάλασσα τα πλοία που περνούσαν. Το συνήθιζε αυτό το δρομολόγιο, γιατί μετά από κάθε τρικυμία, τα κύματα ξέβραζαν λαττάδες (μεγάλες σανίδες) που ήταν πολύ χρήσιμες εκείνους τους δύσκολους φτωχικούς καιρούς.

Δεν βρήκε τίποτα, και πριν ο ήλιος τελείως γύρει, βιαστικά ξεκίνησε για το χωριό, πριν τον προλάβει το σκοτάδι.

Διασχίζοντας τα σπαρμένα χωράφια, έβαλε σημάδι να βγεί στους Κλούνους, μια καταπράσινη κοιλάδα από άγρια βλάστηση που απλώνόταν κάτω από ένα ψηλό γκρεμμό, και όπου λίγο πιο πέρα ήταν το σπίτι του. Ήταν στο έμπα του χωριού, και στα σύνορα με το Τούρκικο χωριό της Λέμπας, δίπλα στο μικρό εκκλησάκι της Αγίας Μαρίας.

Τα θάμνα και τα βάτα βλάσταιναν τόσο πυκνά, που άνθρωπος δεν μπορούσε να περάσει ανάμεσα τους. Ήταν

μια περιοχή περίσσιας ομορφιάς γεμάτη από φυσική άγρια βλάστηση, αλλά γεμάτη φίδια και αλεπούδες.

Όταν κόντεψε εκεί, ο Οθωνής είδε ένα μεγάλο φως να βγαίνει μέσα από την πυκνή βλάστηση, και να φέγγει περισσότερο την ημέρα που σκοτεινίαζε καθώς ο ήλιος έγερνε να δύσει. Γεμάτος περιέργεια προχώρησε και άνοιξε δρόμο με το ραβδί του ανάμεσα στα πυκνά βάτα. Με πολλή δυσκολία κατάφερε να πάει κοντά, και έκπληκτος είδε το εκτυφλωτικό φως να βγαίνει από το στόμιο μιας σπηλιάς. Μπήκε μέσα, και είδε πως το φως ήταν η αντανάκλαση του ήλιου που δύνοντας έριχνε τις ακτίνες του σε ένα μεγάλο σωρό από χρυσάφι.

Μονομιάς κατάλαβε. Ήταν η χρυσή σπηλιά της Αγίας Μαρίας. Ήταν τα αμύθητα πλούτη για τα οποία έλεγαν οι τοπικοί θρύλοι. Το ξάφνιασμα του ήταν μεγάλο, και εμβρόντητος κοίταζε χωρίς να είναι σίγουρος αν όσα έβλεπε ήταν πραγματικά, ή αν ήταν της φαντασίας του που κάλπαζε επηρεασμένη από όσα είχε ακούσει για τη χρυσή σπηλιά.

Όμως, ήταν αλήθεια, και αυτό το κατάλαβε όταν δυστηχώς πλέον ήταν αργά. Ένωσε μια ζαλάδα, και το νου του να γυρίζει. Το στομάχι του ανακατώθηκε, και τα μέλη του κορμιού του άρχισαν να παραλύουν.

Με φόβο κατάλαβε πως τον έζωνε μια θανατερή αύρα, που ήταν διάχυτη μέσα στη σπηλιά. Ένωσε να αναριγά και να αρρωσταίνει, και να πεθαίνει. Είχε αναπνεύσει τον πεθαμένο αέρα, τώρα, θα πέθαινε κι αυτός, καθώς ο θρύλος έλεγε για την κατάρα του σπηλαίου της Αγίας Μαρίας.

Με δυσκολία έσυρε τα βήματα του και βγήκε έξω στον καθαρό αέρα. Με περισσότερη δυσκολία καθώς όσο περνούσε η ώρα και περισσότερο το κορμί του δηλητηριαζόταν, κατάφερε σιγά-σιγά να φτάσει στο σπίτι του.

Έπεσε στο κρεβάτι χλωμός και πολύ άρρωστος. Το δέρμα του έσπασε και άνοιξε. Έγινε όλο του το κορμί μια ανοιχτή κίτρινη πληγή. Η γυναίκα του η Ελεγγού και οι συγγενείς του έφεραν τον μοναδικό γιατρό της περιοχής τον Χρίστο Κουφό, αλλά τίποτα δεν μπόρεσε να κάμει. Αφού τον εξέτασε καλά, αποφάνθηκε πως γρήγορα θα πέθαινε, γιατί στο κορμί του μέσα δεν είχε απομείνει καθόλου αίμα.

Άντεξε μόνο τρεις ημέρες. Το κορμί του κιτρίνισε, το δέρμα του έλιωσε, και πέθανε μέσα σε ένα παραμιλητό που κανείς δεν μπόρεσε να καταλάβει τι έλεγε, έτσι κανείς δεν έμαθε πως βρήκε τη χρυσή σπηλιά, όμως ολονών ο νους, αυτό ακριβώς κατάλαβε.

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΧΡΥΣΗΣ ΣΠΗΛΙΑΣ

Ένα καλοκαιρινό δείλη όταν ο ήλιος έδυε στον κοντινό ορίζοντα της θάλασσας της Χλώρακας, ενώ ο γέρο Αζίνας επέστρεφε από το καφενείο στο σπίτι του, είδε μια μεγάλη λάμψη ολόλαμπρη, να βγαίνει και να φωτίζει άπλετα το σύθαμπο του δειλινού, από ένα βαθούλωμα της γης στην τοποθεσία «Κλούννοι», κάτω από το δυτικό οροπέδιο που πάνω ήταν κτισμένο το χωριό της Χλώρακας.

Ήταν μια απίστευτα έκθαμβη λάμψη που θάμπωνε τα μάτια του και έφεγγε όπως τον ήλιο του μεσημεριού μέσα στο σύθαμπο του σκοταδιού που σιγά απλωνόταν, την ώρα που βουτούσε μέσα στη θάλασσα πέρα στον βαθύ ορίζοντα.

Ένωσε μια εσωτερική έλξη να πηγάξει από εντός του και άγνωστες δυνάμεις παρορμητικά να τον οδηγούν προς το μέρος εκείνο, ενώ μια κατήφεια του παρέλυσε τη σκέψη χωρίς τίποτε άλλο να μπορεί να σκεφτεί. Έσυρε το βήμα του με βία, και σχεδόν τρέχοντας να προλάβει το κάλεμα της πύρινης φωτιάς σκουντουφλώντας σε πέτρες και άγριες σχοιινίες που βλάσταιναν παντού, έφτασε στους Κλούνους και στάθηκε στην άκρια του γκρεμού που από κάτω απλωνόταν κατάφυτη πυκνή άγρια βλάστηση, και από μέσα έβγαине η μεγάλη έκθαμβη λάμψη. Μια χρυσή φωτιά, μια όμορφη και μαγευτική λάμψη που σαν μαγνήτης οδήγησε τα βήματα του εκεί.

Ήταν το αντανάκλεμα του ήλιου που έγερνε να δυσει, πάνω στο χρυσάφι που ήταν στιβαγμένο μέσα σε μια σπηλιά, είπαν αργότερα οι άνθρωποι.

Κυριευμένος από άγνωστες ερινύες που τον καλούσαν, ήταν έτοιμος να δρασκελίσει τον γκρεμνό και να βουτήξει στο άπλετο φώς που διαχεόταν πανέμορφο στην ατμό-

σφαιρα, και να λουστεί στο χρυσαφένιο χάδι του φωτός, και μέσα εκεί, παντοτινά να μείνει.

Και ώ το θαύμα, όταν γερμένος έτοιμος μέσα στο κγρεμμό να γείρει να πέσει, δια μιας το φως έσβησε και χάθηκε το ίδιο απότομα όπως είχε εμφανιστεί. Και ξυπνώντας από το λήθαργο, μονομιάς τραβήχτηκε πίσω γλυτώνοντας την τελευταία στιγμή να πέσει να σκοτωθεί.

Έντρομος κούνησε το κεφάλι πέρα δώθε καταλαβαίνοντας τί παρ ολίγο να είχε κάμει, και με τα πόδια του να λυγίζουν από φόβο, γονάτισε και εκστατικός δόξασε το θεό που γλύτωσε.

Έμεινε κάτω στη γη πολλή ώρα ώσπου να συνέλθει, και προσπαθώντας να καταλάβει τι ακριβώς είχε συμβεί. Ο νους του πήγε σε συναφορές άλλων παλαιότερων γερόντων από αυτόν, που έλεγαν για το σπήλαιο της Αγίας Μαρίνας. Για ένα θεόρατο κτίριο γεμάτο χρυσάφι από τάματα στην θαυματουργή Αγία που είχαν κτίσει σαν εκκλησάκι της εκεί πιστοί Χριστιανοί, αλλά που θάφτηκε και χάθηκε μέσα στη γη κατά τον μεγάλο σεισμό του 1443. Και από τότες λένε οι άνθρωποι, στην περιοχή εκεί, στο τρίγωνο ανάμεσα της εκκλησιάς του Αγίου Στεφάνου της Λέμπας και της εκκλησιάς του Μιχαήλ Αρχάγγελου στη Χλώρακα, υπάρχει η σπηλιά αυτή μέσα στη γη, γεμάτη χρυσάφι αμύθητης αξίας.

Και λέει η τοπική παράδοση, πως το χρυσάφι η Αγία Μαρίνα το έχει ταγμένο να χρησιμοποιηθεί σε χρόνια και καιρούς όταν θα έρθει η ώρα για το λευτέρωμα της Πόλης. Και όταν βρεθεί λένε, για να ξοδευτεί θα χρειαστεί αιώνες. Ακόμα κάποιοι λένε πώς το στόμιο της σπηλιάς ανοίγει μια φορά κάθε επτά χρόνια και παραμένει ανοιχτό μόνο στιγμές και αμέσως ξανακλείνει. Και ο πρώτος που θα προλάβει να μπει μέσα και να αντικρύσει το εσωτερικό της σπηλιάς, θα προλάβει να δει τα πλούτη, μα δεν θα το πει πουθενά, γιατί θα πεθάνει στη στιγμή. Είναι μια κα-

τάρα που υπάρχει ώστε να προστατευτούν τα αμύθητα πλούτη στον αιώνα τον άπαντα, έως το πλήρωμα του χρόνου καθώς έτσι έταξε ο ίδιος ο Θεός.

Κάποιοι γέροντες ισχυρίζονται πως το χρυσό σπήλαιο δεν είναι γεμάτο με θησαυρούς της Αγίας Μαρίνας, αλλά μέσα ευρίσκεται η χρυσή άμαξα της Ρήγαινας των Παλαιοκάστρων που κυβερνούσε την Πάφο τα παλαιότερα χρόνια όπου Σαρακηνοί πειρατές κατέπλεαν στις ακτές για πλιάτσικο, την οποία οι κάτοικοι έκρυψαν για να μην την αρπάξουν λάφυρο οι οχτροί.

Ήταν μια χρονική περίοδος που οι κάτοικοι για να γλυτώσουν τις περιουσίες τους και τις ζωές τους από επιδρομείς, έκτιζαν τις καλύβες τους σε υψώματα και κατόπτευαν τη θάλασσα ώστε όταν έβλεπαν στα βάθη της να πλέουν πειρατές, έκρυβαν τα υπάρχοντα τους σε κρυψώνες και σπηλιές που είχαν έτοιμες για αυτές τις περιπτώσεις.

Λίγο χαμηλότερα από τους γκρεμμούς των Κλούνων κοντά στη θάλασσα, ήταν μια στράτα που οδηγούσε στα λουτρά της Αφροδίτης, που όπως λέει ο τοπικός μύθος την διάβαινε με τη χρυσή της άμαξα η Ρήγαινα καθώς και στα αρχαιότερα χρόνια η Θεά Αφροδίτη πηγαίνοντας στην Πόλη της Χρυσοχούς όπου λούζονταν στα ξακουστά ιαματικά λουτρά που βρίσκονται εκεί. Όταν μια μέρα η Ρήγαινα θεά Αφροδίτη περνούσε στη στράτα, φάνηκαν από τα πελάγη οι πειρατές να πλέουν προς τη ακτή της Χλώρακας, οπότε η βασίλισσα πρόσταξε τους χωρικούς να κρύψουν τη χρυσή αμαξά της για να μην την αρπάξουν οι Σαρακηνοί.

Την άμαξα την έκρυψαν σε μια σπηλιά και γλύτωσε, και ποτέ δεν ξαναβρέθηκε. Για αιώνες η φήμη αυτή κυκλοφορούσε στους ανθρώπους, και πολλοί πάσκισαν να την βρουν, αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Ακόμα μέχρι πρόσφατα στα τέλη του περασμένου αιώνα, κάποιοι Αρχαιολόγοι και

κυνηγοί θησαυρών από τη Γερμανία, ήρθαν με σύγχρονα μηχανήματα και έψαξαν, αλλά χωρίς αποτέλεσμα.

Και έμεινε η ιστορία να διαδίδεται σαν θρύλος και όμορφο παραμύθι που λένε στα παιδιά.

Η ΜΑΝΑ ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΗ Τ' ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Ο Αντωνής ήταν ένας απλός και καλοκάγαθος, υπομονετικός και πονόψυχος γεωργός που αγωνίστηκε σκληρά με τη γη βοηθώντας τη μάνα του και τον κόσμο γύρω του, και υστερότερα την πολυμελή οικογένεια που έκαμε όταν παντρεύτηκε μια καλή χωριανή του, που μέσα στα χωράφια όταν ο ήλιος τον χτυπούσε κατακούτελα στα πυκνά μαλιά και στο τετράγωνο πρόσωπο, φάνταζε μοναχός σαν βαθιά ριζωμένος στύλος μέσα στον κάμπο.

Σας διηγούμαι αυτή την ιστορία για τη μάνα του, που μου την διηγήθηκε ο ίδιος μια μέρα σαν τις πολλές που σχεδόν καθημερινά καθόμασταν στο καφενείο του Κωστή και συνομιλούσαμε με τις ώρες. Ήταν γέρος πλέον όταν ανακάλυψα τις απεριόριστες γνώσεις που κατείχε, αυτός ένας αγράμματος χωρικός που ίσως με δυσκολία πήγε λίγες τάξεις στο δημοτικό. Του άρεσε να διαβάζει από μικρός, είχε διαβάσει ότι βιβλία και περιοδικά εκείνους τους καιρούς πριν ξεθωριάσει το φως του μπόρεσε να βρεί, και με το μεγάλο του μνημονικό ήξερε πολλά πράγματα που τα θυμόταν με απόλυτη διαύγεια. Του άρεσε να μιλά για τις αρχαίες δοξασίες, τα ήθη, τα έθιμα, και τις προλήψεις που γεννήθηκαν μέσα από το πέρασμα των χρόνων. Για τις παραδόσεις και τις σημερινές δοξασίες στις οποίες πιστεύουν οι άνθρωποι τότε βάσιμα και τότε όχι, κάποιες που ίσως φοβίζουν, που όλες όμως δείχνουν τον τρόπο με τον οποίον οι απλοί άνθρωποι αντικρίζουν και εξηγούν τα διάφορα παράξενα φαινόμενα.

Από αυτόν έμαθα πολλά για τις συμπεριφορές των παλιών κατοίκων, καθώς και για τον τρόπο που διαβιούσαν, την πίστη τους και τα ιδανικά τους τα οποία και μετέφερα μέσα στα διάφορα διηγήματα μου που δημοσιεύτηκαν σε διάφορες εφημερίδες περιοδικά και βιβλία.

Θυμάται ο Αντωνής τ' Αλέξανδρου που τούλεγε η μάνα του μια ιστορία, ότι από τη ρεματιά που βρισκόταν κάτω δίπλα στην αυλή τους, υπήρχε αερικό. Δηλαδή υπήρχε πέρασμα φαντασμάτων και ανεράδων που έζησαν σε παλαιότερες ή παράλληλες εποχές.

Τα περασμάτα αερικών είναι συγκεκριμένες περιοχές όπου συνέβαιναν περίεργα πράγματα. Βουή αέρα ακουγόταν χωρίς να κουνιέται φύλο, ενώ ο αέρας πολλές φορές έφερνε φωνές ή γέλια. Ήταν συνήθως ρεματιές που κατέληγαν στη θάλασσα ή σε μεγάλους κάμπους που κατά τη διάρκεια της βουής όσα ζώα βρίσκονταν εκεί έσκαγαν και πέθαιναν.

Από τα αερικά περάσματα διάβαιναν ακόμα ξωτικά ανθρωπάκια όπως τα αγγελάκια, που όταν παρεξηγούνταν από τις κακές συμπεριφορές των ανθρώπων, γίνονταν κακά και σκανδαλιάρικα. Περνούσαν ακόμα θηλυκά πνεύματα των βουνών, των λόφων και των ποταμιών που λάτρευαν το χρώμα του αέρα και ήταν αόρατα αερικά όλου του κόσμου.

Σε τέτοια μέρη, οι αρχαίοι άφηναν τα άρρωστα μωρά χωρίς ελπίδα ζωής, να πεθάνουν, γι αυτό τα μέρη αυτά δεν έπρεπε να κατοικούνται.

Τέτοια μέρη ήταν γνωστά στους κατοίκους, και έτσι απέφευγαν να ζουν οι ίδιοι ή να αφήνουν τα ζώα τους, ειδικά τις νύχτες.

Ήταν λοιπόν η ρεματιά των «Μήλων» στη γειτονιά του πατρικού σπιτιού του Αντωνή τ' Αλέξανδρου ένα πέρασμα αερικών, που βρισκόταν στα ριζά του υψώματος της αυλής του, λίγα μόνο μέτρα πιο πέρα. Ήταν εκεί που γκρεμίστηκε από μια τρεμιθιά παλιότερα ο Γιαννάτσιος ένας άλλος χωριανός που πέθανε από το πέσιμο, που το αίμα του πότισε τη γη, και οι χωριανοί έλεγαν ότι το γέμα του κογκούσε.

Μια ζοφερή γεμάτη υγρασία μέρα κάποιου καλοκαιριού, η Φκωνού ήταν στο σπίτι μοναχή. Ο γιος της έλειπε έξω στα χωράφια που πήγε να ποτίσει, ενώ αυτή έβαλε την μαείρισσα στη νησιτιά έξω στην αυλή για να μαγειρέψει. Ήταν καλή μαγειρένα, και η άχνη του μαγειρεμένου φαγητού που άρχισε να ψήνεται, στριφογυρνούσε στην ατμόσφαιρα παρασυρμένη από το απαλό αεράκι, μια ωραία μυρωδιά που έσπαγε μύτες.

-Ίσως ήταν αυτή η ωραία μυρωδιά, σκέφτηκε ύστερα, που τράβηξε τα αερικά από το πέρασμα κάτω στη ρεματιά και τα οδήγησε ως το σπίτι της-

Ξαφνικά μέσα στην απόλυτη υσυχία που επικρατούσε άκουσε φωνές και γέλια, μουσική να παίζει και ήχο από άλογα που έσερναν κάρρα, να έρχεται από κάτω στον γκρεμμό. Φαντάστηκε ότι ήταν κάποιο караβάνι από γανοματζήδες που περνούσε από το μονοπάτι δίπλα στο «Καμαρούι», την κάτω βρύση του χωριού που οδηγούσε στην πόλη της Πάφου. Έτρεξε στην άκρη της αυλής να δει το караβάνι, ήθελε να τους γνώσει ότι είχε ατζιά (μαγειρικά σκεύη) για γάνωμα. Ο θόρυβος όλο πλησίαζε, αλλά δεν έβλεπε κίνηση στην κάτω στράτα, οπότε κατάλαβε πως δεν ερχόταν από εκεί, αλλά από τα σπαρμένα χωράφια στα πλευρικά της ρεματιάς που ήταν λίγα μέτρα μακρύτερα από την αυλή της..

Έβαλε το χέρι αντήλιο και είδε τρομαγμένη τα στάχια των κριθαριών να λυγίζουν και ένιωσε μια αύρα να περνά στον αέρα δίπλα της σαν σκιές ανθρώπων άυλων που περνούσαν γρήγορα από μπροστά της και άκουγε τις φωνές τους, τις ομιλίες τους, και τα γέλια τους, άκουγε ακόμα ήχους από άλογα που έσερναν κάρρα, μα δεν έβλεπε τίποτα.

Κατάλαβε ότι ήταν αερικά φαντάσματα ανθρώπων παλαιότερων ή παράλληλων εποχών που περνώντας από τη ρεματιά κάτω από το σπίτι της, ξεστράτισαν και πέρα-

σαν από την αυλή της. Είχε ξανακούσει γι αυτά, δεν πίστευε πως υπήρχαν, αλλά εκείνη τη στιγμή που τα είδε, ασυναίσθητα έκαμε ότι έπρεπε να κάμει, έκαμε τον σταυρό της και παρακάλεσε την Παναγία να ανοίξει το πέρασμα, να περάσουν και να φύγουν γρήγορα τα αερικά. Έτσι έγινε, τα αερικά έφυγαν, χάθηκαν, όπως να μην πέρασαν.

Στα χρόνια που πέρασαν, όποτε η Φκωνού ενόσω ήταν εν ζωή θυμόταν το παράξενο γεγονός, ανατρίχιαζε και την έπιανε το ίδιο δέος όπως τότε. Κάθε φορά όμως παρακαλούσε την Παναγία, και αμέσως οι σκέψεις της ημέρευαν.

ΕΠΑΦΕΣ ΤΡΙΤΟΥ ΒΑΘΜΟΥ

Ο Δημητρός ήταν σαράντα χρονών και ήταν ο αλαφρός του χωριού. Έδειχνε χαμηλής νοημοσύνης και ανίκανος να σκεφτεί όπως οι άλλοι. Ήταν ένα αγαθό και άκακο ανθρωπάκι έρημο στο κόσμο χωρίς γονείς, που τον φιλοξενούσε σε μια κάμαρη μικρή δίπλα σε ένα στάβλο με χοίρους που μύριζαν άσχημα, ο μικρός του αδερφός.

Στο μικρό σπιτάκι πήγαινε μόνο για ύπνο, καθώς δεν άντεχε τη μπόχα των γουρουνιών. Τις άλλες ώρες σεργιάνιζε στην εξοχή και στα χωράφια όπου ανάπνεε καθαρό αέρα, καθώς μάζευε και αγριόχορτα για τροφή των χοίρων, ή και για μαγείρεμα που τα πουλούσε με μικρό αντίτιμο στις χωριανές. Όλες οι νοικοκυρές που επιθυμούσαν χόρτα για το μαγειρείό τους, φώναζαν το Δημητρώ, έτσι ο αγαθός έβγαζε το χαρτζιλίκι του χωρίς να επιβαρύνει τον αδελφό του που ήταν φτωχός βιοπαλαιστής.

Ολημέρις μέχρι το βούτημα λοιπόν, περιδιάβαινε την εξοχή και ώρες ατελείωτες κάτω από τον ίσκιο των δεντρών, ρέμβαζε την ομορφιά της φύσης. Ήξερε τον τόπο καλά, πολλές φορές τον είχε περπατήσει σπιθαμή με σπιθαμή. Ήξερε τα καρπερά δένδρα, γνώριζε που υπήρχαν καλοτσάκιστα αγριοτρέμιθα, αγρέλια, και γλυκύτατα μόσφιλα. Ήξερε ακόμα όταν βαρούσε η ατμόσφαιρα, που να προφυλαχτεί από την βροχή και τον άγριο καιρό.

Μια μέρα καλοκαιρινή ενώ αμέριμνος νωχελικά περπατούσε, ένιωσε τον καιρό να αλλάζει, και είδε τα σύννεφα στον ουρανό να τρέχουν γρήγορα από τα βάθη της θάλασσας και να μαυρίζουν τον ορίζοντα, να κρύβουν τον ήλιο. Γρήγορα η μέρα σκοτείνιασε, και έγινε γκριζωπή ίδια σαν το μουντό μυαλό του. Δεν σκιάστηκε, ούτε φοβήθηκε, κατάλαβε όμως πως κάτι κακό θα έφερνε ο καιρός. Όπως γνώριζε τα καλά τερτίπια του καιρού, γνώριζε και τα κακά.

Στη στιγμή, άκουσε ψηλά πέρα από τα σύννεφα ένα βουητό που δυνάμωνε γοργά, και με ιλιγγιώδη ταχύτητα κατέβαινε στη γη. Κοίταξε πάνω, και ίσα πρόλαβε να παραμερίσει. Με βαρύ γδούπο, δίπλα που έστεκε, έπεσε ένα πράγμα που έμοιαζε ανθρώπινο σώμα. Ο ήχος από το σπάσιμο του κορμιού με την πρόσκρουση, του διαπέρασε τον εγκέφαλο και τον έκαμε να ανατριχιάσει. Ήταν ένα κουφός θόρυβος σάρκας και οστών που χτυπώντας πάνω στο μαλακό οργωμένο χώμα του χωραφιού, συνθλίβοντο και πολτοποιούντο.

Γύρισε το κεφάλι ψηλά να δει από πού ήρθε, μα δεν είδε μήτε αεροπλάνο, μήτε ελικόπτερο. Έβγαλε το συμπέρασμα ότι έπεσε από τον ουρανό. Έσκυψε σαστισμένος και είδε το σπασμένο πρόσωπο να συσπάται.

Ήταν ακόμα ζωντανός. Με κόπο άπλωσε το χέρι προς το Δημητρό. Ο τρελός χωρίς να φοβηθεί το κράτησε στο δικό του και μεμοιάς με το άγγιγμα και την επαφή, ένωσε μια ενέργεια να τον διαπερνά. Δεν κατάλαβε αν ήταν ηλεκτρική, παλμική, μαγνητική, η οποιαδήποτε άλλη. Ήταν μια θετική ενέργεια που του προκαλούσε ένα γλυκό μούδιασμα, που μεταδιδόταν στον οραγνισμό του κυλώντας μέσα στις φλέβες και διασκορπιζόταν στην καρδιά, στο μυαλό του και σε όλο το κορμί του. Έμεινε εκστατικός χωρίς να θέλει να τραβηχτεί μακριά, ήταν μια επαφή γλυκειά και ηδονική.

Σε λίγο ένιωθε να επανέρχεται, ένιωθε διαφορετικός, κατάλαβε πως είχε μια επαφή τρίτου βαθμού, αλλόκοτη και απόκοσμη. Αισθανόταν άλλος άνθρωπος, ένιωθε ότι το πνεύμα, ο ψυχισμός και ολόκληρο το είναι του ανθρώπου που έπεσε από τον ουρανό, πέρασαν εντός του και έγιναν δικά του. Πριν πεθάνει, με το άγγιγμα των χεριών, του μετέδωσε και του χάρισε ότι πολύτιμο πνευματικό αγαθό είχε ως δικό του. Τράβηξε το χέρι του και έκλεισε τα πεθαμένα πλέον μάτια του αγνώστου όντος. Έμεινε λίγο σκεφτικός, και μετά άρχισε να σκάβει με τα χέρια ένα τάφο πάνω στο μαλακό χώμα. Τον έθαψε μέσα, και κίνησε για το χωριό.

Είχε πλέον σουρουπώσει, και όλοι οι χωριανοί άρχισαν να μαζεύονται στο καφενείο. Τα ίδιο έκαμε και ο Δημητρός. Εκεί, οι χωριανοί γνώρισαν έναν άλλο άνθρωπο, έναν άλλο Δημητρώ που είχε σώας τας φρένας, και άλλη συμπεριφορά. Και όσο οι μέρες περνούσαν, γνώριζαν έναν άνθρωπο πολύ έξυπνο, ανώτερης νοημοσύνης και μορφώσεως, που όλα τα γνώριζε, που ήταν παντογνώστης. Πολύ έκπληκτοι, δεν ήξεραν τι να συμπεράνουν. Σχολίαζαν το θέμα επί καιρό, αλλά άκρη δεν έβγαζαν, λογική εξήγηση δεν μπορούσαν να συμπεράνουν.

Ο Δημητрос δεν είπε τίποτα σε κανέναν για ότι είχε συμβεί. Έκρινε με το έξυπνο πλέον μυαλό του, πως καλύτερα ήταν να μην γνώριζαν άλλοι το μυστικό. Ύστερα από λίγο καιρό έφυγε από το χωριό του. Μπήκε σε ένα αεροπλάνο και εγκατέλειψε τον τόπο του. Πήγε στην Αγγλία να βρει το ριζικό του. Οι χωριανοί κατά καιρούς μάθαιναν τα νέα του από διάφορα έντυπα και εφημερίδες. Πρόκοψε και προόδευσε, έγινε μεγάλος επιστήμονας και σπουδαίος άνθρωπος, κέρδισε πολλά χρήματα, φήμη και κοινωνική θέση. Είχε το άγγιγμα του Μίδα έλεγαν, με ότι καταπιανόταν η επιτυχία ήταν προδιαγραμμένη. Κανείς δεν μπορούσε να δώσει μια λογική εξήγηση για πράγματα που πετύχαινε, για πράγματα ακατόρθωτα και ανεφαρμόσιμα, που αυτός όμως τα κατάφερνε. Ο έντυπος τύπος της χώρας κατ αρχάς, και αργότερα ο παγκόσμιος, ασχολείτο καθημερινά μαζί του, έγραφαν πως ήταν ένα φαινόμενο, και τον παρουσίαζαν ως τον απολυτό παντογνώστη, ως υπόδειγμα τελειότητας, έξυπνάδας και σύννεσης. Τα κατάφερνε στις επιστήμες, εξίσου καλά όμως τα κατάφερνε και στις επιχειρήσεις. Βοηθούσε πολλούς, συμβούλευε πολλούς, έδειχνε να έχει τα φόντα να γίνει ένας ηγέτης, ένας αποδεκτός από την κοινωνία άρχων.

Αποτελούσε ένα φαινόμενο της αγγλικής κοινωνίας που απασχόλησε επίσης τις μυστικές δυνάμεις.

Έναν καιρό αργότερα, στο μικρό του χωριό τη Χ΄ωρακα μια ομάδα Εγγλέζων επιστημόνων που τους συνόδευε ένας ει-σαγγελέας της Κυβέρνησης, και επίσημα άρχισαν να κάνουν ανακρίσεις και να ρωτούν για τον Δημητρό. Ήθελαν να μά-θουν για την απότομη μεταμόρφωση του, πως συνέβηκε, και αν προηγουμένως ήταν πραγματικά και όχι προσποιητά έ-νας αγαθός άνθρωπος. Έστησαν ένα καταυλισμό με τσαντί-ρια στον κάμπο και άρχισαν να σκάβουν σπιθαμή προς σπι-θαμή όλα τα χωράφια.

Και όαταν τελειωσαν ότι είχαν, υστερα από μέρες αθόρυβα και ήσυχα, έφυγαν και δεν ξαναφάνηκαν. Κάποιος είπε ότι τους είδε να μαζεύουν από ένα ξέβαθο λάκκο ανθρώπινα οστά και να τα τοποθετούν σε νάιλον σακούλες. Κάποιος άλλος είπε ότι είδε ανάμεσα τους τον Δημητρό, αλλά όχι αυ-τόν που γνώριζαν, αλλά ένα γερασμένο, καταπονημένο, άρ-ρωστο ανθρωπάκι, με βλέμμα απλανές και χασκιασμένο...

Μα τι είχε συμβεί...; Κάποιοι είπαν ότι οι μυστικές αγγλικές υπηρεσίες ανακάλυψαν το μυστικό του όταν ο Δημητρός για κακή του τύχη αγάπησε μια Αγγλίδα που την εμπιστεύτηκε και της φανέρωσε το μυστικό του. Όμως, ήταν μια ψυχρόαι-μη Εγγλέζα που εργαζόταν σε μια Κυβερνητική υπηρεσία που έκανε μυστικές έρευνες για εξωγήινους, και την οποία πληροφόρησε για τις άγνωστες του δυνάμεις. Ερευνώντας και διαπιστώνοντας τις μοναδικές γνώσεις που είχε μόνο αυ-τός και κανένας άλλος, οι μυστικές υπηρεσίες τον απήγαγαν, οι επιστήμονες δούλεψαν πάνω του, έκαμαν έρευνες και πειράματα, του έδωσαν ψυχοφάρμακα και τον ανέκριναν εξαντλητικά.

Κατάλαβαν ότι ο Δημητρός είχε έρθει σε επαφή τρίτου βαθ-μού με εξωγήινο πλάσμα.

Ο ΣΤΟΙΣΙΟΜΕΝΟΣ

Μια ιστορία παλιά λέει πως την εποχή της Ελληνικής επανάστασης που οι αγριότητες των Τούρκων ήσαν απερίγραπτες, το ίδιο και μερικοί Έλληνες στην προσπάθειά τους να αντισταθούν αλλά και να πάρουν εκδίκηση, αγρίεψαν και οι ίδιοι, έγιναν το ίδιο σκληροί και απάνθρωποι. Για έναν συγκεκριμένο τοιούτου είδους Έλληνα, ένας παλιός παπάς της Χλώρακας εκείνης της εποχής, ο παπάγιαννης, μαρτύρησε μια ιστορία που από στόμα εις στόμα αμυδρώς έμεινε έως σήμερα, και σήμερα εγώ την αποτυπώνω στο χαρτί να μείνει παντοτινή.

Πολλοί Κύπριοι φιλόπατριες μετέβησαν στην πατρίδα για να αγωνιστούν δίπλα στους αδερφούς Κλέφτες και Αρματολούς την εποχή εκείνη. Υπάρχουν πολλές μαρτυρίες πως πήραν μέρος σε πολλές μάχες δίπλα στους Έλληνες κατά την διάρκεια της επανάστασης. Τη δράση τους βεβαιώνουν τα πιστοποιητικά που εξέδωσαν μετά τη λήξη του αγώνα ξακουστοί οπλαρχηγοί της επανάστασης όπως ο Πετρόμπεης, ο Νικηταράς, ο Κολοκοτρώνης, ο Μακρυγιάννης και άλλοι. Κατά την επιστροφή τους, μαζί ήρθαν και λίγοι Έλληνες που εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο. Ένας που ήταν φίλος και σύντροφος του γνωστού Κύπριου αγωνιστή Γιάννη Πασαπόρτη από την Κοίλη της Πάφου που μετέβηκε ως εθελοντής και πολέμησε τους Τούρκους στην πολιορκία και στην έξοδο του Μεσολογγίου, ήρθε με την ελπίδα να βρει ένα καινούργιο πόλεμο για να συνεχίσει τον αγώνα του εναντίον των τούρκων.

Μισούσε τους Τούρκους και τους πολέμησε βάνουσα, δεν τους λυπήθηκε, ούτε τους χαρίστηκε. Τον ονόμαζαν Χασάπη καθώς με τη χαντζάρα τους έκοβε μικρά κομμάτια και τάζε τους σκύλους. Και όταν πλέον δεν είχε άλλο πόλεμο εκεί, ήρθε εδώ, με την ελπίδα πως θα ξεκινούσε

ένας καινούργιος απελευθερωτικός αγώνας. Ήθελε να βοηθήσει να λευτερωθεί η Κύπρος από τους άπιστους. Στην Κύπρο όμως δεν υπήρξε ξεσηκωμός, δεν υπήρχε πόλεμος, ούτε αντάρτικο. Έτσι μη έχοντας τι να κάμει, γυρνούσε στα καφενεία και τα κρασοπολεία, τους αγρούς και τα χωριά της Πάφου. Ήταν απόμακρος, φοβερός και είχε πρόσωπο αγριωπό, και λόγια λιγα. Οι απλοϊκοί χωρικοί γνώριζαν τη φήμη του και θέλοντας να έχουν την εύνοια του, του έδιναν φαγητό και χρήματα από το υστέρημα τους φοβούμενοι την δυσaráσκεια του.

Έτσι περνούσε ο καιρός, απολάμβανε ο χασάπης μια καλή και αραχτή ζωή, χωρίς να χρειάζεται να κοπιήσει προς το ζειν. Όσπου όμως κάποια φορά στις περιπλανήσεις του, στη Χλώρακα συνάντησε μια όμορφη κοπέλα που κεραυνοβόλα την ερωτεύτηκε με πάθος, και κατάλαβε πως θα ήταν καταλύτης για την επόμενη ζωή του. Τη ζήτησε σε γάμο, και οι γονιοί της του την έδωσαν με ευχές, καθώς ο φόβος που τους προκαλούσε ήταν μεγαλύτερος από την επιθυμία τους να του αρνηθούν.

Την παντρεύτηκε και νοικοκυρεύτηκε σε ένα μικρό σπιτάκι. Η αγάπη του ημέρευσε την καρδιά και έγινε ανθρωπινος και προσιτός. Άλλαξε και έγινε άλλος άνθρωπος. Άνοιξε ένα χασαπιό, και καθώς καλώς ήξερε να κόβει ανθρώπινες σάρκες, τώρα με πολλή μαεστρία πετσόκοβε τα σφαχτάρια ζώα.

Έγινε νοικοκύρης και με τον καιρό, όλοι ξέχασαν το κακόν του παρελθόν. Όσοι τον γνώρισαν πριν και μετά, έλεγαν για τη μεγάλη αλλαγή του χαρακτήρα του και της συμπεριφοράς του, τώρα έλεγαν γι αυτόν καλά λόγια.

Ένα ναΐπι είχε μόνο, στην εκκλησία δεν πήγαινε, ούτε ακόμα τις μεγάλες γιορτές των Χριστουγέννων και της Ανάστασης. Όλοι γνώριζαν πως είχε χάσει κάθε επαφή με το θεό, καθώς πολλές αποτρόπαιες πράξεις είχε κάμει τον καιρό του πολέμου. Μοναδικές φορές λοιπόν που

πέρασε το κατώφλι της εκκλησίας, ήταν για να παντρευτεί και όταν άλλοι τον πήραν σηκωτό για την κηδεία του.

Πέθανε λοιπόν ο χασάπης μια μέρα, όταν στα καλά καθούμενα τον πρόδωσε η καρδιά του. Ήταν ένας θάνατος ξαφνικός χωρίς να αρρωστήσει και χωρίς να υποφέρει. Ανώδυνα έφυγε για τον άλλο κόσμο, και σε τούτον έμεινε μόνη η άμοιρη σύζυγος του να τον κλαίει.

Ένα απόγευμα που γυρνούσε στο σπίτι του από τη δουλειά, σαν περπατούσε σταμάτησε η καρδιά του και έμεινε στον τόπο. Κάποιοι στενοχωρήθηκαν λίγο, κάποιοι δάκρυσαν λίγο, και όλοι μαζί τον έθαψαν και ύστερα τον ξέχασαν.

Εδώ είναι που ξεκινά η ανατριχιαστική μαρτυρία του ιερέως.

Μια μέρα η χήρα αναστατωμένη, του εξομολογήθηκε φοβισμένη ότι της φάνηκε πως είδε τον άνδρα της ζωντανό στη φραχτή της να τσαπίζει τον μικρό κήπο. Σκέφτηκε μήπως τρελάθηκε ή έβλεπε φαντασιώσεις, έτσι ήρθε στον παπά που γνώριζε γράμματα να της εξηγήσει.

Και ο παπάς που γνώριζε γράμματα της εξήγησε πως έως το σαρανταήμερο της κηδείας, το πνεύμα του πεθαμένου περιτριγυρίζει στους τόπους που αγαπούσε, γι αυτό να μην ανησυχεί, και μετά το σαρανταήμερο μνημόσυνο, η ψυχή του θα πήγαινε στον ουρανό με τους Αγγέλους.

Όταν όμως πέρασαν σαράντα μέρες αλλά και κάποιοι μήνες, η χήρα ξαναπήγε στον παπά περισσότερο φοβισμένη, γιατί της φάνηκε πάλιν πώς ξανάδε τον πεθαμένο άντρα της ζωντανό, πάλι να τσαπίζει.

Άρχισε τότες ο παπάς Αγιασμούς και ξόρκια πάνω σ τον τάφο, αλλά μάταια. Η χήρα ισχυριζόταν ότι οι επισκέψεις του νεκρού κατά καιρούς, συνέχιζαν.

Τα νέα γρήγορα μαθεύτηκαν και οι κάτοικοι πολύ αναστατώθηκαν, και τα παιδιά περισσότερο φοβηθήκαν. Οι κουβέντες των ανθρώπων έγιναν φοβισμένες και ο τρόμος έσκιασε τις σκέψεις τους. Ο ΠαπάΓιαννης καθώς ομολογεί, και αυτός τα είδε σκούρα γιατί κατάλαβε πως κάτι απόκοσμο συνέβαινε, κάτι πέραν από τους φυσικούς νόμους. Με ψυχραιμία όμως, σκέφτηκε πως έπρεπε να δράσει συναιτά. Πήγε στον Δεσπότη (εκείνο τον καιρό επίσκοπος ήταν ο Χαρίτων) που σίγουρα γνώριζε περισσότερα, και του είπε την ιστορία. Και ο Δεσπότης που ήξερε καλύτερα, του ορμήνεψε τι να κάμει.

Μαζί με τον νεκροθάφτη ξέθαψαν τον πεθαμένο, και όπως είχε προβλέψει ο Δεσπότης, βρήκαν το πτώμα ακέραιο χωρίς ίχνος αποσύνθεσης, σημάδι ότι το νεκρό σώμα ήταν Βρυκολακισμένο, υποχείριο και υποταχτικό του Σατανά.

Έπρεπε να ξορκίσει το πτώμα και να κάμει αγιασμό για να φύγουν τα δαιμόνια. Να μπορέσει η ψυχή να ημερέψει, και το νεκρό σώμα να ξεκουραστεί και να λιώσει καθώς ορίζουν οι φυσικοί νόμοι.

Τα έκαμε όλα αυτά, και ξανασκέπασαν το μνήμα με χώμα, και έφυγαν ελπίζοντας να πέτυχε ο σκοπός τους.

Πέρασε λίγος καιρός, και η χήρα δεν ξανά παραπονέθηκε. Όλοι ησυχασμένοι πίστεψαν πως πέτυχε ο εξορκισμός, και ο πεθαμένος αναπαύτηκε επιτέλους.

Ω, κακή μοίρα όμως ενός χωριανού, κάποια μέρα βρέθηκε νεκρός σε μια ρεματιά με ζωγραφισμένο ανείπωτο τρόπο στο πρόσωπο. Ήταν φανερό πως πέθανε από μεγάλο φόβο.

Το κακό όμως χειροτέρευσε, γιατί το ίδιο συνέβηκε ακόμα δυο φορές κατά τον επόμενο καιρό. Ήταν σε όλους φανερό πως τα ξόρκια και οι αγιασμοί του Παπαγιάννη δεν έκαναν καλή δουλειά. Ήταν ολοφάνερο πως ούτε ο θεός

δεν έδινε ανάπαυση στον πεθαμένο από τα πολλά κακά που είχε κάμει όταν ήταν εν ζωή.

Και σκέφτηκε ο Παπάγιαννης, πως άλλη επιλογή δεν είχε, πως έπρεπε να κάμει κάτι φοβερό, όμως απαραίτητο, ώστε και πάλιν να επικρατήσουν οι φυσικοί νόμοι του Θεού και των ανθρώπων.

Φώναξε ξανά τον νεκροθάφτη, και μια σκοτεινή νύχτα τα μεσάνυχτα χωρίς ανθρώπου μάτι να τους βλέπει, ξανά έσκαψαν τον τάφο, και στο φως του καντηλεριού, αντίκρισαν τον νεκρό ελάχιστα λιωμένο, σχεδόν άθικτο.

Τον φόρτωσαν σε ένα μουλάρι και πήγαν μακριά, πολύ μακριά από το χωριό. Επήγαν σε ένα μέρος ερημικό πάνω σε απάτητα βουνά, και εκεί μάζεψαν πολλά ξύλα και άναψαν μια μεγάλη πυρά και κατέκαυσαν τον πεθαμένο. Και ύστερα κοπάνησαν τα απομεινάρια του, και τα έκαμαν σάχτη, και την ανέμισαν στους ανέμους. Δεν έμεινε ίχνος από το σώμα του, ώστε ήταν αδύνατο να συμμαζευτεί και να ξαναβρυκολακιάσει.

Από εκείνο τον καιρό όλα πήγαν καλά στο χωριό, και οι άνθρωποι ημέρεψαν και ξαναβρήκαν τον φυσιολογικό ρυθμό της ζωής τους.

Ο ΧΑΤΖΙΗ ΤΣΙΥΡΚΑΚΟΣ

Παλιά τον καιρό της Τουρκοκρατίας, ένας Έλληνας Κύπριος για να μην σκοτωθεί στις σφαγές της 9ης Ιουλίου του 1821 επειδή συγγενείς του είχαν ανάμειξη στα επαναστατικά γεγονότα που έλαβαν χώραν εναντίον των Τούρκων, για να γλιτώσει έφυγε από την Κύπρο και ζήτησε καταφύγιο στην Αίγυπτο. Εκεί κατοίκησε για πάντα, αλλά τα τρία παιδιά του όταν ενηλικιώθησαν, γύρισαν πίσω.

Ένας εκ των τριών, ο Κυριάκος κατά το γυρισμό του πέρασε από τους Αγίους τόπους, έτσι από τότε και πλέον τον αποκαλούσαν Χατζιή Τσιυρκακό. Ήταν ένας νέος που του άρεσε η ησυχία και η μοναξιά, γι αυτό ζήτησε εργασία σε ένα βοσκό με ανταμοιβή φαγητό, και κάθε χρόνο έξι αρνιά. Όταν πέρασαν λίγα χρόνια, μάζεψε το μικρό κοπάδι που απέκτησε και ανέβηκε στα βουνά, έκτισε μια μάντρα και μια κάμαρη με ξερόλιθους, και κατοίκησε μες τις ερημιές και τα λαγκάδια, παρέα με τα πρόβατα τα πουλιά, και τις αλεπούδες.

Πέρνούσε ο καιρός, και ζούσε μες στην ησυχία του. Ήταν ευχαριστημένος και απολάμβανε την ήρεμη και ασκητική ζωή που διαβιούσε, ώσπου δυστηχώς μια κρύα μέρα αρρώστησε βαριά, δεν είχε αναπνοή, κατάκοιτος και μοναχός, προσπαθούσε να βρει γιατρεία, μα χωρίς αποτέλεσμα.

Ήταν μια νύχτα παγωμένη, ήταν το φεγγάρι γεμάτο και η άγρια περιοχή φωτιζόταν με το κίτρινο φως του, ένα χλωμό και γεμάτο φόβο φως. Μια ψυχρή πνοή ανέμου φυσούσε αδύνατα, και σκέπαζε με πολλή παγωνιά ότι άγγιζε. Μια πνοή τόσο παγωμένη που όλα τα πάγωνε και τα σκότωνε. Τα ζώα και τα πουλιά ήταν φοβισμένα, τα

φυτά έγερναν και πέθαιναν από την κρυότητα. Η υγρασία πάγωσε και η γιάλλα σκέπασε όλη τη γη, έγινε σαν καθρέφτης και μέσα του φαινόταν το άρρωστο κίτρινο φως του φεγγαριού σαν προμήνυμα κακών μαντάτων και άσχημων πραγμάτων.

Ήταν έρημη η βουνοπλαγιά, όλα ακίνητα και πεθαμένα, ακουγόταν μόνο το ελαφρύ σφύριγμα της παγωμένης πνοής που αρρώσταινε και σκότωνε ότι άγγιζε. Ακουγόταν μαζί και το μακρόσυρτο ουρλιαχτό του λύκου που έσμιγε με τους ρόγχους τους επιθανάτιους του νεαρού παλικαριού. Που κατάκοιτος και άρρωστος τον άφηνε και έφευγε η ζωή του, παγωμένη και αυτή από τη τσουχτερή παγωνιά.

Ήταν σε μια καλύβα μοναχική, δίπλα στην μάντρα με τα ζώα, είχε αρρωστήσει και ήταν μόνος και έρημος μες την έρημη βουνοπλαγιά, μόνος αυτός μες την παγωμένη φύση. Πανω στο αχυρένιο στρώμα εδώ και μέρες με δυσκολία στην αναπνοή και μαύρους κύκλους στα μάτια που δεν είχαν δύναμη νάναι ανοιχτά, είχε νιώσει τον θάνατο που ήρθε και παρακαλούσε να ζήσει, και πάλευε για να ζήσει, ώσπου τελικά τα κουρασμένα στήθη σταμάτησαν να ανεβοκατεβαίνουν, και η αδύνατη καρδιά έπαψε να χτυπά ενώ στο κίτρινο πρόσωπό του απλώθηκε το άσπρο του θανάτου. Ένα κουφάρι στο κρεβάτι, και η παγωμένη πνοή του αέρα που τον σκότωσε έμπαινε από τις χαραμάδες της πόρτας...

Η ώρα πέρασε, ήρθε το πρωί, η παγωνιά έπεσε, και το φως της αυγής πήρε να χαράζει. Ο αέρας δυνάμωσε, έλιωσε η γιάλλα και η πόρτα στο μικρό σπιτάκι άνοιξε από τον αέρα και χτυπούσε στον παραστατό με ένα μονότονο ήχο.

Ένα δροσερό αεράκι άγγιξε το πρόσωπο του πεθαμένου παλικαριού, και ως να κοιμόταν άνοιξε τα μάτια, χασμουρήθηκε και με ένα πήδο πετάχτηκε όρθιος...

Στάθηκε στην πόρτα κι αγνάντεψε πέρα τα αντικρινά βουνά, και έμεινε να κοιτάζει σκεπτικός. Θυμόταν την χθεσινή νύχτα που δεν είχε αναπνοή, θυμόταν την ψυχή του να φεύγει, και το πνεύμα του να ταξιδεύει, να κινείται με τρομαχτική ταχύτητα σε όλη την οικουμένη, ακόμα και μέσα στην ύλη. Θυμόταν ξεκάθαρα τη διαδικασία του θανάτου του, ήταν ευχάριστη και εμπειρική. Ήταν ένα ταξίδι που του άρεσε, που ταξίδεψε με ιλιγγιώδη ταχύτητα στα πέρατα του ουρανού, που συνάντησε ένα απέραντο φως και που ενώθηκε μαζί του, έγινε ένα με αυτό, και ένιωσε το πνεύμα του να αγαλλιά...

Έμεινε να κοιτάζει από την πόρτα όλη την γυρω φύση και σκεφτοταν γιατί γύρισε πίσω, γιατί δεν έμεινε εκεί που ήταν τόσο ωραία. Κατάλαβε ότι έγινε θαύμα, μέσα του ένιωθε γαλήνη, γονάτισε και προσευχήθηκε. Σηκώθηκε και προχώρησε προς τη μάντρα, είχε ένα αίσθημα ανήσυχου για τα πρόβατα, ήταν πολύ το κρύο για να το αντέξουν. Σαν κόντεψε τα είδε όλα νεκρά, ήταν η νυχτερινή παγωμένη πνοή του θανάτου που πέρασε και μαζί πήρε αυτόν, πήρε και τα ζά. Με έκφραση απόλυτης ηρεμίας και στωικότητας αντίκρισε τον ομαδικό θάνατο, τον είχε «ζήσει» και αυτός, ήταν μια απόλυτη εμπειρία, μια κατάσταση έξω από τη συνηθισμένη. Και δεν μπορούσε ύστερα από τέτοια εμπειρία να παραμείνει ασυγκίνητος ήταν ένα σημείο του Θεού που τον έκαμε να νιώθει άμετρη ηρεμία, ένιωθε ότι πέρασε από την κρίση του Θεού...

Γύρισε στη κάμαρη, άνοιξε το παλιό μπαούλο και πήρε την βαριά κάπα, έβαλε στην βούρκα του φαί και ροβόλησε την βουνοπλαγιά. Ήθελε να κατέβει στον κάμφο, να αλλάξει ζωή, να δει ανθρώπους, να ζήσει μαζί τους. Έ-

νιωθε μέσα του μια ανάγκη, δεν μπορούσε άλλο μοναχός, είχε μια ανάγκη φυγής μακριά από την ως τώρα στεγνή καθημερινότητά του, τα φυλακισμένα του συναισθήματα αναζητούσαν διέξοδο, οι αισθήσεις του ήταν σε επιφυλακή για δράση, και η αιώνια αναμονή που παραλύει τα πάντα, ήθελε να τελειώσει.

Περπάτησε ώρες πολλές, έβαλε σημάδι την ξέρα του «Φερφουρή» στη θάλασσα της Χλώρακας. Εκεί ήθελε να παει, εκεί να κατοικήσει, μέσα στους κάμπους, δίπλα στη θάλασσα, κοντά στην πόλη του Κτημάτου μιας πόλης στην οποία θα μπορούσε να χαθεί και με φαντασία να ζήσει κάτι πρωτόγνωρο, καινούργιο, ήθελε να ονειρευτεί, να πετάξει, να απελευθερώσει όλα όσα κρύβει η ψυχή, ήθελε να αποκαλύψει τη γνήσια πνευματικότητα, να κυνηγήσει σκοτεινές και φλογερές παρορμήσεις, να αισθανθεί ελεύθερος.

Υ.Γ. Ο Χ" Τζιητσιουρκακός κατοίκησε στη Χλώρακα, απέκτησε μεγάλη περιουσία και έγινε ο άρχοντας της περιοχής. Παντρεύτηκε την Μαρίκα, και ύστερα την Χ" Λωξάνδρα. Απόγονοι τους ήταν οι Χριστόδουλος Σιαμμάς αλως Τσουλούην, ο Χαράλαμπος, η Αργυρή Τσιυπρή, και η Δεσποινού η οποία παντρεύτηκε τον Ευστάθιον Κυρηνέαν Λαούρη που εργαζόταν ως μισταρκός στον πατέρα της.

ΤΟ ΝΑΥΑΓΙΟ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΚΑΡΑΒΟΥ

12. Και άγρίωσεν ή θάλασσα με κακαίς βοαίς,
ο ουρανός σκοτίστην άπό ταίς βρονταίς.
13. Κατάρτια τσακκιστήκαν απου ταίς αστραπαίς,
τότες είνε φόβοι, τρομάρες φοβεραίς,
14. τρομάρες ασυνήθισταις εις ταίς άμαρτωλαίς,
που πάσιν κολασμέναις και άξωμολόγηταις
15. Πως ετσι τουν το πάχτιν στήν Πάφουν να πνιγούν,
ανάμεσα στον κόλπον της Καραμανιάς
16. καράβιν κινδυνεύει μέσ' τα βαθιά νερά,
κλαίσιν και αναστενάζουν γυναίκες, πάς παιδιά,
το πώς θέν να γλυτώσουν εκείνην την βραδιά.

Τα άγρια κύματα της θάλασσας της Χλώρακας που για χιλιάδες χρόνια προσπαθούν να κατατρώουν τις πέτρινες ακτές της, εκείνη τη μέρα του 1800 και κάτι, θυμωμένα για την ανημποριά τους αυτή, έριξαν με βία το σιδερένιο πλοίο της γραμμής Κύπρου Ιεροσολύμων, πάνω στις ξέρες του Φερφουρή και το έκαμαν κομμάτια. Ήταν γεμάτο πλούσιους επιβάτες φορτωμένους με χρυσές λίρες, γι αυτό το είπαν χρυσοκάραβο

Από τον κόλπο της Μόρφου το επιβατικό πλοίο σαλπάρισε για τους Αγίους Τόπους. Σε μια εποχή Τουρκοκρατίας που ο Ελληνοκυπριακός πληθυσμός ζούσε εξαθλιωμένη ζωή από τη φτώχεια και την καταπίεση των κατακτητών, σχεδόν κανένας δεν είχε την πολυτέλεια για ταξίδια αναψυχής, εξόν των πλουσίων προεστών και μεγαλοαστών που είχαν την εύνοια των Οθωμανών.

Τα πλοία που ελλιμενίζονταν στα Κυπριακά λιμάνια, ήταν συνήθως φορτηγά που μετέφεραν προϊόντα αλλά και επιβάτες συνάμα. Όμως, ένα επιβατικό πλοίο της γραμμής του Χακή Αλεξανδρή, έκανε το δρομολόγιο Κύπρου Ιεροσολύμων μεταφέροντας προσκυνητές στους Αγίους τό-

πους, και καθώς με αυτό μόνο πλούσιοι ταξίδευαν, οι φτωχοί το ονόμαζαν χρυσοκάραβο. Ήταν ένα γερό σκαρί από σίδηρο, που όμως τα κύματα το έριξαν στις ξέρες του Φουρφουρή στη Χλώρακα, και το βούλιαξαν.

Στη δεκαετία του 1800, φόρτωσε εχούμενους επιβάτες φορτωμένους με λίρες και χρυσαφικά, για ένα προσκηνηματικό ταξίδι στα Ιεροσόλυμα. Ανάμεσα τους ήταν και η Μαρουθιά με το μικρό παιδί της τον Νικολάκη, σύζυγος του Χατζή Γεωργάκη Κορνέσιου του δραγουμάνου της Κύπρου ο οποίος δέσποζε στη ζωή του νησιού.

Ο Δραγουμάνος ήταν ένας αξιωματούχος Χριστιανός που είχε εξουσία και δύναμη, καθώς οι Τούρκοι συνήθιζαν να ορίζουν αντιπροσώπους εκ των κατακτηθέντων λαών. Εκλεγόταν από τους επισκόπους και ήταν επίτροπος του λαού με διοικητική και οικονομική εξουσία.

Σημαντικότερος των Κυπρίων δραγουμάνων ανεδείχθη ο Χατζηγεωργάκης Κορνέσιος. Ήταν μια εξέχουσα προσωπικότητα με επιρροή, και είχε ισχυρούς φίλους στην Κ/Πόλη.

Εκτός από δραγομάνος, υπήρξε πλοιοκτήτης και μεγάλος γαιοκτήμονας, καθώς από τη θέση του απέκτησε πολλά χρήματα εκμεταλλευόμενος τους Χριστιανούς φορολογούμενους.

Ανάμεσα σ αυτές τις συγκυρίες, η Μαρουθιά Παυλίδη, μαζί με άλλους πλούσιους επιβάτες, επιβιβάσθηκε στο πλοίο του Χακή Αλεξανδρή, για προσκύνημα στους Αγίους τόπους και για να παρακαλέσει τον Χριστό να γλυτώσει από τον κίνδυνο των Τούρκων τον της σύζυγο Δραγουμάνο Χατζή Γεωργάκη Κορνέσιο και τον θείο της Αρχιεπίσκοπο Χρύσανθο.

Ο καιρός έδειχνε ότι πήγαινε να χαλάσει, όμως ο καπετάνιος δεν σκέφτηκε να αναβάλει τον πλούν του πλοίου, έ-

τσι ξεκίνησαν ελπίζοντας να μην τους πιάσει μεγάλη τρικυμία και να τους δυσκολέψει.

Όταν όμως το πλοίο περνούσε από τον Ακάμα, ξέσπασε θαλασσοταραχή που συνέχεια δυνάμωνα, ενώ δυνατοί άνεμοι τους χτυπούσαν κάνοντας την πορεία του πλοίου πολύ δύσκολη και επικίνδυνη.

Φόβος άρχισε να ζώνει τους επιβάτες, που όσο δυνάμωνα η τρικυμία, ο φόβος γινόταν τρόμος που φώλιαζε στην καρδιά τους και τους γέμιζε αγωνία. Όλοι μαζί οι επιβάτες και το πλήρωμα, κατατρομαγμένοι πλέον παρακαλούσαν τον Χριστόν και την Παναγία να τους γλυτώσει.

Κατάφερε να προχωρήσει και να παρακάμψει τη χερσόνησο του Ακάμα. Όμως, περνώντας στα ανοιχτά της Χλώρακας, τα κύματα τους παρέσυραν έξω στη στεριά και τους έριξαν πάνω στις ξέρες του Φουρφουρή, ένα νησί ίσα με την επιφάνεια της θάλασσας στην περιοχή Δήμμα. Το πλοίο τσακίστηκε πάνω τους και βούλιαξε. Πολλοί επιβάτες πνίγηκαν μέσα στις καμπίνες τους, ενώ άλλους τους άρπαξαν τα δυνατά ρεύματα και τα άγρια κύματα και τους βούλιαξαν στα βαθιά νερά και τους επνίξαν, ή με ορμή άλλους τους τσάκισε τα κορμιά πάνω στις ξέρες και τους σκότωσε.

Δεν έμεινε κανένας ζωντανός, ούτε κανένας μπορούσε να κολυμπήσει να βγει στην στεριά που ήταν πολύ κοντά από το ναυάγιο.

Οι ξέρες του Φουρφουρη έχουν απόσταση από τη στεριά λίγες εκατοντάδες μέτρα, και η αμέσως κοντινότερη ακτή, είναι ο κόλπος της Βρεξης, ένας μικρός όρμος στρωμένος με άμμο και περικλυσμένος από μεγάλους βράχους. Μετά από μεγάλες τρικυμίες όταν η θάλασσα ξεβράζει διάφορα αντικείμενα και ξύλα από ναυάγια, τα ρεύματα και οι άνεμοι, συνήθως τα σπρώχνουν και τα βγάζουν στην αμμουδιά του κόλπου αυτού.

Οι κάτοικοι της Χλώρακας μετά από κάθε τρικυμία επισκέπτονταν και έψαχναν τις παραλίες και τις χάστρες ανάμεσα στους βράχους, και ότι τα ρεύματα και οι άνεμοι ξέβραζαν, τα μάζευαν και τα μετέφερναν στα σπίτια τους. Μόλις μαθεύτηκαν τα κακά μαντάτα για το ναυάγιο του Χρυσοκαραβου, οι κάτοικοι της Χλωρακας καθώς και των γειτονικών περιοχών, έτρεξαν με αγωνία κάτω στην παραλία.

Σε όλη την ακτή υπήρχαν ξεβρασμένα πτώματα πνιγμένων και άλλα αντικείμενα του βουλιαγμένου πλοίου, αλλά κυρίως στον ορμίσκο της Βρεξης, είχαν ξεβραστεί τα περισσότερα πτώματα δημιουργώντας ένα απερίγραπτο θέαμα που συγκλόνισε όσους το αντίκρισαν.

Οι Τούρκικες διοικητικές αρχές απεμάκρυναν τον κόσμο και απέκλεισαν την περιοχή. Περιμάζεψαν τα πτώματα και μάζεψαν ότι άλλο πολύτιμο ξεβράστηκε.

Ύστερα που τελείωσαν την μακάβρια αποστολή τους και αποχώρησαν, οι κάτοικοι έψαξαν και αυτοί με τη σειρά τους και μάζεψαν ότι απέμεινε, ξύλα, βαρέλια, σχοινιά ή ότι άλλο βρήκαν.

Αφού παρήλθαν λίγες μέρες, και η ζωή επανήρθε τον καθημερινό της ρυθμό, δυο αδέρφια από τη Χλώρακα πρόγονοι της οικογένειας Πενταράς, σε μια συνηθισμένη επίσκεψη τους στη θάλασσα ψάχνοντας να βρουν σανίδες, βρήκαν ένα πτώμα ενός πνιγμένου που δεν είχε περιμαζευτεί. Ήταν σε μια βαθιά χάστρα σφηνωμένος, μισοσκεπασμένος από το νερό και τα φύκια, ίσα που φαινόταν.

Ήταν πρησμένος και τουμπανιασμένος, και στη μέση είχε ζωσμένη μια ζώνη. Σκέφτηκαν αμέσως ότι η ζώνη ίσως να περιείχε χρυσά νομίσματα, αφού ήταν γνωστό το πλοίο ως το χρυσοκάραβο των πλουσίων.

Ο ένας με δυσκολία και πολλή προσπάθεια κατεβηκε στη σχισμή των βράχων. Έσκυψε να λύσει και να πάρει την

ζώνη, αλλά μετακινώντας το πεθαμένο κορμί, ακούστηκε ένας απαίσιος ρόγχος να βγαίνει από τον πνιγμένο και η βρώμικη μυρωδιά της σήψης του πτώματος που βγήκε από το στόμα του και τον έλουσε, τον έκανε να αναριγίσει και να φοβηθεί. Κυριεύτηκε από μεγάλο τρόμο, και από τη σιχαμάρα που του προκάλεσε η μπόχα της νεκραϊλας, σάλεψε το λογικό. Αρρώστησε βαριά και έπεσε στο κρεβάτι. Κανένας γιατρός δεν μπόρεσε να τον γιατρέψει, ούτε ξορκιστής να τον ξεματιάσει. Σε λίγες μέρες πέθανε. Ο αδελφός του πήρε τις λίρες, τις έκρυψε, και δεν τις ξόδεψε, γιατί τις θεώρησε καταραμένες. Λέγεται ότι έβγαλε μια τρύπα στον τοίχο του σπιτιού και τις έκτισε μέσα.

Από τότες έμειναν κρυμμένες και άφαντες για πολύ καιρό, ώσπου μετά πάροδο πολλών δεκαετιών, κάποιος που αγόρασε το σπίτι, ξαφνικά έγινε πλούσιος στα καλά καθούμενα. Λέγεται ότι ίσως βρήκε την κρυψώνα.

ΤΟ ΧΡΥΣΟΚΑΡΑΒΟ ΤΗΣ ΧΛΩΡΑΚΑΣ, ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ

7 Ηλθαν να προσκυνήσουν σ όλες τες εκκλησιαίς άνδρες
τε και γυναίκες και πέντε κορασιαίς

8 καί δέκα άρχοντόπουλλά και ξήντα φαμιλιαίς και σαν να
έθαρήαν πώς παρπατούν στεριαίς

9 και αρχήνισαν να κάμνουν της γνώμης τους δουλιαίς
και δεν παρακαλούσαν ημέραις και βραδιαίς

10 να μην κλαίσιν κατόπιν απαρηγόρηταις, μόνον είς την
κακίαν πηγαίνυν τρεχανταίς

11 Κι ό Πλάστης μου δεν θέλει δουλείαις δολεραίς, προ-
στάσσει και φυσούσι σ όλαις τες στεριαίς.

12 Και άγρίωσεν ή θάλασσα με κακαίς βοαίς, ο ουρανός
σκοτίστην από ταίς βρονταίς.

13 Κατάρτια τσακκιστήκαν απου ταίς αστραπαίς, τότες
είνε φόβοι, τρομάρες φοβεραίς,

14 τρομάρες ασυνήθισταις εις ταίς άμαρτωλαίς, που πά-
σιν κολασμέναις και άξωμολόγηταις

15 Πως ετσι τουν το πάχτιν στήν Πάφου να πνιγούν α-
νάμεσα στον κόλπον της Καραμανιάς

16 καράβιν κινδυνεύει μέσ' τα βαθιά νερά, κλαίσιν και
αναστενάζουν γυναίκες, πάς παιδιά,
το πώς θέν να γλυτώσουν εκείνην την βραδιά.

17 Είχεν κι έναν παιδάκιν του άρχοντος γαμπρός, αρχί-
νησεν και φώναζεν τον κόσμον τον κακόν

18 'Ανάθεμαν να έχη Αντώνης και Γιαννής, οπου ταν ή
αιτία καί βγήκαν Κυριακήν.

19 Απόκρηαν το βράδυν μπαρκαριστήκαμεν, αντίκρυς
πού την Λεύκαν συγχωρήθηκαμεν.

20 Απέξω πού τον Πύργον επεράσαμεν, κι έως τα νερά
της Πάφου εκεί αράξαμεν.

21 Καλλίτερα τους ήτουν είς την Καραμανιάν, παρά και
τσακκιστήμεν στης Πάφου τα νερά.

- 22** Καλλίτερα τους ήταν να αποθάνουσιν, παρά να φαντα ψάρια και να χορτάσουσιν.
- 23** Καλλίτερα τους ήταν να μην βαρκαριστούν και νάλθουν είς την Πάφουν και κεί να βυβιστούν.
- 24** Τότε ανακατώθην που μέοα ό καιρός, τότε να δής τα κλάματα κι ό αναστεναγμός.
- 25** Έκλαιαν οι ταλαίπωροι δάκρουν ελεεινόν, εκλαίασιν και λέγασιν ετούτην την φωνήν:
- 26** γιαλέμ γιαλέμ, γιαλέλιμ, γιαλέλιμ γιαλελίμ, πού χάσαμεν την νιότην μας, ψυχήν και το κορμίν.
- 27** Πανάγιε μου Τάφε, και κόψε τον καιρόν, και γλύτώσ' μας νά έλθωμεν στη Γιάφα με καλόν.
- 28** Άξιώσ' μας Χριστέ μου τον τάφον σου να δώ, και να τον προσκυνήσω να τον ομολογώ.
- 29** Πού τρέμουν οί Προφήτες και οι άγγελοι του, κι' οι δαίμονες σκορπίζονται όποτε τον ιδούν.
- 30** Ό Κόσμος σε δοξάζει και γώ σε μαρτυρώ, πώς είσαι παντοκτίστης και σέναν καρτερώ.
- 31** Γλύτωσε μας, δώσ μας μιαν χαράν, έναν κάτεργον να δώσω στην χάριν σου τωρά.
- 32** Γλύτωσε μας Χριστέ μου ακόμα μιαν φοράν, νά μας κατευοδώσης της Κύπρου τα βουνά.
- 33** Κυρία μου του Μαχααρά και να γλυτώσωμεν, και όλοι μας οι χακίδες να σε χρυσώσωμεν.
- 34** Βασίλισσα του κόσμου με τον Μονογενή δύνασαι να γλυτώσεις ετούτον το παιδίν
- 35** Α γυιέ μου Νικολάκι κ' ευσπλαχνικόν παιδιν ετσι ήτουν το γραφτόν σου στην Πάφουν να πνιγής.
- 36** Που σε'(ει)χα κανακάριν κανακαρδωτόν χρυσάψιν μου ρουπίνιν διαμάντιν διαλεκτόν.
- 37** Και που πηγαίνεις τώρα και θα σε καρτερώ να δω το πρόσωπον σου να το γλυκοφιλώ.
- 38** Παρηορκάν, θεέ μου, δός μου διά να λαλώ páλιν γιαλέμ, γιαλέμιν γιαλέλιμ γιαλελίμ

που χάσα την ζωήν μου δια τούτον το παιδίν.

39 Μήτε θεός ακούει μήτε οι άγγελοι μήτε ή Παναγία διατί
μαι αμαρτωλή.

40 Μήτε πουπάνω παίρνει, μήτε στεργιάς φουά
ο σκυλλος ο Πουνέντες μας βάνει όμπροστά.

41 Άβάντε παλληκάρκα τρικέτα τα πανιά, διατί θέ νά μας
φάσιν της Πάφου τα νερά.

42 Ταις τρεις ώραις της νύκτας εσκαπουλλάραμεν στον
κάβο Αρναούτην εκεί αράξαμεν.

43 Μηνά ό караβοκύρης του γραμματικού τον τσιράτζιν
να αλλάξουν δια να κοιμηθούν

44 Γραμματικός φωνάζει του σιόρ Παυλή και τόν εδια-
τάσσει και τον καθοδηγεί

45 Απόκρισιν του δίδει, κάμνει τον να χαρή. Εγώ την
στράταν ξέρω την Παφής ήμουν παιδίν
μπροστά μας είνε ξέρη στου Κάβου Φερφουρήν.

46 Γροικά караβοκύρης αφιερώθηκεν καμπόσον παίρνει
πομονήν κ' εποκοιμήθηκεν
σταίς έξη ώραις πάνω ετσακιστήκανε.

47 Κλαίόμεν τά καυμένα παραπνονετικά, και δέν εχει κα-
νέναν να μας αδικά.

48 Και πώς βαστάχνης Πλάστη μου, τόσους πικρούς κα-
μούς λυπήθου μας τούς ξένους και τους αμαρτωλούς

49 Χάννομεν την ζωήν μας τον ηλιον και το φως κανείς
δεν μας λυπάται να ρθή να μπή ομπρός

50 Κλαίόμεν τα καυμένα τις να μας λυπηθή, μηνά τού άρ-
χοντα της ν' άρτη να την ιδή.

51 Κυρία μου βασίλισσα και κόψε τον καιρόν και πέσα-
μεν στην θάλασσαν μεσ' ταρμυρόν (νερόν).

52 Ο Χάννας και ό Βασίλης εσηκωστήκανε με τον кара-
βοκύρην πτοκαριστήκανε

53 Λευτέρης ό καυμένος στην πλώρην έρεεν μαζύν με
τον Γεώργην συχωρηθήκανε.

- 54** Τότες ο Χακή Γεώργης φωνάζει δυνατά, αφέντη θα πνιγούμεν στης Πάφου τα γουνά.
- 55** Ηλθεν του Δραγομάνου η νοικοκυρά Κύριε και θεέ μου και πλάστη και κριτά και γλύτωσε τον κόσμον σου και τούτα τα παιδιά.
- 56** Τί να μου συντυχάννεις και τι να μου μιλής να κλαύσω νά χορτάσω δια τούτον το παιδίν.
- 57** Θεέ και αν είμαι πλάσμαν σου, και δέχτου με τωρά και πάνω στον θυμόν σου άλλην μιαν φοράν.
- 58** Χριστέ μου τον απάντων δός μου παρηορκάν, και ναλθω εις την χάριν σου να γένω καλορκά,
- 59** σπλαχνίστου μας, Χριστέ μου, και χω λύπην φοβεράν μέσα στα σωτικά μου χωρίς παρηορκάν.
- 60** Πού είσαι αφέντη άρχοντα κι' αφέντη μου Χακή και αφέντη της Ατάλιας και της Καραμανιάς πούσαι τής βασιλείας απάρθενος ραγιάς.
- 61** Ελα να πάρης θάρρος της Κύρα Μαρουδιάς και χάθην που τα χέρια σου το ρόδιν της ροδιάς
- 62** Χάννεις το πειν και σπλάχνος καθ'ον να δης πώς λαχταρίζομεν μέσ' τ' αλμυρόν νερόν
- 63** να δεις τον Νικολάκην πως λαχταρίζεται γουνάριν είς το χώμαν χαμαί τaráσσεται και τούτον εν του Πλάστη μου δια να δοξάζεται.
- 64** Και πρέπει μου να κλαίω, να λέγω διαλελίμ, δέν εχω πιον έλπίδαν δια τούτον το παιδίν.
- 65** Άγιε μου Νικόλα, και να γλυτώσαμεν το μαρμαρένον τέμπλος να το χρυασώσωμεν
- 66** Και πάνω στο χρυσάφιν να γράψωμεν ψηφίν:μας έφαγεν ή θάλασσα της Πάφου οί καϋμοί,
- 67** απ' έξω που τον Κάβον που λέγουν Φερφουρίν τσακίστην το Καράβιν του Χακή Αλεξανδρή
- 68** Και φτάννει το χαπάρι και κείνοι καρτερούν και πάσιν οι γραφάδες στου Δανικλή και κάμνουν το χαπάριν στου Χακή Δημητρή.

- 69** Αφέντη Δραγομάνε, ορίστε τι εγίνηκεν τα κακά χαπά-
ρια της Κύπρου έτσι καϋμός.
- 70** Απλώννει ευθύς τα χέρια του πιάννει τα γράμματα και
αρχίνησεν να κλαίη απαρηγόρητα.
- 71** Αλοίμονον αλοίμονον εἰς τόν αμαρτωλόν, ποττέ μου
δεν το πάντεχα να έχω έτσι καμόν.
- 72** Ομως ή αμαρτία μου και ή κακία μου πνιγήκαν τά
παιδιά μου και ή γυναίκα μου.
- 73** Ἐγώ 'χα ταῖς ἐλπίδες να ἔλθουν υγιεῖς τούς εκοψεν ή
θάλασσα της Πάφου οι καϋμοί,
- 74** Καλύτερα μας ήτον να ἀρωστήσωμεν παρά ετσι χα-
πάρια να ακούσωμεν.
- 75** Αχ, Μαρουδιά κυρά μου καλόν μου ριζικόν καί κά-
ψες την καρδιάν μου το κακορίζικον,
- 76** Αχ Μαρουδιά κυρά μου νυναίκα διαλεχτή στόν κό-
σμον τούτον
όλον ησουν ή θαυμαστή
- 77** Α Μαρουδιά κυρά μου δεν ήλθες να μέ δης και να μου
χωρατ
ψης δια να μου χαρής
- 78** Α Μαρουδιά κυρά μου ψυχή μου και καρδια καί κα-
ψες την καρδιάν μου εσύ και τα παιδιά.
- 79** Καιτι να κάμω τώρα και τι να καρτερώ να δω το
πρόσωπον σου να το γλυκοφιλώ
- 80** Και τι να κάμω τώρα, άλλον δεν μου περνά να ρί-
ξω ταις όρπίδες μου εις την Βασίλισσαν
- 81** Να σώση την ψυχήν της, της κύρα Μαρουδιάς κ' ύ-
στερης του υιού μου του σιορ Νικολή πού είτανε το
σπλάχνος μου, εκείνον το παιδίν.
- 82** Εγώ ποττέ δεν τ ώλπιζα εις τέτοιον καϋμόν όμως ή
αμαρτία μου μ' άφηκεν μοναχόν, νώ κλαίω να στενάζω ο
ταλαίπωρος εγώ.
- 83** Σέ έλεεινήν κατάστασιν ήλθα εγώ τωρά πνιήκαν τά
παιθκια μου στης Πάφου τα νερά.

84 Και τι να κάμω τώρα και τι να καρτερώ στα βάθη της θαλάσσης να ππέσω να πνιγώ.

85 Δεν έχω πión ελπίδαν μήτε παρηγοράν να κάτσω να προσμένω την κυρά Μαρουδιάν.

86 Δεν είνε τούτον πράγμαν πού θέλει να γενή να κάτσω να προσμένω τον Σιορ Νικολήν.

87 Α γιε μου Νικολάκη και σπλαχνικόν παιδίν, που σ είχα κανακάριν και κανακαρδωτόν χρυσάφιν μου ρουπίνιν διαμάντιν διαλεχτόν.

88 Α γιε μου Νικολάκη γλυκύτατον παιδίν πού πνίγης είς την θάλασσαν της Πάφου το Γουνίν.

89 Δεν κλαίω το καράβιν μήτε την σουρμαγιάν κλαίω τήν αγάπην την κυρά Μαρουδιάν,

90 και την βαπτιστικήν μου την κυρά Λενουδιάν βραχιόλια πού φορούσαν τριάμισυ πουγκιά.

91 Αφηστο πού τα ρούχα πού είχασιν μαζί, το κάθε εναν είχεν ανάμισυ πουγκίν

92 Δεν κλαίω γώ τα ρούχα μηδέ την σουρμαγιάν μα κλαίω την αγάπην μου καί κείνα τα παιδιά,

93 πως επνήσαν αδίκωτα της Πάφου τα νερά το σπλάχνος μου αφίννω είς την Βασίλισσαν,

94 να σώση την ψυχήν της κυρά Μαρουδιάς κ' ύστερης του υιού μου του σιορ Νικολή.

95 Θυμούμαι το τραγούδι πάντα πού μου λαλεί πάντα γιαλέμ γιαλέλιμ γιαλέλιμ, γιαλελίμ πού χάσαμεν την νιότην μας, ψυχην και το κορμίν.

Αμήν, 1819, τέλος.

Δια την αντιγραφήν

Ο Ηγούμενος Μαχαιρά Γρηγόριος-Μονή Μαχαιρά
29 Απριλίου 19

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΤΑΠΑΚΚΟΥΔΗΣ
ΕΥΘΥΜΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Ο ΟΨΙΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΖΩΘΕΙΟΝ ΤΟΥ ΠΥΡΚΟΥ

Τα Ζώθκια στην Κυπριακή λαλιά, είναι τα στοιχειά και τα ζωτικά που κυκλοφορούν στον κόσμο τις νύχτες και μέσα στα σκοτεινά ερημικά μέρη και λιβάδια, όταν οι άνθρωποι κοιμούνται και δεν μπορούν να τα δουν.

Η λαϊκή παράδοση τα θέλει ως στοιχειακά πνεύματα που τριγυρίζουν τις νύχτες και όπου βρουν άνθρωπο να κοιμάται στο ύπαιθρο, κάθονται πάνω στο στήθος του και τον πλακώνουν. Είναι στοιχειά πηγαδιών, γιοφυριών, λιμνών, ρεματιών, και θαλασσών. Είναι φίδια θανατερά, θηρία που βγαίνουν από τη θάλασσα και δράκοι που κατοικούν σε λάκκους και φωτιστικά. Τα σώματα τους είναι άυλα ή σκιές, αλλά κάποτε έχουν σάρκα και οστά.

Στον επερχόμενο θάνατο ένα στοιχειό του νερού είναι προάγγελος θανάτου και προειδοποιεί τους ανθρώπους με το μοιρολόι του μέσα στη νύχτα. Άλλες φορές, από πριν, πλένει τα ρούχα εκείνων που πρόκειται να πεθάνουν σε απόμερα σημεία ποταμών. Σε τόπους που δεν υπάρχουν λίμνες και ποταμοί, τα Ζώθκια κατοικούν μέσα σε πηγάδια και βγαίνουν τις νύχτες και παίρνουν τα ρούχα των ανθρώπων από τις κρεμάλες και τα κουβαλούν μέσα στους λάκκους που κατοικούν για να τα πλύνουν, προαναγγέλλοντας έτσι τον επερχόμενο θάνατο τους. Λέγεται ότι είναι κάτοχοι μιας γνώσης σύμφωνα με την οποία τίποτα στον κόσμο δεν πεθαίνει, αλλά όλα εξελίσσονται και ανανεώνονται για πάντα. Λέγεται ακόμα ότι ζουν μια παράλληλη ζωή σε σχέση με τους ανθρώπους. Γενιούνται, μεγαλώνουν, γερνούν, ασχολούνται με διάφορες εργασίες, συνήθως έχουν καλοσύνη, αλλά κάποτε έχουν κακία.

Συχνά συνδέονται με φώτα και λάμπεις, φωτιές και φλόγες μυστηριακές, που περαστικοί τις βλέπουν τη νύχτα στην ύπαιθρο.

Στη Χλώρακα λέγεται πως τα παλιά χρόνια ένα κακό Ζώθκιο στοίχειωνε τα χωράφια, κυρίως όσα ποτίζονταν και ήταν βρεγμένα και λασπωμένα από νερό. Ήταν ένα κακό στοιχείο που πείραζε και έκλεβε τους αφελείς γεωργούς όταν ξενυχτούσαν τις νύχτες και πότιζαν τα χωράφια τους. Γι αυτό το λόγο οι γεωργοί όταν τις νύχτες είχαν σειρά να πάρουν νερό από τις βρύσες που ήταν δημόσιες και να ποτίσουν τα χωράφια τους, δεν ξεπόρτιζαν μόνοι τους, αλλά παρέα με κάποιον δικό τους. Ακόμα και τις πολύ πρωινές ώρες, απέφευγαν να περνούν από τόπους που είχε ζώθκεια.

Το νερό που πότιζαν τα χωράφια στη Χλώρακα ήταν πάντα λιγοστό. Έσκαβαν στα χωράφια λάκκους, αλλά δεν εύρισκαν αρκετό, έτσι όσο τρεξιμιά υπήρχε από πηγές, το εκμεταλλεύονταν με ευλάβεια και με σειρά. Το διοχέτευαν μέσα σε λίμνες και κάθε λίγες ώρες το διαμοιράζονταν και πότιζαν τα χωράφια τους.

Ο Γιώρκος Όψιμος ένας συμπαθής και γραφικός χωρικός, ήταν βοσκός και γεωργός ταυτόχρονα, κάτι που πολύ συνηθιζόταν τις παλιές εποχές. Το σπίτι του ήταν πάνω στο χωριό, ενώ το χωράφι του κάτω από το χωριό, και πολύ ταχτικά πριν ο ήλιος ανατείλει, κινούσε να πάει να ποτίσει.

Μια μέρα που είχε σειρά να ποτίσει, σηκώθηκε ξημέρωμα, καβαλίκεψε τον γάιδαρο του να πάει στο χωράφι του. Λογάριαζε να ποτίσει, και ύστερα να σισηλιάσει τα βόδια και να βοσκήσει τις αίγιες.

Έπιασε το στενό στρατί που περνούσε από το Αγίασμα του Αρχέγγελου Μιχαήλ και τη βρύση του Πύρκου, τόποι που λέγανε ότι κατοικούσαν Ζώθκια, και που οι αγράμματοι χωρικοί απέφευγαν ή δυνατόν. Ήταν ένα συντόμι που οδηγούσε στο χωράφι του, και δεν ήθελε να περπατήσει περισσότερο δρόμο. Εξ άλλου, ο ίδιος ισχυριζόταν πώς

δεν φοβόταν τα ζωτικά, και περίπαιζε τους άλλους που πίστευαν σ αυτά τα παραμύθια.

Ενώ προχωρούσε λοιπόν καβαλικεμένος πάνω στο γαϊδούρι, άκουσε περπατησιές να τον ακολουθούν. Σκέφτηκε πως θάταν κάποιος χωριανός που βγήκε έξω νωρίς, να πάει στη δουλειά του. Σταμάτησε και γύρισε να δει, αλλά μέσα στο σκοτάδι δεν έβλεπε. Όμως ταυτόχρονα, σταμάτησαν οι πατημασιές να ακούγονται. Σκέφτηκε πως θα του φάνηκε, έτσι γύρισε μπροστά και λάκτισε με τις φτέρνες το γαϊδαρο να ξεκινήσει. Ξεκίνησε ο γάιδαρος, ξεκίνησαν πίσω του και οι περπατησιές. Σταμάτησε να κοιτάξει, σταμάτησαν κι αυτές. Άρχισε να υποψιάζεται πως κάτι δεν πήγαινε καλά. Ο νους του πήγε στα ζώθκια, αλλά διατηρώντας τη ψυχραιμία του υπέβαλε στον εαυτό του ότι δεν υπάρχουν τέτοια. Γι αυτό σταμάτησε και πάλιν να ελέγξει, αλλά μαζί σταμάτησαν και οι πατημασιές.

Ποιός νάταν τέτοια ώρα που τον παρακολουθούσε, σκέφτηκε και ο νους του ασυνήδευτα, πήγε στα Ζώθκια που κατοικούσαν σ αυτή την περιοχή κατά πως έλεγαν οι χωριανοί. Γέλασε με τη σκέψη του και το φόβο του, σκέφτηκε ότι τον γελούσε η ιδέα του. Όσο και να προσπάθησε όμως να μείνει ψύχραιμος, η ανησυχία τον έπιασε και τον γέμισε φόβο.

Το νου του κυρίευσαν οι δεισιδαιμονικές ιστορίες που άκουγε από μικρός. Προσπάθησε να πειστεί ότι δεν τον ακολουθούσαν ζωτικά, όμως ήταν φανερό πλέον πως ένα στοιχείο τον ακολουθούσε.

Σαν αστραπή πέρασαν από το μυαλό του όσα γνώριζε για τα ζωτικά. Είχε ακούσει πως ήταν ανεράδες, στοιχειά και Λάμιες, πώς ήταν παράξενες υπαρξιακές μορφές που οι μύθοι και οι παραδόσεις έλεγαν ότι ζουν κάτω από τη γή μέσα σε σπηλιές και λαγούμια, και ότι έρχονται τις νύχτες στον πάνω κόσμο από υπόγεια ποτάμια νερού που

αναβλύζουν στην επιφάνεια του εδάφους, καθώς και από πηγάδια ή φωτιστικά με νερό. Γι αυτό τις νύχτες οι άνθρωποι αποφεύγουν να περνούν από τόπους καταραμένους στους οποίους λένουν ότι κατοικούν. Τώρα το μετάνιωσε που δεν πίστεψε, που δεν πήγε από άλλο δρόμο.

Όμως ήταν γενναίος, και με σφιγμένη την καρδιά μετά την αρχική του τρομάρα, κατέστρωσε ένα σχέδιο πώς να σκοτώσει το στοιχειό. Γνωρίζοντας καλά την περιοχή, συνέχισε το δρόμο του με τις περπατησιές να τον ακολουθούν. Λίγο πιο πέρα ο δρόμος έστριβε απότομα και σχημάτιζε ορθή γωνία. Ένας ψηλός τοίχος από ξερόλιθους ήταν κτισμένος στη μια πλευρά, ψηλότερος από το μπόι του. Εκεί λοιπόν άρπαξε μια μεγάλη πέτρα, και κρύφτηκε περιμένοντας. Η πέτρα ήταν ένα αιχμηρό αγκωνάρι, που με αυτήν θα σκότωνε το θεριό.

Μόλις είδε μια σκιά να ξεχωρίζει εμπρός του μέσα στο σκοτάδι, σήκωσε την πέτρα ψηλά και με όση δύναμη είχε, χτύπησε ανελέητα μια και δυο και τρεις φορές. Με ένα ξεψυχισμένο μουγκρητό, η σκιά σωριάστηκε κάτω.

Ο Γιώρκος ο Όψιμος ανακουφισμένος και ευχαριστημένος, άφησε το ψοφισμένο ον να κείται στο χώμα, και συνέχισε το δρόμο του. Θα τέλειωνε νωρίς το πότισμα, και θα άφηνε τις άλλες εργασίες για αργότερα. Θα πήγαινε πρωτίστως στον καφενέ και θα έλεγε στους χωριανούς το κατόρθωμά του, και θα τους οδηγούσε στη σκηνή του παλιώματος για να το αποδείξει, καθώς ήταν σίγουρος πως δεν θα τον πίστευαν.

Μπήκε μες τον καφενέ, και καμαρωτός κάθισε σε ένα τραπέζι και παράγγειλε τον καφέ του. Περίμενε να μαζευτούν αρκετοί θαμώνες, και ύστερα άρχισε τη διήγηση του. Διανθίζοντας την με επιδειξιότητα και προσθέτοντας όσα ακόμα ο ίδιος ήθελε για να φανεί πόσο γενναίος ήταν, έκαμε τους χωριανούς να τον κοιτάζουν σαστισμένοι μη ξέροντας τι να πιστέψουν.

Τα έλεγε τόσο καλά και πιστικά, που αποφάσισαν όλοι να πάνε μαζί του να δουν το σκοτωμένο Ζώθκιο, και ύστερα να τον πιστέψουν.

Μα ξάφνου μέσα στο καφενείο μπήκε τρεχτή και αλαφιασμένη η γριά Ερωφίλλη. Αναστατωμένη και τρομαγμένη φώναζε πως κάποιος τρελός σκότωσε το μικρό πουλάρι της. Πως το βρήκε σκοτωμένο χτυπημένο με μια μεγάλη πέτρα που ήταν πλάι του αιματοβαμμένη, κάτω στη βρύση του Πύρκου...

Βαριά βουβαμάρα έπεσε στη στιγμή. Όλοι έμειναν άναυδοι καταλαβαίνοντας τη μεγάλη γκάφα του Γιώρκου του Όψιμου. Και ο ίδιος νιώθοντας μεγάλη προσβολή, ήθελε να ανοίξει το πάτωμα να τον καταπιεί. Με σκυφτό κεφάλι έφυγε από το καφενείο σκυθρωπός και ντροπιασμένος, και από το ρεζιλίκι του, δεν ξαναπήγε στο καφενείο για όλη την υπόλοιπη του ζωή.

Ο ΦΟΥΡΝΟΣ ΤΟΥ ΤΤΟΥΛΟΥ

Το κτίσιμο ενός χωριάτικου φούρνου απαιτεί ειδικές γνώσεις και δεν μπορεί να τον κτίσει ο οποιοσδήποτε κτίστης. Θέλει μαεστρία, γνώσεις και περισσή τέχνη γιατί δεν είναι εύκολο στατιστικά να σταθεί ο θόλος που είναι παρόμοιος με τον τρούλο της εκκλησίας. Πρέπει όλες οι κυκλικές σειρές πέτρες που χτίζονται να έχουν όλες την ίδια ακριβώς απόσταση από το κέντρο του φούρνου, και στο κέντρο του θόλου, η τελευταία πέτρα να μπαίνει σφήνα με τρόπο που να πιέζει τις υπόλοιπες ώστε να μην χαλούν, όπως ακριβώς γίνεται με το κτίσιμο μιας καμάρας.

Ο φούρνος κτιζόταν κάποτε με το στόμιο του μέσα στην κουζίνα, αλλά συνήθως στην αυλή του σπιτιού με προσανατολισμό ανάλογο για να μην επηρεάζεται από τον αέρα, τη ζέστη ή τη βροχή.

Φούρνους έχτιζαν οι πλούσιοι. Οι υπόλοιποι έψηναν με τη σειρά σε φούρνους της γειτονιάς που οι ιδιοκτήτες τους το επέτρεπαν κάποτε δωρεάν λόγω καλής γειτονιάς, κάποτε επί πληρωμή.

Στη Χλώρακα τα τελευταία κάμποσα χρόνια, λέγεται με περιπεχτικό και χιουμοριστικό τρόπο μια ιστορία για έναν κτίστη τον Ττόουλο, που δοκιμάζοντας να κτίσει τον πρώτο φούρνο, δεν μπορούσε να σταθεί και χαλούσε.

Ο πρώτος του πελάτης ήταν ο συνονόματος του Ττοουλής του Φαρφαρά που αγόρασε ένα σπίτι από τον Παπαδημήτρη ο οποίος καταγόταν από την Έμπα και είχε κτισμένο το σπίτι του ανάμεσα της Χλώρακας, της Λέμπας και της Έμπας. Όταν ο Δεσπότης τον διόρισε στην Κάτω Πάφο πούλησε το σπίτι αυτό και αγόρασε το σπιτάκι που είναι δίπλα στον φάρο της Κάτω Πάφου και μετοίκησε εκεί.

Ο νέος ιδιοκτήτης ο Ττοουλής ρώτησε ένα κτίστη από τη Χλώρακα τον Ττόουλο, αν μπορούσε να του κτίσει ένα

φούρνο και αυτός του είπε ότι μπορεί αφού ήταν ο καλύτερος μάστορας όλης της γύρω περιφέρειας. Συμφώνησαν το ποσό που θα κόστιζε και αρχίνησαν το κτίσιμο. Ο Ττόουλος ο κτίστης έκτιζε, ενώ ο Ττοουλής ο Φαρφαράς κουβαλούσε τον ζυμωμένο πηλό από χώμα και άχυρα που είχαν ετοιμάσει από πριν.

Όταν τέλειωσαν στάθηκαν να τον καμαρώσουν, αλλά ξάφνου ο θόλος αρχίνησε να παίρνει καθίζηση, και στο τέλος μπάμ, ο φούρνος χάλασε.

Ίσως ο μάστρε Ττόουλος δεν τον κεντράρισε καλά, ή δεν έβαλε την κατάλληλη σφήνα για τελευταία πέτρα.

Προσβεβλημένος αρχινησε τις δικαιολογίες και έρριξε το φταιξιμο στον Ττοουλή τον ιδιοκτήτη που δεν έβαλε αρκετό άχυρο στη λάσπη, και δεν μπόρεσε να κρατήσει τις πέτρες. Έτσι του είπε να τον αφήσει μόνο του να ζυμώνει και να κτίζει, για να είναι σίγουρος ότι θα γίνει καλή δουλειά.

Ο Ττοουλής που δεν είχε λόγο να μην τον πιστέψει, τον άφησε μόνο του να δουλέψει όπως ήξερε ο ίδιος.

Ο μάστρε Ττόουλος ξαναρχίνησε να κτίζει, αλλά μέσα του είχε μια υποψία ότι ο φούρνος θα ξαναχαλούσε.

Καταλαβαίνοντας ότι ίσως δεν θα τα κατάφερνε, αλλά θέλοντας κιόλας από πάνω να πληρωθεί, σκέφτηκε με πονηριά τι να κάμει.

Μόλις τέλειωσε το κτίσιμο μπήκε μέσα και τον βάσταξε με την ράχη του κάνοντας ότι τον καθάριζε από τις λάσπες. Φώναξε τον ιδιοκτήτη να τον καμαρώσει, και ενώ τάχατες έτριβε τον πηλό και μιλούσαν, το έφερε από δω, το έφερε απ εκεί, ζήτησε να πληρωθεί.

Λέγεται η ιστορία μέχρι σήμερα και ο κόσμος πιστεύει ότι ο Ττοουλής ο Φαρφαράς πιάστηκε κοροϊδο και πλήρωσε για το κτίσιμο του φούρνου, που μόλις όμως ο Ττόουλος ο κτίστης πήρε την πλερωμή του, πετάχτηκε έξω από το

φούρνο και με δικαιολογία ότι είχε βίαση κάτι να κάμει, έτρεξε και έφυγε, ενώ σε λίγο ο φούρνος χάλασε.

Σήμερα όμως που γράφω τούτη την ιστορία, κουβεντιάζοντας με τον Γιώρκο του Χαμπή του Μαύρου έναν συγγενή του Ττοολή του Φαρφαρά, μου εξήγησε ότι δεν είναι έτσι τα πράγματα, αλλά η τελευταία παράγραφος είναι διαφορετική. Έμεινε η λανθασμένη φήμη, γιατί ο Ττοουλής μετοίκησε στη Λεμεσό, και μένοντας ο Ττόουλος μόνος του στο χωριό, για να δικαιολογήσει την αποτυχία του στο κτίσιμο του φούρνου, παράλλαξε την ιστορία δίνοντας βάρος στην εύθυμη πλευρά της ώστε έτσι να παρασιωπήσει η αποτυχία του.

Η πραγματική αλήθεια είναι ότι ζητώντας την πλερωμή του, ο Ττοουλής του είπε να βγει έξω να πιούν ένα ποτήρι κρασί για να βγει στερεωμένος ο φούρνος, και ύστερα να τον πληρώσει και να πάει στο καλό. Ο Ττόουλος προσπάθησε να τον πείσει να τον πληρώσει και δεν θέλει κρασί γιατί βιάζεται, αλλά ο Ττοουλής που υποψιάστηκε ότι κάτι τρέχει, επέμενε να βγει έξω λέγοντας του ότι αν δεν καταδεχτεί να πει ένα ποτηράκι μαζί του, δεν έχει πλερωμή.

Καταλαβαίνοντας ο Ττόουλος ότι δεν μπορούσε να τον ξεγελάσει, αλλά θέλοντας να παραστήσει ότι πληγώθηκε η περηφάνια του, έκαμε πως θύμωσε, και του λέει, -Άμα είσαι έτσι, δεν θέλω το κρασί σου, δεν θέλω ούτε τα λεφτά σου, αλλά ούτε θα σου παραδώσω φούρνο.

Και βγαίνοντας έξω έφυγε βιαστικά, ενώ πίσω του ο φούρνος ξαναπήρε καθίζηση και ξαναχάλασε.

Η ΠΟΝΗΡΗ ΝΑΝΑ

Ήταν ένα καλό παιδάκι ίσαμε 27 χρονώ, με ένα μεγάλο δίπλωμα πανεπιστημίου κρεμασμένο πάνω στον τοίχο του γραφείου του. Όπως οι περισσότεροι επιστήμονες και αυτός στην ίδια μοίρα πάρεργος, και πτωχός. Αυτό όμως δεν σήμανε τίποτα για το νεαρόν παιδί, καθώς είχε πατέρα με μεγάλη σύνταξη και περιουσία που τον συντηρούσε. Ήταν φιλόδοξος και ήθελε να ξεχωρίζει από τους άλλους. Του άρεσε και η μεγαλοδειξία, γι αυτό έκτισε ένα μεγάλο σπίτι με κήπους και πισίνα, κάνοντας ένα μεγάλο δάνειο σε έναν καιρό που οι τράπεζες έδιναν αβέρτα δανικά με ψηλά επιτόκια.

Στο χωριό που γεννήθηκε δεν τον ήξερε κανείς. Καθώς ήταν ένας ματαιόδοξος νέος, δεν συναναστρεφόταν τους πτωχούς χωρικούς, ούτε σύχναζε στα καφενεία, αλλά ούτε και στην εκκλησία. Προτιμούσε στις εξόδους του να πηγαίνει στην διπλανή πολιτεία, σε χώρους διανοουμένων, αφού θεωρούσε τον εαυτό του έναν από αυτούς. Όμως ήταν λανθασμένη η ιδέα που είχε, γιατί δεν τύγχανε της εκτίμησης που θα επιθυμούσε, ούτε επιτυχία είχε στην ιδιωτική εργασία που εξασκούσε, καθώς φαίνεται δεν ήταν καλός επαγγελματίας.

Εν πάση περιπτώσει, μια μέρα η μάνα του μια χωρική και απλή νοικοκυρά που τον αγαπούσε πολύ και τον θαύμαζε περισσότερο, του έβαλε μια ιδέα στο μυαλό, -γιε μου, του λέει, σε λίγο καιρό έχουμε εκλογές στο χωριό, και να βάλεις υποψηφιότητα. Θα δουλέψουμε πολύ από πόρτα σε πόρτα, και αν καταφέρεις να εκλεγείς, θα αποκτήσεις περισσότερη αξία, και από την αξιωματική θέση που θα καταλάβεις, θα λάβεις βοήθεια για ανέλιξη και προκοπή στη ζωή σου.

Έτσι έκαμαν λοιπόν, αλλά επειδή το νεαρόν παιδί ήταν υπερήφανος και εγωιστής, δεν πήγε από πόρτα σε πόρτα

τα να ζητήσει κανένα ψήφο. Όμως η μητέρα του μια γυναίκα χωρίς ντροπικές αναστολές, χωρίς εγωισμούς και υπερηφάνειες καθώς ήταν μια ταπεινή γυναίκα, γύρισε όλα τα σπίτια του χωριού δυο και τρεις φορές ζητώντας να ψηφίσουν το γιο της. Μαζί της πάντα είχε μια μεγάλη σακούλα γεμάτη δώρα που έδινε στο κάθε σπίτι. Σίγουρα θα σκεφτείτε πως θα της στοίχισε πολλά χρήματα η προεκλογική της εκστρατεία. Όμως όχι, συνέβηκε ακριβώς το αντίθετο. Κρυφά την ώρα που έδνε ο ήλιος για να μην την βλέπει κανείς, επισκεπτόταν ένα κατάστημα που πουλούσε μεταχειρισμένα ρούχα ένα ευρώ το κομμάτι. Ήταν ρούχα από πεθαμένους που τα έδιναν δωρεάν στο charity κατάστημα. Ήταν ρούχα σχεδόν καινούργια, καθώς οι ιδιοκτήτες πέθαιναν και δεν προλάβαιναν να τα παλιώσουν.

Έτσι λοιπόν τοιουτοτρόπως δωροδόκησε τους χωριανούς με φθηνά δώρα του ενός ευρώ έκαστον μα που όλοι νόμιζαν πως άξιζαν ακριβά, και ο νεαρός υιός εξελέγει πανηγυρικά σε μια θέση την οποία εξεμεταλλεύθει καλώς, και εκ της θέσεως εξουσίας που απέκτησε, κατάφερε να κάμει μεγάλη πελατεία και να προκόψει στο επάγγελμα του.

Αυτή η εμπειρία του άρεσε, και σκεπτόταν πόσο εύκολα μπορεί κάποιος να παρασύρει τους αφελείς χωρικούς και να αποσπάσει την ψήφο τους, αν και πριν, ουδείς τον γνώριζε.

Τελικό συμπέρασμα, όποιος θέλει να εκλεγεί μπορεί, φτάνει να γνωρίζει πως δεν χρειάζεται απόδειξη της αξίας του, παρά μόνο χωρίς ντροπή από πόρτα σε πόρτα με ένα δώρο υπό μάλης, να ζητά την ψήφο των πολιτών.

Ο ΝΙΚΗΤΗΣ ΚΛΕΦΤΗΣ

Η πλατεία της Χλώρακας πριν ένα αιώνα περίπου, δεν είχε μεγάλη διαφορά από τη σημερινή. Σήμερα όπως και τότες, ήταν η μικρή και η μεγάλη εκκλησία, τα παλιά κτίρια γύρω από την χωμάτινη πλατεία, ο σημερινός σύλλογος του ΑΚΕΛ και δίπλα το πέτρινο παντωπολείο της ΣΠΕ, στην άλλη μεριά τα μικρά μαγαζάκια του Αντωνέσκου και δίπλα το διπλό κατάστημα το ένα μεγάλο και το άλλο μικρότερο που σήμερα ανήκει στον Στεφανή του Γρίστου.

Σήμερα όλα αυτά τα κτίρια αποτελούν το κέντρο του χωριού, μαζί με δυο τρία άλλα, καθώς και άλλα τόσα που έχουν χαλαστεί. Ήταν η ταβέρνα του Φκωνή που σήμερα στη θέση της είναι η ταβέρνα Φαμακούστα, ήταν τα μικρά μαγαζάκια και το μπαρπεριό του Φίλιππου του Κίρυλλου και το καφενείο του Κώστα Ταπακούδη που χαλάστηκαν για να κτιστεί η ΣΠΕ, και απέναντι στο κέντρο της κεντρικής πλατείας βρισκόταν το παλιό οίκημα που στέγαζε κατά καιρούς το ΑΚΕΛ και την ΠΕΚ αλλά χαλάστηκε για να μεγαλώσει η πλατεία, ενώ δίπλα του με μια χωμάτινη στέγη που όλο έσταζε, ήταν το κουρείο του Χαρή του Γιώργα.

Πίσω από τη μικρή εκκλησία που είναι το καφενείο του Καραμανλή, ήταν ένα χωράφι με τερασιές κάτω από τις οποίες κάθε καλοκαίρι γινόταν το ζύγισμα και η παραλαβή των τερασιών από τους εμπόρους, και προστά από το μικρό τεμάχιο του παλιού νεκροταφείου που απόμεινε σήμερα, υπήρχαν παλιές αποθήκες που μέσα στέγαζαν το σφαγείο του χωριού, αλλά από την πολυκαιρία και τους αδιάφορους σεισμούς χάλασαν.

Κατά την περίοδο λίγο πριν τον 2^ο παγκόσμιο πόλεμο, στο μικρό μαγαζάκι του Στεφανή του Γρίστου στεγαζόταν ο φούρνος που έψηνε τα ψωμιά για τους χωριανούς, και

το διπλανό το νοίκιαζε ο Σπύρος Πενταράς, που είχε στήσει μέσα ένα μικρό μπακάλικο και καφενείο μαζί, όπου ολημερίς και βράδυ, ώρες ατελείωτες έστεκε μέσα προσπαθώντας για τον επιούσιο.

Σ αυτές τις ατέλειωτες ώρες της μοναξιασμένης ενασχόλησης του ο Σπύρος είχε ένα κολλητό φίλο τον Κυριάκο του Μαυρονικόλα, που όταν δεν είχε δουλειά, καθόταν μαζί του και του έκανε παρέα, παίζοντας μαζί του τάβλι.

Αυτό το καφενείο και όχι τα διπλανά, είχε βάλει στόχο ο Νικόλας του Ττόουλου ένας συμπαθής παραπόπτης, που κατά καιρούς σε νυχτερινές εξορμήσεις έκανε εφόδους και διαρρηγνύοντας το, έκλεβε επιλεκτικά τη ζάχαρη, τον καφέ και τα παξιμάδια, δηλαδή τα προϊόντα που πρόσφερε το κατάστημα ως καφενείο. Αυτό συνέβαινε για πολύ καιρό και είχε καταντήσει μια αστεία βεντέτα που η διάρρηξη δεν γινόταν για οικονομικά οφέλη, παρά σαν μια φανερό πρόκληση από τον κλέφτη στο νοικοκύρη.

Ήταν σε όλους κρυφό μυστικό ποιος ήταν ο δράστης, και οι δυο φίλοι είχαν γίνει περίγελο στη μικρή κοινωνία του χωριού, γιατί δεν ήταν άξιοι να συλλάβουν τον παραπόπτη κλέφτη που τους έριχνε το γάντι τόσο φανερά. Πολλές φορές οι δυο φίλοι έστησαν καρπούλι να τον πιάσουν επ'αφτοφώρω, αλλά χωρίς αποτέλεσμα, όπως να ήξερε ο κλέφτης τις κινήσεις τους και τους απέφευγε. Είχε καταντήσει η κατάσταση ένας διαρκής κλεφτοπόλεμος και θέμα τιμής για τους δυο φίλους. Έπρεπε κάτι να κάμουν, οπωσδήποτε να σταματήσουν αυτή τη βεντέτα, έτσι αποφάσισαν να στήσουν σκοπιές όσες φορές και όσες ώρες χρειαστούν, ώσπου να πιάσουν τον κλέφτη στα πράσα.

Στην αυλή του καφενείου ήταν βλαστημένη μια μεγάλη παπουτσοσυσιά και πίσω από τα χοντρά της φύλλα αποφάσισαν να κρύβονται καθενυκτικά με τις ώρες ως το πρωί, μέχρι να συλλάβουν τον κλέφτη.

Έτσι έκαμαν, οι μέρες περνούσαν, ο διαρρήκτης δεν φαινόταν, και οι κλεψιές είχαν σταματήσει. Όμως οι φίλοι επέμεναν, δεν τα έβαζαν κάτω, ήσαν αποφασισμένοι να τελειώσουν την ιστορία, να πάρουν την ρεβάνς. Με πολλή καρτερία και υποφέροντας πολλές φορές από τα κουσπιά πάνω στα χοντρά φύλλα και από το ξενύχτι, έστεκαν εκεί, ακίνητοι χωρίς να κάνουν θόρυβο, παρακολουθώντας.

Μια νύχτα που κρύφτηκαν και περίμεναν, άρχισε ψιλή βροχή που τους έκαμε μούσκεμα. Χωρίς όμως να λάβουν υπ όψη τη βροχή, περίμεναν ως τις πρωινές ώρες, αλλά ο κλέφτης δεν φάνηκε. Σκέφτηκαν ότι πλέον ο κλέφτης δεν θα ερχόταν, ένιωθαν μούσκεμα και κρυολογημένοι, γι αυτό λίγο πριν χαράξει η μέρα, είπαν να φύγουν, να πάνε στα σπίτια τους να αλλάξουν τα ρούχα τους.

Έτσι έκαμαν, ο Σπύρος Πενταράς ο ιδιοκτήτης έλειψε για λίγο όσο χρειαζόταν για να αλλάξει ρούχα, και ύστερα επέστρεψε να ανοίξει το μπακάλικο, αφού πλέον είχε ξημερώσει. Ξεκλειδώνοντας την πόρτα και μπαίνοντας μέσα, από συνήθειο το μάτι του πήγε στη φουκού του καφέ. Με μεγάλη έκπληξη του, είδε να λείπουν τα παξιμάδια, ο καφές και η ζάχαρη.

Τι είχε συμβεί;

Όταν οι δυο φίλοι αποφάσισαν να φύγουν επειδή σχεδόν ξημέρωσε και ο κλέφτης δεν θα φαινόταν, σιάζοντας στη γωνιά του δρόμου, από την απέναντι μεριά μέσα από έναν φραμό, βγήκε ο Νικόλας του Ττόουλου που ήταν κρυμμένος και παρακολουθούσε, και με ένα πλατύ περιπαιχτικό χαμόγελο, με γρήγορο βήμα κατευθύνθηκε στην εύκολη και αφύλακτη λεία του.

Ήταν ένας πονηρός παραπόττης και τετραπέρατος κλέφτης, που κανέναν δεν μπορούσε να τον συλλάβει επ αυτοφώρω, σκέφτηκε μόνος του. Καταλαβαίνοντας ότι θα του έστηναν καρτέρι, τους έστηνε και αυτός κάθε φορά

που ήθελε να κλέψει, έτσι μ αυτό τον τρόπο πρώτα επόπτευε, και ύστερα εφορμούσε.

Το μεσημέρι βρήκε τους δυο φίλους καθισμένους στο καφενείο να παίζουν τάβλι, με την κούραση πάνω τους ολοφάνερα από το ξενύχτι και τη στεναχώρια για την αποτυχία τους αποτυπωμένη στα πρόσωπα τους.

Σε μια στιγμή που ο Σπύρος έφερε εξάρες και θα τέλειωνε το παιχνίδι υπέρ του, η χαρά του κόπηκε ξαφνικά βλέποντας τον Νικόλα του Ττόουλου να μπαίνει μέσα στο καφενείο, να παίρνει μια καρέκλα και χαιρετώντας σαν να μην συνέβηκε τίποτα, να κάθεται κοντά τους για να παρακολουθήσει το παιχνίδι τους.

Στους δυο φίλους φάνηκε ότι στο ύφος του διακρινόταν ένας θρίαμβο και ένα περιπαίξιμο, αλλά τι μπορούσαν να του πουν χωρίς αποδείξεις;

-Καλώς τον κύριο Νικόλα, να σε κεράσουμε μια κόκα κόλα;

του ειπαν με βλοσυρό ύφος,

και ο αθεόφοβος με την ευχαρίστηση της επιτυχίας και της νίκης πλήρως ζωγραφισμένη στο πρόσωπο του, τους απάντησε,

-Ευκαριστώ κύριε Σπύρο, εν θα πάρω, βλάφτει με στο ξενύχτι.

Ο ΚΩΣΤΑΝΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΡΙΟ ΤΗΣ ΠΕΓΕΙΑΣ

Ο Γιωρκάτσιος ένας χωρικός από τη Πέγεια, είχε μια λότητα (γουρούνα που γεννά) που μια μέρα χάθηκε. Πιστεύοντας ότι την έκλεψε ένας γείτονας του ο Χαραλάμπης, τον κατήγγειλε στην αστυνομία. Τον κατηγόρησαν και τον έστειλαν στο δικαστήριο, αλλά ο δικαστής τον δίκασε αθώο γιατί δεν υπήρχαν μαρτυρίες ή αποδειχτικά στοιχεία. Έμεινε ο Γιωρκάτσιος μαραζωμένος που έχασε την περιουσία του πιστεύοντας ότι το δικαστήριο δεν απόδωσε σωστή δικαιοσύνη. Και έχοντας άχτι τον Χαραλάμπη, δεν του μιλούσε και τον κατηγορούσε για κλέφτη σε όλο το χωριό. Πέρασαν πολλές μέρες, αλλά σκεφτόταν τη χαμένη του περιουσία και μαράζωνε.

Στην Πέγεια υπάρχει η περιβόητη βρύση των Πεγιώτισσων που πάσιν τσαι γεμώνουσιν ούλλες οι Παφιτούες, τσιαπόσει πόνον στην καρκιάν, πίννει τσαι γιανίσκει...

Είναι ένα λαϊκό άσμα που τους στίχους έγραψε ένας παλαιός δάσκαλος από τη Χλώρακα ο Σταύρος Πασιύσταυρος που υπηρετούσε στη Πέγεια, για το χατίρι μιας δασκάλας την οποία ερωτεύτηκε και αργότερα παντρεύτηκε. Μια μέρα ξαφνικά το νερό της Βρύσης έτρεξε θολό, ενώ από τα βάθη του λαγουμιού που το έφερνε, ακούστηκαν βογγητά και βρυχηθμοί. Και αυτό συνεχίστηκε για μέρες, το νερό μια έβγαινε θολό, και μια καθαρό. Τα μουγκρητά μια σταματούσαν, και μια άρχιζαν.

Ο καιρός περνούσε, το ίδιο συνεχιζόταν, και φοβισμένοι οι κάτοικοι έπλαθαν ιστορίες. Πίστεψαν ότι ήταν ένας δράκος του νερού, ένα ζώθκιο. Καμιά γυναίκα δεν πήγαινε να γεμώσει νερό, και με τον καιρό, περισσότερος τρόμος φώλιαζε στις καρδιές των κατοίκων.

Δεν είχαν νερό να πιούν και να πλυθούν καθώς φοβότουσαν να π'ανε στη βρύση, ενώ τις νύχτες άκουγαν τα

κογκήματα από τα βάθη της γης, και περισσότερο τους έζωνε ο φόβος.

Κάθισαν λοιπόν σε σύσκεψη οι άρχοντες και οι προεστοί, και έβγαλαν ένα φερμάνι, πώς θα έδιναν μεγάλη αμοιβή σε όποιον έμπαινε στο λαγούμι και σκότωνε τον δράκο.

Το φερμάνι κυκλοφόρησε σε όλη την επαρχία και το άκουσε ο Κωσταντάς από τη Χλώρακα, ένας φημισμένος παλικαράς, ένας ανδρείος νέος που είχε πολλή σωματική δύναμη και καρδιά λιονταριού.

Γυάλισε τα άρματα του και κίνησε να σκοτώσει το θηρίο που τρομοκρατούσε το χωριό. Όταν έφτασε στη Πέγεια ζήτησε κάποιους βοηθούς, και δυο παλικάρια εθελοντές, μαζί του ζώστηκαν τα άρματα, και με αναμμένες δάδες μπήκαν σερνάμενοι μέσα στο λαγούμι που ήταν στενό και καλά δεν τους χωρούσε. Προχωρούσαν με δυσκολία και άκουγαν τα ανατριχιαστικά μουγκρητά που αντιλαλούσαν στον κλειστό χώρο και τους τριβέλιζαν τα αυτιά. Με σφιγμένα τα δόντια και θάρρος στην καρδιά, με πείσμα και χωρίς δειλία, τα άξια παλικάρια προχώρησαν και τους κατάπτε το βαθύ λαγούμι.

Όλο το χωριό ήταν μαζεμένο στη βρύση δίπλα από το φωτιστικό του λαγουμιού, και γεμάτοι αγωνία, με προσευχές και τάματα στους Αγίους, ανέμεναν τους γενναίους να στραφούν, ελπίζοντας νικητές και αξιωμένοι.

Η ώρα έγινε αιώνια, η αναμονή πτώ μεγάλη, τρομερή και ατελείωτη....

Όσπου από τα βάθη του λαγουμιού και του σκοταδιού, είδαν τις φλόγες από τους πυρσούς, αμυδρά να φεγγοβολούν, σημάδι πως επέστρεφαν πίσω.

Ανακουφισμένοι αναφώνησαν χαρούμενοι, και ευχαριστημένοι δόξασαν το Θεό.

Σε λίγο φάνηκαν τα παλληκάρια φανταχτεροί στα μάτια των χωρικών ως νέοι Ηρακλείς που είχαν επιτελέσει ένα μεγάλο άθλο. Και μαζί τους έσερναν το δράκο, ένα μαύρο

θεριό, που για σαράντα μέρες τρομοκρατούσε ολόκληρο το χωριό...

Δεν ήταν όμως ένα θεριό, ήταν ένα κτηνό, μια λόττα, έκπληκτοι διαπίστωσαν.

Ήταν η λόττα του Γιωρκάτση που είχε χαθεί. Δεν την είχε κλέψει ο Χαραλάμης, αλλά είχε πέσει σ ένα φωτιστικό του λαγουμιού της βρύσης (λάκκος που επικοινωνεί και φωτίζει το λαγούμι). Άντεξε και έζησε 40 ολάκερες μέρες πίνοντας νερό και τρώγοντας ρίζες δέντρων που κατέβαιναν στο νερό. Και όταν ανακάτωνε το νερό να τις βρει, η χούβελη (βαριά κιτρινωπή λάσπη που κατακάθεται στο νερό) το θόλωνε, και όταν δεν έβρισκε ρίζες, βρυχιόταν από την πείνα. Και όλοι νόμιζαν πως ήταν βρυχηθμοί του δράκου του νερού.

**ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΤΑΠΑΚΚΟΥΔΗΣ
ΑΣΤΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΑΣΤΟΙ**

Ο ΤΤΑΠΑΚΚΗΣ (ΤΑΠΑΚΟΥΔΗΣ)

Ταμπάκος είναι ορολογία για τα φύλλα καπνού. Περιέχουν νικοτίνη, ένα αλκαλοειδές οξύ που βρίσκεται κυρίως στα φύλλα. Είναι εθιστικό και χαρακτηρίζεται σαν ναρκωτικό. Από το βιβλίο του ιατρού Κωνσταντίνου Μιχαήλ 1794, κεφάλαιο «Περί της νικοτιανής ήτοι τουτουνίου ένθα και περί ππαρμικού ταμπάκου», μαθαίνουμε:

Βοτάνη νικοτιανή ή χόρτον νικοτιανόν το όνομα έλαβε παρά τινος Ιωάννου Νικότου Γάλλου», ο οποίος εισήγαγε το 1559 στην Γαλλία τη χρήση του. Ονομάζεται και ταμπάκος από το όνομα κάποιου νησιού της Αμερικής, ενώ τουρκιστί αποκαλείται τουτούνιον. Τον καπνόν ωφελιμώτερον ήθελεν είναι, ότι όποιος δεν τον εσυνήθησε, να προσπαθή να αποφεύγη αυτήν την συνήθειαν, διότι η χρήση του καπνού προκαλεί βλάβη στην υγεία, παρά καμμίαν ωφέλειαν... Ο καπνός του ταμπάκου περιέχει ένα άλας πολλά δριμύ και ένα θειάφι ναρκώδες ηνωμένον με το ελαιώδες μέρος. Το λάδι του ταμπάκου όταν μεταχειρισθεί σε μία πληγή είναι ένα ογλίγωρον θανατηφόρον φαρμάκι... Δεν θα έπρεπε οι σπουδαίοι να δωθώσιν στην χρήση του, και αυτό διότι ταραττει τον εγκέφαλον όλον, καθώς το όπιον ήτοι αφιόνι και μάλιστα φέρει στις αισθήσεις το ίδιο αποτέλεσμα όπως τα μεθύοντα ποτά. Ο ταμπάκος εάν δεν βλάπτει όλους, βλάπτει τουλάχιστον πολύ μεγαλύτερον πλήθος. Ο ταμπάκος αναγκαίος εις κανέναν δεν είναι.

Πολύ παλαιωθεν, πριν το 1850, ήταν ένας πράτης καπνού που ταξίδευε στην Πάφο και στο Καρπάσι, όπου αγόραζε φύλλα καπνού και τα μετέφερνε στο λιμάνι της Λάρνακας και της Αμμοχώστου, και τα επωλούσε σε εμπόρους ή και καπεταναίους, για εξαγωγή. Με τα χρήματα που κέρδιζε, αγόραζε έτοιμο ταμπάκο τον οποίο και

επρομήθευε στα καφενεία, στους πασάδες, στους τσιφλικάδες και σε όσους κάπνιζαν ναργιλέ. Με τον καιρό έγινε ξακουστός έμπορος του είδους, και έχαιρε φήμης ότι εμπορευόταν καλής ποιότητας καπνό και ταμπάκο. Από αυτή την ενασχόληση που διήρκησε πάρα πολλά χρόνια, τού έμεινε το επίθετο Ταμπάκος, Ταπαάκκης, Ταπακούδης.

Δυστηχώς όμως εκείνους τους καιρους, εγίνηκεν μια ανομβρία και για πολλά συνεχόμενα χρόνια δεν έβρεχε. Τα νερά των βρύσων εστερέψαν, η σπορά χάθηκε, τα κτηνά εμοφούσαν, έπεσεν πεινα μεγάλη, και πολλοί κάτοικοι επηγαίναν από τόπον εις τόπον να έβρουν νερό.

Και σαν πέρασε καιρός και ακόμα δεν έβρεχε και όλοι επτώχευαν και εγκατέλειπαν τους τόπους, τα ίδια έπαθε και ο Ταπαάκκης. Εμάζεψε λοιπόν τα πράγματα του και κατέφυγε στη Πάφο σε ένα τόπο χλοερό που εγνώριζε. Ήταν ένας μεγάλος κάμπος που άρχιζε από τις παρυφές ενός ψηλού γκρεμού, και από ένα βαθύ λαγούμι που χανόταν στα έγκατα της γης, ανέβλυζε λίγο νερό, το οποίο όμως αμέσως χανόταν μέσα στην ίδια τη γη, γι αυτό κανείς δεν ήξερε γι αυτό το τρεξιμιό, καθώς η γη ήταν έρημη, ακατοίκητη και αχανής.

Ο Ταπαάκκης ήξερε να διαβάζει και να γράφει. Γνώριζε την Τουρκική γλώσσα, ήταν επίσης καλλιφωνάρης, και γνώριζε τον οκτώηχο. Γι' αυτό λοιπόν, όταν κατά το 1850 η Μητρόπολη Πάφου πρωτοστατούσε στην ίδρυση σχολείων τόσο στην πόλη της Πάφου όσο και στην ύπαιθρο, ο Νεόφυτος, ο τελευταίος μητροπολίτης Πάφου επί Τουρκοκρατίας και πρώτος επί Αγγλοκρατίας (1869 – 1888), φρόντισε ώστε άνθρωποι που ήξεραν γράμματα να διοριστούν ως δάσκαλοι στα σχολεία, έτσι διόρισε και τον Ταπαάκκη.

Στον τόπο που κατοίκησε ο δάσκαλος πλέον Ταπακούδης, δεν είχε άλλα σπίτια, δεν είχε δένδρα, ήταν ένας τόπος στεγνός και ξερός. Ήταν στα ριζά του γκρεμού των Πετριθκιών, στη μεριά της πόλεως του Κτημάτου και της Χλώρακας, δίπλα στη στενή σπηλιά που ανέβλυζε το λίγο νερό. Αφιερώθηκε σε διάφορες εργασίες ως προς το ζειν, έψαλλε στην εκκλησία της Έμπας, δίδασκε στο σχολείο της Έμπας, επίσης έσκαψε μια λίμνη όπου αποθήκευε το τρεξιμιό νερό, και ακολούθως πότιζε ένα μικρό χωράφι στο όποιο καλλιεργούσε διάφορα λαχανικά και οπωρικά. Του άρεσε πολύ η ενασχόληση του με τη γη, γι' αυτό μετά που σχόλναγε από τις άλλες δουλειές, αφιέρωνε πολλές ώρες μέσα στο μικρό του χωραφάκι. Ξυπόλητος με τα ποηνάρκα γυρισμένα πάνω και μια τσάππα στα χέρια, μέσα στις λάσπες και στο νερό γύριζε τις δησιές και βλέποντας το νερό να γεμίζει τις αυλακίες και να ποτίζει τα φυτεμένα, αισθανόταν χαρά και αγαλλίαση.

Μετά που πέρασε λίγος καιρός, πρόσεξε πώς το δέρμα στα χέρια και στα πόδια του που είχαν χρόνια εκζέματα και γιατρεία δεν εύρισκε, άρχισαν να θεραπεύονται, ώσπου τελικά έγιανε εντελώς. Το γεγονός διαδόθηκε, και όσοι είχαν δερματικές ασθένειες προσέτρεχαν όλοι εκεί, να πάρουν νερό και λάσπη, να τρίψουν το κορμί τους να γιάνουν. Και καθώς ήσαν πολλοί όσοι γιατρεύτηκαν, ονόμασαν τον τόπο που έτρεχε το νερό, σπηλιά του Αη Λιμπρού, δηλαδή του Αγίου που γιατρεύει τη λέπτα . Το νερό της πηγής από τότες θεωρείται αγίασμα του Αγίου Λιμπρού, που γιατρεύει τις δερματικές ασθένειες.

Υ.Γ.

Ο Χριστόδουλος Ταπακούδης εγέννησε τον Γιωρκή Κόμπο Ταπακούδη που είχε απογόνους τους Κώστα, Θεόδωρο, Κυριακού, Μυροφόρα και Ξενού. Εγέννησε τον

Στυλιανό Ταπακούδη που είχε απογόνους τους Χριστόφορο, Στέλλα, Χίπλερ και Νεόφυτο. Εγέννησε τον Μηχάλη Μάπα Ταπακούδη που είχε απογόνους τους Ανδρέα, Ελεγγού, Αννού και Πραξού. Εγέννησε την Αναστασία Ταπακούδη (η οποία παντερεύτηκε τον Ιεζεκιήλ, αλλά τα παιδιά τους πήραν το επώνυμο Ταπακούδη) που είχε απογόνους τους Μαρίτσα, Χριστόδουλο, Μηχαλάκη, Γιώρκο. Εγέννησε τον Αλέξη Ταπακούδη (Σε επίσημο έγγραφο της κυβέρνησης, το όνομα του αναγράφεται ως Αλέξης Χριστοδούλου Ταπακούδης, ή Ταπάκης) που είχε απογόνους την Μυριάνθη Ξυλοφόρου, την Ελεγγού Παναή, την Σοφιανού Μόρρου, την Ευτυχού Αθανασίου. Εγέννησε την Βαρβαρού Αντωνίου που είχε απογόνους την Ελένη Αγά, την Φκωνού Νικολή Ευθυβούλου.

Ο ΠΡΟΓΟΝΟΣ (ΑΖΙΝΑΣ)

«Και ουδαμώς ή γη εν τισι τόποις εκ των νεκρών διεφαίνετο. Και ήν ιδείν θέαμα ξένον και θρήνους πολλούς και ποικίλους και αμετρήτους ανδραποδισμούς, των ευγενών αρχουσών και παρθένων και αφιερωμένων τω Θεώ συρομένων υπό των Τούρκων διά των εθειρών και κομών και πλοκάμων τής κεφαλής έξωθεν των εκκλησιών μετά οδυρμών ανηλεώς, την βοήν και κλαυθμόν των παιδων, τούς ιερούς και αγίους οίκους λεηλατισμένους, το φρικώδες και ακουόμενον τις διηγήσεται;...»

Η τουρκική κατοχή της Κύπρου διάρκεσε από το 1571 μέχρι το 1878. Η κατάκτηση του νησιού και η βίαιη προσάρτησή του στην Οθωμανική αυτοκρατορία, επέφερε ριζικές αλλαγές στην Κύπρο. Διοικητικά πέρασε στη δικαιοδοσία του μεγάλου βεζίρη στη Μεγάλη Πύλη, ο οποίος και διορίζε το γενικό διοικητή ή κυβερνήτη (πασά) του νησιού. Η άγρια φορολογία, η κακοδιοίκηση και η καταπίεση του πληθυσμού οδήγησαν σταδιακά ολόκληρη την Κύπρο σε πλήρη παρακμή. Ανομβρίες, επιδρομές ακρίδων και άλλες συμφορές κατά καιρούς, επιδείνωσαν την κατάσταση με τη μιζέρια και τη φτώχεια να επικρατούν ολοκληρωτικά.

Η Υψηλή Πύλη αναγνώρισε στον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου εθναρχικά δικαιώματα για να ευκολύνεται στην διοίκηση και στη φορολογία των υπόδουλων κατοίκων, μια πολιτική που εφήρμοζε στους λαούς που κατακτούσε. ΜΕ αυτό τον τρόπο η εκκλησία αν και ενεργούσε σαν φοροεισπράκτορας του κατακτητή, εντούτοις ανέλαβε Εθναρχικό ρόλο, διότι ταυτόχρονα βοηθούσε και φρόντιζε όσο μπορούσε τα δικαιώματα των Ελλήνων.

Ακόμα και οι απλοί Τούρκοι πολίτες ενεργούσαν και καταπίεζαν τους Χριστιανούς. Έχοντας τη δύναμη του στυ-

γνού κατακτητή, προέβαιναν σε πράξεις κακές, ενώ ο κάθε καδής (δικαστής), σπάνια έβρισκε δίκαιο στους Έλληνες.

Σε μια σπάνια περίπτωση όμως μιας κτηματικής διένεξης μεταξύ ενός Ελληνοκύπριου και ενός Τούρκου, όπου ο Καδής μαζί με τον Παπάγιωρκε τον παπά του Αναβαργούς που ενεργούσε ως μεσολαβητής, επέδωσαν τα δίκαια στον Χριστιανό, αυτό δεν άρεσε στον Τούρκο, ο οποίος προέβη σε μια εκδικητική πράξη εναντίον του παπά, καθώς τον θεώρησε υπεύθυνο που δεν κράτησε το ξένο χωράφι.

Ο Παπάγιωρκης εκτός από παπάς ήταν και περβολάρης. Καλλιεργούσε χόρτα και οπωρικά, τα όποια κουβαλούσε στο παζάρι της Πάφου και τα πωλούσε. Μια μέρα του 1821 περίοδο όπου οι Τούρκοι ήταν αγριεμένοι εναντίον των Χριστιανών ένεκα της Επανάστασης των Ελλήνων στην Ελλάδα, ο Παπάγιωρκης καβαλικεμένος σε ένα μεγάλο άππαρα ζεμένο με μια συρίζα γεμάτηπραμάτεια από το περβόλι του, και πήγαινε να την πουλήσει στο παζάρι της Πάφου, έξω του Αναβαργούς, του είχε στημένη ενέδρα ο Τούρκος που έχασε το χωράφι, και με ένα πυροβολισμό, τον σκότωσε.

Κανείς δεν είδε, κανείς δεν μπορούσε να μαρτυρήσει για τον φονιά, όλοι όμως γνώριζαν με σιγουριά τον ένοχο ο οποίος χωρίς συνέπειες γελούσε και περιγελούσε τους ανήμπορους Χριστιανούς που στωικά δέχονταν την τόση αδικία.

Μα το πράμα δεν έμεινε εκεί. Το αίμα θέλει αίμα, και παντοτινά κάποιος βρίσκεται για να συνεχίσει τον κύκλο του αίματος.

Ο Παπάγιωρκης είχε ένα γιο τον Χριστόδουλο, που θύμωσε και πικαρίστηκε με τον άνανδρο φονιά. Κίνησε γη και ουρανό για να τιμωρηθεί, και καθώς οι Τουρκικές αρ-

χές δεν επέβαλαν τη δικαιοσύνη, στο τέλος αποφάσισε να την αποδώσει ο ίδιος.

Δεν έστησε ενέδρα όπως ο φονιάς, αλλά του εμήνυσε ότι θα τον καρτερήσει να αναμετρηθούν. Ο φονιάς πολύ φοβήθηκε, και κρύφτηκε από προσώπου γης. Αλλά όταν πέρασε καιρός, ξεθάρρεψε και πίστεψε πως πέρασε του Χριστόδουλου το μένος για εκδίκηση.

Πέρασε κι άλλος καιρός, πέρασαν χρόνια, όλοι πίστεψαν πως το γεγονός ξεχάστηκε, ώσπου μια μέρα, ένα σκοτεινό πορνό, το χριστιανό παλληκάρι βρήκε τον Τούρκο φονιά μοναχό σ ένα χωράφι. Τράβηξε μια μάχαιρα που είχε στη ζώνη της βράκας που φορούσε, και του όρμησε να τον σφάξει. Ο Τούρκος βλέποντας τον να του ορμά, τράβηξε ένα πιστόλι που και αυτός είχε ζωσμένο στην κόξα, και του έριξε μια πιστολιά που τον βρήκε ξώφαλτσα στο πρόσωπο. Αλλά πριν προλάβει να ρίξει δεύτερη βολή, ο Χριστόδουλος τον μαχαίρωσε, και τον ξαναμαχαίρωσε κάμποσες φορές, ώσπου το κορμί του έμεινε κομματιασμένο και πεθαμμένο.

Γύρισε στο χωριό όπου οι συγγενείς του περιποιήθηκαν τα τραύματα, και βγήκε κλέφτης πάνω στα βουνά, γιατί γνώριζε πως οι Τούρκοι θα τον εκτελούσαν γι αυτή του την πράξη. Το πρόσωπο του με τον καιρό γιατρεύτηκε, έμεινε όμως παραμορφωμένο και άσχημο, έτσι του κόλλησαν το παρατσούκλι Μίτζις. Πηγαινοερχόταν κρυφά αργά κάποιες νύχτες στην οικογένεια του και στη γυναίκα του, και τον υπόλοιπο καιρό κρυβόταν μέσα στα όρη και στα ορμάνια. Ήταν μια δύσκολη ζωή, αλλά γυρισμό δεν είχε, τα πράγματα δεν μπορούσαν πλέον να διορθωθούν. Πέρασαν δυο τρία χρόνια, το 1833 συνέβη στην Πάφο η εξέγερση Ελλήνων και Λινοβάμβακων εναντίον των Τούρκων υπό την αρχηγία του Γκιαούρ Ιμάμη. Ο Γκιαούρ Ιμάμης είχε υποκινηθεί και υποβοηθηθεί από τον ηγεμόνα της Αιγύπτου Μωχάμετ Άλι που ήταν Γενίσαρος από

την Καβάλα, και που είχε κι επίσημα προβάλει αξιώσεις στην Κύπρο. Ο Χριστόδουλος Μίτζιης κατετάγει στους επαναστάτες, ενεπλάκει σε μάχες, αλλά το κίνημα καταπνίγηκε εύκολα από τον Τουρκικό στρατό. Σε μια ενέδρα που είχαν στήσει στους Τούρκους έφαγε μια σφαίρα. Κατέφυγε σε μια σπηλιά, αλλά εκεί μόνος και αβοήθητος, πέθανε.

Υ.Γ.

Η γυναίκα του ήταν εγγαστρωμένη, όταν γέννησε, ονόμασε το μωρό Χριστόδουλο, τιμής ένεκεν του πεθαμένου άντρα της. Όταν το παιδί μεγάλωσε, το 1873 παντρεύτηκε στη Χλώρακα την Χ" Ελένη, και έκαναν παιδιά τους τον Χριστόδουλο Αζίνα τη Δεσποινού Τριανταφίλλη, τη Κυριακού (μητέρα του Αντρέα του Γιώργη Χλωρακιώτη), το Δημήτρη (πατέρα της Εριφύλης), και τη Μαρίκα η οποία παντρεύτηκε τον Στυλιανό το 1890 σε ηλικία 23 ετών. Παιδιά της Μαρίκας ήταν η Κυριάκού Ταπακούδη, ο Σωτήρης Στυλιανού, η Χ'Ρεβεκκα Νικολάου (Νικολούν), η Χ'Σοφία και η Δεσποινού Λιασίδη.

Ο ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΣ

Γεννήθηκε στη Χλώρακα από ευσεβείς γονείς πιστούς λάτρεις της Χριστιανοσύνης που κατάφεραν να εμφυτεύσουν στην καρδιά του την ίδια αγάπη. Από μικρός ήθελε να ενδυθεί τα ράσα αφού αγαπούσε τα θεία και συνεπαιρνόταν από τη μυσταγωγία που ένιωθε όποτε από μικρός με τον πατέρα του κάθε Κυριακή πήγαιναν να λειτουργηθούν στην εκκλησία της Παναγίας της Χρυσοαιματούσας.

Όταν μεγάλωσε έγινε ένας ήρεμος άνθρωπος χαμηλών τόνων που κοίταζε την οικογένεια του και την εργασία του, αλλά που ακόμα είχε μέσα του την επιθυμία της ιεροσύνης. Οι συνθήκες δεν του επέτρεψαν να πραγματοποιήσει αυτό που ήθελε, και όταν τα χρόνια πέρασαν, πήρε απόφαση ότι θα έμενε παντοτινά απλός πολίτης, ένας απλός πιστός Χριστιανός. Παντρεύτηκε και νοικοκυρεύτηκε στη Γεροσκήπου. Έκαμε κάμποσα παιδιά, που για να τα ζήσει έκαμνε διάφορες εργασίες δουλεύοντας σκληρά νύχτα και μέρα, αφοσιώθηκε εξ ολοκλήρου να τα αναγειώσει, να τα μεγαλώσει και να τα μορφώσει. Κάθε Κυριακή τους στοίβαζε όλους, σύζυγο και μωρά μέσα στο μικρό του αυτοκίνητο και πήγαιναν στην εκκλησιά της Παναγίας στη Χλώρακα όπου συναπαντιόνταν όλοι οι στενοί συγγενείς, γονείς, παιδιά και εγγόνια.

Αυτή η κατάσταση η ίδια ακριβώς, διαρκούσε για χρόνια και δεκαετίες, ήταν μια ρουτίνα που δεν θα μπορούσε να την φανταστεί διαφορετικά. Ήταν μια συνήθεια που τον ευχαριστούσε, ήταν με αυτό τον τρόπο που ερχόταν σε άμεση επαφή με το Θεό όπως ο ίδιος πίστευε, έτσι αναπλήρωνε το κενό της μη πραγμάτωσης του ευγενούς ονείρου του.

Αυτά μου έλεγε ένα βράδυ καθισμένοι στο καφενείο του χωριού, και εγώ τον παρηγορούσα λέγοντας του ότι τα

ράσα δεν κάνουν τον παπά, και αν μέσα του ένιωθε καλός Χριστιανός και ενεργούσε Χριστιανικά, σίγουρα πνευματικά ήταν ανώτερος από πολλούς παπάδες.

Ο καιρός περνούσε, μια άλλη μέρα που συναντηθήκαμε και κάτσαμε να τα πούμε, τον άκουσα ξαφνιασμένος να μου λέει,

-αποφάσισα να πάω παπάς.

Η έκπληξη μου ήταν μεγάλη, δεν πίστευα αυτό που άκουγα, διότι είχε στη ράχη του 50 χρόνια ηλικίας, μεγάλα παιδιά και εγγόνια. Του ζήτησα να μου εξηγήσει γιατί πήρε αυτή την απόφαση, δηλαδή τώρα που ξεκινούσε η τρίτη του ηλικία, αποφάσισε να ιερωθεί, να αρχίσει το διάβασμα για να μάθει να λειτουργεί, να ψάλλει και να ιερουργεί.

-Άκουσε μου, μου λέγει. Ήμουν στην εργασία μου και φύλαγα νυχτοφύλακας. Τις πρωινές ώρες περίπου ένα βράδυ, άκουσα πατημασιές να με πλησιάζουν. Υπέθεσα ότι ίσως να ήταν κάποιος κλέφτης, και του φώναξα να σταματήσει.

Αλλά πάλι τα βήματα ακούγονταν και με πλησίαζαν. Για δεύτερη φορά φώναξα σταμάτα, καμία απάντηση πάλι δεν έλαβα. Σήκωσα τον ασύρματο για να καλέσω βοήθεια, και αυτός έδειχνε να μην λειτουργεί.

Ξαφνικά, αντί για κλέφτη, βλέπω μπροστά μου να στεκει μια ανθρώπινη φιγούρα μέσα σε λάμψη φωτός. Όπως τον είδα, δεν φοβήθηκα, γιατί αναγνώρισα στο πρόσωπο του την μορφή του Αγίου Στεφάνου της Λέμπας που απεικονίζεται σε ένα εικόνισμα στο τέμπλο του ιερού στο παλιό ξωκλήσι του. Με ήρεμη φωνή με ρώτησε γιατί φοβάμαι να γίνω παπάς, αφού αυτό είναι το όνειρο της ζωής μου. Χωρίς να συνειδητοποιώ ποιον είχα απέναντι μου, του απάντησα ότι πέρασε ο καιρός και τα χρόνια μου ήταν τόσα πολλά, που δεν θα ήταν συνετή μια τέτοια απόφαση.

Μου είπε να μην φοβάμαι τα χρόνια, και με ρώτησε πόσα χρόνια θέλω ακόμα να ζήσω για να υπηρετήσω τα θεία τα οποία πρεσβεύω.

Γύρισε κα έφυγε, και ενώ έσβηνε το φως που τον περιέλουζε, τον άκουσα να με παροτρύνει να γίνω τώρα παπάς, και να κυρηξω σε όλους να μετανοήσουν.

Όταν σε λίγο κατάλαβα ότι έγινε ένα θαύμα και μου φανερώθηκε ο Άγιος Στέφανος, μέσα σε μεγάλη κατάνυξη και δακρυσμένος από χαρά και ευτυχία, σήκωσα τον ασύρματο για να βεβαιωθώ, και τον είδα να είναι σε λειτουργία. Είχε σταματήσει εκείνη την ιερή στιγμή που μου φανερώθηκε ο Άγιος, ήταν απόφαση του Θεού να σιγήσει τόσο όσο να μου μιλήσει ο Άγιος Στέφανος. Τώρα ήταν εντάξει, ήταν ένα σημάδι απόδειξη πώς η Άγια φανέρωση συνέβηκε στην πραγματικότητα και όχι στη φαντασία μου ή στο όνειρο μου. Πήρα την μεγάλη απόφαση τώρα, σ αυτή την ηλικία να ιερωθω, να αρχίσω το διάβασμα για να μάθω να λειτουργώ, να ψάλλω και να ιερουργώ.

Ο ΠΑΠΑΝΔΡΕΑΣ

Ο πατέρας του ήταν ένας ευσεβής ιερέας με υψηλά ιδανικά και ηθικές αρχές αφοσιωμένος στις Άγιες και ιερές παρακαταθήκες της Χριστιανικής πίστης. Αγαπημένος του προστάτης και Άγιος ήταν ο Απόστολος Ανδρέας που σύμφωνα με την παράδοση είχε ταξιδέψει μέχρι τις ανατολικές ακτές της Κύπρου με ένα καράβι και διδάσκοντας το θείο λόγο και κάνοντας πολλά θαύματα, έφερε πολλούς ανθρώπους στο δρόμο του Χριστού. Γι αυτόν τον αγαπημένο του Άγιο και θέλοντας να τον τιμήσει, ονόμασε τον αγαπημένο του γιο με το ίδιο όνομα.

Όσο μεγάλωνε ο Ανδρέας, η ζωή του ήταν κατά Κύριον και ευάρεστη εις τον Θεόν. Ζούσε αυστηρή ζωή, και σε νεαρή ηλικία γράφτηκε και σπούδασε στην Ιερατική σχολή Κύπρου. Παρέμεινε λαϊκός μέχρι τον θάνατο του πατέρα του, οπότε χειροτονήθηκε ιερέας και συνέχισε το Θεάρεστο έργο της δοξολογίας του Κυρίου ημών Χριστού και Θεού.

Η ζωή του ήταν σκληρή και δύσκολη τα πρώτα χρόνια της ιεροσύνης του. Με ένα πολύ πενιχρό μισθό εκείνους τους δύσκολους και πέτρινους καιρούς και έχοντας να συντηρήσει σύζυγο και παιδιά, αναγκαζόταν να εργάζεται ταυτόχρονα ως γεωργός, ένα επάγγελμα πολύ σκληρό, που δεν του άφηνε καθόλο χρόνο να αναπαύεται. Παρ όλα αυτά, αγαπούσε την εκκλησία και την υπηρετούσε πιστά, και την κλίση του προς τον Θεό και το Ευαγγέλιο την έδειχνε εμπράκτως. Η καρδιά του ευφραινόταν και αγαλλιούσε όταν τις Κυριακές και τις άλλες γιορτές το μικρό παρεκκλήσι του Αρχαγγέλου Μιχαήλ στο οποίο ιερούργουσε γέμιζε κόσμο και με κατάνυξη οι πιστοί τον παρακολουθούσαν να τελεί τη θεία λειτουργία. Ήταν η μεγαλύτερη του ευχαρίστηση γιατί ένιωθε ότι οι διδαχές του έπιαναν τόπο στις καρδιές των ανθρώπων και τους

παρακινούσαν να συναθροίζονται αθρόα στο μικρό εκκλησάκι...

Μα ύστερα, δυστυχώς ακολούθησαν χρόνια δύσκολα, επήλθε Εθνικός διχασμός, ο κόσμος χωρίστηκε σε δύο παρατάξεις και η εκκλησία διχάστηκε κι αυτή.

Τα μίση φώλιασαν στις καρδιές των ανθρώπων, ξέχασαν την πίστη τους και στράφηκαν εναντίον του Θεού, των εκκλησιών και του καλού ιερέα.

Τον κατηγόρησαν και τον διαπόμπευσαν, τον σπίλωσαν και τον ύβρισαν, τον έκαναν να αισθάνεται δυστυχής και τον έριξαν στη βάσανο της μοναξιάς και της απομόνωσης.

Πέρασε δύσκολες στιγμές καθότι κακοί άνθρωποι διέσπειραν κακολογίες και κατηγορίες εις βάρος του. Αποτέλεσμα η εκκλησία του άδειασε από πιστούς και παρέμεινε μόνος με την απελπισία να τον κατακλύζει και την στενοχώρια να τον βασανίζει. Στις προσευχές του παρακαλούσε το Θεό να τον φωτίσει τι να κάμει, αλλά απάντηση δεν έπαιρνε. Ο καιρός περνούσε, συνέχιζε να πηγαίνει στο παρεκκλήσι του Μιχαήλ Αρχαγγέλου και να λειτουργεί μοναχός χωρίς εκκλησίασμα, ενώ πολλές φορές οι κακοί άνθρωποι που έχασαν την πίστη τους και η καρδιά τους γέμισε κακία και πολιτικό φανατισμό, του έκλειναν τον δρόμο και δεν του επέτρεπαν την είσοδο στο μικρό εκκλησάκι. Πονούσε η καρδιά του και διερωτοταν αν αυτός ήταν άδικος και οι άλλοι δίκαιοι. Ήταν απαρηγόρητος, αλλά με καρτερία υπέμενε τα δεινά και στις προσευχές του συνέχιζε να παρακαλεί τον Μιχαήλ Αρχάγγελο να του φανερωθεί και να του δώσει συμβουλή.

Όσπου μια νύχτα ήρθε στ όνειρο του ο Αρχάγγελος και όπως στη γένεση του κόσμου κραύγασε το στώμεν καλώς, έτσι και τώρα του φώναξε, ότι εάν για τον άνθρωπο που γι αυτόν ο Θεός θυσιάστηκε, από αυτόν υβρίστηκε, ταπεινώθηκε, πόνεσε αλλά στο τέλος ονομάστηκε Σωτήρ,

έτσι και αυτός δεν θα έπρεπε να κρίνει τον εαυτό του από τις πράξεις των άλλων, αλλά από τις δικές του, και στο τέλος σίγουρα θα ερχόταν η σωτηρία και η επιβράβευση- Παίρνοντας θάρρος από την Αγγελική φανέρωση, αποφάσισε να ψάξει άλλους τόπους για να συνεχίσει το λειτούργημα στο οποίο είχε ταχθεί.

Έτσι μια σκυθρωπή μέρα κάποιου Φθινοπώρου, επιβιβάστηκε με την οικογένεια του σε ένα επιβατικό πλοίο και εγκατέλειψε το νησί του. Πήγε στη μακρινή χώρα της Ελλάδας όπου αναζήτησε και βρήκε εργασία σε ένα μακρινό χωριό των συνόρων.

Με πολλή υπομονή, εγκαρτέρηση, όρεξη και πείσμα, αφοσιώθηκε στο θείο εκκλησιαστικό του έργο, και πολύ σύντομα είδε με ευχαρίστηση το εκκλησίασμα σιγά σιγά να πληθαίνει και να γεμίζει την εκκλησία. Ένωθε ευχαριστημένος. Βολεύτηκε οικογενειακά σε ένα ευρύχωρο σπίτι που του παραχώρησαν, και η αμοιβή του ήταν καλή. Περνούσε μια ήρεμη οικογενειακή ζωή, και ταυτόχρονα με την εργασία του, γράφτηκε στο Ποιμαντικό τμήμα του πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης σπουδάζοντας και παίρνοντας πτυχίο Θεολογίας.

Ήταν ευχαριστημένος και πεπεισμένος ότι ο Αρχάγγελος που του φανερώθηκε εκείνη τη νύχτα στο όνειρο του, τον έβγαλε από τη μοναξιά της απομόνωσης και τον βοήθησε να βρει νέο ποίμνιο, ίσως καλύτερο από το προηγούμενο. Τα χρόνια περνούσαν και ο καλός ιερέας μορφωμένος πλέον με δίπλωμα πανεπιστημίου και με τη χάρη και φωτισμό του Θεού, έγινε ένας πολύ σπουδαίος και σεβαστός κήρυκας του Ευαγγελίου. Έπρεπε να μην έχει κανένα παράπονο, όμως μέσα του η νοσταλγία τον έτρωγε και οι θύμισες του τόπου που γεννήθηκε τον τραβούσαν και τον έκαναν να νοσταλγεί ακόμα και τους κακούς ανθρώπους που τον διαπρόμπευσαν. Όσοι έζησαν στη ξενιτιά ξέρουν από νοσταλγία, και είναι άνθρωποι που αγαπούν την πα-

τρίδα τους περισσότερο από τους άλλους, είναι ο λόγος της απομάκρυνσης τους από αυτούς που αγάπησαν, και από αυτούς που συνδέθηκαν με τον κάθε τρόπο. Όμως δεν του πέρασε η σκέψη της επιστροφής καμιά φορά, αφού είχε φτιάξει μια καινούργια ζωή στα ξένα μέρη, μια ζωή καλή που παράπονο κανένα δεν είχε, παρά μόνο μεγάλη ευχαρίστηση είχε.

Ήταν ένα πρωινό καλοκαιρινό, πρωί με το χάραμα σκούνησε τη γυναίκα του που ακόμα κοιμόταν, και της είπε να ετοιμαστούν και θα γυρίσουν πίσω στο χωριό τους, στον τόπο τους, στα μέρη που γεννήθηκαν και αναγιώθηκαν. Η γυναίκα του έμεινε σαστισμένη να τον κοιτάζει αγουροξυπνημένη, αλλά βλέποντας το φωτισμένο πρόσωπο του να λάμπει από αποφασιστικότητα, δεν μίλησε, παρά μόνο κούνησε καταφατικά το κεφάλι της. Ήξερε καλά τον άντρα της, ήξερε το σαράκι της νοσταλγίας που τον έτρωγε, και τη στιγμή αυτή την περίμενε από πάντα, ήταν σίγουρη ότι θα ερχόταν.

Φόρτωσαν τα πράγματα τους σε ένα φορτηγό πλοίο της γραμμής και επέστρεψαν. Ο Εθνικός διχασμός είχε τελειώσει και οι άνθρωποι ηρέμησαν και μετανόησαν, γιατί η διχόνοια που τους προέκυψε επέφερε πολλά δεινά στον τόπο τους. Βρήκαν ευκαιρία και αιτία οι βάρβαροι Τούρκοι και εισέβαλαν πάνοπλοι σφάζοντας, βιάζοντας και σκοτώνοντας και κατακτώντας το μισό νησί.

Το 1987 λοιπόν, επιστρέφει στην Κύπρο και αναλαμβάνει την ενορία της Χλώρακας. Ταυτόχρονα διορίζεται ως καθηγητής Θεολογίας και διδάσκει σε διάφορα Γυμνάσια. Από τότες μέχρι και σήμερα 2012, υπηρετεί με περηφάνια και προσφέρει με επιτυχία τις ποιμαντικές του υπηρεσίες στην κοινότητα της Χλώρακας. Ο καθηδρικός ναός της Παναγίας της Χρυσοαιματούσας τις Κυριακές γεμίζει ασφυκτικά, οι πιστοί τον σέβονται και τον θεωρούν πρότυπο ιερέως που με τη μεγάλη του μόρφωση και την πο-

λύχρωνα του πείρα, εμπεδώθηκε στις καρδιές τους και με κατάνυξη ζητούν την ευλογία του και τη συμβουλή του.

Τώρα σε μεγάλη ηλικία πλέον, κάποτε μόνος του καθισμένος στο καφενείο του χωριού του, αναπτολεί και φέρνει στη θύμηση του όλα τα περασμένα. Νιώθει δικαιωμένος και ευχαριστημένος και μια απέραντη ευγνωμοσύνη στον Άγιο Αρχάγγελο που του φανερώθηκε στον ύπνο του και τούδωσε κουράγιο και εγκαρτέρηση τις δύσκολες εποχές που τον είχε ανάγκη. Σε λίγες μέρες ξέρει, είναι η γιορτή του και όπως κάθε φορά λογαριάζει να τον δοξολογήσει μεγαλόπρεπα καθώς του αρμόζει.

Ο ΠΑΠΑΣΑΒΒΑΣ

Ο Παπασάββας έζησε τα τελευταία χρόνια της Οθωμανικής Τουρκικής κατοχής και τα πρώτα της Αγγλικής, καθώς το 1871 η Κύπρος παρεδώθηκε στους Άγγλους μετά την συνθήκη που υπέγραψαν οι δύο χώρες για υπεράσπιση της πρώτης από τη δεύτερη σε περίπτωση επίθεσης της Ρωσίας.

Εκείνους τους καιρούς οι κάτοικοι ζούσαν υπό την σκιά της καταπίεσης και του κατατρεγμού από τους βάρβαρους Μωαμεθανούς κατακτητές πρώτα, και στη συνέχεια των Άγγλων που ενώ οι Χριστιανοί Κύπριοι πανυγήρησαν και τους δέχτηκαν ως ελευθερωτές, αποδείχτηκαν και αυτοί στυγνοί καταπιεστές και εκμεταλλευτές.

Στις εποχές εκείνες της σκλαβιάς έως και πρόσφατα στα πρώτα χρόνια της εγκαθίδρυσης της δημοκρατίας, οι παπάδες δεν έπαιρναν μισθό. Η πληρωμή τους ήσαν όσα οι πιστοί έβαζαν στο παγκάρι της εκκλησίας για να ανάψουν κεριά του Αγίου, καθώς και όσα ελάχιστα κατά το δοκούν έδιναν οι φτωχοί χωρικοί, για την τέλεση των διαφόρων Χριστιανικών μυστηρίων.

Γι αυτό το λόγο παπάδες γίνονταν όσοι αγαπούσαν την ψαλτική κυρίως, ή είχαν κλίση στο Θεό. Δεν ήταν επάγγελμα που μπορούσε να θεωρηθεί βιοποριστικό, αφού δεν άφηνε αρκετά χρήματα για να μπορέσει κάποιος να ζήσει την οικογένεια του. Γι αυτό όλοι οι παπάδες είχαν άλλη κύρια ασχολία για να μπορούν να επιβιώνουν οικονομικά. Κυρίως ασχολούνταν με την τέχνη του σκαρπάρη για να μπορούν να είναι πάντα στη διάθεση των ενοριτών τους, αφού όλη τη μέρα την έβγαζαν στο εργαστήρι τους που συνήθως το είχαν στημένο στην κεντρική πλατεία του χωριού.

Ο παπασάββας ήταν ένας λιγόκορμος γεμάτος νεύρο ανθρωπάκος, που πάντα με θυμώδη και αυστηρή συμπεριφορά, επέβαλλε τη γνώμη του χωρίς να δέχεται αντίρρηση. Καθώς ήταν παπάς, αλλά και δάσκαλος αφού ήξερε γράμματα, όλοι οι χωριανοί δεχόντουσαν τον λόγο του ως προσταγή. Για αυτή του τη συμπεριφορά, του κόλλησαν το παρατσούκλι του ανάρτη. Εκτός από την παπαδική, είχε για κύριο επάγγελμα την περβολαρική, αλλά ταυτόχρονα ήταν δάσκαλος, ψαράς, ήταν άνθρωπος για όλες τις δουλειές.

Είχε δυνατή θέληση, ήταν πολυμήχανος και αεικίνητος, ήταν πάντα μπροστάρης και αρχηγός. Οι κάτοικοι για τα δύσκολα τους προσέτρεχαν σε αυτόν. Καβαλίκευε ένα ψηλό άλογο που το έλεγε άππαρο, ενώ οι χωριανοί λένε ότι ήταν μούλα, και φάνταζε μια λεπτή επιβλητική φιγούρα να ιππεύει καμαρωτός και κορτωτός.

Ανάρτης είναι ο άνθρωπος ο μοναχός πολεμιστής που πολεμά για ιδέες και ιδεώδη, είναι ατίθασος, ταραξίας, απείθαρχος και αδύνατον να του επιβληθεί κάποιος. Αυτή είναι η ετυμολογία του ανάρτη, τέτοιος ήταν ο Παπασάββας, το παρατσούκλι που του κόλλησαν του πήγαινε επ ακριβώς.

Δεν ανεχόταν από κανέναν το άδικο, και επέβαλλε την τάξη στους ανθρώπους πολλές φορές με τον θυμό και τη βία.

Μια φορά που είχε συνοριακές διαφορές με έναν Τούρκο ο οποίος εκμεταλλευόμενος την Τουρκική κατοχή και το δίκιο του κατακτητή ήθελε να καταπατήσει την περιουσία του, έδρασε χωρίς να σκεφτεί συνέπειες ως εκ του μικρού του αναστήματος, ή το φόβο του υπόδουλου και της τιμωρίας από τον κατακτητή.

Στα «Πιρομάσια» μια παράλια περιοχή κοντά στη Τούρκικη συνοικία του Μουττάλλου, είχε ένα χωράφι που γειτόνευε με ένα άλλο Τούρκικο, που ο άπιστος ιδιοκτήτης

του, ήθελε να ταραξει τα σύνορα και να του καταπατήσει την περιουσία.

Ο σκληροτράχηλος παπάς προσπάθησε πρώτα με καλό τρόπο και καλοπιάσμα να τον αποτρέψει από τις παράνομες και παράλογες βλέψεις του, προσπάθησε να του δώσει να καταλάβει ότι δεν θα το δεχόταν και θα γίνονταν από καλοί γείτονες κακοί εχθροί, αλλά ο άπιστος δεν άκουγε.

Μια φορά που καβάλλα στο άλογο του τον έκοψε να τάρασσει τους στύλους του πελιάσματος, φουρκίστηκε και θόλωσε το μυαλό του από οργή. Βίτισε τον άππαρα, και διπλοκαλπάζοντας όρμηξε πάνω του και τον έριξε χάμω. Ξεκαβαλίκεψε, και σαν ήταν χαμαί πεσμένος και πληγωμένος, του έδωσε ένα μπερντάχι ξύλο τόσο, που ο άπιστος το θυμόταν μετά φόβου στην υπόλοιπη του ζωή.

Πέρασε λίγος καιρός, ο Τούρκος δεν ξαναφάνηκε στο χωράφι. Το είχε μέσα του όμως άχτι μεγάλο, σκέφτηκε και πλέρωσε τα Χασαμπουλιά να τιμωρήσουν τον παπά παραδειγματικά και με τρόπο που να το μάθει όλη η κοινωνία Τούρκοι και Ρωμιοί, έτσι που να αποκατασταθεί η τιμή του.

Τα Χασαμπουλιά ήταν Τούρκοι ληστές παράνομοι, που ζούσαν κλέβοντας και σκοτώνοντας τους αδύνατους χωρικούς και η δράση τους ήταν σε όλη την επαρχία της Πάφου και της Λεμεσού. Έδρασαν σε σαράντα χωριά της Πάφου και της Λεμεσού, και σε όλα διέπραξαν εγκλήματα.

Σε λίγες μέρες, όταν ο παπάς συναπαντήθηκε με ένα Τούρκο φίλο του, έμαθε για τη επικυρηξη του και ότι ίσως να τον έψαχναν τα Χασαμπουλιά.

Αγέρωχα και με στόμφο μεγάλο, γύρισε και του είπε ο παπάς,

-Εν το αγγούρι μου που ννα πκιάσουν,
μια έκφραση που δήλωνε με μιλλωμένο και απαξιωτικό
τρόπο τι θα έπιαναν οι Τούρκοι. Ήταν μια φράση που
σήμερα λέγεται τόσο συχνά από όλους και έχει καταντή-
σει αστεϊζουσα έκφραση και δεν παρεξηγείται πλέον, αλ-
λά που έχει την ίδια σημασία. Ήταν μια περιώνυμος κου-
βέντα που πρωτοειπώθηκε από τα χείλη του Παπάσαββα
και που έμεινε παρακαταθήκη να την χρησιμοποιούν σή-
μερα όλοι οι Κύπριοι.

Ευτυχώς, τα Χασαμπουλιά δεν θέλησαν να ασχοληθούν
μαζί του, εκείνους τους καιρούς είχαν μεγάλα προβλήμα-
τα και κρύβονταν, γιατί είχε εξαπολυθεί από τις αστυνομι-
κές αρχές άγριο κυνηγητό για να τους συλλάβουν

Εκείνους τους καιρούς, πριν της Αγγλικής επικυριαρχίας,
υπήρχαν διάφορα έθιμα που κυρίως οι κάτοικοι τα τη-
ρούσαν και τα εφάρμοζαν ώστε να κρατηθεί η Κυπριακή
Χριστιανική παράδοση κάτω από τον αβάσταχτο ζυγό
των κατακτητών. Ένα από τα έθιμα, ήταν η επιβολή του
ανδρός συζύγου στην νύφη πριν το γάμο, με τρόπο που
να επιβάλλει την αδιαμφισβήτητη κυριαρχία του.

Ήταν μια φορά λοιπόν να κάμει ένα γάμο ο Παπάσαββας,
όπου ο γαμπρός θα ερχόταν από το γειτονικό χωριό της
Έμπας καβαλικεμένος σε άλογο, ως όριζε το έθιμο, που
τα χρόνια εκείνα της Τουρκοκρατίας, ο ξενοχωρίτης γα-
μπρός ερχόταν καβάλα σε άλογο υπό συνοδεία συγγε-
νών, κουμπάρων και φίλων.

Ήταν ένα κακό έθιμο που συνήθως κατέληγε σε μακελειό,
και που οι Τούρκοι κατακτητές το επέτρεπαν και έβλεπαν
με ευχαρίστηση τους Χριστιανούς να συγκρούονται και να
σκοτώνονται μεταξύ τους.

Το έθιμο ήθελε τον ξενοχωρίτη γαμπρό να εισέρχεται στο
χωριό της νύφης καβάλλα σε άλογο συνοδευόμενος με

ένα στρατό από κουμπάρους που τον συνόδευαν για να τον βοηθήσουν να πάρει με το ζόρι τη νύφη για την τελετή του γάμου στο δικό του χωριό.

Το ίδιο γινόταν και στο χωριό της νύφης, όπου μαζεύονταν πολλοί συγγενείς της και ανέμεναν την είσοδο του γαμπρού στο χωριό ώστε να τον αναγκάσουν να ξεκαβαλικεύσει από το άλογο του και υποταγμένος στη δύναμη τους να πάει περπατητός στο σπίτι της νύφης και να δεχτεί να γίνει η τελετή στην εκκλησιά του χωριού της.

Η είσοδος του γαμπρού στο ξένο χωριό της νύφης και η άρνηση του να κατεβεί από το άλογο, εθεωρείτο σαν προσβολή. Πολλές φορές ο γαμπρός όταν ένιωθε ότι θα κέρδιζε τη μάχη, αρνιόταν να ξεκαβαλικεύσει, για να δείξει έτσι ότι μετά το γάμο, αυτός θα ήταν ο αφέντης του σπιτιού και διαχειριστής της προίκας, και όχι η νύφη με τα πεθερικά.

Αν δεν κατέβαινε με τη θέληση του από το άλογο, έπρεπε να τον κατεβάσουν με το ζόρι.

Το αποτέλεσμα ήταν μια αιματηρή σύγκρουση και σφαγή με ρόπαλα και μαχαίρια που μετέφεραν μαζί τους γι αυτό το σκοπό. Πιάνονταν στα χέρια, μάλωναν, πάλιωναν και δέρνονταν.

Πολλές φορές για να καταφέρουν τον γαμπρό να ξεπεζέψει με τη θέληση του και να αποφευχθεί η σύγκρουση, κάποιοι που είχαν μάλια και χρήματα, έτασσαν στον γαμπρό περισσότερη προίκα, έτσι λυνόταν το πρόβλημα.

Όταν η επιμονή των δυο πλευρών να εξέλθουν νικητές ήταν μεγάλη, κάποιες φορές κάποιος σκοτωνόταν και αντί για γάμους και χαρές, είχαν κηδείες και οδυρμούς με επακόλουθο να ξεκινήσουν άλλες βεντέτες και σκοτωμοί μεταξύ των δύο χωριών.

Εάν εκέρδιζε η ομάδα από το ξένο χωριό, προχωρούσαν ως νικητές, έπαιρναν τη νύφη, την ανέβαζαν στο άλογο,

και αφού έβαζαν τα χέρια της γύρω από το γαμπρό, τα έδεναν γύρω του με μεταξωτά μαντήλια, και αυτός την έπαιρνε και έφευγε για την εκκλησία του χωριού του.

Αν κέρδιζαν οι χωριανοί, τότε ο γαμπρός κατέβαινε από το άλογο του δαρμένος, ματωμένος, κτυπημένος, και έπρεπε περπατητός να παει μέχρι την πόρτα του σπιτιού της νύφης, και χλευασμένος από τους νικητές, να ζητήσει την νύφη για να την πάρει στην εκκλησία του δικού της χωριού, για το γάμο.

Οι Τούρκοι διοικούντες δεν επενέβαιναν σε αυτές τις καταστάσεις, παρά μόνον άφηναν τους Χριστιανούς να εξοιωνώνονται αναμεταξύ τους, και αυτοί παρακολουθούσαν ως θεατές.

Το εθιμο συνέχισε εις όλην την διάρκεια της Τουρκοκρατίας και σταμάτησε τον καιρό της αγγλικής κατοχής, επειδή τα αγγλικά δικαστήρια τιμωρούσαν με μεγάλα πρόστιμα κάθε απόπειρα τέτοιας εμπλοκής.

Ήταν ένα προξενιό που κανονίστηκε να γινεί από δυο μεγάλες οικογένειες, να παντρέψουν τα παιδιά τους, έναν νέο από την Έμπα με μια νέα από τη Χλώρακα. Ήταν ο γαμπρός ο Σπύρος απόγονος της πιο παλιάς και μεγάλης οικογένειας που έφεραν το επίθετο Έλληνας, ήταν η νύφη η Ελεγγού, κόρη του Τσιυπρή Χ΄Τσιυρκακού Σιαμμά, επίσης μεγάλο και τρανό σόι.

Κανονιστηκαν και συμφωνηθηκαν όλα, και ορισαν την ημερομηνια του γαμου.

Ο πονηρός παπάς για να τους παντρέψει, έβαλε όρο να μην τηρηθεί το έθιμο, γιατί δεν ήθελε ο γάμος να μετατραπεί σε καυγά και μακελειό.

Γι αυτό εκ των προτέρων συμφώνησε με τον γαμπρό και έλαβε διαβεβαιώσεις από το σόι του, ότι θα ξεκαβαλίκευε και θα ερχόταν εν ειρήνη στο σπίτι της νύφης, ώστε να γίνει μια ήσυχη και χαρούμενη τελετή γάμου.

Ἦρθε η μέρα του γάμου, ο παπάς με το πετραχήλι στη μασχάλη και τον ασημένιο σταυρό στο χέρι, ερχόμενος από έναν αγιασμό, κάθισε στον καφερέ να πει καφέ.

Ἐγειρε την καρέκλα πίσω στον τοίχο, ἔτσι που γερμένος και αναπαυμένος, απολάμβανε την ζεστασιά από τις ακτίνες του καυτερού ἡλίου που τον χτυπούσαν κατακούτελα κάνοντας τον να νυστάζει και να λαγοκοιμάται.

Ξάφνου, μια φωνή τον ξίππασε, αναστατωμένος ἀνοίξε τα μάτια του. Εἶδε μπροστά του ἕνα μικρό παιδί, να του λέει αλαφιασμένα να τρέξει γιατί ο γαμπρός δεν ξεπέζεψε από το ἄλογο, και οι συγγενεῖς της νύφης δεν τον ἀφηναν να περάσει.

Σηκώθηκε ο παπάς, και χωρίς να πληρώσει τον καφέ από τη βιασύνη του, καβαλίκεψε τον ἄππαρα του, τον κέντησε δυνατά, τον διπλοκάλπασε, και ευρέθει ευτὺς μπροστά στον νταή γαμπρό. Χωρίς να χάσει καιρό, τράβηξε τον σταυρό που εἶχε στην κόξα, και του τον ἔσυρε στο κεφάλι. Πέρασε ξυστα από το αυτι του, που τον ἐκαψε και του προκάλεσε μεγάλο πονο.

Ἦταν ενας ασημένιος σταυρός που ἀκόμα ὑπάρχει και χρησιμοποιεῖται στην ἐκκλησιά μέχρι σήμερα. Εἶναι μέγανος και βαρὺς, που αν τον πετυχαινε, ἴσως να γινόταν κηδεῖα ἀντὶ στεφάνωμα. Τον πήρε ξώφαλτσα, και πέφτοντας στο ἔδαφος ἔσπασε και στράβωσε. Μέχρι σήμερα φαίνονται τα καρφιά με τα οποιῶ ὕστερα ἐδιορθώθηκε.

Τη φήμη του Παπασαββα ἄμα ἀγρίευε την ἡξεραν ὅλοι, ἔτσι ἀφήνοντας το νταῖλικι κατὰ μέρος, ξεπέζεψαν και περπάτησαν ως το σπίτι της νύφης.

Τους πάντρεψαν με τάξη και ἡσυχία, ὕστερα πήρε ο γαμπρός τη νύφη στο χωριό του ὅπου κατοίκησαν και ἔζησαν ευτυχισμένοι. Συνέχισαν και πλήθησαν την οἰκογένεια και κατὰ πολλοὺς καιροὺς κατέλαβαν διοικητικές και ἐκκλησιαστικές θέσεις, πόστα και ἀξιώματα ως προεστοῖ μουχατάρηδες και παράγοντες της κοινότηας της Ἐ-

μπας. Από εκείνους τον καιρούς, οι κοινοτάρχες που εκλέχτηκαν, σχεδόν όλοι είναι εκ της οικογενείας αυτής. Ο Γεώργιος Έλληνας υπηρέτησε ως κοινοτάρχης για πέντε συνεχόμενες θητείες, ο Αντώνης Έλληνας για δυο θητείες, ενώ ο σημερινός κοινοτάρχης ο Αντώνης Νικηφόρου (συγγενής εκ μητρογονίας), εκλέχτηκε για τρεις συνεχόμενες θητείες, και κατά τα φαινόμενα ίσως καταστεί ισόβιος κοινοτάρχης Έμπας.

Ήταν η τελευταία φορά που επεχειρήθη από γαμπρό ξενομερίτη να τηρήσει αυτό το έθιμο. Δεν ξανασυνέβηκε, γιατί λίγο καιρό πριν, το 1871, όταν στην Κύπρο ανέλαβαν την διοίκηση οι Άγγλοι αποικιοκράτες, είχαν απαγορεύσει αυτό το έθιμο, και με τις αυστηρές τιμωρίες που επέβαλλαν στους παραβάτες, σιγά σιγά σταμάτησαν να το εφαρμόζουν.

Υ.Γ. Ο Παπασάββας απεβίωσε σε νεαρά ηλικία. Απόγονος του ήταν ο Αλέξανδρος, πατέρας της παπαδιάς Ελένης Παπακώστα. Η γυναίκα του ξαναπαντρεύτηκε και έκαμε απογόνους τον Λεωνή τον Λιόνταρο το γνωστό γεροντοπαλικάρο της Χλώρακας, και την Ελεγγού του Ρωτόκλειτου.

Ο ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ

Οι περισσότεροι που τον γνώρισαν αποτίουν φόρο τιμής στον αγνό ήρωα επαναστάτη και στέκονται με δέος απέναντι στη ρομαντική ξεθωριασμένη πλέον από τον καιρό μορφή του.

Το 1915, γεννήθηκε στην Χλώρακα ο Κώστας Λεωνίδας Σιαμμάς, που σαν μεγάλωσε, γρήγορα φανερώθηκε το ανήσυχο του πνεύμα.

Ήταν έξυπνος εργατικός και τίμιος, είχε καλά προτερήματα, είχε και ένα πρώτο απ' όλα, ήταν φιλόπατρις και επαναστάτης απέναντι στην κοινωνία τον κόσμο και το Θεό, ήταν απόστολος με τες σκέψεις του να κυριαρχούν και να θέλουν, ώστε να γίνεται ο κόσμος καλύτερος, ομορφότερος και πιο δίκαια καμωμένος. Από μικρός στα χωράφια και στα κοπάδια του κυρού του, έμαθε με τον δύσκολο τρόπο την αντρειοσύνη. Γεννημένος σε μια εποχή που η πατρίδα του ήταν κυριευμένη από τους Εγγλέζους κατακτητές, νιώθοντας την καταπίεση στο πετσί και στην ψυχή, δεν άντεχε την σκλαβιά, ήθελε να επαναστατήσει και να πολεμήσει ενάντια της. Ήταν έτσι που σκεφτόταν, ήταν έτσι που φαινόταν, ώστε δεν ήταν τυχαίο που ήταν πρώτα αυτόν, ανάμεσα σε άλλους το 1954 που μύησε στον αγώνα της ΕΟΚΑ ο αρχηγός του έπους εκείνου που οδήγησε στην απελευθέρωση της Κύπρου.

Ήταν ένας τίμιος και δίκαιος αγώνας για Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα που αν και κερδήθηκε δεν έφερε το ποθούμενο αποτέλεσμα, παρά μια κουτσουρεμένη ανεξαρτησία. Όμως δεν ήταν μάταιος, άφησε ηθικά διδάγματα, κληροδότησε παρακαταθήκες στους νεώτερους, σφυρηλάτησε το Εθνικό φρόνημα και δίδαξε το μεγαλείο του Ελληνικού ελεύθερου πνεύματος. Οι Κύπριοι αγωνιστές παίρνοντας διδάγματα από την ιστορία των ηρώων της Αρχαίας Ελλάδας και του 1821, και με εθναρχούσα την

εκκλησία της Κύπρου να τους οδηγή, έδωσαν το άπαν των δυνάμεων και την ζωή τους γι αυτόν τον αγώνα.

Σε νεαρή ηλικία ο Κώστας Λεωνίδας μαθήτευσε ως ψάλτης στο ιεροψαλτείο του Παπάντωνη όπου έμαθε την τέχνη της ψαλτικής, τέχνη που ύστερα του εχρησίμευσε όταν κατά το τέλος του αγώνα εχρήσθη ιερεύς. Το 1941 πρωτοστάτησε στην ίδρυση και επικράτηση της ΠΕΚ, ακόμα μαζί με άλλους υπήρξε ιδρυτής του Θρησκευτικού Συλλόγου της Χλώρακας. Ήταν σύλλογοι και κατηχητικά υπό την σκέπη της εκκλησίας που εξέθρευσαν νέους αγωνιστές της Ελευθερίας, οι οποίοι πίστευαν ότι η Κύπρος δεν μπορεί να έχει άλλο μέλλον παρά μόνο Ορθόδοξο και ελληνικό. Που αγωνίστηκαν κατά της βρετανικής αποικιοκρατίας δίνοντας ελπίδα και θάρρος σε άλλους καταπιεσμένους λαούς, ιδιαίτερα στις χώρες που βρίσκονταν ακόμη υπό αποικιακή διακυβέρνηση...

Ήταν το 1953, ο φοβερός σεισμός ισοπέδωσε σχεδόν όλα τα σπίτια. Ήταν όλα καμωμένα απο πέτρα και πηλό, κτισμένα από εποχές ξεχασμένες, δεν άντεξαν το μεγάλο μένος του σεισμού, χάλασαν και ερείπια έμειναν να κείτονται στη γη. Ήταν η καταστροφή μεγάλη, ο πληθυσμός δεν είχε που να παιο. Με μπροστάρη όμως τον Παπάκωστα μαζί του και ορισμένοι άλλοι, παρηγόρησαν τον κόσμο, τον βοήθησαν, τον συμβούλευσαν και τον οδήγησαν ώστε όλοι συναδελφωμένα άντεξαν και ξεπέρασαν το μεγάλο κακό που έδωκε πανω τους. Ήταν ημέρες δύσκολες, σε όλη την Πάφο, μέσα σε ελάχιστα δευτερόλεπτα καταστράφηκαν χιλιάδες σπίτια και πολλά χωριά μετατράπηκαν σε ερείπια, ενώ σκοτώθηκαν 40 νοματοί. Ίσως ήταν θέλημα Θεού, η ώρα που έγινε ο σεισμός ήταν πρωί, πολλοί αγρότες βρίσκονταν στις εργασίες τους, έτσι αποφεύχθηκαν μεγαλύτερες απώλειες σε ζωές. Αμέτρητα σπίτια χάλασαν, ο κόσμος έλαβε βοήθεια και τσαντρία, ενώ ταυτόχρονα η κυβέρνηση έκτιζε πυρετωδώς σπίτια

παράγκες για να στεγαστεί ο κόσμος. Χρησιμοποιούσαν πέτρες προκατασκευασμένες από γύψο, είδος όχι στέρεο, και πολύ επικίνδυνο για την υγεία των ανθρώπων. Ήταν γι αυτό ακριβώς, που ο Παπακώστας απευθυνόμενος στην Αγγλίδα βουλευτή Μπάρμπαρα Κάλς σε επίσκεψη της στη Χλώρακα, είπε την γνωστή φράση που έμεινε μέχρι σήμερα, «μας κτίζετε σπίτια απ έξω κούκλα, και από μέσα πανούκλα», θέλοντας να τονίσει την επικινδυνότητα των υλικών, άρα θα έπρεπε να αλλάξει το δομημένο υλικό από γύψο σε τσιμέντο, όπως και έγινε, έτσι που ύστερα από αυτό χρησιμοποιούσαν για το κτίσιμο των παραγκών, τις γνωστές τσιμεντόπετρες.

Το 1954 δημιουργήθηκε η πρώτη ομάδα στη Χλώρακα που αποτέλεσε τον πυρήνα της οργάνωσης της ΕΟΚΑ, με πρωτο ομαδάρχη ανα την Κύπρο, τον ίδιο. Μυήθηκε και εντάχθηκε στην οργάνωση απο τον Ανδρέα Αζίνα αρχές του 1954. Στις 5 Μαρτίου 1954 μαζί με άλλους παραλαμβάνει τον οπλισμό και τα πυρομαχικά που μετέφερε το πλοιάριο "Σειρήν" στην περιοχή "Βρέξη". Στις 10 Νοεμβρίου 1954 μαζί με άλλους δυο αγωνιστές, παραλαμβάνει τον Γεώργιο Γρίβα Διγενή στην παραθαλάσσια τοποθεσία "Αλυκή". Στις 25 του Γεννάρη 1955 συλλαμβάνεται με άλλους 12 στην περιοχή "Ροδαφίνια" ενώ παραλάμβαναν οπλισμό και πυρομαχικά που μετέφερε το πλοιάριο "Άγιος Γεώργιος", και καταδικάζεται στις 6 Μαΐου 1955 σε τετραετή φυλάκιση. Αποφυλακίζεται στις 19 Μαρτίου 1958, και αμέσως χειροτονείται από τον Μητροπολίτη Κιτίου Άνθιμο διάκονος, και σε λίγες μέρες χειροτονείται πρεσβύτερος. Σαν ιερέας ανέπτυξε πλούσια Κοινωνική και θρησκευτική δραστηριότητα. Πρωτοστάτησε στην ανοικοδόμηση της εκκλησίας της "Χρυσοαιματούσης" που είχε χαλάσει στον σεισμό του 1953 με εθελοντική εργασία, και με εράνους σε όλη την Κύπρο. Ήταν ένας από τους κύριους συντελεστές στο να μεταφερθεί νερό και ρεύμα

στην κοινότητα, καθώς και στην διάνοιξη και ανακατασκευή σχεδόν όλων των δρόμων του χωριού. Το 1961 με δικές του προσωπικές ενέργειες προς τη Ζήνα Κάνθερ, κατάφερε όπως αυτή καταστεί μεγάλη ευεργέτιδα της Χλώρακας με έργα όπως την διάνοιξη και κατασκευή του δρόμου που οδηγεί στο χώρο αποβίβασης του Διγενή, την ανέγερση του παρεκκλησιού του "Αγίου Γεωργίου" την μεταφορά του πλοιαρίου, την ανέγερση εστιατορίου, όπως και τη μεταβίβαση 33 στρεμμάτων γης, στην εκκλησία της Χλώρακας που η Ζήνα Κάνθερ είχε αγοράσει. Το 1963 με το ξέσπασμα της Τουρκικής ανταρσίας βρίσκει τον Π/Κώστα στη πρώτη γραμμή να οργανώνει, να εκπαιδεύει και να καθοδηγεί τους νέους του χωριού πως να αποκρούσουν την Τουρκική ανταρσία. Όταν οι Τούρκοι απέκλεισαν τις κοινότητες της Χλώρακας, Κισσόνεργας και Πέγειας με φυλάκια και μπλόκα στον δρόμο που οδηγούσε στην πόλη, ο Π/Κώστας οργάνωσε ομάδες εθελοντών οι οποίοι δούλεψαν νυχθημερόν μέχρι που ανοίχτηκε καινούργιος δρόμος μέσω του χωριού Έμπα. Τον Γενάρη του 1964 μεταβαίνει στην Αθήνα συνοδευόμενος από τους Κώστα Κ. Πενταρά, Ανδρέα Κουρούση και άλλους αγωνιστές από την υπόλοιπη Κύπρο, και συναντούν τον Στρατηγό Γρίβα, και απαιτούν την κάθοδο του στην κινδυνεύουσα Κύπρο για να οργανώσει την άμυνα. Το 1968 με δικές του ενέργειες και παραστάσεις προς την κυβέρνηση ανεγείρεται το υπόστεγο που στέγασε το πλοιαίο "Άγιος Γεώργιος". Κατά την διάρκεια της Ιεροσύνης του, υπήρξε Θρονικός επίτροπος της Ιεράς Μητροπόλεως Πάφου.

Πέθανε από σύντομη ασθένεια σε ηλικία 56 ετών στις 23/7/197. Όλοι ελυπήθηκαν διότι ήταν άνθρωπος αγαπητός και δίκαιος, προοδευτικός και φιλοπρόοδος, ήταν μπροστάρης σε όλους τους αγώνες, είχε καταστεί άτυπος

αρχηγός της κοινότητας και έχαιρε εκτίμησης και σεβασμού. Ήταν ακριβώς περίπτωση της βεβαίωσης όπως της ρήσης, «οι καλοί πεθαίνουν νέοι».

Ο ΗΜΙΟΝΟΔΗΓΟΣ

Ήτανε μια φορά κάμποσα χρόνια πρωύτερα, ένας βοσκός που από μικρό παιδί πρόσεχε τα πρόβατα του πατέρα του, μόνο αυτά είχε για παρέα, και δεν είχε πάει παραπέρα από το χωριό του. Βαρέθηκε τα ίδια και τα ίδια, ήθελε να παει σε άλλα μέρη, να γνωρίσει κι' άλλα πράγματα, άλλες χώρες και πατρίδες. Ήθελε να δραπτετεύσει από τη μονοτονία που του έσπαζε τα νεύρα, ήθελε επίσης αντί παρέα τα πρόβατα, να έχει τους ανθρώπους. Ήταν ο Νεόφυτος Χριστοδούλου Σιαμμάς ή άλλως Φυτός, που στα 21 του χρόνια στα 1912, όταν ξεκίνησαν οι Βαλκανικοί πόλεμοι έτρεξε να καταταγεί στις τάξεις του Ελληνικού στρατού. Σκεφτόταν τον νέο κόσμο που θα γνώριζε, τις περιπέτειες που θα του συνέβαιναν και τις εμπειρίες που θα αποκόμιζε, σκεφτόταν ακόμα τον θαυμασμό και τη δόξα που θα απελάμβανε στο γυρισμό του. Τα κατάφερε και κατετάγει, ετοποθετήθει ως ημιονηγός, έλαβε μέρος σε πολλές μάχες, και έζησε την φρίκη του πολέμου. Ταλαιπωρήθηκε αφάνταστα, κινδύνευσε πολλές φορές, ακόμα πληγώθηκε βαριά, μόλις γλύτωσε στην τρίχα τη ζωή του.

Εδέησεν όμως ο Θεός, και επέστρεψε κάποτε στο χωριό του την Χλώρακα. Ύστερα απ' όσα τράβηξε, δεν επιθυμούσε πλέον τιμές και δόξες. Κει που πήγε είδε κι' έπαθε πολλά, ώστε αναθεώρησε τις απόψεις του, ήταν ευχαριστημένος που ήταν ζωντανός, και απεφάσισε ότι το μόνο που ήθελε, ήταν όπως και πριν, να κάνει την ήσυχη ζωή του βοσκού, και να έχει για παρέα μόνο τα ζά.

Παλιότερα εκείνα τα χρόνια, οι γονιοί έδιναν περιουσία προίκα συνήθως μόνο στις κόρες. Έτσι ο Φυτός μη έχοντας κληρονομήσει ούτε σπίτι, ούτε χωράφι αλλά ούτε έστω κοπάδι που ήταν το επάγγελμα του, έπιασε δουλειά βοσκός σε ένα συγγενή του, με μεροκάματο το φαγητό

του, και ένα πολύ μικρό επίδομα κάθε τέλος του χρόνου. Εκκλησία δεν είχε καιρό να πηγαίνει, παρά μόνο κάποτε τις νύχτες στις μεγάλες εορτές της χριστιανοσύνης...

Ήταν ένα μεγάλο Σάββατο, μάντρισε το κοπάδι, λούστηκε, έβαλε την καλή του βράκα και το όμορφο γιλέκο και πανω απ αυτό το όμορφο ζιμπούνι, ένιωθε έτοιμος να μπει στην εκκλησιά και να αντικρύσει την όμορφη Δεσποινού που έβαλε στο μάτι και είχε σκοπό να τη ζητήσει για γυναίκα του. Πήρε την κατηφόρα και κίνησε πρώτα για το καφενείο όπου είχε δουλειά, ύστερα για την εκκλησιά.

Το καφενείο του Χ'Φίλιππου ήταν στο έμπα της πλατείας λίγο πριν την εκκλησιά. Απ έξω είχε μια μεγαλη καμάρα και η πόρτα ήταν ανοιχτή. Οι άλλοι χωριανοί κάθονταν στο σύθαμπο της λάμπας πετρελαίου σιγοπίνοντας τον καφέ τους και να σιγοκουβεντιάζοντας.

Μπήκε μέσα ο Φυτός, παράγγειλε καφέ, και πρόσταξε του καφετσιή να έρθει που τον θέλει. Κόντεψε ο καφετσιής, και οι άλλοι θαμώνες άκουσαν έκπληκτοι τον φτωχό Φυτό που δεν είχε στον ήλιο μοίρα, να γυρεύει από τον καφετσιή να του πουλήσει το μικρό σπιτάκι με την μικρή αυλή που είχε στην πάνω γειτονιά, γιατί το είχε βάλει στο μάτι και ήθελε να το γοράσει.

Ο Χ'Φίλιππος ήταν ένας μεγάλος τοκογλύφος, άρχοντας στο χωριό με πολλά χρήματα και περιουσία. Ακούοντας το Φυτό να θελει να αγοράσει σπίτι χαμογέλασε πιστεύοντας ότι τον χωράττει. Για να του ανταποδώσει το χωραττό, με ύφος ειρωνικό, του ανταπάντησε ότι αν έφερνε δεκατρείς λίρες, το σπίτι ήταν δικό του. Ξέροντας τη φτώχεια του και τα έσοδα του, ήξερε ότι δεν μπορούσε να βρει ούτε μια λίρα, πόσο μάλλον δεκατρείς. Ο Φυτός δέχτηκε και η πράξη τέλεψε, και τούδωσε το χέρι ττοκκάρωντας για επικύρωση της συμφωνίας.

Πέρασαν λίγες μέρες, τέλειωσε το Πάσχα, το γεγονός ξεχάστηκε. Εξ άλλου ήταν μια κουβέντα του καφενέ, έτσι πίστεψαν όλοι.

Αλλά ένα δειλινό είδαν οι χωριανοί τον Φυτό να επισκεπτεται τον Χ' Φίλιππο. Κανενός το μυαλό δεν πήγε στην κουβέντα του Μεγάλου Σάββατου. Ήξεραν ότι ζήτησε την Δεσποινου να την χαρτωθεί, και σκέφτηκαν ότι πήγαινε να γυρέψει δανεικά για να αγοράσει τα δαχτυλίδια.

Έκπληκτοι, σε λίγο άκουσαν φωνές και μαλώματα, άκουσαν τον λιγομίλητο Φυτό να φωνάζει δυνατά, να λέει ότι είχαν συμφωνία, έπρεπε να την τηρήσει, έπρεπε να του βουλώσει το σπίτι αφού του έφερε τις δεκατρείς λίρες. Ο Χ' Φίλιππος του εξηγούσε πως δεν ήταν δυνατό να του πουλήσει το σπίτι που άξιζε περισσότερο από πενήντα λίρες μόνο δεκατρείς, και ήταν ένα χωρατό που είπε χωρίς να το εννοεί.

Μάλωσαν κάμποσο, ο Χ' Φίλιππος έβγαλε έξω τον θρασύ βοσκό, που μουρμουρίζοντας θυμωμένα έφυγε με μεγάλες δρασκελιές.

Πέρασε λίγος καιρός, ξαφνικά ένας ζαφτιές έφερε μια δικαστική κλήση του Χ' Φίλιππου.

Ο Φυτός τον είχε μηνήσει για αθέτηση προφορικής συμφωνίας. Πήγαν στο δικαστήριο, καλέστηκαν σαν μάρτυρες όλοι όσοι ήταν μες στο καφενείο εκείνο το Μεγάλο Σάββατο, και ο δικαστής ακούγοντας όλες τις μαρτυρίες, αποφάσισε ότι η συμφωνία ήταν νόμιμη και έβγαλε απόφαση να βουλωθεί το σπίτι στον Φυτό έναντι αντιτίμου δεκατριών λιρών, και επίσης τα έξοδα της δίκης να πληρωθούν από τον Χ' Φίλιππο.

Πήρε το σπίτι στην κατοχή του ο Φυτός και αφού παντρεύτηκε τη Δεσποινου κατοίκησαν μέσα, υπάρχει δε μέχρι σήμερα επισκευασμένο και συντηρημένο, και σε αυτό κατοικά η εγγονός του Φυτού μαζί με την οικογένεια της.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ

Όταν η Ελλάς μπήκε σε εμπόλεμη κατάσταση με την Ιταλία, παραλήρημα ενθουσιασμού εξαπλώθη στην Κύπρο, και νέοι απ' όλο το νησί έτρεξαν να στρατευθούν. Περισσότεροι από 30.000 Κύπριοι κατετάγησαν στο Κυπριακό σύνταγμα υπό την διοίκηση Άγγλων ως εθελοντές για να πολεμήσουν τούς Γερμανούς. Εξ αυτών 30 ήσαν Χλωρακιώτες, και ένας, ο Μενέλαος Αριστείδης από το 1939 πρώτος απ' όλους κατετάγει και μετεφέρθει πρώτα στην Αίγυπτο για εκπαίδευση και ύστερα στην Ελλάδα όπου έλαβε μέρος σε πολλές μάχες. Με αγάπη και ενθουσιασμό, μαζί με τους άλλους Έλληνες προσέτρεξε για να πράξει το καθήκον του απέναντι των ανθρώπων.

Σε ατμόσφαιρα ηρωική και με αναβαπτισμένο το πνεύμα, μέσα στο μεθύσι των μαχών, χωρίς να λογαριάζει τις ταιλαιπωρίες του πολέμου έπραξε αkéραια το καθήκον του, πολέμησε με όλες του τις δυνάμεις ενάντια στον Φασισμό πρώτα του Μουσολίνι, και ύστερα του Χίτλερ.

Όταν η Ελλάς ηττήθει από τους Γερμανούς, όσοι Κύπριοι δεν αιχμαλωτίστηκαν από τον εχθρό, πολέμησαν στη Μάχη της Κρήτης και στην Αίγυπτο, ή παρέμειναν στην Ελλάδα και πήραν μέρος στην Αντίσταση. Η Κύπρος έγινε εκείνη την εποχή καταφύγιο χιλιάδων Ελλήνων προσφύγων και Άγγλων στρατιωτών. Ο Μενέλαος Αριστείδου τις τραγικές ήμερες του 1941 της παράδοσης της Ελλάδος στους Γερμανούς, υπηρετούσε στην Καλαμάτα. Μαζί με άλλους πατριώτες επιβιβάσθει σε Αγγλικό πολεμικό πλοίο και μετεφέρθησαν στην Αίγυπτο όπου εκεί εσυνέχισαν την αντίσταση τους ενάντια στον Χιτλερικό φασισμό. Το καλοκαίρι του 1942 ο Άξονας υπό την αρχηγία του Ρόμελ εισέβαλε στην Αίγυπτο με σκοπό την κατάληψη της διώρυγας του Σουέζ. Οι Βρετανοί στη προσπάθεια τους να σταματήσουν την επέλαση, ανεπτύχθησαν

και οχύρωσαν τη περιοχή γύρω από το Ελ Αλαμείν. Εκεί διεξήχθησαν δύο μεγάλες μάχες, η πρώτη τον Ιούλιο, και η δεύτερη τον Οκτώβριο του 1942. Στην πρώτη μάχη σταμάτησε προσωρινά η επέλαση των δυνάμεων του Άξονα στην Αίγυπτο, ωστόσο με μεγάλες απώλειες καθώς σκοτώθηκαν πάνω από 13.000 στρατιώτες των Συμμάχων και 17.000 στρατιώτες του Άξονα, Ιταλοί κυρίως. Στη Δεύτερη μάχη μετά από πολλές συγκρούσεις και μεγάλες απώλειες, 13.500 για τους Συμμάχους, 30.000 για τον Άξονα, οι δυνάμεις του Άξονα υποχώρησαν στην Τυνησία όπου και οι εναπομείναντες στρατιώτες παρεδόθησαν στους συμμάχους στις αρχές του 1943.

Οι μάχες της Ερήμου ήταν πολύ δύσκολες, περπατούσαν μέσα στην Έρημο τεράστιες αποστάσεις, οι μάχες αδυσώπητες, πολλοί ήταν που άφησαν την ζωή τους μέσα στην καυτή έρημο είτε γιατί είχαν χαθεί, ή σκοτωθεί. Ήταν πορείες αναγνώρισης και διείσδυσης στις περιοχές του εχθρού που διαρκούσαν πολλές ημέρες και εβδομάδες. Σε δυο πορείες αναγνώρισης, μια στην πρώτη μάχη και άλλη στην δεύτερη, η διμοιρία του Μελή Αριστείδου χάθηκε, πέρασε ένας μήνας περίπου την κάθε φορά χωρίς σημεία αναφοράς, όλοι υπολόγισαν ότι σκοτώθηκαν ή πέθαναν χαμένοι στην αχανή έρημο. Κηρύχτηκαν ως απολεσθέντες, εστάλει δε επίσημος επιστολή στις οικογένειες τους ότι ήταν αγνοούμενοι. Και τις δυο φορές η διμοιρία επέστρεψε στη βάση της και στο τάγμα όπου ανήκε, αλλά ήταν ένα τεράστιο βάσανο για τις οικογένειες αυτών των ανθρώπων όπου κατά την διάρκεια λίγων μηνών, πληροφορήθηκαν δύο φορές ότι οι άνθρωποι τους ήταν αγνοούμενοι πολέμου, κάτι που ήταν απολύτως σίγουρο για όλους ότι αυτό σήμαινε δεν ευρίσκονταν εν ζωή. Τέλειωσε ο πόλεμος, επέστρεψαν οι αγωνιστές ή-

ρωες στα σπίτια τους με μονο κέρδος αμέτρητα παράσημα και μνείες γενναίου πολεμιστή, χωρίς άλλο κέρδος, είχαν μέσα τους όμως καμάρι ότι έλαβαν μέρος σε ένα Επικό αγώνα που όμοιος του δεν ξανάγινε στην ανθρωπότητα ολόκληρη. Δεν ήταν μόνο η φιλοπατρία και ο ηρωισμός της φυλής η κινητήρια δύναμη που τους έκαμε να συντρέξουν στα πολεμικά μέτωπα της μητρόπολης πατρίδας, ήταν και ο πόθος μαζί με την ελπίδα να συμπορευθούν σε μια κοινή μοίρα με τους υπόλοιπους Έλληνες, να πάψουν να είναι οι αποκομμένοι αδελφοί, να ενωθούν με τον εθνικό κορμό.

Ο ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΟΥ ΧΑΤΖΙΗΕΥΣΤΑΘΙΟΥ

Το 1878 τέλειωσε η Τουρκική κατοχή της Κύπρου, μια περίοδος μαύρων αναμνήσεων από τους μεγάλους κατατρεγμούς των Χριστιανών, και άρχισε μια άλλη τυρρανία, η εποχή της Αγγλοκρατίας που ήταν μια περίοδος συγγής διακυβερνήσεως που σε όλη την περίοδο της, η καταστολή των βασικότερων δικαιωμάτων του Κυπριακού λαού ήταν συνεχής.

Ενώ ο Κυπριακός λαός τους υποδέχτηκε σαν ελευθερωτές, οι Άγγλοι αποικιοκράτες αποδείχτηκαν μια άλλη συνέχεια συγγών κατακτητών μετά τους Τούρκους.

Με την έναρξη του Β΄ παγκοσμίου πολέμου δόθηκαν από τους Εγγλέζους υποσχέσεις για παραχώρηση αυτοδιάθεσης άμα τη λήξη του πολέμου, και οι Κύπριοι πιστεύοντας τους,

κατατάχθηκαν μαζικά στον Αγγλικό στρατό και πολέμησαν εναντίον των Γερμανών και των συμμάχων τους. Με την λήξη του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου όμως, η άρνηση της εκπλήρωσης των υποσχέσεων τους, φούντωσε και θέριεψε στις καρδιές των Ελληνοκυπρίων τη διάθεση για αποτίναξη του Βρετανικού ζυγού.

Το 1954, ύστερα από προσεχτική προετοιμασία, η Κυπριακή εκκλησία με αρχηγό το Μακάριο κάλεσαν τον Γρίβα Διγενή στην Κύπρο που φτάνοντας κρυφά αποβιβάστηκε στις ακτές της Χλώρακας όπου από εκεί ξεκίνησε το δύσκολο έργο της οργανώσεως του αγώνα με στρατολόγηση κυρίως νέων από τις τάξεις των χριστιανικών οργανώσεων και την εκπαίδευσή τους στον αντάρτικο αγώνα, ιδρύοντας έτσι την ΕΟΚΑ. Με νεαρά κυρίως παλικάρια να απαρτίζουν την οργάνωση, την 1^η Απριλίου 1955 ξεκίνησε η ένοπλη εξέγερση ενάντια στην κατοχική τυρρανία των Βρετανών. Με ανατινάξεις και επιθέσεις σε

στρατιωτικές βάσεις και αστυνομικούς σταθμούς, άρχισε ο αγώνας.

Οι κατακτητές αντέδρασαν με βία και σκληρότητα. Με συλλήψεις και βασανιστήρια, με δίκες παρωδίες και με απαγχονισμούς και άλλα που νόμιζαν ότι θα έκαμπταν το ηθικό των παλικαριών της ΕΟΚΑ, δοκίμασαν να καταστείλουν την μεγάλη επανάσταση, όμως δεν τα κατάφεραν, με αποτέλεσμα την τελική ήττα τους από ένα μικρό, αλλά μεγάλο σε ψυχή λαό.

Επειδή η Χλώρακα ήταν ο τόπος που ξεκίνησε η στρατολόγηση αγωνιστών, οι Εγγλέζοι έστησαν στρατόπεδα εντός και εκτός του χωρίου για να ελέγχουν απόλυτα τις κινήσεις των χωριανών. Με μπλόκα, κέρφιοι και ταχτικές συλλήψεις πάντα των ίδιων στοχευμένων ανθρώπων, αυτών που υποψιάζονταν ή είχαν πληροφορίες, προσπαθούσαν δι' ασφυκτικής πίεσεως και καταπίεσεως να καταστείλουν τον αγώνα τους. Συνελάμβαναν αμούστακα παλικάρια και τα οδηγούσαν στις φυλακές και στα κρατητήρια. Τους βασάνιζαν και τους εξευτέλιζαν, τους άφηναν νηστικούς και διψασμένους για μέρες προσπαθώντας να εκμαιεύσουν ακόμα και ψεύτικες ομολογίες, αλλά και να τους κάμουν να φοβηθούν.

Όμως στα παλικάρια μέσα τους, ήταν εμποτισμένη η ιδανικότερη ιδεολογία της πατρίδας και της ελευθερίας, και έχοντας μέσα τους τη σπίθα των Σπαρτιατών και των άλλων προγόνων τους, χωρίς φόβο για θάνατο και βασανιστήρια, συνέχιζαν την προσφορά τους υπέρ πίστεως και πατρίδας.

Οι αμέτρητες συλλήψεις και τα πολεμικά γεγονότα ήσαν απειράριθμα και πολλά εξ αυτών έχουν καταγραφεί, πολλά όμως δεν έχουν δυστυχώς καταγραφεί, και όταν όλοι οι αγωνιστές θα φύγουν από τη ζωή, πολλά θα σβήσουν και θα ξεχαστούν. Υπάρχουν περιστατικά που διηγούνται για μεγάλες αντοχές στα βασανιστήρια, περιστατικά για

ενέδρες και συλλήψεις, υπάρχουν όμως και συμβάντα που σε όποιον συνέβησαν τα ενθυμείται με νοσταλγία και χαμόγελο, άσχετα αν εκείνες τις συγκεκριμένες ώρες, φώλιαζε η αγωνία στην καρδιά τους.

Ήτανε ανήμερα του Αγίου Νικολάου, ο Αντωνής Μαυρονικόλας λογάριαζε να πάει να προσκυνήσει και να λειτουργηθεί στο μικρό εκκλησάκι στην άκρη του χωριού, και ύστερα να ροβολήσει την κατηφοριά, να πάει στο χωράφι κάτω στο γιαλό, να ποτίσει τα λάχανα και τα οπωρικά, καθώς για ζήση είχε το επάγγελμα του γεωργού. Όπως κάθε Χριστιανός πίστευε μετα φόβου Θεού πίστewς και αγάπης, ειδικά εκείνους τους δύσκολους καιρούς που ζούσαν υπό τα δεσμά των κατακτητών, το ίδιο και ο Αντωνής ήταν ένας πιστός που γαλουχήθηκε με τις ορθόδοξες Χριστιανικές καταβολές. Πίστευε πολύ στο Θεό και είχε για προστάτη του Άγιο τον Άη Νικόλα της Χλώρακας που το αρχαίο εκκλησάκι του ήταν κτισμένο από βoσκούς πρωτινούς, πάνω σε ένα γκρεμό αγναντεύοντας τη θάλασσα εδώ και 1300 χρόνια.

Ο Αντωνής ήταν κοντά είκοσι ενός χρονών, σχεδόν αμούστακο παλικάρι με λίγες τρίχες στο πρόσωπο, αλλά πολλή παλικαριά μέσα στην καρδιά. Είχε μυηθεί στον αγώνα και ήταν μέλος σε ομάδες στήριξης, δηλαδή αποτελούσε σύνδεσμο για μεταφορά και απόκρυψη οπλισμού καθώς και αργότερα μέλος σε μαχητικές ομάδες κρούσεως και εκτελεστικού στη Χλώρακα. Ανήκε στις πρώτες ομάδες που απετέλεσαν τον πυρήνα της οργάνωσης της ΕΟΚΑ, και ομαδάρχης του ήταν ο Μιχαλάκης Παπαντωνίου ο οποίος ήταν μέλος της πρώτης ομάδας που παρέλαβε τον Διγενή στις 10 Νοεμβρίου 1954, και αργότερα συνελήφθει με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας της Χλώρακας κοντά στην ακτή «Ροδαφίνια» όταν ξεφόρτωναν δυναμίτιδα από το πλοιάριο «Άγιος Γεώργιος».

Ήταν ένα χειμωνιάτικο παγερό πρωινό, πήγαινε περπατητός για τη δουλειά του. Ξεκίνησε πολύ πρωί, θέλοντας να αποφύγει συναπαντήματα που θα τον εξέθεταν, γιατί στη πούγκα του είχε σφαίρες που θα τις παρέδιδε σ ένα συνάδελφο του αγωνιστή, τον Κόκο Ταπακούδη για να τις μετέφερνε στην Τάλα και να τις παρέδιδε στον Κκέλη και στον Μιρτή, δυο άλλους αγωνιστές που αργότερα είχαν σκοτωθεί από τους Εγγλέζους σε μάχη που δόθηκε κατά τη διάρκεια πολιορκίας του κρυσφηγέτου τους

Στη πούγκα του σακακιού του είχε ακόμα, ένα μικρό χαρτάκι σημείωμα με κώδικα, μια διαταγή της οργάνωσης για μια προοριζόμενη αποστολή. Αν τον συνελαμβαναν με όλα αυτά, σίγουρα μια ήταν η καταδίκη. Απαγχονισμός. Με αυτές στις σκέψεις, περπατούσε γρήγορα θέλοντας να αποφύγει όλους τους ανθρώπους, να πάει στα γρήγορα να προσκυνήσει στον Άη Νικόλα και εκεί να παραδώσει ότι κουβαλούσε, και ύστερα να κινηθεί για το χωράφι του.

Περνώντας από το καφενείο του Κώστα Ταπακούδη, του έδωσε η μυρωδιά του καφέ, και τον λιγουρεύτηκε. Δεν σκέφτηκε να σταματήσει, αλλά ο κουμπάρος του ο Χαμπής, ο γιος του καφετζιή, του έβαλε μια φωνή, να κοπιήσει να τον κεράσει καφέ. Πήγε ο άμοιρος, και πριν προλάβει να πει μια ρουφηξιά καφέ, μπούκαραν μέσα οι Εγγλέζοι και τους έστησαν στον τοίχο για έρευνα.

Η καρδιά του πήγε να σπάσει, ήξερε, ήταν το τέλος. Με ότι θα εύρισκαν πάνω του, σίγουρα θα τον συνελάμβαναν, σίγουρα θα τον βασάνιζαν, και σίγουρα θα τον σκότωναν. Έμεινε να τους κοιτάζει τρομαγμένος και να καταριέται την απόφαση του να πει καφέ. Τους κοίταζε, και το μόνο που μπόρεσε να κάμει, ήταν μια προσευχή, που ήρθε στο στόμα του αυθόρμητα,

-Άη Νικόλα βοήθα με.

Ο Άη Νικόλας τον βοήθησε, ήταν σίγουρος ότι είχε γλυτώσει, αφού πίσω από τους Εγγλέζους στρατιώτες είδε να μπαίνουν μερικοί Τούρκοι αστυνομικοί με αρχηγό τους τον Κκεμάλη, ένα νεαρό Τουρκόπουλο από τον Μούτταλο που μαζί του είχε φιλίες παιδικές. Παλιότερα συναντιόνταν σχεδόν καθημερινά, καθώς το χωράφι του σχεδόν συνόρευε με τη Τούρκικη συνοικία του Μουττάλου. Ερχόταν και τον βοηθούσε στο μάζεμα των καρπών από το περβόλι, και κάθε φορά τον φόρτωνεπραμάτεια να πάρει στο σπίτι του που είχε να ζήσει σύζυγο και τρία κουτσούβελα. Είχε καιρό να τον δει, και ξάφνου τον είδε ντυμένο με στολή αστυνομικού, και στο χέρι να έχει τρία νησιάνια. Θυμόταν που του έλεγε ότι σκεφτόταν να γραφτεί αστυνομικός στους Εγγλέζους, και ο ίδιος τον παρότρυνε να μην το κάμει γιατί ήταν επικίνδυνο. Και νάσου τον τώρα μπροστά του, με ύφος αυστηρό και ένα μεγάλο πιστόλι στην κόξα, να προχωρά προς το μέρος του. Τον κοίταζε στα μάτια σκληρά, αλλά ο Αντωνής ένιωθε ανακούφιση, τον έβλεπε σαν Άγγελο σταλμένο από τον Άη Νικόλα, ήταν σίγουρος ότι ο παλιός του φίλος θα έβρισκε τρόπο να τον καλύψει.

Με τα χέρια ψηλά ακουμπισμένα στον τοίχο όπως ήταν, ο Κκεμάλης τον ερεύνησε εξονυχιστικά. Δείχνοντας υπέρμετρο ζήλο, του έφαξε ακόμα τις καλτες και τα παπουτσια, και τελειώνοντας έγενεψε στους Εγγλέζους στρατιώτες ότι ήταν εντάξει, δεν είχε τίποτα πάνω του, τους είπε. Τον προσπέρασε και συνέχισε με τους άλλους.

Μια γλυκεία ανακούφιση τον έλουσε, εκεί που ήταν σίγουρος ότι ήρθε το τέλος, όμως αναπάντεχα άλλαξε η κατάσταση, ο Άη Νικόλας, τον βοήθησε.

Αφού όλοι οι θαμώνες ερευνήθηκαν, όπως πάντα, οι Άγγλοι στρατιώτες ξεχώρισαν μερικούς και αναγκάζοντας τους να έχουν ψηλωμένα τα χέρια, τους έσπρωξαν μπροστά, και τροχάδην τους κατεύθυναν προς τα φορτη-

γά αυτοκίνητα όπου τους επιβίβασαν για να τους οδηγήσουν στο στρατόπεδο για περαιτέρω ανάκριση.

Ανάμεσα σε αυτούς, ο Αντωνής, χωρίς ακόμα να συνέλθει από την ευχαρίστηση που ένιωθε και την ευγνωμοσύνη που αισθανόταν για τον Τούρκο φίλο του, χωρίς φόβο πλέον στην καρδιά, σκεφτόταν πώς να απαλλαγεί από τις σφαίρες και το σημείωμα της ΕΟΚΑ που είχε στις τσέπες του.

Τώρα, ύστερα από 65 χρόνια, καθισμένοι και οι δυό μας στο ίδιο καφενείο που συνέβηκε το περιστατικό, σε συνέντευξη μου διηγείται το τέλος της ιστορίας, ενώ οι αναμνήσεις τον κάνουν να αναπολεί τα χρόνια εκείνα τα δοξασμένα, που μια χούφτα γενναίων ανθρώπων τα έβαλαν με την κραταιά Βρετανική αυτοκρατορία κατορθώνοντας το ακατόρθωτο. Να την νικήσουν. Με το πρόσωπο του φωτισμένο από τις ένδοξες εκείνες θύμισες, συνέχισε να μου λέει,

-Σκεφτόμουν πώς να απαλλαγώ από τις σφαίρες, και ενώ έτρεχα με τα χέρια ψηλωμένα, μου ήρθε φώτιση από τον Άη Νικόλα. Όταν φτάσαμε στα αυτοκίνητα και κατεβάσαμε τα χέρια για να μπούμε σ αυτά, έβαλα το δεξί μου χέρι στη τσέπη με τις σφαίρες, και βάζοντας όση δύναμη είχα στο δάχτυλο μου, ξέσχισα τη φόδρα της τσέπης που ευτυχώς ήταν κομμένη από την πολυκαιρία, και άφησα μια μια τις σφαίρες να πέσουν στο έδαφος και να χαθούν μέσα στο χώμα της πλαταίας. Ύστερα πάνω στο αυτοκίνητο, με τρόπο έβγαλα το μικρό χαρτάκι και το έβαλα στο στόμα, που βρέχοντας το με το σάλιο μου, το κατάπια ευτυχώς χωρίς δυσκολία... Μας πήραν στο «Δασούϊ», το κεντρικό στρατόπεδο τους στην Πάφο όπου μας κράτησαν για 17 μέρες... Ήταν δύσκολοι καιροί, άλλες εποχές, αλλά και σε αυτή μου την ηλικία, τώρα, αν μου το ξαναζητήσει η πατρίδα, και πάλιν είμαι έτοιμος τρέξω να αγωνιστώ...

Ο ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΤΟΥ ΑΝΤΡΕΟΥΘΚΙΟΥ

Σε κάθε τόπο όπου οι άνθρωποι ζουν, πάντα υπάρχουν αυτοί που ξεχωρίζουν, αυτοί που είναι αγαπητοί, ή ακόμα και το αντίθετο, είναι όμως που με τον τρόπο τους εμπεδώνουν την προσωπικότητά τους με αποτέλεσμα να είναι όπως η βούλα στο χαρτί που χωρίς αυτήν κανένα έγγραφο δεν έχει αξία. Έτσι και οι άνθρωποι αυτοί είναι πάντα στο επίκεντρο κάθε μεγάλης ή μικρής κοινωνίας, είναι πάντα αυτοί που καθορίζουν την μοίρα των άλλων χωρίς να κατέχουν θέσεις και αξιώματα, το πετυχαίνουν απλά γιατί είναι αυτοί που είναι.

Ανάμεσα σε τέτοιους ανθρώπους ένας, ήταν ο Χριστοφής του Αντρεουθκιού που έζησε τις δύσκολες δεκαετίες του πολέμου με τους Εγγλέζους, του Χουντικού πραξικοπήματος, και ύστερα της Τούρκικης εισβολής.

Ο Χριστοφής ήταν γιός του Αντρεουθκιού του κασάπη ο οποίος είχε πολυμελή οικογένεια, την ίδια πολυπληθή οικογένεια δημιούργησε και ο ίδιος αργότερα όταν παντέφτηκε την κόρη του παπιά του χωριού.

Η Χλώρακα εκείνες τις εποχές ήταν μια άγνωστη μικρή κοινότητα. Ήταν χρόνια πέτρινα και μίζερα, και αυτός πάσκιζε με πολλή κόπο και μανία να κάμει τα δύσκολα να γίνουν πιο υποφερτά. Έτσι τον θυμούνται οι απόγονοι του και όλοι οι χωριανοί από τον θάνατο του και μετά, όταν ξαφνικά από ενωρίς πέθανε στα 63 του χρόνια. Όλοι τον θυμούνται που πάντα χαμογελαστός με τη μεγάλη του στωικότητα αντίκριζε τα δύσκολα, τα υπέμενε, δεν τα έβαζε κάτω, και ξανά απ την αρχή ξεκινούσε με πλώρη την ελπίδα που είχε πάντα μέσα του, που ήταν αυτή που τον έκαμνε να είναι αισιόδοξος αλλά και φιλόσοφος. Μιλούσε πάντα με μια γαλήνια ηρεμία, έβλεπε τα πράγματα αισιόδοξα, έτσι ώστε παρέσερνε με τον δικό του τρόπο όλο τον κόσμο γύρω του να είναι σαν κι αυτόν.

Μαθαίνοντας την τέχνη από τον κύρη του συνέχισε το ίδιο επάγγελμα, αλλά επειδή οι καιροί ήταν φτωχικοί, ο κόσμος

έτρωγε κρέας μόνο το Πάσχα. Τα έσοδα του ήταν πενιχρά, γι αυτό σκεφτόταν τι άλλο να έκαμνε για το μεροκάματο, σκέφτηκε ώσπου του ήρθε μια ιδέα, άλλη δουλειά που του ταίριαζε, ήταν του ταβερνιάρη. Νοίκιασε λοιπόν ένα φτηνό μαγαζάκι και έβαλε μέσα λίγες καρέκλες και τραπέζια, τοποθέτησε έξω στην αυλή μια φουκού και ανάβοντας την έβαλε πανω στα κάρβουνα να γυρίζουν δυο σούβλες με το καλύτερο του κρέας.

Στους υστερότερους καιρούς όπως ο ίδιος διηγιόταν συχνά, θυμάται την πρώτη φορά που ενώ ψηνόταν η σούβλα με μια μπίρα στο χέρι, αυτός στεκόταν και σκεφτόταν τι ωραία που μύριζε, αν δεν είχε πελάτες θα έκανε ζεύκι με την οικογένεια του. Έστεκε και γύριζε τη σούβλα ώσπου να ψηθεί και ο νους του έτρεχε εδώ και κεί. Σκεφτόταν το παρελθόν και περιδιαβαίνοντας το, ο νους του στάθηκε στο εχτές, σε ένα περιστατικό που συνέβηκε...

Σαν κασάπης αγόραζε αιγοπρόβατα που τα έβαζε σε μια πρόχειρη μάντρα στη σκιά δυό δρυών δίπλα στο εκκλησάκι του Άη Νικόλα, ώσπου να έρθει η ώρα να τα σφάξει. Κάτω από τον παχύ ίσκιο αυτών των δενδρών, του άρεσε πολλές φορές τα καλοκαιρινά μεσημέρια, να ξαπλώνει και να κοιμάται..

Μια μέρα που λαγοκοιμώταν, του φάνηκε ότι άκουσε κάποιον να καλεί βοήθεια. Έστησε αφτί και άκουσε καθαρά μια αγωνιώδη φωνή να έρχεται από το παραδιπλανό χωράφι που μέσα σ αυτό κατέληγε το τρεξιμιό νερό που ανέβλυζε από μια πηγή δίπλα στον μικρό ναό. Ήξερε ότι ήταν επικίνδυνο μέρος, ήταν ένας τόπος λασπωμένος που χρειαζόταν προσοχή κάποιος να τον περάσει, γιατί σε κάποια σημεία του είχε μετατραπεί σε βάλτο.

Αμέσως έτρεξε εκεί, και είδε ένα νεαρό χωμένο μέσα στη λάσπη ως τη μέση, να φωνάζει βοήθεια και να προσπαθεί να ξεκολλήσει, αλλά ο βάλτος τον τραβούσε και δεν μπορούσε να ελευθερωθεί.

Αμέσως ο Χριστοφής πήρε ένα σκοινί από τη μάντρα και ρίχνοντας του το, τον τράβηξε έξω στο στέρεο έδαφος.

Ο νεαρός ήταν ένας ξένος που από μακριά είδε την απλωσιά των χωραφιών, και μη γνωρίζοντας τον κίνδυνο, όρμησε με την ωραία του κούρσα εκεί να κάνει ράλλυ και ξερογυρίσματα. Το αυτοκίνητο κόλλησε, και αυτός δοκιμάζοντας να βγεί, κόλλησε και ο ίδιος στη λάσπη που τον τραβούσε και δεν τον άφηνε να κινηθεί..

Έτσι που συλλογιόταν, ξάφνου ένα μεγάλο αμάξι με σοφέρ σταμάτησε εμπρός του, και από την πίσω πόρτα βγήκε ένας άνδρας με επιβλητική αριστοκρατική κορμοστασιά και αρχηγικό ύφος, και δρασκελώντας το συμνητήρι που χώριζε το κτίριο από το δρόμο, τον του έτεινε το χέρι.

-Είμαι ο πατέρας του παιδιού που βοήθησες εχτές, του είπτε.

-Εμένα με λένε Χριστοφή και είμαι ο ταβερνιάρης εδώ, εσένα πώς σε λένε και ποιος είσε; του αντιγύρισε ο Χριστοφής.

Ήταν ο στρατηγός της Εθνικής φρουράς της Κύπρου, και ήρθε να γνωρίσει αυτόν που βοήθησε το γιο του.

Έκαψαν και τα είπαν, η ώρα πέρασε, σάν τα έλεγαν τα ήππιαν, έφαγαν και τη σουύβλα, έγιναν τελικά δυο καλοί φίλοι.

Από εκείνη τη μέρα ξεκίνησε μια μεγάλη φιλία και μαζί της η άνοδος του Χριστοφή. Η φήμη του ως καλού ταβερνιάρη έφτασε απ άκρο εις άκρο της Κύπρου, και έγινε πολύ ξακουστός. Απέκτησε σπουδαίες γνωριμίες, και μπορούσε εύκολα να ζητά χάρες και ρουσφέτια. Ο λόγος του είχε μεγάλη πέραση, και με ευχαρίστηση βοηθούσε όλους τους χωριανούς. Αυτοί ύστερα με τη σειρά τους τον υποστήριζαν αγοράζοντας κρέας, και τρώγοντας στην ταβέρνα του.

Ο ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ ΠΕΝΤΑΡΑΣ

Το χωριό της Τάλας κατά τον 17^ο αιώνα ήταν ένα αγρόκτημα, και πήρε το όνομα απο τον ιδιοκτήτη, ένα Φράγκο γαιοκτήμονα. Μετά την κατάληψη της Κύπρου απο τους Βενετούς και ύστερα απο τους Τούρκους, το χωριό έμεινε να κατοικείται απο δυο τρεις οικογένειες που έβοσκαν τα κατσίκια τους πάνω στις βουνοπλαγιές του Αγίου Νεοφύτου. Η ζωή ήταν πολύ δύσκολη, και ένας εξ αυτών που βαρέθηκε τα κορφοβούνια και την συγκατοίκηση σε σπηλιές ανθρώπων και ζώων, πήρε την οικογένεια του και ακολούθησε το μονοπάτι δίπλα απο το αυλάκι το επονομαζόμενο της Ρήγαινας που έπαιρνε νερό απο την Τάλα στα Παλιόκαστρα στην Κατω Πάφου. Περνώντας απο την περιοχή της Χλώρακας του άρεσε η παραλιακή εύφορη γη που συνάντησε, έτσι εγκαταστάθηκαν εκεί, και ασχολήθηκαν με την γεωργία. Η μετακοίνηση της οικογένειας έγινε κοντα στα 1800 και αυτό το ξέρουμε απο αφηγήσεις γερόντων κατοίκων της Χλώρακας, που λένε για έναν εκ της οικογενείας, που όταν κατα το 1810, ένα καράβι φορτωμένο με πλούσιους επιβάτες, ενώ ερχόταν από τη Λεύκα και πήγαινε στους Αγίους Τόπους, στη περιοχή του Ακάμα έπεσε σε μεγάλη θαλασσοταραχή, και περνώντας στα ανοιχτά της Χλώρακας, τα κύματα το έριξαν πάνω στις ξέρες του Φερφουρή με αποτέλεσμα να βουλιάξει και να πνιγούν όλοι.

Το πλοίο οι ντόπιοι κάτοικοι το είπαν χρυσοκάραβο γιατί μετέφερε επιβάτες πλούσιους φορτωμένους χρυσαφικά. Η θάλασσα ξέβρασε όλα τα πτώματα στην ακτή της Χλώρακας και αφού περιμαζεύτηκαν οι νεκροί από τις διοικητικές αρχές, οι κάτοικοι βγήκαν στην παραλία για να περισυλλέξουν ότι πολύτιμο εναπόμεινε από το τραγικό ναυάγιο.

Το ίδιο έκαναν και δυο αδέρφια απο την οικογένεια που είχε έρθει απο την Τάλα. Ψάχνοντας βρήκαν ένα πτώμα κάποιου πνιγμένου που δεν είχε περιμαζευτεί και ήταν σφηνωμένο σε μια χάστρα, μισοσκεπασμένο από το νερό, ίσα που φαινόταν. Στην μέση είχε ζωσμένη μια ζώνη, που υπολόγισαν ότι ήταν γεμάτη λίρες. Ο ένας τους έσκυψε να την πάρει, αλλά μετακινώντας το πτώμα, βγήκε από αυτό ένας ρόγγος, ένας ήχος που του προκάλεσε μεγάλο φόβο, και σάλεψε το μυαλό του. Αρρώστησε, έπεσε σε κώμα, και σε τρεις μέρες πέθανε.

Τις λίρες τις πήρε ο αδελφός του, τις έκρυψε, και δεν τις ξόδεψε γιατί τις θεώρησε καταραμένες. Λέγεται ότι έβγαλε μια τρύπα στον τοίχο του σπιτιού και τις έκτισε μέσα. Δεν τις πείραξε όσο ζούσε, όσες οικονομικές δυσκολίες και να συνάντησε, ώσπου πέθανε και πήρε το μυστικό μαζί του. Τον έλεγαν Σημαιοών, και ένας εκ των εγγονών του που λεγόταν Κωνσταντής, είναι αυτουνού που κόλλησαν το παρατσούκλι Πενταράς, το οποίο κληροδότησε σε όλες τις κατοπινές γενιές μέχρι σήμερα.

Η ιστορία του Κωνσταντή.

Σαν αποτέλεσμα του πολέμου και της καταστροφής που έφερε η τουρκική κατάκτηση, έπεσε στο νησί μεγάλη φτώχεια και δυστυχία και ο πληθυσμός αραίωσε. Οι βαριοί φόροι και η μεγάλη εκμετάλλευση του πληθυσμού από τους Τούρκους διοικητές προκάλεσαν μεγάλη δυσπραγία στους κατοίκους. Όταν το 1821 έγινε στην Ελλάδα η επανάσταση εναντίον της Οθωμανικής κυριαρχίας και ο Κυπριακός λαός δεν είχε δυνατότητα συμμετοχής εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης, οι τουρκικές αρχές έκαναν σκληρούς διωγμούς εναντίον όλων των Χριστιανών, και σημαντικός αριθμός ηγετικών παραγόντων, προυχόντων και εκκλησιαστικών αξιωματούχων εκτελέστηκαν.

Εν μεσω αυτών των συνθηκών ύστερα απο τα μέσα του 18ου αιώνα, ο Κωνσταντής στάλημε απο τους γονείς του ως μισταρκός σε ένα τσιφλίκι στην επαρχία της Λευκωσίας. Η αμοιβή του ήταν πέντε παράδες την ημέρα, ένα πολύ ασήμαντο ποσό χρημάτων, αφού έως το 1879 στην Κύπρο χρησιμοποιείτο η Τουρκική λίρα η οποία χωριζόταν (όπως και σήμερα) σε 100 γρόσια (πακίρες), και το κάθε γρόσι χωριζόταν σε 40 παράδες. Δηλαδή το μεροκάματο του ήταν το ένα όγδοο της πακίρας.

Οι Μισταρκοί ήταν είδος εργατών που κύρια ξενοδούλευαν για να εξασφαλίζουν τροφή, και χρησιμοποιούντο ως εργάτες γης, ως βοσκοί ή και για άλλες δουλειές. Οι τσιφλικάδες και οι επιστάτες τους φέρονταν σκληρά, και τους υποχρέωναν να εργάζονται από ήλιο σε ήλιο, ακόμα και τις Κυριακές. Επιπλέον, το αφεντικό εκμεταλλευόμενο την εξουσία του, είχε στη διάθεση του όποιες γυναίκες ήθελε, ενώ πολλές απο αυτές το επιζητούσαν για να έχουν την εύνοια του. Όλοι οι παραγιοί και οι μισταρκοί δούλευαν μέσα σε σκληρές συνθήκες, όργωναν με ξύλινο αλέτρι που το τραβούσαν τα βόδια, θέριζαν με το δρεπάνι, αλώνιζαν με τη δουκάνη, και μετέφερναν τη σοδειά με βοϊδάμαξες.

Τις νύχτες ο Κωνσταντής κοιμόταν στο ασιερονάρι, όπου επίσης μέσα έβαζαν και τα ζώα όταν ήταν βαρυχειμωνιά. Μια τέτοια νύχτα, όπου ένα δαμάλι ήταν άρρωστο, έλαβε διαταγή απο τον αφέντη του, αν ακούσει το ζώο να ποφυσά, αυτό θα σήμαινε ότι θα ψοφούσε, και να το έσφαζε για να πάρουν το κρέας.

Κατά τα μεσάνυχτα άκουσε στον ύπνο του ξεφύσημα, σηκώθηκε πήρε το μαχαίρι, και έσφαξε το ζώο. Στα σκοτεινά και στον ύπνο όμως που ήταν, έκανε λάθος και αντί να σφάξει το άρρωστο δαμάλι, έσφαξε το πουλάρι. Όταν ανακάλυψε το μεγάλο του λάθος, φοβήθηκε πολύ και

σκέφτηκε ότι έπρεπε να φύγει, ήταν όμως σκοτάδι και παλιόκαιρος, έτσι περίμενε να ξημερώσει.

Έπρεπε να κρυφτεί μήπως ο μάστρος του ξυπνήσει και ανακαλύψει τι εγίνηκε. Μέσα στο ασιερονάρι είχε μια ταπατσιά κρεμασμένη στο ταβάνι, σκέφτηκε να ανέβει να κατσει πάνω σ αυτήν ώσπου να ξημερώσει. Πάτησε από σακούλα σε σακούλα που ήταν γεμάτες άσιερο, και ανέβηκε πανω. Βολεύτηκε και ενώ ανέμενε το ξημέρωμα, έσπασε ένα σχοινί, η ταπατσιά έγειρε, ο Κωνσταντής έπεσε κάτω πανω στις σακούλες, κατρακύλησε και σταμάτησε για την κακή του τύχη πανω στο κρεβάτι που σ αυτό κοιμόταν ο μάστρος του με μια δούλα.

Δεν του έμενε άλλη επιλογή έτρεξε και βγήκε έξω στη βροχή και στο σκοτάδι, χωρίς τα πραγματα του, χωρίς την πλερωμή του, πήρε των ομματιών του και χάθηκε μέσα στη νύχτα.

Το τσιφλίκι ήταν έξω μακριά σε ακατοίκητη περιοχή, περπατούσε όλη νύχτα και την άλλη μέρα και την παράλλη μέσα σε κρύο και βροχή, ώσπου ένα ξημέρωμα τον βρήκε να χτυπά πόρτες και να ζητά βοήθεια και εργασία. Ήταν ταλαιπωρημένος και μουσκεμένος ως το κόκαλο, κρύωνε, και τον είχε πιάσει σύγκρουο. Φαινόταν έτοιμος να καταρρεύσει, είχε κρυολογήσει βαριά. Όσες πόρτες και να χτύπησε, αυτές έμειναν κλειστές, δεν βρήκε ανθρώπου βοήθεια, ώσπου σε μια ερημιά στον δρόμο που οδηγούσε στην Λεμεσό, κάπου στην περιοχή του Κόρνου, κατέληξε σε ένα χάνι που το είχε ένας Τούρκος. Μπήκε μέσα έτοιμος να καταρρεύσει, και επιτέλους εκεί, βρήκε βοήθεια από τον Τούρκο πανδοχέα. Τούδωσε ρούχα στεγνά, τούδωσε φαί, τούδωσε κι ένα κρεβάτι για να κοιμηθεί.

Ξεκουράστηκε ο Κωνσταντής, συνήλθε, και θέλοντας να ανταποδώσει στον καλό πανδοχέα την βοήθεια που έλαβε από αυτόν, του πρότεινε να τον βοηθήσει στις δου-

λειές του. Αυτός αφού άκουσε την ιστορία του Κωνσταντή, τον λυπήθηκε, και τον προσέλαβε στην δούλεψη του...

Το χάνι αποτελούσε σταθμό για τα καραβάνια, κατάλυμα για ανθρώπους και ζώα, χώρος που μπορούσε κάποιος να φάει, να πιει, να κοιμηθεί, ακόμα και να πουλήσει ή να αγοράσει προϊόντα, λειτουργούσαν ακόμη τα χάνια ως χαμαιτυπεία.

Πέρασαν οι μέρες και ο καιρός, ο Κωνσταντής σ αυτή τη δουλειά έμαθε πολλά, γνώρισε πολλούς, πιο πολύ του άρεσαν οι έμποροι πράχτες γιατί ήσαν οι πιο πλούσιοι απ όλους, είχαν τα πορτοφόλια τους γεμάτα εκείνες τις δύσκολες εποχές που χρήματα δεν υπήρχαν και οι συναλλαγές γίνονταν σε είδος και με ανταλλαγή προϊόντων. Παρακολουθούσε με πολλή ενδιαφέρον τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των εμπόρων που γίνονταν στο χάνι, έπιασε φιλίες μαζί τους, έμαθε πολλά μυστικά της τέχνης, και όταν ήρθε το πλήρωμα του χρόνου κατά τη γνώμη του, έδωσε παραίτηση στο μάστρο του, και του εξήγησε ότι δεν θα χάνονταν, γιατί αποφάσισε να παει στην μακρινή Πάφο, στο χωριό του την Χλώρακα, και θα ενασχολείτο με το εμπόριο.

Πήρε των ομματιών του, και επέστρεψε πίσω στο χωριό του. Ασχολήθηκε με το επάγγελμα του πράτη και εμπορευόταν μετάξι, κουκούλια, τεράτσια και τεράτσομιλο, πίσσαν Παφίτικη, και σχοινιά απο κάνναβη. Φόρτωνε δυο γαϊδούρια εμπορεύματα, χρησιμοποιούσε και μια μούλα για τον ίδιο, και ταξίδευε για τη Λευκωσία δυο με τρεις φορές το χρόνο. Σταματούσε στο γνωστό χάνι και ύστερα κατέληγε στη μεγαλη πόλη όπου επωλούσε τα εμπορεύματα του.

Ήταν ένα ταξίδι που διαρκούσε ένα μήνα και που κέρδιζε πολλά χρήματα.

Υ.Γ.

Παντρεύτηκε την Θεοδούλα, έκαμε τρία παιδιά, τους Νικόλα, Μαρπισού και Ελένη, και είχαν για σπίτι τους μια μικρή κάμαρη, δίπλα απο την μεγάλη αίθουσα της εκκλησίας στην κεντρική πλατεία του χωριού. Του έμεινε το παρατσούκλι Πενταράς απο τους πέντε παράδες που έπαιρνε ως αμοιβή και το εχουν όλοι οι απόγονοι του μέχρι σήμερα. Ως πλούσιος που ήταν, πάντρεψε τον γιο του Νικόλα με την Χριστίνα Χριστοδούλου Σιαμμά, μια πλούσια και καθώς πρέπει κόρη, γόνο της πιο παλιάς και πιο πλούσιας οικογένειας της Χλώρακας. Έκαμαν οχτώ παιδιά, τους Δεσποινού, Φινιά, Ελένη, και πέντε αρσενικούς, τους Χαμπή, Γιωρκή, Ττουλλη και Κυριάκο, οι οποίοι επίσης δημιούργησαν μεγάλες οικογένειες, με αποτελεσμα σήμερα να υπάρχει μεγάλο πλήθος κόσμου που φέρει το επώνυμο Πενταράς.

ΖΗΝΑ ΚΑΝΘΕΡ

Η Ζήνα Κάνθερ γεννήθηκε στην Ταλα της Πάφου.

Γυναίκα δυναμική, κυριευμένη από πόθο για ελευθερία, πάλεψε ενάντια σε κάθε σύμβαση. Πίστευε ότι ο θάνατος καταδικάζει την επίγεια ύπαρξη, γι' αυτό και έζησε με μεγάλη ένταση. Ο τρόπος ζωής της για την εποχή και τα δεδομένα της Κύπρου κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ, την κατατάσσει σύμβολο του φεμινισμού που αγωνίστηκε ως χειραφετημένη γυναίκα για να αποκτήσει το δικαίωμα μιας καλύτερης ζωής. Αλλά και η στενή συνεργασία της με τον αρχηγό της οργάνωσης Διγενή, φανέρωσε τον δυναμισμό που την διακατείχε.

Το όνειρο της από μικρή να καταξιωθεί στην Κυπριακή κοινωνία ως άνθρωπος της προσφοράς, το πέτυχε ανά το πανελλήνιο ως μεγάλη ευεργέτης. Κατάφερε να αναρρηχθεί τα σκαλοπάτια της επιτυχίας και να γίνει μια από τις πλουσιότερες γυναίκες. Της αποδόθηκε ο τίτλος της πριγκίπισσας και εν ζωή τιμήθηκε δεόντως για τη μεγάλη προσφορά της. Θυσίασε απίστευτα ποσά χρημάτων για φιλανθρωπικούς σκοπούς και για έργα κοινής ωφέλειας, που άλλος ανά τους αιώνες σε τόσο μεγάλο βαθμό, δεν έκαμε.

Στη κοινότητα της Χλώρακας που για ιδιαίτερους λόγους έτρεφε μεγάλη αγάπη, έδωσε τα περισσότερα. Μετέτρεψε σε δρόμους τα άλλοτε μονοπάτια, διάνοιξε καινούργιο οδικό δίκτυο και μετέτρεψε το μικρό ασήμαντο χωριό σε μοντέρνα κοινότητα. Έκτισε την πανέμορφη εκκλησία του Αγίου Γεωργίου έργο τέχνης που κοσμεί το παραλιακό μέτωπο στην άκρη της θάλασσας, και βοήθησε στην ανοικοδόμηση του καθεδρικού ναού που χάλασε στο σεισμό το '53. Αγόρασε μεγάλες εκτάσεις γης που τις δώρισε στην κοινότητα, έδωσε υποτροφίες σε άπορους μαθητές, και βοήθησε φτωχές οικογένειες.

Τα γαϊδουρομούλαρα είναι το ζώα που προέρχονται από τη διασταύρωση αλόγου και γαϊδάρου και δεν μπορούν να αναπαραχθούν γιατί είναι στείρα. Χρησιμοποιούνται σε αγροτικές κοινωνίες για τις μεταφορές, παλιότερα επίσης ευρύτατη ήταν η χρήση τους από τους στρατούς του κόσμου ως μέσον μεταφοράς, κυρίως λόγω της μεγάλης αντοχής τους και της ανθεκτικότητάς τους στις ασθένειες. Αφού οι ημίονοι δεν αναπαράγονται μόνοι τους, αλλά για να γεννηθεί ένα μουλάρι ζευγαρώνει ένα αρσενικό άλογο με ένα θηλυκό γαϊδούρι, αυτό σημαίνει ότι είναι δύσκολη η συνέχιση της αναπαραγωγής τους. Γι αυτό τους παλαιούς καιρούς που οι ημίονοι ήσαν απαραίτητοι σε κάθε σπίτι και οικογένεια, υπήρχαν επαγγελματίες που κατείχαν ίππους ράτσας και περιφέρονταν στα χωριά όπου τους διέθεταν επί πληρωμή για αναπαραγωγή ημιόνων.

Μέσα σε μια οικονομική ανέχεια και πολύ σκοτεινούς καιρούς, στο χωριό της Τάλας ζούσε με την οικογένεια του ένας άνθρωπος, σκληροτράχηλος και κακός πού είχε έναν άππαρα επιβήτορα και τον περιέφερνε στα γύρω χωριά χρησιμοποιώντας τον επί πληρωμή για αναπαραγωγή ημιόνων. Είχε γυναίκα με τρεις κόρες και ένα γιό, που όποτε τους θυμόταν τους επισκεπτόταν, καμιά όμως οικονομική βοήθεια δεν τους πρόσφερε, και από πάνω τους καταπίεζε και τους έδερνε.

Ζούσαν σε ένα μικρό ρημαγμένο σπιτάκι μιας κάμαρας έτοιμο να καταρρεύσει, που ήταν κτισμένο στην πιο μακρινή άκρη του χωριού. Οι τοίχοι στέκονταν έτοιμοι ανά πάσα στιγμή να γκρεμιστούν. Το νερό εισχωρούσε από την πρόχειρη στέγη που ήταν ανίκανη να κρατήσει τη βροχή και τους αέρηδες μακριά, ενώ η αυλή γύρω του σπιτιού και αυτή έρημη, έδειχνε ακόμα χειρότερη τη ρημαγμένη του όψη. Μέσα στη μικρή κάμαρη που κατοικούσε η φτωχή οικογένεια, είχαν μαζί τους και μια κασί-

κα που την είχαν για να παίρνουν το γάλα της παρόλο που δεν αρκούσε για να τους θρέψει όλους, αλλά ήταν φανερό ότι ήταν το μόνο πράγμα που τους προστάτευε από την απόλυτη και έσχατη δυστυχία. Αναμφίβολα ήταν η πιο φτωχή οικογένεια.

Ήταν ένα φρικτό μέρος και υπήρχε πλήρης εγκατάλειψη, το ερώτημα ήταν γιατί άντεχαν και έμεναν εκεί, γιατί δεν εγκατέλειπαν. Τι τους κρατούσε εκεί;

Ήταν φανερό, ήταν ο φόβος και η ψυχολογική καταπίεση που εξασκούσε πάνω τους ο σκληρός φαμελιάρης. Ήταν μπεκρής και όποτε ήταν μεθυσμένος του έφταιγαν οι άνθρωποι, αλλά επειδή δεν μπορούσε να τα βάλει με όλο τον κόσμο, ξεσπούσε στη γυναίκα και στα παιδιά του δέρνοντας τους με το πέτσινο λουρί που χρησιμοποιούσε σαν καμουτσίκι για το άλογο του.

Η οικονομική κατάσταση στην Κύπρο πριν από το δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο ήταν άθλια για πάρα πολλούς. Ένας μεγάλος αριθμός από Κυπρίους κατετάγησαν υπό της Αγγλικής σημαίας ως εθελοντές, επειδή στο Βρετανικό στρατό μπορούσαν να εξασφαλίσουν ένα μεροκάματο. Πολλοί από αυτούς κατετάγησαν μαζί με τα μουλάρια τους και πήραν μέρος ως ημιονηγοί στις σκληρότερες από τις συγκρούσεις του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου, και πολέμησαν απλώς επειδή έτσι μπορούσαν να εξασφαλίσουν ένα κομμάτι ψωμί στις οικογένειάς τους. Υπήρξαν βέβαια και πολλοί άλλοι εθελοντές που κατετάγησαν και αγωνίστηκαν κατά του ναζισμού και του φασισμού επειδή πίστευαν στην ελευθερία και στην ιερότητα εκείνου του αγώνα, όμως υπάρχει και η αλήθεια ότι ο μεγαλύτερος αριθμός εθελοντών αναζήτησε στα πεδία των μαχών τον τρόπο για να ζήσει την οικογένειά του.

Ανάμεσα σε αυτούς τους εθελοντές ο κακός φαμελιάρης από την Τάλα κατετάγη και έφυγε με το άλογο του. Κατε-

τάγη στο Κυπριακό Σύνταγμα και στάλθηκε στην Ελλάδα πριν τη γερμανική εισβολή. Πολλοί από αυτούς χρησιμοποιήθηκαν σε περιοχές της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας για τη διάνοιξη οδικών και οχυρωματικών έργων, αλλά οι περισσότεροι χρησιμοποιήθηκαν ως ημιονηγοί για τη μεταφορά εφοδίων και πυρομαχικών. Μετα τη Γερμανική προέλαση, εκατοντάδες από αυτούς συνελήφθησαν αιχμάλωτοι στην Πελοπόννησο και στην Κρήτη κατά τη συμμαχική υποχώρηση.

Από εκείνο τον καιρό χάθηκαν τα ίχνη του χωρίς κανένας να ξανακούσει γι αυτόν. Το φευγιό του δεν άφησε πίσω του σημάδια και λύπες, ούτε τα μέλη της οικογένειας του στεναχωρέθησαν, παρά μάλλον ένιωσαν ανακούφιση, γιατί πλέον θα έμεναν στη φτώχεια τους χωρίς την καταπίεση του και τους ξυλοδαρμούς του.

Στο χωριό της Τάλας επικρατούσε μεγαλύτερη φτώχεια παρά αλλού, διότι ήταν κτισμένο πάνω στην πλαγιά του βουνού του Αγίου Νεοφύτου. Δεν υπήρχαν αγροί για να τους καλλιεργήσουν, οι άνθρωποι είχαν σαν ενασχόληση τα κοπάδια, τα αμπέλια και το μάζεμα τερασιών. Στα κοπάδια η φτωχή γυναίκα με τα παιδιά της δεν μπορούσαν να απασχοληθούν, το μάζεμα των σταφελιών και των τερασιών ήταν εποχιακή περίοδος απασχόλησης, έτσι τα πράγματα γι αυτούς ήταν δύσκολα.

Μια από τις κόρες της η Ζήνα, μόλις 14 χρονών ήταν ώριμη και καπάτσα, με μυαλό αρσενικού και τολμηρή. -Ατε μάνα, της είπε μια φορά, εδώ στον τόπο μας δεν έχουμε μέλλον, να πάμε κάτω στην πόλη να δουλέψουμε να φάμε και μείζ κάνα κομμάτι ψωμί.

Και έτσι έγινε, έφυγαν. Η φτωχή οικογένεια έπρεπε να αντιμετωπίσει μια αβέβαιη ζωή γεμάτη δυσκολίες και την πιθανότητα μιας ακόμη μεγαλύτερης μιζέριας, αλλά αφού δεν είχαν κάτι καλό να χάσουν, δεν ήταν δύσκολη η απόφασή τους.

Μάζεψαν τα πράγματα τους και με την κασίκα τους περπατητές, κατέβηκαν στην Χλώρακα όπου αναζήτησαν δουλειά στα χωράφια. Η μάνα με τα άλλα παιδιά βρήκαν εργασία στα κτήματα του Κωστή του Κόμπου που ήσαν λίγο έξω από τη Χλώρακα και λίγο πριν την πόλη του Κτημάτου, ενώ η Ζήνα έπιασε δουλειά σαν παιδί για τα θελήματα και όλες τις άλλες δουλειές σε ένα οίκο ευγηρίας στην πόλη της Πάφου. Έμενε με την υπόλοιπη οικογένεια της σε ένα μικρό καλυβάκι δίπλα στα χωράφια που τους παραχώρησε το καινούργιο αφεντικό, και κάθε πρωί περπατητή, πήγαινε στη δουλειά της.

Η εργασία στα κτήματα ήταν σκληρή, δύσκολη και πολύωρη. Αν και είχαν προσληφθεί σαν μισταρκοί, εντούτοις ο αφέντης τους ο Κωστής ο Κόμπος τους συμπεριφερόταν καλά.

Οι Μισταρκοί ήταν είδος εργατών που κύρια ξενοδούλευαν για να εξασφαλίζουν τροφή, και χρησιμοποιούντο ως εργάτες γης, ως βοσκοί ή και για άλλες δουλειές. Οι τσιφλικάδες και οι επιστάτες συνήθως τους φέρνονταν σκληρά και τους υποχρέωναν να εργάζονται από ήλιο σε ήλιο, ακόμα και τις Κυριακές. Όλοι οι παραγιοί και οι μισταρκοί δούλευαν μέσα σε σκληρές συνθήκες, όργωναν με ξύλινο αλέτρι που το τραβούσαν βόδια, θέριζαν με το δρεπάνι, αλώνιζαν με τη δουκάνη, και μετέφεραν τη σοδειά με άμαξες.

Παρ όλα αυτά όμως, τα μέλη της φτωχής οικογένειας ένιωθαν ευχαριστημένοι. Τα παιδιά των δυο οικογενειών έδεσαν μεταξύ τους και ταίριαξαν, συνδέθησαν και ενωμένοι και αγαπημένοι ζούσαν αρμονικά.

Έτσι ο καιρός περνούσε καλά και ευχάριστα για τη φτωχή οικογένεια από την Τάλα. Βρήκαν στο καινούργιο τόπο καταφύγιο και πνευματική γαλήνη και ηρεμία, βρήκε ανάπαυση το μυαλό τους και ηρεμία η ψυχή τους. Έπαυσαν να αισθάνονται την καταπίεση του αφέντη, έπαυσαν να

σκέφτονται τι θα φάνε την σήμερον και την επαύριον. Δεν φοβήθηκαν την σκληρή δουλειά, παρα μόνον ευχαριστημένες δούλευαν περισσότερο, ήθελαν με αυτό τον τρόπο να δείξουν την ευγνωμοσύνη τους στους ανθρώπους που τους έδειξαν συμπόνια, ήθελαν να ανταποδώσουν το καλό που τους έκαμαν, ήθελαν να δείξουν τις ευχαριστίες τους.

Εκεί στη γειτονιά, σε μια γωνιά του δρόμου μετά τον οίκο ευγηρίας, ήταν ένα ψαράδικο που δούλευε υπάλληλος ένας ωραίος νέος. Κάποια μέρα ένα πρωινό που δεν είχε πελάτες, καθόταν έξω στην αυλή σε μια τόνενη καρέκλα και liaζόταν απολαμβάνοντας την χειμωνιάτικη καλοκαιρία που είχε εκείνη τη μέρα. Εκείνη τη μέρα ο ήλιος του τύφλωνε τα μάτια και νωχελικά χασμουριόταν έτοιμος να αποκοιμηθεί. Τα μάτια τα είχε κλειστά, αλλά κάπου κάπου τα μισάνοιγε και παρατηρούσε μην ήρχετο κανένας πελάτης. Πέρασε η ώρα, κόντευε μεσημέρι, ώσπου ξάφνου σε ένα ανοιγόκλειμα των ματιών του, είδε ομπρός του μian όμορφη μορφή με πελώρια μπιρμπιλωτά μάτια, που νόμισε ότι στον ύπνο του έβλεπε την αγγελική μορφή καποιανού πανέμορφου αγγέλου. Έστεκε και την κοίταζε, το ίδιο έστεκε και τον κοίταζε η κοπέλα. Δεν μιλούσαν, ένιωθαν και οι δυο ξαφνιασμένοι, μιλούσαν μόνο τα μάτια τους και η έκφραση τους. Η έλξη που ένιωσαν ανάμεσα τους ήταν πολύ δυνατή, και ο έρωτας κεραυνοβόλος. Μίλησαν οι καρδιές τους, δεν χρειάστηκε να πουν τίποτε άλλο.

Η Ζήνα λοιπόν, αγάπησε αυτόν τον νέο και τα έφτιαξε μαζί του. Ήταν όμως μικρούλα και ο κόσμος θα τους κατέκρινε, ούτε η μάνα της σίγουρα θα το ανεχόταν, έτσι ύστερα που πέρασε κάποιος καιρός, κλέφτηκαν και μετοίκησαν στη Λεμεσό. Νοίκιασε ο νέος ένα σπίτι και την σπίτωσε, και ο ίδιος βρήκε δουλειά σε ένα ψαροπολείο.

Ζούσαν φτωχικά και μετά βίας, αλλά είχαν την αγάπη τους.

Ύστερα από κάμποσο καιρό όμως, μέσα στη δύσκολη ζωή τους και τη δυστυχία τους από τη φτώχεια τους, τα μελώματα και οι αγάπες πέρασαν, και ο αγαπητικός αποδείχτηκε ένας κακός άνθρωπος σαν τον πατέρα της που της φώναζε, την παραμελούσε και της φερόταν ως αφέντης σε δούλα ενώ ο ίδιος κάθε νύχτα ξενυχτούσε σε καταγώγια και ύποπτα μαγαζιά. Αυτή ύστερα από τη βασανισμένη ζωή που είχε εξ αιτίας του κακού πατέρα της, αισθανόταν την ανάγκη να την αγαπούν, να τη φροντίζουν, να τη σέβονται και να την καταλαβαίνουν. Αντί τούτου, ο τρόπος που της φερόταν ήταν απαράδεκτος και νόμιζε την είχε σίγουρη και δεδομένη.

Η Ζήνα αυτή του την αλαζονεία και την υπεροψία δεν την άντεχε, ούτε ήταν διατεθειμένη να τον ανεχτεί. Έτσι μια μέρα ετοίμασε τα μπαγκάζια της έτοιμη να τον εγκαταλείψει, να πάει πίσω στη μάνα της και στην αδερφή της και στην καλή οικογένεια που τους φιλοξενούσε και τους εργοδοτούσε και τους έδειχνε σεβασμό και αγάπη.

Δεν ένοιωσε δισταγμό, ήταν μια δυναμική γυναίκα και ένοιωσε μέσα της να ηρεμεί ύστερα από την απόφαση της. Είχε σκοπό να μην αφήσει κανένα να την ξαναπληγώσει, δεν θα επέτρεπε στον εαυτό της να ξαναβρεθεί στην ίδια κακή μοίρα και στην ίδια παλιοζωή που έζησε εκείνους τους καιρούς στο χωριό της στην Τάλα, τουλάχιστον αν αυτό θα ήταν στο χέρι της.

Άλλαι μεν βουλαί των ανθρώπων όμως, άλλα δε ο Θεός κελεύει.

Εκείνη την ημέρα έβαλε τα καλά της και κάλεσε ένα ταξί να την μεταφέρει στη πλατεία που ήταν το λεωφορείο της γραμμής Λεμεσού-Πάφου. Μπήκε στο πίσω κάθισμα και κάθισε, και πρόσταξε τον οδηγό να ξεκινήσει. Μόλις έγειρε τη ράχη της στο κάθισμα, ένιωσε μια ζαλάδα και μια

ναυτία. Ένας φόβος την κυρίευσε, σκοτεινές σκέψεις την έζωσαν και μια ανυσηχία την πλάκωσε. Φοβισμένη για αυτό που υποπτευότανε, παρακαλούσε να μην είναι. Έκλεισε τα μάτια της ελπίζοντας να ήταν από την κούραση και θα της περνούσε. Αλλά θέλοντας να υσηχασει από την αμφιβολία της, παρακάλεσε τον ταξιτζή να την πάρει σε ένα γιατρό.

Δυστυχώς ο γιατρός της είπε ότι ήταν έγκυος.

Ήταν ένα καρτέρεμα αναπάντεχο που της έφερε τα πάνω κάτω, ένα κακό που την βρήκε σε μια δύσκολη στιγμή της ζωής της, στη συγκυρία εκείνης της δύσκολης απόφασης να εγκαταλείψει το σύντροφο της. Η κατάσταση άλλαξε και ανατράπηκε, η απόφαση του φευγιού της ίσως έπρεπε να αναθεωρηθεί.

Γεμάτη απελπισία και φόβο έμεινε καθισμένη στο πίσω κάθισμα του αυτοκινήτου και διέταξε τον ταξιτζή να κάνει βόλτες μέσα στην πόλη, ενώ με τις σκέψεις να της τριβελίζουν το κούτελο προσπαθούσε να συνταιριάξει το ανάκατεμα και να αποφασίσει τι να κάμει, να φύγει ή να μείνει.

Δεν τόλμησε να τον εγκαταλείψει. Εκείνους τους καιρούς δεν ήταν εύκολο εγχείρημα μια μάνα να έχει μούλικο, ο κόσμος δεν ανεχόταν αυτά τα πράγματα. Έβγαλε από το νου της το φευγιό και πήρε μια μεγάλη απόφαση. Θα έμεινε να γεννήσει το μωρό της, έπρεπε το δικό της παιδί να έχει ρίζες, να ανήκει σε οικογενεια. Νίκησε το μητρικό της ένστικτο.

Γύρισε στο σπίτι, ξεπακέταρε τα πράγματα της και κάθισε να τον περιμένει για να του αναφέρει τα «καλά» μαντάτα.

Έτσι επέλεξε την υποταγή και τη μιζέρια, ξέχασε τα όνειρα της και έμεινε στο φτωχικό σπιτάκι να γεννήσει το παιδί της. Ξενοδούλευε όπου έβρισκε δουλειά, καθάριζε σπίτια, καμιά φορά δούλευε στις οικοδομές. Ο σύντροφος

της τα είχε φορτώσει όλα στο ράφι, έμπαινε σπίτι όποτε ήθελε, δεν έδινε λογαριασμό, ούτε ενδιαφερόταν αν στο σπίτι υπήρχε φαγητό. Η θέση της ήταν απελπιστική. Δούλευε σκληρά και πικρό ήταν το μεροκάματο, πικρό και το ψωμί που έτρωγε. Αφόρητη η ζωή της, μέρα γλυκιά δεν χάρηκε. Η απελπισία όμως δεν την πήρε, η κούραση δεν την ένοιαζε.

Μέσα σε αυτές τις δύσκολες συνθήκες ο καιρός πέρασε και γέννησε το γιο της. Τον ανέθρεφε με βάσανα και στερήσεις. Σκεφτόταν συνέχεια με ποιό τρόπο θα απαλλασσόταν απο τον μπекρή και κατ εξακολούθηση άνεργο πλέον σύντροφο της, χωρίς όμως επακόλουθα στο παιδί της. Δεν εύρισκε τέτοιο τρόπο, αλλά η σκέψη δεν της έφευγε από το μυαλό.

Τελικά βρήκε μια καλή δουλειά που την ευχαριστούσε. Για δυο χρόνια δούλεψε σε κλινική. Ήταν ευχαριστημένη από τη ζωή και τη δουλειά της. Έβλεπε μ' εμπιστοσύνη το μέλλον. Ήταν βέβαιη ότι είχε κατασταλάξει, είχαν αλαφρύνει τα βάσανα της, δεν θα είχε πλέον τосες στεναχώριες και πίκρες. Ζούσε με το παιδί της με κάπως καλύτερη οικονομική άνεση, με τον σύντροφο της απλά συγκατοικούσε, δεν είχαν σχέσεις συζυγικές, ούτε και συναναστροφικές.

Εκείνοι οι καιροί ήταν δύσκολοι οικονομικά, όσο και πολιτικά γιατί είχε αρχίσει ο αγώνας της ΕΟΚΑ εναντίον των Άγγλων αποικιοκρατών. Η Ζήνα εντάχτηκε στις τάξεις των αγωνιστών και με όλα τα μέσα βοηθούσε την οργάνωση προσφέροντας ποικίλες υπηρεσίες. Λάμβανε μέρος στη διανομή προκυρήξεων και στη μεταφορά ή απόκρυψη οπλισμού. Ακόμα δούλεψε στο τμήμα πληροφοριών της οργάνωσης. Καθώς ήξερε Εγγλέζικα, έκανε παρέα με Εγγλέζους, και χρησιμοποιώντας την ομορφιά της ως δόλωμα και χωρίς να κινεί υποψίες, αποσπούσε πληροφορίες χρήσιμες για τον αγώνα.

Κάποιο βράδυ φεύγοντας από την κλινική λίγο παρακάτω σε ένα στενό δρομάκι, άκουσε οιομογές να έρχονται πίσω από ένα χαμηλό τοιχάκι. Χωρίς να σκεφτεί φόβο, πλησί-ασε και αντίκρισε έναν άνθρωπο πεσμένο στο έδαφος λουσμένο σε αίματα. Ήταν ένας άγνωστος μοιαστός με Εγγλέζο που κάποιοι τον χτύπησαν είτε από πατριωτισμό, είτε να τον ληστέψουν, σκέφτηκε. Τον βοήθησε χωρίς να σκεφτεί ότι είναι εχθρός. Του μίλησε Εγγλέζικα, και αυτός της ζήτησε να τον βοηθήσει. Υποβαστάζοντας τον, με δυσκολία τον μετέφερε στην κλινική και τον περιέθαλψε. Ήταν χτυπημένος και μεθυσμένος. Έδειχνε αλκοολικός, ίσως να έπεσε μόνος του και χτύπησε. Τον κράτησαν στην κλινική για περίθαλψη. Την άλλη μέρα έδωσε αναφορά στην οργάνωση, και έλαβε διαταγή να τον έχει από κοντά διερευνώντας εάν είχε σχέση με τον εχθρό ώστε να του αποσπάσει πληροφορίες.

Με αυτό τον τρόπο τον κόντεψε και γνώρισε ότι ήταν ένας πλούσιος Αμερικάνος, αλλά πάνω από όλα ένας καλός και ευγενικός άνθρωπος.

Με αυτή τη γνωριμία μια καινούρια ζωή ξεκίνησε για την Ζήνα. Έγιναν φίλοι, έκαναν παρέα και τον βοήθησε να κόψει το ποτό. Ύστερα από λίγο καιρό τη ζήτησε σε γάμο. Του εξήγησε την οικογενειακή της κατάσταση και του είπε για τον κακό της σύντροφο καθώς και για το παιδί της. Πήγε ο ίδιος και τον βρήκε. Του έδωσε χρήματα, και χωρίς δυσκολία αυτός δέχτηκε να την αφήσει χωρίς να δημιουργήσει προβλήματα.

Παντρεύτηκαν και τρεις μήνες μετά το γάμο πήρε αμερικάνικο διαβατήριο. Τότες έμαθε πως ήταν ένας από τους πλουσιότερους ανθρώπους του κόσμου. Ήταν ιδιοκτήτης μεταλλείων και πετρελαιοπηγών σε πολλά μέρη. Τα καθαρά κέρδη ήταν τεράστια.

Όμως τα προβλήματα του αλκοολισμού στιγμάτιζαν της ζωή τους. Πολλές φορές έκανε μήνες σε κλινικές του εξω-

τερικού για αποθεραπεία. Έβγαινε με ελπίδες για ένα καλύτερο αύριο. Και ενώ όλα κυλούσαν καλά, ερχόταν μια νέα κρίση αλκοολισμού. Πάλι κλινικές, και τρεχάματα. Ήταν όμως η σύζυγος του, μαζί και η νοσοκόμα του που ξαγρυπνούσε στο πλευρό του.

Πέρασε δίπλα του χρόνια καθημερινής προσπάθειας και αγωνίας, αλλά ήταν ευχαριστημένη. Εκείνος της είχε χάρισει μια νέα ζωή. Την είχε σώσει από τη κόλαση και το άγχος της φτώχειας καθώς και από τη μιζέρια της άθλιας ζωής της. Τώρα ήταν μια μεγάλη και σωστή κυρία που ζούσε στα σαλόνια με υπηρέτες και βοηθούς. Με αμάξι, σοφέρ, και μεγάλη υπόληψη στην κοινωνία..., ναι ήταν απόλυτα ευχαριστημένη.

Πολλές φορές που καθόταν στο προσκεφάλι του και μιλούσαν, σκεφτόταν τα παλιά και τούλεγε για τα περασμένα, για τη μεγάλη φτώχεια που γνώρισε και ότι παρακαλούσε το Θεό στις προσευχές της, να μην αφήσει άλλους να περάσουν όσα βάσανα πέρασε η ίδια και είχε μεγάλη πεθυμιά να βοηθήσει φτωχούς συνανθρώπους της. Ύστερα από καιρό, ο πλούσιος Αμερικάνος σύζυγος της καταλαβαίνοντας ότι δεν είχε άλλη ζωή, της ανακοίνωσε ότι την κατέστησε απόλυτη κληρονόμο του, πληρεξούσιο της περιουσίας του και μπορούσε ελεύθερα να χρησιμοποιήσει όσα χρήματα ήθελε για φιλανθρωπικούς σκοπούς και δράσεις.

Από εκείνη τη στιγμή άρχισε να σκέφτεται τα όσα εκατομμύρια θα είχε στη διάθεση της πλέον, πώς να τα ξοδέψει. Δεν αγαπούσε τα χρήματα, δεν ήθελε να έχει τόσα πολλά. Το μυαλό της γύριζε και οι σκέψεις της έτρεχαν σχεδιάζοντας από πού θα ξεκινούσε τις φιλανθρωπίες της. Ήταν σίγουρη ότι ήθελε να ξεκινήσει από τη Χλώρακα, το χωριό εκείνο που άφησε σφραγίδα πάνω της, που της ενέπνευσε την πρώτη ελπίδα για μια καλύτερη ζωή. Αυτό το λίγο που της έδωσαν με την αγάπη τους οι άν-

θρωποι εκεί, ήθελε να τους το ανταποδώσει πολλαπλά. Την σεβάστηκαν, έδωσαν δουλειά και φιλοξενία στην οικογένεια της. Ήταν και εκείνοι άνθρωποι φτωχοί, είχαν ανάγκες και θα τους βοηθούσε.

Ένα καλό ξημέρωμα για την Χλώρακα ήταν εκείνη η μέρα που σταμάτησε μια μεγάλη κούρσα στην πλατεία και κατέβητε από μέσα αεράτη και επιβλητική να φαντάζει σαν βασίλισσα η μεγάλη κυρία. Το νέο μεταδόθηκε αμέσως και όλοι οι κάτοικοι έτρεξαν να αποθαυμάσουν και να καλωσορίσουν την επίσημη πλέον επισκέπτρια. Σαν απλός άνθρωπος και απλοϊκή γυναίκα όπως ήταν σε ολόκληρη τη ζωή της, έτσι συμπεριφέρθηκε. Τους αγκάλιασε με θέρμη και τους ασπάστηκε όλους ένα προς ένα, έδειξε έτσι την αγάπη και την εκτίμηση της προς αυτούς. Ύστερα την παρέλαβαν οι προεστοί και με τον κόσμο να στέκει στα γύρω γεμίζοντας ασφυκτικά την μεγάλη πλατεία, κάθισαν στο καφενείο και ήπιαν τον καφέ τους.

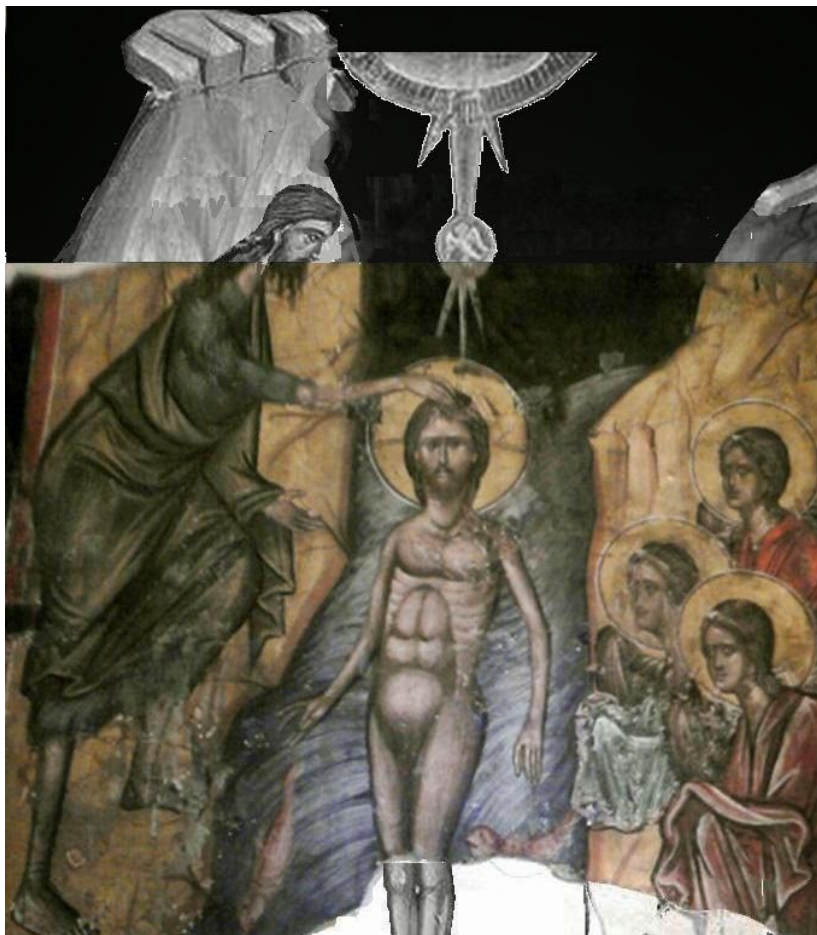
Η φιλανθρωπική της δράση στη Χλώρακα ήταν τεράστια. Αγόρασε εκτάσεις γης που τις δώρισε στην κοινότητα, έκτισε και ανοικοδόμησε εκκλησίες και σχολεία, άνοιξε δρόμους, βοήθησε να κτιστούν σπίτια για φτωχά κοριτσόπουλα, ακόμα βάφτισε μωρά παιδιά που ύστερα τα σπούδασε και τα βοήθησε στην πρωσική τους ανέλιξη. Όμως η φιλανθρωπική της δράση δεν σταμάτησε στη Χλώρακα. Συνέχισε και στην υπόλοιπη Κύπρο. Μεταξύ των έργων της περιλαμβάνονται η ανέγερση σχολείων, η οικονομική ενίσχυση φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, νοσοκομείων, Δήμων και κοινοτήτων, το κτίσιμο εκκλησιών. Δαπάνησε εκατομμύρια λίρες. Χορήγησε σπίτια σε φτωχές οικογένειες και ορφανά, άνοιξε και συντήρησε τραπέζιους λογαριασμούς στο όνομα νεαρών κοριτσιών, σπούδασε παιδιά, επιχορήγησε την κατασκευή αθλητικών σταδίων και σωματίων.

Δικαίως θεωρήθηκε η μεγαλύτερη ίσως ευεργέτιδα της Κύπρου. Η πρωτοφανής φιλανθρωπική της δράση τιμήθηκε κατά καιρούς με διάφορες διακρίσεις. Της έχουν επιδοθεί χρυσά κλειδιά πόλεων της Ελλάδας και του εξωτερικού, έχει συναντηθεί με εξέχουσες πολιτικές και θρησκευτικές προσωπικότητες όπως τον Πάπα της Ρώμης και πολλους Πατριάρχες. Απέκτησε μεγάλη φιλία της με τον αρχηγό της ΕΟΚΑ Γρίβα Διγενή αφού η δράση της στον απελευθερωτικό αγώνα του 1955 ήταν μεγάλη. Ήταν μια θερμή καρδιά γεμάτη καλοσύνη για τον άνθρωπο. Γι αυτή της την καλωσύνη πολλοί την εκμεταλλεύτηκαν, αλλά δεν την ενοιαζε. Όποιος ζητούσε βοήθεια την πρόσφερε απλόχερα χωρίς διακρίσεις.

Έλαμπε με μεγαλοπρέπεια, γινόντουσαν δεξιώσεις για χάρη της και μιλούσε όλη η Κύπρος για τις φιλανθρωπίες και την ανθρωπιά της. Ήθελε να σκορπίζει χαρά, γι αυτό εδινε απλόχερα. Ήθελε να σκορπίζει τη χαρά που η ίδια στερήθηκε.

Η Ζήνα Κάνθερ απεβίωσε το 2012 σε ηλικία 85 ετών. Η κηδεία της ήταν μια σεμνή τελετή χωρίς την πρέπουσα παρουσία της πολιτείας ή όσων ευεργετηθήκαν από αυτήν.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΤΑΠΑΚΟΥΔΗΣ
ΑΓΙΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Στη πόλη της Πάφου την δεκαετία του 1970 ήταν μια κοπελίτσα πολύ προσκολλημένη στους γονείς της, τους αγαπούσε υπερβολικά και δεν ήθελε να τους αποχωριστεί. Από την αγάπη που τους είχε, ποτέ δεν θα σκεφτόταν ούτε θα άντεχε την ζωή της χωρίς αυτούς.

Μαθητριούλα ακόμη κοντά στα δεκαεφτά, ένωθε μια έλξη για ένα συμμαθητή της με τον οποίο έκανε παρέα και τον αγαπούσε, αλλά όχι όσο τους γονείς της. Αυτό αποδείχτηκε στο χρόνο που πέρασε και μεγάλωσαν, όταν ο νέος την ζητούσε επίμονα σε γάμο, αυτή το ίδιο επίμονα αρνιόταν.

Τα χρόνια περνούσαν και η αγάπη του νεαρού όλο μεγάλωνε και ήταν πολύ λυπημένος που δεν μπορούσε να την αποχτήσει. Μαράζωνε και ήταν φανερό ότι υπέφερε πολύ.

Ένας θείος του παπάς που έβλεπε τον μεγάλο του καημό, σκέφτηκε ότι κάτι έπρεπε να κάμει, έτσι μια μέρα του φώναξε και του είπε ότι στα Βάβλα της Λάρνακας είχε ένα εκκλησάκι που ήταν αφιερωμένο στην «Παναγία της αγάπης», μια μόνη εκκλησία σε όλη την Κύπρο, αλλά και σε όλο τον κόσμο με αυτή την ονομασία. Πίσω από την Αγία Τράπεζα της υπάρχει ένα μάρμαρο κάτω από το οποίο βρίσκεται ιερό χώμα που σύμφωνα με την παράδοση όταν ο άντρας ή η γυναίκα που επιθυμεί να προκαλέσει αισθήματα αγάπης στο πρόσωπο για το οποίο ενδιαφέρεται, θα πρέπει να πάρει λίγο χώμα, να το ρίξει κρυφά στο νερό, να του δώσει να πιεί, και τότε θα αισθανθεί απέραντη και αιώνια αγάπη για λόγου του.

Ίσως είναι ένα ειδωλολατρικό εθιμο κάτι με το οποίο η πίστη του στο Θεό έρχεται σε αντίθεση, εντούτοις πιστεύοντας ότι είναι σκληρό και άδικο η άρνηση της πραγματι-

κότητας εκ μέρους της κοπελίτσας να απαρνιέται ότι εδίδαξε ο Χριστός,

“Ένεκεν τούτου καταλείπει άνθρωπος τον πατέρα αυτού και την μητέρα και προσκολληθήσεται προς έτερον και έσονται οι δύο εις σάρκα μίαν, επειδή από αρχής κτίσεως άρρεν και θήλυ εποίησεν αυτούς ο Θεός”, και ο ίδιος πιστεύοντας ότι ο Χριστός εννοούσε ότι η σχέση γονιών και παιδιού δεν μπορεί να κάνει τον άνθρωπο να θυμηθεί το θεϊκό στοιχείο που έχει μέσα του και ότι ο μόνος τρόπος να πλησιάσει το θεϊόν είναι να ενωθεί με το έτερον ήμισυ, αφού και ο ίδιος αποκάλεσε τη μητέρα του γυνή, όχι μητέρα, εννοώντας ότι κάθε είδους αγάπης την οποία έχει ο άνθρωπος για τους οικείους του δεν πρέπει να υπερβαίνει την αγάπη την οποία θα έπρεπε να έχει για τη διαιώνιση των απογόνων των προερχομένων εκ της θεϊκής του σαρκός.

Γι αυτό ο καλός παπάς σκεπτόμενος έτσι, αποφάσισε να συμβουλευσει τον νεαρό αγαπητικό να κάμει το μακρινό ταξίδι, να πάει να προσκυνήσει την Παναγία της αγάπης και αυτή ίσως τον βοηθούσε.

Η Παναγία της Αγάπης κτίστηκε το 1935 στη βάση χαλασμάτων μικρού ναού του 16ου αιώνα. Η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της Αγάπης που ζωγραφίστηκε τον 16^ο αιώνα, κλάπηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα από άγνωστους κλέφτες, που την έβαλαν σε ένα βαπόρι να την μεταφέρουν στα ξένα όπου περίμενε ο αγοραστής να τους πληρώσει. Μετά όμως από θαυματουργική παρέμβαση της Παναγίας όπως πιστεύεται, οι μηχανές του πλοίου χάλασαν και δεν έπαιρναν εμπρός, ούτε οι μηχανικοί μπορούσαν να τις επιδιορθώσουν. Ταυτόχρονα ακόμα, στο εξωτερικό, στην οικογένεια του ιερόσυλου αγοραστή έπεσε βαριά κατάρα και τα παιδιά του ένα-ένα αρρώσταιναν και υπέφεραν πολύ. Όταν πέρασαν μέρες και

το πλοίο δεν μπορούσε να ξεκινήσει, οι ιερόσυλοι κατάλαβαν ότι ήταν το θέλημα της Παναγίας, έτσι μετανιωμένοι αποφάσισαν ένα βράδυ και την επέστρεψαν τοποθετώντας την έξω από την πόρτα της εκκλησίας και αφού χτύπησαν την καμπάνα, εξαφανίστηκαν. Οι Βαβλίτες που άκουσαν τις κωδωνοκρουσίες και έτρεξαν μέσα στη νύχτα, είδαν την κλεμμένη εικόνα έξω από την εκκλησία. Με ανακούφιση και ευλάβεια την πήραν και την επανατοποθέτησαν στη θέση της εντός της εκκλησίας.

Ο νέος μα πολλή αγάπη στην καρδιά για την αγαπημένη του και πολλή πίστη για την Παναγία της αγάπης, πήρε το λεωφορείο και κίνησε για την επαρχία της Λάρνακας όπου ρωτώντας βρήκε το μικρό χωριό του Βάβλα και τον μικρό ναό της καλής Αγίας. Άναψε ένα κερί, προσκύνησε με ευλάβεια και ύστερα πήρε λίγο Αγιασμένο χώμα το οποίο θα χρησιμοποίησε όπως του παράγγειλε ο θεός του ο παπάς.

Έτσι γίνηκε, το θαύμα εσυντελέσκει και η όμορφη κόρη δέχτηκε να αποχωριστεί τους γονείς της αφού στην καρδιά της φώλιασε περισσή αγάπη για τον συμπαθή της νέο.

Ο νέος παντρεύτηκε την αγαπημένη του, και στην πόλη της Πάφου τελέστηκε ένας γάμος τρικούβερος όπως βγαλμένος από παραμύθι που κράτησε τρεις ημέρες.

ΓΙΑΤΡΙΣΣΑ ΕΛΕΟΥΣΑ

Διηγείται η Ανθούλα Λεωνίδα Χ'Αντώνη

Η οικογένεια του πατέρα μου αποτελείτο από 10 παιδιά, 7 γιους και τρεις κόρες. Όταν ήταν δέκα χρονών αρρώστησε βαριά μία από τις αδερφές του η Παναγιώτα, όλοι έκλαιγαν και παρακαλούσαν να γίνει καλά η Παναγιώτα.

Ένα πρωινό πήραν το γαϊδούρι και πήγαν στο Κτήμα να φέρουν τον γιατρό τον Όμηρο ,τότε δεν είχε αυτοκίνητα. Τον εκάθησαν πάνω στο γαϊδούρι και τον έφεραν στο χωριό. Την εξέτασε καλά καλά και τους λέγει,

-αν βγάλει την νύκτα ναι για όχι.

Εν' τω μεταξύ ο γιατρός αντί να πληρωθεί για τον κόπο του, έβγαλε και δύο λίρες και τις έβαλε κάτω από το μαξιλάρι της Παναγιώτας. Μετά τον εκάθησαν πάλι πάνω στο γαϊδούρι και τον πήραν στο Κτήμα. Κατά τα δειλινά ο παππούς και η γιαγιά πήγαν στο αλώνι να ανεμίσουν το σιτάρι, δίπλα είχε δρόμο, και νάσου να περνά μία γύφτησα τσιγγάνα και τους λέγει,

-για πολύ στενοχωρημένους σας βλέπω τι έχετε;

-η κόρη μας είναι πολύ άρρωστη και μας είπε ο γιατρός ναι για όχι αν θα ζήσει μέχρι το πρωί, και εκείνη τους λέγει

-αν γιάνω την κόρη σας μου δίνετε ένα τενεκέ σιτάρι;

-μπορείς να μας την γιάνεις;

-εγώ τους λέγει, μπορώ να κάνω και παπούτσια χρυσά να φορώ.

-Αν μου την γιάνεις λέγει ο παππούς, να σου δώσω δυο τενεκές σιτάρι.

-Φέρτε μου ένα πιάτο με νερό, τους λέγει.

Της φερνουν ενα πιάτο με το νερο και βγαζει ένα σταυρουδάκι από τον κόρφο της και λέγει,

-ενώ θα διαβαζω, αν το σταυρουδακι πεταχτει εξω απο το νερο, η κορη σας θα γιάνει, αν μείνει μέσα στο νερό, η κόρη σας θα πεθάνει.

Και άρχισε να διαβάζει, σε λίγο το σταυρουδάκι πετάχτηκε έξω από το νερό, επαναλαμβάνει το ίδιο, ξανασυμβαίνει το ίδιο... Ταυτόχρονα, φωνές ακούγονται να βγαίνουν απο το σπίτι, γυναίκες βγαίνουν έξω φωνάζοντας χαρούμενα,

-έγιανε η Παναγιώτα, έγιανε η Παναγιώτα...

Έγιανε η Παναγιώτα, έζησε μέχρι τα ενενήντα της και δεν ξαναρώτησε σε όλη της τη ζωή. Η Γύφτισσα πήρε για κανίσι δυο τενεκέδες σιτάρι και μια όρνιθα, σαν έφυγε και ύστερα, όλοι κατάλαβαν ότι ήταν η Παναγία.

ΠΑΝΑΓΙΑ ΧΡΥΣΟΜΕΣΟΓΕΙΩΤΙΣΣΑ

Αφιερωμένο στη μακαριστή πεθθερά μου Δήμητρα Α. Λουκά, την καλύτερη Χριστιανική γυναίκα και άνθρωπο που γνώρισα.

Ορισμένοι πιστοί Χριστιανοί ισχυρίζονται ότι πολλά από τα θαύματα της Παναγίας είναι μια διαρκής πρόσκληση της Θεοτόκου προς τους μουσουλμάνους κυρίως, για να προσέλθουν στο χριστιανισμό. Απόδειξη για τον ισχυρισμό τους αναφέρουν ότι σε περιοχές όπου συνυπάρχουν και οι δύο θρησκείες, οι μουσουλμάνοι γίνονται αποδέκτες θαυματουργικών παρεμβάσεων της Παναγίας.

Μια τοπική παράδοση αναφέρει ότι σε κάποιο βάτο κελαηδούσε καθημερινά μια πέρδικα που ενοχλούσε τους Τούρκους της περιοχής, που αποφάσισαν να την σκοτώσουν. Επειδή όμως δεν τα κατάφεραν, έκαψαν τη βάτο και μέσα στη στάχτη της βρέθηκε η εικόνα της Παναγίας της Χρυσελευούσας. Εκεί κτίστηκε από τους Χριστιανούς μικρό πλίνθινο προσκυνητάρι όπου τοποθετήθηκε.

Μια μέρα πέρασε από το σημείο εκείνο ένας Τούρκος κρατώντας δυο γομάρια λάδι. Όταν είδε το προσκυνητάρι της Παναγίας είπε κοροϊδευτικά,

-Παναγία φανερωμένη με τους πλίθους είσαι χτισμένη;

Εκείνη τη στιγμή έχασε το φως του.

Μια χριστιανή που ήταν μάρτυρας του γεγονότος, είπε στον Τούρκο να ζητήσει συγχώρεση και να δώσει το λάδι προσφορά στην Παναγία για να ξαναδεί το φως σου.

Πράγματι, μόλις ο Τούρκος ζήτησε συγχώρεση ξαναβρήκε το φως του.

Ένα άλλο περιστατικό που είναι ιστορικό γεγονός και υπάρχουν μαρτυρίες ότι έχει συμβεί, συνέβηκε στο χωριό της Μεσόγης της Πάφου και έχει σχέση με την θαυμα-

τουργή εικόνα της Παναγίας της ΧρυσοΜεσογειώτισσας. Η εκκλησία της Χρυσο Μεσογειώτισσας που μέσα ήταν τοποθετημένη αρχικά η εικόνα, σήμερα κινδυνεύει από την πολυκαιρία και την κακοκαιρία να χαλαστεί και χρειάζεται επείγοντως επιδιόρθωση και αναστύλωση, αυτή είναι η έκκληση κάθε Κυριακή στη θεία λειτουργία τους ιερέως της κοινότητας παπά Στυλιανού για να εξευρεθούν δωρητές για το σκοπό τούτο.

Η Κύπρος έχει περάσει πολλές ανομβρίες κατά καιρούς και πάντα όποτε συμβαίνει αυτό, σχεδόν κάθε χρόνο, οι άνθρωποι εναποθέτουν την πίστη τους στο Θεό για να τους βοηθήσει. Ένα παλαιόν καιρόν, στο χωριό της Μεσόγης, ο παπάς κάλεσε τους χωριανούς να κάμουν παράκληση στην Παναγία την ΧρυσοΜεσογειώτισσα και να την γυρίσουν λυτή σε όλο το χωριό, ίσως και οι παρακλήσεις τους να εισακουστούν και στείλει ο Θεός βροχές. Εκείνη την εποχή το χωριό ήταν μικτό με Έλληνες και Τούρκους. Στην κάτω μεριά της εκκλησίας προς την πλευρά του Κτημάτου, ήταν η γειτονιά με τους αλλόθρησκους. Την ώρα της περιφοράς της εικόνας της Παναγίας από εκείνη τη μεριά, ένας Τούρκος μειδιώντας ειρωνικά, είπε σιγανά σε έναν άλλο Τούρκο,

-Κοίταξε τους χριστιανούς, κρατούν ένα κομμάτι ξύλο και το γυρίζουν σαν τους πελλούς πως έν να γινεί θαύμα.

Και το θαύμα συνέβηκε στη στιγμή. Από το εικόνισμα ένα μικρό κομμάτι ξύλο αποκόπηκε, και με δύναμη εκσφενδονίστηκε στο μάτι του Τούρκου που βλασφήμησε και του τον τύφλωσε. Έμεινε για πάντα τυφλός, γιατί κανείς δεν του εξήγησε να ζητήσει συγχώρεση και ίσως η Παναγία να του ξανάδινε το φως.

Ύστερα από το περιστατικό, αλλά και στα χρόνια που πέρασαν, όσοι δοκίμασαν να κολλήσουν το αποκομμένο κομμάτι στην εικόνα, δεν μπόρεσαν. Η θαυματουργή ει-

κόνα της Παναγίας ίσως το απέβαλλε γιατί ήρθε σε επαφή με αυτόν που την βλασφήμησε χωρίς ύστερα να μετανιώσει.

Η εικόνα σήμερα ευρίσκεται στο τέλος του δεξιού εικονοστασίου της καινούργιας εκκλησιάς του αποστόλου Βαρνάβα, όπου την επισκέπτονται πολλοί ευσεβείς για να έχουν τη χάρη της.

Παράκληση και δική μας, με τη φώτιση του Θεού να συνδράμουν οι πιστοί για τη σωτηρία του παρεκκλησιού της Παναγίας της ΧρυσοΜεσογειώτισσας.

ΠΑΝΑΓΙΑ ΧΡΥΣΕΛΑΙΟΥΣΑ

Στην εκκλησία της Παναγίας της Χρυσελευούσης υπήρχε πάνω στο αρχαίο τέμπλο του εικονοστασίου η εικόνα της Παναγίας που είναι θαυματουργή και εξέχουσα απ όλες τις άλλες ως προς την τεχνοτροπία της και την καλλιτεχνική της αξία και που όταν κτίστηκε η μεγάλη εκκλησία της Παναγίας της Χρυσοαιματούσης, μεταφέρθηκε εκεί. Πριν πάρα πολύ καιρό κατά τον ενδέκατο αιώνα περίπου, μια ίδια εικόνα ακριβώς, ανήκε σε μια ευσεβή οικογένεια που την είχαν τοποθετήσει μέσα στην ιδιοκτήτη εκκλησία τους και την τιμούσαν. Ύστερα από κάμποσο καιρό, μια μέρα που ήταν γιορτή της Παναγίας, η νοικοκυρά ιδιοκτήτρια πήγε να ανάψει τα καντήλια και βλέπει με έκπληξη η εικόνα έλειπε, και εξεπλάγη πολύ, διότι ήξερε πως κανείς κλέφτης δεν μπορούσε να μπει στο κτήμα της, αφού εφυλάσσετον καλά. Ήταν σίγουρη ότι δεν εκλάπη, ήταν σίγουρη ότι κάτι άλλο είχε συμβεί. Ξεσήκωσε όλη την οικογένεια της και βάλθηκαν όλοι να ψάχνουν να την βρουν σε όλη την γυρω περιφέρεια. Ύστερα από κάμποσα μίλια παρακάτω την βρήκαν ακουμπισμένη σε ένα βράχο να κοιτάζει προς την δύση. Με πολλή ανακούφιση την πήραν πίσω και την έβαλαν στη θέση της πάνω στο εικονοστάσι. Ήταν ο μήνας Αύγουστος, ήταν η μεγάλη γιορτή της Παναγίας, ήταν γι αυτό που η καλή Χριστιανή κυρά του σπιτιού σκέφτηκε ότι δεν ήταν τυχαίο το γεγονός που εσυνέβη. Με πολλή ευλάβεια προσευχήθηκε και παρακαλεσε την Παναγία να της φανερώσει τι να κάμει. Πέρασαν οι μέρες, ήρθε η 8^η Σεπτεμβρίου μέρα γέννησης της Θεοτόκου, εσυνέβη πάλι το ίδιο πράγμα. Όλοι σίγουροι ότι ήταν θαύμα, όλοι σίγουροι που θα εύρουν το εικόνισμα, κίνησαν στο ίδιο μέρος όπου βρήκαν την εικόνα στο ίδιο σημείο. Σίγουροι για την επιθυμία της Παναγίας απεφάσισαν ότι εκεί ήθελε να είναι, απεφάσισαν

και έκτισαν εκκλησία σε εκείνο το μέρος, και την τοποθέτησαν στο εικονοστάσι βασιλεύουσα, ονόμασαν δε την εκκλησία Παναγία Χρυσελεύουσα, λενε κάποιοι 'ότι είναι αυτή που υπάρχει σήμερα στην κεντρική πλατεία της Χλώρακας. Έμεινε η ιστορία να λέγεται για πολλούς αιώνες υστερότερα, και να τονίζεται ότι από κανέναν δεν έπρεπε να μετακινηθεί σε άλλο μέρος, αφού η Παναγία είχε επιθυμία να μένει εκεί. Είναι το εικόνισμα που υπάρχει σήμερα ιερό και θαυματουργό, είναι πιστό αντίγραφο της πρωτότυπης, αυτής του ενδέκατου αιώνα που έχει εξαφανιστεί, η ακόμη καταστραφεί. Όλες οι επερχόμενες γενιές έως το 1928 σεβάστηκαν αυτόν το θρύλο, καμία φορά δεν μετακινήθηκε παρά έμενε εκεί στο ίδιο παλιό σαρακοφαγωμένο ξύλινο τέμπλο.

Το 1928 τέλειωσε το κτίσιμο της μεγάλης εκκλησίας, ήταν μεγαλόπρεπη και θεόρατη κτισμένη με πελεκητή πέτρα άριστης ποιότητας από τους καλύτερους πρωτομάστορους εκείνης της εποχής. Ήταν ο καθεδρικός ναός της Χλώρακας, και σκέφτηκαν οι χωριανοί με πρωτεργάτες τους δυο παπάδες της Κοινότητας τους Παπάγιωρκη και Παπάκλεοβουλο, να τοποθετήσουν σε αυτήν την θαυματουργή εικόνα της Παναγίας που ήταν στη μικρή παλιά εκκλησία της Χρυσελεύουσας. Ήξεραν τον παλιό θρύλο, γι αυτό κανείς δεν τολμούσε να μεταφέρει την εικόνα, αλλά οι ιερείς του χωριού είπαν ότι η πράξη αυτή της μετακίνησης της εικόνας, θα την ευχαριστιόταν η Παναγία, αφού θα εμεταφέρετο και θα ετοποθετείτο σε μεγαλοπρεπέστερο ναό παρά πριν. Έτσι οργάνωσαν πομπή, παρευρέθη μαζί τους και ο άλλος ιερέας από την Χλώρακα που εκτελούσε χρέη οικονόμου στην Μητρόπολη Πάφου ο Παπαχαριδημος, ακόμη ήταν και ο μητροπολίτης Πάφου ο Ιάκωβος, ώστε με τις ευλογίες του, ετοιμάστηκαν να μεταφέρουν το εικόνισμα με τιμές και προσευχές. Πήγαν στη

μικρη εκκλησία της Χυσελεούσας, έκαναν τρισάγιο, ύστερα πήγαν να πάρουν το εικόνισμα από το Ξυλόγλυπτοτέμπλο. Με έκπληξη και φόβο, είδαν ότι δεν μετακινιόταν, ήταν σαν κολλημένη, χωρίς να είναι καρφωμένη ή σφηνωμένη. Δημιουργήθηκε ταραχή, οι πιστοί μουρμούριζαν, και οι ιερείς έμειναν να σκέφτονται. Έλεγε ο καθένας τη γνώμη του, τελικά με τις ευλογίες του Μητροπολίτου Ιακώβου, επεκράτησε η γνώμη του Παπάγιωρκη, ότι ήταν τυχαίο γεγονός, έπρεπε την εργασία που ξεκίνησαν να την τελειώσουν. Ανελαβε ο ίδιος, και με ένα σκεπάρνι που το χρησιμοποίησε ως μοχλό, αφαίρεσε το εικόνισμα της Παναγίας. Έως σήμερα στο τέμπλο πανω αριστερά εκεί που ήταν η εικόνα, λείπει ένα κομμάτι λουλουδιού στόλισμα του τέμπλου που έσπασε από το σκεπάρνι που χρησιμοποίησε ο Παπάγιωρκης.

Ετσι μετεφέρθη η Παναγία η Χρυσελεούσα στον Ναό της Χρυσοαιματούσας, πέρασε ο καιρός κάπου δέκα χρόνια, ξεχάστηκε ο θρύλος και ο φόβος, ώσπου ξάφνου στα καλά καθούμενα αρρώστησε ο γιος του ΠαπάΓιωρκη, έπαθε επιληψία, πνίγηκε και πέθανε. Άλλοι είπαν ήταν η κατάρρα της Παναγίας, άλλοι είπαν ότι ως Αγία η Μητέρα του Θεού, δεν μετέρχεται σε πράξεις εκδικητικές.

Οι τοίχοι της εκκλησίας της Παναγίας της Χρυσελεούσης ήταν ολόκληροι τοιχογραφημένοι, εκ των οποίων εικονογραφήσεων σώζονται οι πλείστες. Η παράδοση θέλει την εικονογράφηση της εκκλησίας να γίνηκε από κάποιον σταυροφόρο:

Οι Ναΐτες το1192 πωλούν την Κυπρο στο Φράγκο Γκι ντε Λουζινιάν, πρώην βασιλιά της Ιερουσαλήμ. Αυτός εγκατέστησε την ομώνυμη δυναστεία στο νησί ενισχύοντας την εξουσία του με την παραχώρηση κτημάτων σε ευγενείς Σταυροφόρους και άλλους ιππότες. Ο ελληνικός πληθυσμός, παραγκωνίστηκε εντελώς και αποτέλεσε τις κατώτερες κοινωνικές τάξεις που μόνο υποχρεώσεις εί-

χαν απέναντι στους αφέντες τους και κανένα σχεδόν δικαίωμα. Η δυναστεία του Γκι ντε Λουζινιάν μαζί με το Φράγκικο βασίλειο εγκαθίδρυσε και τη Λατινική εκκλησία. Η περιουσία της Ορθόδοξης Εκκλησίας διαρπάγηκε και άρχισαν προσπάθειες υποταγής της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου στην Λατινική. Το 1260μ.Χ ο πάπας Αλέξανδρος ο Δ΄ κατήργησε τον Ορθόδοξο Αρχιεπίσκοπο και περιόρισε τον αριθμό των Ορθοδόξων Επισκόπων σε 4, της Λευκωσίας, της Αμμοχώστου, της Λεμεσού και της Πάφου. Παράλληλα εκδιώχθηκαν από τις επισκοπικές τους έδρες, τις οποίες κατέλαβε η Λατινική Ιεραρχία. Έδρα του Επισκόπου Λευκωσίας ορίστηκε η Σολέα, της Αμμοχώστου η Καρπασία, της Λεμεσού τα Λεύκαρα και της Πάφου η Αρσινόη, η σημερινή Πόλη της Χρυσοχούς. Η Αρσινόη ήταν μέχρι τότε χωριστή έδρα επισκόπου, αλλά καταργήθηκε το 1260 και ενσωματώθηκε στην Επισκοπή Πάφου. Από τότε διατηρήθηκαν αναλλοίωτα τα όρια της Επισκοπής Πάφου. Ο πάπας διόρισε σαν πρώτο επίσκοπο Αρσινόης το Νείλο. Τα χρόνια αυτά δεν γνωρίζουμε σχεδόν τίποτε για την εσωτερική ζωή της Εκκλησίας της Πάφου. Οι επίσκοποι Πάφου μετείχαν ακούσια στις συνόδους που καλούσαν οι Λατίνοι Αρχιεπίσκοποι, ενώ κατά την εκλογή τους υποχρεώνονταν να δίδουν όρκο υποταγής στο Λατίνο επίσκοπο της Πάφου.

Κατά τα κατωπινά χρόνια μέχρι και το 1300, οι επομενοί βασιλιάδες της Κύπρου αντιμετώπιζαν την απειλή των Ισλαμικών κρατών της Ανατολής, ενώ ταυτοχρονα, στα χρόνια του Ερρίκου Β΄ (1285 - 1324) οι Σταυροφόροι εκδιώχτηκαν από την Ανατολή και πολλοί χριστιανοί κατέφυγαν στην Κύπρο..

Εκείνον τον καιρό ήταν ένας σταυροφόρος τυχοδιώκτης που στο δρόμο του για τους Αγ΄θους τόπους, μπήκε σε ένα μεγαλόπρεπο ναό που ήταν αφιερωμένος στην Παναγία τη Χρυσελεύσα και τον λεηλάτησε. Μάζεψε ότι

πολύτιμο υπήρχε, τα εκποίησε σε χρυσάφι, και το πήρε μαζί του στους Αγίους τόπους όπου πήγε να πολεμήσει ώστε να επιβάλει τον Χριστιανισμό κατά πως είχε διαταχτεί.

Ακολούθως, μετά την ήττα των Σταυροφόρων από τους Άραβες και τους Σαρακηνούς, κατέφυγε στην Κύπρο, και συγκεκριμένα στην Πάφο.

Χρησιμοποιώντας το χρυσάφι που έκλεψε από την Αγία πόλη, ησχολήθει με το εμπόριο του μεταξιού, και κατάφερε να γίνει πολύ πλούσιος. Απέκτησε μεγάλη περιουσία, είχε στη δούλεψη του αμέτρητους εργάτες και δούλους, έκτισε ένα σπίτι στη δυτική μεριά της Πάφου στο οποίο εγκαταστάθηκε, και απολάμβανε τα καλά του κόσμου.

Ύστερα που πέρασαν κάμποσα χρόνια και γέρασε, αισθάνθηκε μεγάλη αρρώστια να τον κυριεύει, πονούσε το κορμί του, ήταν ένα αφόρητο βάσανο που δεν άντεχε. Φώναξε όλους τους γιατρούς, κανείς δεν μπορούσε να τον γιάνει. Τη ζωή όμως την αγαπούσε, ήταν γλυκιά, έτσι στράφηκε στο Θεό και άρχισε να τον παρακαλά, μετανόησε για τις αμαρτίες του, και έλπιζε να τον βοηθήσει αυτός ο φιλεύσπλαχνος και πανάγαθος που γι αυτόν είχε διακινδυνεύσει πολεμώντας στους Αγίους τόπους. Έκανε καλές πράξεις, ελεούσε τους φτωχούς, αλλά τίποτα δεν γινόταν. Τις νύχτες τον κυρίευαν δαιμόνια και ειρηνίες, δεν μπορούσε να κοιμηθεί εύκολα, και όταν αυτό εσύμβαινε, εφιάλτες τον έζωναν τρομεροί, αλλά ένας ήταν κυρίως που ερχόταν πιο ταχτικά και τον βασάνιζε, έβλεπε τον εαυτό του μέσα στην εκκλησία της Παναγίας της Χυσελεούσης, να αρπάζει και να λεηλατεί τα ιερά και τα όσια. Τότες σαν τα έπαιρνε, δεν φοβόταν ούτε Παναγία ούτε Θεό, τώρα στον ύπνο και στον ζύπνιο του σαν τα σκεφτόταν, μια βουή του τρυπούσε το κεφάλι θέλοντας να του σπάσει το καύκαλο.

Έτσι γινόταν κάθε μέρα, σκέφτηκε ήταν η Παναγία που δεν την σεβάστηκε, και τώρα τον τιμωρούσε. Αποφάσισε να δοκιμάσει άλλους τρόπους, μήπως και την μερέψει, μήπως και τον ποσπάσει από τα βάσανα, μήπως και εύρη γαλήνη.

Διέταξε τους υποτακτικούς του και κίνησαν εκστρατεία ώστε να ανακαλύψουν όλες τις εκκλησιές που ήταν αφιερωμένες στην Παναγία την Χρυσελεούσα. Αποφάσισε όσα πήρε απ αυτήν, να τα δώσει πίσω εις δεκαπλούν και εκατονταπλούν, ή και παραπάνω, ώστε να εύρη συγχώρεση, να παύσει να πονεί και να βασανιέται. Πρόσλαβε Αγιογράφους, τους έταξε καλή πλερωμή, και τους ζήτησε με μαεστρία και πίστη να εικονογραφήσουν όλες τις εκκλησιές της Παναγίας... Έτσι γίνηκε, ξεκίνησαν αυτές οι εργασίες, -μια από τις εκκλησίες ήταν της Παναγίας της Χρυσελεούσας στη Χώρακα- που όμως δεν κράτησαν πολύ καιρό, γιατί ένα πρωί βρήκαν τον γέρο σταυροφόρο πεθαμένο ησυχασμένο και ειρηνεμένο ...

Ως φαίνετε τον λυπήθηκε η Παναγία και τον πόσπασε από τα βάσανα του.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΧΡΥΣΟΑΙΜΑΤΟΥΣΑΣ

Το 1928 τέλειωσε το κτίσιμο της μεγάλης εκκλησίας, ήταν μεγαλόπρεπη και θεόρατη κτισμένη με πελεκιτή πέτρα άριστης ποιότητας από τους καλύτερους πρωτομάστορους εκείνης της εποχής.

Ήταν ο καθεδρικός ναός της Χλώρακας, και σκέφτηκαν οι χωριανοί με πρωτεργάτες τους δυο παπάδες της Κοινότητας τους Παπάγιωρκη και Παπάκλεοβουλο, να τοποθετήσουν σε αυτήν την θαυματουργή εικόνα της Παναγίας που ήταν στη μικρή παλιά εκκλησία της Χρυσελεύσης. Ήξεραν τον παλιό θρύλο, γι αυτό κανείς δεν τολμούσε να μεταφέρει την εικόνα, αλλά οι ιερείς του χωριού είπαν ότι η πράξη αυτή της μετακίνησης της εικόνας, θα την ευχαριστιόταν η Παναγία, αφού θα εμεταφέρετο και θα ετοποθετείτο σε μεγαλοπρεπέστερο εικονοστάσι και ναό παρά πριν. Έτσι οργάνωσαν πομπή, παρευρέθη μαζί τους και ο άλλος ιερέας από την Χλώρακα που εκτελούσε χρέη οικονόμου στην Μητρόπολη Πάφου ο Παπαχαρίδημος, ακόμη ήταν και ο μητροπολίτης Πάφου Ιάκωβος, ώστε με τις ευλογίες του, ετοιμάστηκαν να μεταφέρουν το εικόνισμα με τιμές και προσευχές. Πήγαν στη μικρή εκκλησία της Χυσελεύσας, έκαναν τρισάγιο, ύστερα πήγαν να πάρουν το εικόνισμα από το Ξυλόγλυπτο τέμπλο. Με έκπληξη και φόβο, είδαν ότι δεν μετακινιόταν, ήταν σαν κολλημένο, χωρίς να είναι καρφωμένο ή σφηνωμένο. Δημιουργήθηκε ταραχή, οι πιστοί μουρμούριζαν, και οι ιερείς έμειναν να σκέφτονται. Έλεγε ο καθένας τη γνώμη του, τελικά με τις ευλογίες του Μητροπολίτου Ιακώβου, επεκράτησε η γνώμη του Παπάγιωρκη, ότι ήταν τυχαίο γεγονός, έπρεπε την εργασία που ξεκίνησαν να την τελειώσουν. Ανελαβε ο ίδιος, και με ένα σκεπάρνι που το χρησιμοποίησε ως μοχλό, αφαίρεσε το εικόνισμα της Παναγίας. Έως σήμερα στο τέμπλο πανω αριστερά εκεί που

ήταν η εικόνα, λείπει ένα κομμάτι λουλουδιού στόλισμα του τέμπλου, που έσπασε από την προσπάθεια με το σκεπάρνι που κατέβαλε ο Παπάγιωρκης.

Έτσι μετεφέρθη η Παναγία η Χρυσοελεύσα στον Ναό της Χρυσοαιματούσας, πέρασε ο καιρός κάπου δέκα χρόνια, ξεχάστηκε ο θρύλος και ο φόβος, ώσπου ξάφνου στα καλά καθούμενα αρρώστησε ο γιος του Παπά, έπαθε επιληψία, πνίγηκε και πέθανε. Πολύ σύντομα πέθανε και ο Παπάγιωρκης από το μαράζι του, σε λίγους μήνες πέθανε και ο Παπάκλεοβουλος. Άλλοι είπαν ήταν η κατάρα της Παναγίας, άλλοι είπαν ότι ως Αγία η Μητέρα του Θεού, δεν μετέρχεται σε πράξεις εκδικητικές.

Πέρασαν άλλα πέντε χρόνια, ήταν ακόμα οι ίδιοι παπάδες, έγινε ο μεγάλος σεισμός το 1953, και ο μεγαλόπρεπος ναός της Παναγίας της Χρυσοαιματούσας χάλασε ένεκεν αυτού, κάποιοι είπαν ήταν η συνέχεια του θυμού της Παναγίας.

Ίσως να θυμώνει η Παναγία κάποτε και να τιμωρεί τον κοσμο, στην περίπτωση την προκειμένη, εάν ότι εσουνέβη ήταν θυμός, μαζί με αυτόν έδειξε και την αγάπη της, εσουνέβηκαν εκείνη την περίοδο πραγματά που λενε ότι ήταν θαύματα.

Ήταν περίπτωση κοντά στο '55 την περίοδο του ένοπλου αγώνος ενάντια στους Εγγλέζους, πήρε ο Αντρέας Π/Αντωνίου με άλλους φίλους του μπαρούτι και σκάγια, έφτιαξαν πιστόλι με δικήν τους επινόηση, βγήκαν να κυνηγήσουν. Στον πυροβολισμό επάνω, η κάννη του όπλου έσπασε και τινάχτηκε. Έμειναν όλοι να κοιτάζουν, έψαχναν στο χώμα να την βρουν. Δεν την βρήκαν, κίνησαν να γυρίσουν πίσω, ένας από την παρέα βλέπει να τρέχει αίμα στο μέτωπο του Ανδρέα, του το λέει, αυτός κάμνει κίνηση με το μανίκι, το σκουπίζει. Προχώρησαν ως τα καφενεία, δεν πονούσε, αλλά το αίμα έτρεχε, κατάλαβαν ότι κάποιο θραύσμα είχε σφηνώσει στο μέτωπο του. Τον

πήραν εσπευσμένως στον γιατρό τον Ηρόδοτο, εκεί διεπιστώθει ότι ένα μεγάλο μέρος της κάννης του όπλου σαν σπόντα ακριβώς, είχε καρφωθεί κάθετα στο κρανίο του Ανδρέα. Ύστερα από πολλές δυσκολίες με τη συμμετοχή και άλλων σπουδαίων ιατρών απο άλλα μέρη της Κύπρου αυτό αφαιρέθει, ο Αντρέας έγινε καλά, ζει και βασιλεύει. Ανά τον κοσμο, πολλά ιατρικά έντυπα έγραψαν ότι αυτό που συνέβη ήταν ανεξήγητο, κανείς δεν θα μπορούσε να ζήσει ύστερα από τέτοια πληγή, ήταν πρωτοφανές και χωρίς εξήγηση. Στην Χλώρακα και στην υπόλοιπη περιφέρεια ο κόσμος είπε ότι ήταν θαύμα της Παναγίας.

Σε άλλη περίπτωση, ήταν ύστερα από λίγα χρόνια, ο Μηχαλάκης Π/Αντωνίου μαζί με την παρέα του έπαιζαν κουλλέ στην αυλή της μεγάλης πλατείας έξω από την μισοχαλασμένη από τον σεισμό μεγαλη εκκλησία. Ο κουλλές ήταν μια σιδερένια μικρή μπάλα μεγάλου βάρους που με τη σειρά όλοι την έριχναν με το ένα χέρι, νικητής ήταν όποιος την έριχνε πιο μακριά. Ήταν σειρά του Μηχαλάκη, την έριξε αλλά ήταν δυνατός, πήγε μακρύτερα, κατά λάθος βρήκε τον Τάκη Αρέστη στο κεφάλι, ακριβώς πανω στο μέτωπο. Κανείς δεν θα γλίτωνε με τέτοιο χτύπημα, θα έπεφτε κάτω νεκρός, ήταν σίγουρο. Η μεγαλη και φιλεύσπλαχη όμως Παναγία, δεν θα μπορούσε να επιτρέψει έξω στην αυλή της να γίνει τέτοιο κακό, έκαμε το θάμα της, έτσι είπαν όλοι οι χωριανοί. Ο Τάκης δεν έπαθε τίποτα, έζησε πάρα πολλά χρόνια ακόμα, με το σημάδι από το χτύπημα πανω στο μέτωπο του εμφανές να του θυμίζει την Παναγία που τον προστάτευσε.

Πριν ξεκινήσουν να ξανακτίσουν τη μεγαλη εκκλησία ύστερα από το σεισμό, οι χωριανοί έστησαν μια μεγαλη στρογγυλή τσίγγενη παράγκα για να λειτουργούνται. Δεν ήταν βολετή, δεν είχε ιερό, δεν ήταν κανονική εκκλησία. Άλλοι λέγαν πως έπρεπε να χρησιμοποιούν την κάτω εκ-

κλησιά, άλλοι λέγαν την παράγκα γιατί η κάτω εκκλησιά ήταν μικρή και δεν τους χωρούσε.. Ολημερίς οι μαστόροι έκτιζαν, το απόγιομα κάθονταν απέναντι από την παράγκα στο καφενείο του ΑΚΕΛ να ξαποστάσουν, και να πιούν κανένα ποτηράκι κρασί και ζιβανία.

Μια νύχτα μία ομάδα έμεινε στη μικρη πλατεία ως αργά πίνοντας πιστό, το πιστό έφερε το κέφι, κι εκείνο τους έκανε να ξεχαστούν, πέρασε η ωρα, κόντευε να ξημερώσει. Ήταν μια νύχτα ήσυχη και γλυκεία, όμως ξάφνου ο ουρανός βάρυνε, ο αέρας άρχισε να βουίζει δυνατά, και βαριά βροχή άρχισε να πέφτει με το τουλούμι. Κράτησε η κακοκαιρία ως το πρωί, ήταν ένα πρωινό μιας Κυριακής, ξημέρωσε και όλα γυρω στην πλατεία ήταν συντρίμια.

- Πώς έγινε αυτό; Ρώτησε ένας, -ήταν θαύμα της Παναγίας, εξήγησε ένας άλλος.

Αρχίνισαν οι πιστοί να έρχονται στην εκκλησία, σκέφτηκε ο παπάς να τελέσει τη λειτουργία στην μικρη εκκλησία από το φόβο επανάληψης της κακοκαιρίας. Μπαίνοντας μεσα, αντίκρισε ο παπάς την εικόνα της Παναγίας να ευρίσκεται πανω στο τέμπλο. Έκθαμβος έμεινε να κοιτάζει, και να φωνάζει εκστασιασμένος πως έγινε θαύμα. Διαδόθηκε το νέο, όλο το χωριό μαζεύτηκε μες τη ακκλησιά, και απο εκείνη την ημέρα και ως την περάτωση της μεγάλης, όλοι εκκλησιάζονταν εκεί, και όχι στην παράγκα. Πολλοί πίστεψαν πως έγινε θαύμα, άλλοι είπαν πως κάποιος την μετέφερε θέλοντας να παραπλανήσει τους παπάδες ώστε να γίνεται η λειτουργία στην παλιά εκκλησία και όχι στην άβολη παράγκα.

Με εθελοντές εργάτες και μαστόρους συνεχιστηκε η ανοικοδόμηση, το 1959 τελείωσε, η εικόνα της Παναγίας μεταφέρθηκε ξανά στην πανω εκκλησιά και από τότες λειτουργεί ως Καθεδρικός ναός της Κοινότητας. Τα γεγονότα που συνέβησαν κατά καιρούς άλλοι τα είπαν θαύματα, άλλοι τυχαία γεγονότα, η γνώμη μου είναι ότι ήσαν πολλά

τα συμβάντα για να είναι τυχαία. Πολλοί πιστοί χωριανοί που πιστεύουν πως πράγματι η Παναγία επιθυμεί για κατοικία της την Κάτω εκκλησιά, αναμένουν με προσμονή το επόμενο θαύμα.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΛΩΡΑΚΑΣ

Η παραγωγή ζάχαρης άρχισε στην Κύπρο πριν αρχίσουν οι Πορτογάλοι να εξερευνούν την Αφρικανική ακτή. Η καλλιέργεια ζαχαροκάλαμου είχε τη προέλευση της από τους Άραβες κατακτητές το 12^ο αιώνα. Αργότερα οι Ιταλοί έμποροι και οι τοπικοί κυβερνήτες χρησιμοποίησαν σκλάβους και ελεύθερους εργάτες για να παραγάγουν τη ζάχαρη. Οι φυτείες βρισκόνταν συνήθως στις αγροτικές περιοχές της Επισκοπής Λεμεσού, των Κουκλιών, της Αχέλλειας, μέχρι την Χλώρακα, Έμπα και Λέμπα.

Χρησιμοποιούσαν σκλάβους, κυρίως Αφρικανούς τους οποίους έφεραν από την Κεντρική Αφρική μέσω του λιμανιού της Αλεξάνδρειας της Αιγύπτου και ύστερα στο λιμάνι της Λάρνακας κάποτε και της Πάφου. Τις νεαρές όμορφες γυναίκες τις χρησιμοποιούσαν στα σπίτια τους οι πλούσιοι τσιφλιτισικάδες Ενετοί και Κύπριοι ως δούλες, στην πραγματικότητα ως μετρέσες. Έτσι είχαν ξεκινήσει τα χαρέμια οι Τούρκοι όταν αργότερα κατέλαβαν την Κύπρο, αντιγράφοντας τις συνήθειες των πλούσιων Κυπρίων. Στα Παλιόκαστρα ανάμεσα της Πάφου και της Χλώρακας, όλη η παραλιακή εύφορη πεδιάδα ήταν ιδιοκτησία της Ρήγαινας.

Μια φορά που ήρθε στην Κύπρο ο Διγενής Ακρίτας κυνηγώντας ένα Σαρακηνό εχθρό του Βυζαντίου, είδε την Ρήγαινα και την αγαπήσε. Της ζήτησε να τον παντρευτεί, και κατά πως λέει ο μύθος, η Ρήγαινα θέλοντας να αποφύγει την παντρεία μαζί του, του έβαλε όρο να έκτιζε ένα μεγάλο αυλάκι που θα έφερνε νερό από τα λουτρά του Άδωνη στα Παλιόκαστρα, πιστεύοντας πως δεν θα τα κατάφερνε.

Ο Διγενής δέχτηκε, και ζήτησε από τη Ρήγαινα να του δώσει εργάτες για να κτίσει το αυλάκι.

Στο λιμάνι της Πάφου ήταν αγκυροβολημένο ένα πλοίο γεμάτο σκλάβους, ιδιοκτησία ενός Αιγύπτιου Άραβα που τους έφερε να τους πουλήσει στους τσιφλικάδες της Γεροσκήπου. Η Ρήγαινα του έστειλε μαντατοφόρο και τον κάλεσε. Του πρόσφερε όλη την παραλιακή γη στην περιοχή των Ροαφινών της Χλώρακας που έφτανε ως το σημερινό εκκλησάκι του Αϊ Νικόλα και ανήρχετο σε έκταση 500 σκαλών, αν δεχόταν να δώσει τους σκλάβους στο Διγενή.

Ο Άραβας δέχτηκε να τους δώσει να δουλέψουν ώσπου να τελειώσει το αυλάκι και ύστερα σάλπαρε για την Αίγυπτο όπου φόρτωσε τα υπάρχοντα του στο πλοίο και με την οικογένεια επέστρεψε πίσω και εγκαταστάθηκε στην Χλώρακα.

Έστησε το σπιτικό του σ ένα ψήλωμα για να μπορεί να επιβλέπει την περιουσία του, έβαλε σκλάβους και έσκαψαν τεράστια λαγούμια στην περιοχή του Αϊ Νικόλα και δεν τους άφησε να σταματήσουν, παρά μόνο όταν έσκαψαν πολλά μίλια μέσα στη γη, ώσπου βρήκαν νερό αστείρευτο.

Εγινε ένας πλούσιος τσιφλικάς, καλλιεργούσε ζαχαροκάλαμο, κάνναβη, είχε στρατιές προβάτων και σκλάβων βοσκών που τα πρόσεχαν, είχε και μικρές νέγρες υπηρέτριες να τον περιποιούνται και να τον ευχαριστούν.

Πέρασαν πολλά χρόνια, κάπου στα μέσα του 12^{ου} αιώνα, ένας από τους απογόνους του, ο νέος αφέντης, είχε στο υπηρετικό του προσωπικό μια νέγρα παιδούλα δούλα, που της είχε μεγάλη αδυναμία, πολλή αγάπη, και δίχα της δεν μπόραγε. Της μικρής δούλας της άρεσε να πηγαίνει σεργιάνι στις ακτές της θάλασσας να μαζεύει κρίνα του γιαλού και αγριομασικόριδα. Ήταν οι ακρογιαλιές έρημες, δεν είχε κόσμο, έτσι τα καλοκαίρια μες την πολλή τη ζέστη, καμιά φορά η παιδούλα έβγαζε τα ρούχα της και βουτούσε στα καταγάλανα νερά της θάλασσας στον

κόλπο των Ροαφινιών. Μια μέρα που κολυμπούσε γυμνή, είδε τα κάλλη της ένας έμπορος σκλάβων που είχε αράξει το μικρό του καΐκι στον διπλανό κολπίσκο, στο Δήμμα, και σκέφτηκε ότι ήταν πολύ όμορφη, και θα μπορούσε να την πουλήσει πολύ ακριβά. Την έκλεψε, την αλυσόδεσε, και την έριξε στο αμπάρι, και σάλπαρε για το νότο, και χάθηκε μεσα στο πούσι και τη νοτιά...

Όταν η ώρα πέρασε χωρίς η δούλα να επιστρέψει στο κονάκι της, ο αφέντης της γεμάτος ανυσηχία μήπως έπαθε κάτι, έστειλε τους μισταρκούς με δάδες μέσα στην νύχτα να την βρούν. Τους διέταξε να μην επιστρέψουν αν δεν την βρούν, και αυτός περίμενε γεμάτος αγωνία, όλο το βράδυ, ως το πρωί.

Η ώρα πέρναγε, είδηση δεν έφτανε καμία, φόβοι τον έζωναν για το χειρότερο. Με το ξημέρωμα έβγαλε φιρμάνι που ο τελάλης το φώναζε σε όλα τα γυρω χωριά και έδιδε μεγάλη αμοιβή σε όποιον έφερνε μαντάτα.

Κατά το μεσημέρι άρχισαν να καταφθάνουν σκόρπιες πληροφορίες, έμαθαν από βοσκούς της περιοχής ότι ένας έμπορος σκλάβων πέρασε από τα μέρη.

Ο πλούσιος αφέντης ήταν σίγουρος πλέον ότι έχασε την αγαπημένη του δούλα, μαράζωσε πολύ, και όλοι δεν πίστευαν την τόση αγάπη του για μια σκλάβο. Είναι όμως ο έρωτας μεγάλο πράγμα, και όποιος πέσει σ αυτόν, γνωρίζει βάσανα πολλά. Έτσι και ο ερωτευμένος νέος αφέντης έπεσε σε μεγάλο μαράζι, δεν έτρωγε, οι μέρες περνούσαν, είχε σαλέψει το λογικό του, και κάθε μέρα, όλη μέρα, στεκόταν στην άκρη του γκρεμού, και αγνάντευε τα βάθη του ορίζοντα της θάλασσας μήπως δει την καλή του να επιστρέφει, και έκλαιε μέσα του απαρηγόρητα και ήταν ο πόνος του τόσο μεγάλος, που οι κάτοικοι στην γύρω περιοχή, πίστεψαν ότι τρελάθηκε, και όλοι τον συνερίστηκαν γιατί ήταν ένας ευσπλαχνικός, δίκαιος και καλός άνθρωπος...

Ήταν ένας καλόγερος Χριστιανός που ασκήτευε σε μια σπηλιά μέσα σ ένα βουνό λίγο πιο πάνω από την Χλώρακα προς τη μεριά της Τάλας, μια νύχτα ήρθε στον ύπνο του ο Άγιος Νικόλαος ο προστάτης της θάλασσας, και του φανέρωσε ότι αν ο πλούσιος μικρός αφέντης που ήταν Μουσουλμάνος έκανε γιορτή και δέηση στο Χριστό, η θάλασσα θα του έφερνε πίσω τη δούλα. Έτσι πρώι με το πουρνό, κατηφ'οτησε και πήγε ο καλόγερος στον μικρό αφέντη και του ορμήνεψε τι να κάμει. Δεν δέχτηκε ο αφέντης, αρνήθηκε να κάνει δέηση Χριστιανική αφού ήταν πιστός θρησκευόμενος Μουσουλμάνος.

Την επόμενη ο καλόγερος ξανα είδε το ίδιο όνειρο, και ξανά την μεθεπόμενη. Ξανακατέβηκε τη ράχη του βουνού, πάει τον ξανα βρίσκει, και του εξηγά ότι είναι το θέλημα του Θεού, έπρεπε να υπακούσει...

Υπάκουσε το λοιπόν ο αφέντης, έκαμε δέηση και γιορτή, και ύστερα έκατσε αντάμα με τον ερημίτη στην άκρια του γκρεμού και έβλεπαν κατά τον νότο, εκεί που τέλειωνε η θάλασσα , ελπίζοντας να γίνει το θαύμα.

Πέρασε κάμποση ώρα, ήρθε το απόγιομα, πρόσεξαν τον ουρανό στο νότο να νοτιάζει, να μαζεύει πούσι και να σκοτεινιάζει. Είδαν τη θάλασσα να φουσκώνει και να τρικυμίζει, και εκστασιασμένοι κοίταζαν και ανέμεναν το θαύμα του Θεού.

Όταν ο ορίζοντας καθάρισε, είδαν μέσα στους αφρούς των φοβερών κυμάτων που έσκαγαν πάνω στις ξέρες του Φερφουρή λίγο πιο πέρα από τον κόλπο των Ροαφινιών, το καϊκι του Άραβα πειρατή σφηνωμένο πάνω στις ξέρες. Η μεγάλη τρικυμία το έστρεψε πίσω, και τα μεγάλα κύματα το παρέσυραν και το έριξαν στις ξέρες του Φερφουρή. Είχε κάμει το θαύμα του ο Άγιος Νικόλαος, έριξε το σκάφος του εμπόρου των σκλάβων έξω στη στεριά.

Μονομιάς πήγαν οι άνθρωποι του αφέντη, ανέβηκαν στο καΐκι και συνέλαβαν τους πειρατές και ελευθέρωσαν την κόρη.

Ευχαριστημένος ο μικρός αφέντης, ασπάστηκε το δικό μας Θεό, βαφτίστηκε Χριστιανός, και έκτισε ένα μικρό ξωκλήσι προς τιμήν του Αϊ Νικόλα πανω στο ύψωμα, εκεί που στάθηκαν και αγνάντεψαν τον ορίζοντα της θάλασσας ώσπου έγινε το θαύμα.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΗΣ ΛΕΜΠΑΣ

Δεν ήταν ένας παράνομος ληστής, αλλά χειρότερος. Νευροτικός, αιμοβόρος, έλεγαν ήταν τρελός και πολλοί τον φοβούνταν.

Ήταν τόσο μπαμπέσης ψεύτης και πανούργος, που άλλος ληστής δεν τον εμπιστευόταν, ήταν ο λόγος που δεν είχε φτιάξει συμμορία...

Ήταν μέτριος στο ανάστημα, αλλά στα χαρακτηριστικά του φαινόταν η μεγάλη σκληράδα του. Γεννήθηκε στο χωριό της Λέμπας κατά το 1850 και ήταν στα άλμπουρα της νιότης του την εποχή που οι Μωαμεθανοί Τούρκοι παρέδωσαν την Κύπρο στους Άγγλους. Ισχυριζόταν ότι ο προπάππους του ήταν Καδής και έλεγε πολλές ιστορίες όταν οι πρόγονοι του ήταν αφέντες των Ελλήνων. Χαιρόταν που ήταν κατακτητής και ευχαριστιόταν να καταπιέζει τους αδύνατους και ανυπεράσπιστους Χριστιανούς χωρικούς που σαν υπόδουλοι δεν μπορούσαν να σηκώσουν το ανάστημα τους και να του αντισταθούν.

Υπό την ανοχή των νέων κατακτητών συνέχισε να τους ενοχλεί και προέβαινε σε κακές ενέργειες εναντίον τους, τους καταπίεζε και τους λήστευε.

Αυτό συνέβαινε για χρόνια ώσπου γέρασε, δεν μπορούσε πλέον να κάμνει τον καμπόσο. Έκατσε στα βραστά του, αλλά όποτε περνούσε έξω από το εκκλησάκι έφτυνε περιφρονητικά. Οι διηγήσεις ανάμεσα των Ελλήνων για την κακία του, ήταν καθημερινές κουβέντες μέσα στα καφενεία. Ήταν ιστορίες που έδειχναν το μεγάλο μίσος που είχε ενάντια στους Χριστιανούς, και πόσο ήταν σκληρή η καρδιά του. Τις διηγούντουσαν, και ήσαν σίγουροι ότι κάποια φορά σε αυτή τη ζωή, ή την άλλη, θα τον εύρισκε τιμωρία από τον Θεό...

Στα τέλη του αιώνα ορισμένοι Έλληνες Χριστιανοί μπόρεσαν και προόδευσαν, απέκτησαν πλούτη και περιουσίες, ένας από αυτούς κατοίκησε στα ανατολικά της Λέμπας, είχε εκεί ένα τσιφλίκι και είχε κτισμένο σ αυτό το εξοχικό του καθώς και αλλά υποστατικά, όπως αποθήκες και διάφορα κτίρια. Ήταν ένα αγρόκτημα που είχε εκταση 140 σκάλες, είχε 300 τερατσιές, αμέτρητες αθασιές και κάμπουσες συκαμινιές. Ήταν ιδιοκτησία της οικογένειας Σάββα Νικολαίδη που κατοικούσαν στην πόλη της Πάφου. Ήσαν εύποροι, είχαν πολλά ιδιόκτητα καταστήματα που νοίκιαζαν σε άλλους έχοντας με αυτό τον τρόπο μεγάλο εισόδημα. Είχαν επίσης μεγάλο εισόδημα από το αγρόκτημα το οποιον εκμίσθωσαν σε μια φτωχή οικογένεια από την Εμπα, του Σπύρου Χριστόδουλου Φαρφαρά, που είχε σύζυγο την Πολυξένη, και έκαμαν παιδιά τους Γεώργιο Σπύρου Οξεία, τον Χριστόδουλο, την Σοφία (αργότερα Τριανταφίλλη), τον Σάββα Σπύρου, και την Βαρβαρού (αργότερα Χαραλάμπους Μαύρου). Η συμφωνία τους ήταν όλα τα έξοδα και κόπους να τα επιβαρύνεται αυτή η οικογένεια και τα έσοδα να τα μοιράζονται. Υπήρχαν στο αγρόκτημα δυο λάκκοι με ξύλινα αλακάτια, υπήρχε και ένας μεγάλος ανεμόμυλος έτσι που το νερό ήταν μπόλικο ώστε να ποτίζονται όλα τα χωράφια στο αγρόκτημα .

Σε μια άκρια του τσιφλικιού που περνούσε ο αμαξητός δρόμος, ήταν μια αποθήκη με ξύλινη σκεπή, όπου καμιά φορά σταματούσαν οι περαστικοί να προφυλαχτούν σαν έβρεχε. Ένας διαβάτης κάποτε, είπε ότι είδε στο όραμα του τον Άγιο Στέφανο να του λέει ότι ήθελε την μικρη αποθήκη για εκκλησιά του, αυτό διεδώθη, έτσι αρχίνισαν και πήγαιναν πολλοί προσκυνητές Τούρκοι και Ρωμιοί, να προσευχηθούν και να ανάψουν και κανένα κερί. Κατά το 1900 περίπου, ο Σάββας Νικολαίδης ο ιδιοκτήτης, έκτισε

ένα μικρό ιερό και μια αγία τράπεζα στην αποθήκη, κατασκεύασε έτσι το εκκλησάκι του Αγίου Στεφάνου.

Πάντα οι άνθρωποι έχουν την ανάγκη να έχουν ένα στήριγμα και πολύ περισσότερο όταν έχουν δυσκολίες, έτσι βρίσκουν πάντα αποκούμπι στο Θεό. Τες εποχές που οι Κύπριοι ήσαν υπόδουλοι στους Τούρκους και ύστερα των Άγγλων, η ζωή τους ήταν δύσκολη και ανυπόφορη, η καταπίεση μεγάλη, έβρισκαν μόνο στήριγμα στο Θεό. Ο Άγιος Στέφανος ήταν ένας Μάρτυρας που μαρτύρησε υπέρ του Θεού με τον χειρότερο θάνατο του λιθοβολισμού, ήταν γι αυτό που οι κάτοικοι της περιοχής της Χλώρακας, της Έμπας, και όλων των άλλων παρακείμενων χωριών, ένιωθαν τη πίστη τους να τους οδηγεί σ αυτόν, είχαν και αυτοί μια μαρτυρική και υστερημένη ζωή ένεκα της υποδούλωσης τους. Έτσι θεωρούσαν το εκκλησάκι του Αγίου Στεφάνου πιο δικό τους παρά άλλες εκκλησιές, ένιωθαν να υπάρχει μια σύνδεση αναμεταξύ τους και του Αγίου. Έλπιζαν σε αυτόν, εύρισκαν παρηγοριά σε αυτόν, ώστε να αντέχουν και να καρτερούν για καλύτερες ημέρες. Έλπιζαν ακόμα ο άπιστος Τούρκος που όποτε περνούσε έξω από το εκκλησάκι έφτυνε περιφρονητικά, να έβρισκε μεγάλη τιμωρία από τον ίδιο τον Άγιο Στέφανο.

Άγνωσται όμως αι βουλαί του Θεού, όταν τα χρόνια πέρασαν, ο άπιστος γέρασε και κανείς πλέον δεν έλπιζε να τιμωρηθεί, η μεγάλη κακία και το απύθμενο μίσος που είχε ενάντια στους Χριστιανούς τον οδήγησαν μια μέρα σε μια αποτρόπαιη πράξη, πήγε μες την εκκλησιά του Αγίου Στεφάνου και με ένα μυτερό μαχαίρι έβγαλε τα μάτια του Αγίου. Κανένας δεν τον είδε, πολλοί σκέφτηκαν ότι ήταν αυτός, αλλά δεν υπήρχαν μαρτυρίες για να τιμωρηθεί. Είναι όμως περιστατικά που συμβαίνουν κάποτε που οδηγούν τους πιστούς να πιστεύουν περισσότερο στο Θεό, είναι τα Θαύματα που γίνονται, κάποτε για επιβράβευση του δίκαιου, κάποτε για τιμωρία του άδικου...

... Ύστερα από λίγες μέρες ο άπιστος χάθηκε από πρόσωπου γης, οι συγγενείς του κατήγγειλαν το γεγονός στην αστυνομία η οποία άρχισε ανακρίσεις μεταξύ των Ελλήνων για να βρουν τους ενόχους για την εξαφάνιση του.

Ύστερα από κάμποσες μέρες βρέθηκε το πτώμα του από Τούρκο βοσκό στον Ακόμα, στην περιοχή που βρίσκεται το χωριό Ινια. Κανείς δεν ήξερε πως ευρέθη εκεί, τον έπιασε η καρδιά του είπαν μερικοί, άφησε την τελευταία του πνοή εκεί. Ήταν ένα κουφάρι πεθαμένου με φρικιαστικό πρόσωπο που φάνταζε ανατριχιαστικό, με δυο μεγάλες μαύρες τρύπες αντί για μάτια. Δεν είχε μάτια, τα είχαν φάει τα μυρμηγκια και οι σφήκες, ήταν σίγουρο ότι τον σημάδεψε ο Άγιος Στέφανος.

Υ.Γ. Πέρασαν κάμποσα χρόνια, το 1963 ήταν η χρονιά που αρχίνισαν οι φασαρίες μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων της Κύπρου, που είχαν τελική κατάληξη την κατάληψη της μισής μας πατρίδας από τους Τούρκους. Ήταν φασαρίες που τις δημιουργούσαν οι Τουρκοκύπριοι επί σκοπού θέλοντας να δημιουργήσουν αντιπαραθέσεις αναμεταξύ των δυο λαών, ώστε να έχει δικαιολογία η Τουρκία να εισβάλει στην Κύπρο. Δίπλα στον Άγιο Στέφανο ήταν κτισμένη μια παράγκα που κατοικούσε μια οικογένεια Τούρκων με τρία αρσενικά παιδιά. Συνήθιζαν τα Τουρκάκια αυτά πολύ συχνά να μπαίνουν στο μικρό εκκλησάκι και να κάνουν ασχημίες. Μια τέτοια φορά, αφού λέρωσαν την εκκλησία, ο ένας τους με το σουγιά του έγδαρε το μάτι του Αγίου. Εκείνη την ώρα μπήκαν από την πόρτα Έλληνες προσκυνητές και τους είδαν επ αυτοφώρω, αυτοί φοβήθηκαν και έτρεξαν έξω. Υπήρχε ένας πετρότοιχος που χώριζε την αυλή του Αγίου και τον αμαξητό δρόμο που ήταν στην νια μεριά του ζωκκλησιού. Πετά-

χτηκαν τα Τουρκιά τον τοίχο, εκείνη την στιγμή περνούσε αυτοκίνητο, πάτησε τον έναν και τον άφησε νεκρό στον τόπο. Στες τέσσερις πέντε μέρες το άλλο Τουρκάκι βρέθηκε πυροβολημένος και πεθαμένος σε ένα χωράφι πιο πανω από το εκκλησάκι προς τη μεριά της Έμπας. Ύστερα από άλλες τόσες περίπου μέρες, το τρίτο Τουρκί, ένα πρωινό πήγε για μπάνιο στη θάλασσα σ ένα μέρος κάτω της Λέμπας, στην περιοχή Κοτσιάς. Ήρθε το Βράδυ, νύχτωσε καλά, δεν φάνηκε να γυρίζει πίσω. Ανήσυχοι οι γονιοί του, άρχισαν να τον ψάχνουν, ειδοποιήθηκε η αστυνομία, όλοι οι Τούρκοι κάτοικοι της Λέμπας και όλοι οι Χριστιανοί από την Χλώρακα, βγήκαν σε αναζήτηση του. Ύστερα από λίγες μέρες βρέθηκε το πτώμα του ξεβρασμένο στην θάλασσα του Ακάμα, ήταν πνιγμένος, και χωρίς το ένα του μάτι. Του το είχαν φάει οι φτίρες της θάλασσας και τα κοράκια. Ήταν το Τουρκάκι που είχε γδάρει το μάτι του Αγίου Στεφάνου.

ΑΓΙΟΣ ΕΦΡΑΙΜ

Πάντα ο Άγιος Εφραιμ βοηθά, πολλοί το γνωρίζουν, έχει ένα εκκλησάκι στη Χλώρακα και πολλοί πιστοί πηγαίνουν να προσευχηθούν και πολλοί πιστοί μιλούν για τη μεγάλη του χάρη.

"Δυστυχώς οι εξετάσεις έδειξαν αυτό που φοβόμασταν, ο καρκίνος έχει κάνει μετάσταση, η κατάσταση είναι πολύ σοβαρή, θα κάνουμε όμως ότι μπορούμε. Αλλά σ αυτές τις περιπτώσεις η επιστήμη δεν κάνει θαύματα, μόνο ο Θεός μπορεί να ανατρέψει τα δεδομένα.

Πρόκειται περί καρκίνου σε προχωρημένο στάδιο, χρήζει άμεσης επέμβασης. Τα πραγματά δεν είναι καλά, αλλά θα κάνουμε ότι μπορούμε".

Από την ώρα που το έμαθα κλείστηκα στο δωμάτιό μου και κοιτώντας την εικόνα του Αγίου στη κορνίζα πάνω στον τοίχο, με κλάμα και παράπονο άρχισα να προσεύχομαι και να του ζητώ να με γλυτώσει.

Στην αμέτρητη ώρα που πέρασε, εκεί που απόκαμα και ήμουν μεταξύ ύπνου και ξύπνιου, μου φάνηκε ότι ήμουν στο εκκλησάκι του Αγίου Εφραίμ, ήταν έξω σκοτάδι πυκνό, αλλά μέσα έλαμπε όλη η εκκλησιά από φως που έβγαινε από το ιερό, ένα φως χαρούμενο κίτρινο σαν το χρυσάφι και είχε σχήμα και έμοιαζε με ανθρώπινη φωτινή φιγούρα. Το πρόσωπο του μόλις ξεχώριζε, μου φάνηκε ίδιο με την εικόνα στο εικονοστάσι, μου φάνηκε ήταν ο Άγιος Εφραίμ. Αμέσως μια γαλήνη πλημμύρισε την ψυχή μου, ηρεμία κυριέυσε το νου μου, και δεν στενοχωριόμουν για την αγιάτρευτη αρρώστια μου, ήμουν σίγουρος ότι θα γινόμουν καλά.

Την άλλη μέρα πρωί, πήγα να προσκυνήσω τον Άγιο στο μικρό ξωκλήσι, και είδα κόσμο μέσα και έξω να λειτουργείται. Αμέσως κατάλαβα ότι μου φανερώθηκε την ημέρα που γιόρταζε, ήμουν σίγουρος ότι δεν ήταν όνειρο αλλά

πραγματικότητας η εμφάνιση του σε μένα, ήμουν σίγουρος ότι θα με έκανε καλά.

Από εκείνη την ώρα ένιωσα μέσα μου πνευματική ανάσταση, σκέφτηκα ότι είμαστε όλοι τόσο μικροί στη μεγαλοσύνη του σύμπαντος, απειροελάχιστη αναλαμπή μικρού σπινθήρα φωτός και προσωρινοί με διάρκειας ζωής ασήμαντης απέναντι στην αιωνιότητα. Κάθε πρωί με τη δροσιά πριν ο ήλιος ανατείλει, επισκεπτόμουν το εκκλησάκι και νοερά μέσα σε κατάνυξη και προσευχή ένιωθα ότι συνομιλούσα με τον Άγιο. Ένιωθα απέραντη γαλήνη, δεν φοβόμουν το θάνατο ούτε αν θα μαρτυρούσα πριν επέλθει, ένιωθα καλά στη ψυχή, στο μυαλό και στη σκέψη.

Όσο οι μέρες περνούσαν, οι άλλοι άνθρωποι έμεναν παραξενεμένοι με τη συμπεριφορά μου, οι γιατροί το ίδιο, αντί να δίνουν αυτοί κουράγιο σε μένα, έδινα εγώ σε αυτούς. Ήταν τόση η σιγουριά μου ότι ήμουν κοντά στο Θεό, που χωρίς να ξέρω αν θα ζήσω ή πεθάνω, χωρίς να στενοχωριέμαι αν θα τέλειωνε η ζωή μου, ήμουν απόλυτα γαληνεμένος και δυνατός έτοιμος να αντιμετωπίσω την αρρώστια μου, ήμουν απόλυτα αισιόδοξος.

Ο καιρός πέρασε. Έκανα χημειοθεραπείες, εγχείρηση και ξανά χημειοθεραπείες, ώσπου ύστερα από πάρα πολύ καιρό νιώθω απόλυτα υγιής, η αρρώστια νικήθηκε και έφυγε, εγώ όμως συνεχίζω να πηγαίνω κάθε εβδομάδα στο μικρό εκκλησάκι του Αγίου Εφραίμ και να ανάβω ένα κερί, και ύστερα να κάθομαι στο σκάμνο και να κάνω περισυλλογή. Σκέφτομαι ότι όλες οι συνομιλίες μου και οι επαφές που είχα με τον Άγιο ίσως να ήταν στη σκέψη μου και στη φαντασία μου, δεν είχε όμως σημασία. Το σίγουρο ήταν ότι συνέβηκε μέσα στο μυαλό μου ένα θαύμα, ίσως από τον φόβο της αρρώστιας να αντέδρασε και να με έκαμε να πιστέψω στην ανωτερότητα του θεού,

σημασία είχε ότι αυτή η πίστη που ένιωσα με γαλήνεψε, με ηρέμισε, με έκαμε να αισθάνομαι διαφορετικά, να αισθάνομαι απέραντη πίστη στο Θεό και ατέλειωτη δύναμη στη ψυχή, μια απέραντη πίστη που με γιάτρευε.

ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΚΑΙ ΜΙΑ ΝΕΑ

Κατά καιρούς έχουν υπάρξει ισχυρισμοί ότι υπάρχουν στοιχεία και αποδείξεις που συνηγορούν πως η ικανότητα ενός ατόμου να βλέπει φαντάσματα ή να αισθάνεται ανεξήγητες παρουσίες, εξαρτάται από την παρατεταμένη επαφή ή την σύνδεση που είχε ή έχει με το άτομο που βλέπει ή νιώθει.

Ήταν μια φορά ένα ταιριαστό ζευγάρι πολύ αγαπημένοι μεταξύ τους και όλα ήταν ωραία, και ήταν καλά. Από μικρά παιδιά κάθε Κυριακή που πήγαιναν στην εκκλησία της Παναγίας της Χρυσοαιματούσας της Χλώρακας, οι ματιές τους συναντιόνταν, είχαν νιώσει μέσα τους το σκίρτημα της αγάπης.

Ήρθε το πλήρωμα του χρόνου και μ'ολις μεγάλωσαν ολίγον, από ενωρίς, σχεδόν μικροί, έδωσαν λόγο να παντρευτούν. Είχαν και οι δύο στις καρδιές τους πολλή καλοσύνη, ήσαν ενάρετοι και πιστοί Χριστιανοί. Όλοι στο χωριό τους αγαπούσαν, τους παίνευαν και τους καμάρωναν. Αγαπήθηκαν πολύ, δεν έκανε ο ένας χώρια του άλλου. Πάντα πιασμένοι από το χέρι, μόνο στην εκκλησιά χώριζαν για να πάει ο καθένας στη θέση του, χώρια οι άνδρες από τις γυναίκες ως όριζαν τα έθιμα.

Αλλά όπως πολλές φορές συμβαίνει τα ωραία να μην διαρκούν, έτσι και στο ζευγάρι τούτο, στα ξαφνικά ήρθε το κακό, έφερε τα πανω κάτω, κουρέλιασε τα όνειρα, σκότωσε τις καρδιές, έφερε την καταστροφή. Άρχισε η κοπέλα να νιώθει αδυναμία και ζαλάδα, αρρώστησε βαριά, απότομα, μέσα σε λίγο καιρό, έσβησε και πέθανε.

Όλο το χωριό την έκλαψε, για ημέρες πολλές όλοι ήσαν στενοχωρημένοι, αλλά πιο πολύ μαράζωναν για τον ζωντανό, τον νέο που απαρηγόρητος δεν άντεχε τον πόνο. Τόση ήταν η ερημιά γύρω του που ένιωθε, που έκλαιγε μοναχός μέσα στις νύχτες και ακουγόταν το γοερό του κλάμα που ράιζε τις καρδιές των άλλων ανθρώπων.

Ίσως επειδή ο πόνος ήταν πολύ μεγάλος, ίσως γιατί η πεθαμένη κοπέλα όσο ζούσε του είχε υπερβολική αγάπη, ίσως γιατί ήσαν ενάρετοι ή έτσι ήθελε ο θεός, κάθε βράδυ στο όνειρο του μόλις λαγοκοιμόταν, η οπτασία της τον επισκεπτόταν. Καθόταν στο προσκέφαλο και του χάιδευε τα μαλλιά και το μέτωπο, τούλεγε τραγούδια και λόγια παρηγορικά, καθώς και ψαλμούς της εκκλησιάς. Και κάθε που έρχονταν τα μεσάνυχτα έσκυβε και τον φιλούσε, εκείνη ήταν η ώρα που πέθανε. Ο νέος πεταγόταν από το κρεβάτι και την αναζητούσε, αλλά ξυπνητός πλέον, έβλεπε την οπτασία της να φεύγει από την χαραμάδα του παραθύρου.

Καθόταν στο κρεβάτι και έκλαιγε απαρηγόρητα, το μυαλό του ήταν να το χάσει, δεν ήξερε τι να κάμει. Και οι μέρες περνούσαν. Σταμάτησε να πηγαίνει εκκλησιά, κλείστηκε στον εαυτό του, έγινε απόμακρος, όλοι στο χωριό πίστευαν ότι του σάλεψε το μυαλό.

Πέρασαν 40 μέρες, ήρθε η μέρα του μνημοσύνου. Εκείνη την ημέρα ξύπνησε νιώθοντας μια περίεργη ανήσυχη ηρεμία. Μια αδιόρατη προσμονή ήταν φωλιασμένη μες στην καρδιά του και προαισθανόταν ότι κάτι θα άλλαζε. Πήγε στην εκκλησιά, λειτουργήθηκε και προσευχήθηκε, και ο παπάς έκαμε το μνημόσυνο.

Εκείνη ακριβώς την ώρα του μνημοσύνου αισθάνθηκε να συμβαίνει ένα θαύμα, ένιωσε μέσα του να δέχεται τη χάρη και τη φώτιση του Θεού, ένιωσε να βλέπει την οπτασία της καλής του αγαπημένης πιασμένη χέρι με τους αγέλους να φεύγει χαμογελώντας του προς τον ουρανό.

Κατάλαβε ότι τον επισκέφθηκε ο Θεός, τον αισθάνθηκε μέσα του και ένιωσε την γαλήνη να τον κυριεύει. Ήξερε, κατάλαβε. Πέρασαν 40 ημέρες, τόσες όσες κατά την ορθόδοξη θρησκεία χρειάζεται η ψυχή όταν αποχωριστεί από το σώμα να παραμένει στη γη γυροφέρνοντας στους τόπους που αγάπησε, και ύστερα να φεύγει για τους ου-

ρανούς. Αισθάνθηκε ότι ήρθε η ώρα που η καλή του θα όδευε στον τόπο της ανάπαυσης, δίπλα στο θεό, εκεί που έπρεπε να είναι, μέσα στον παράδεισο.

Από εκείνη την ημέρα ο νέος, ηρέμησε, γαλήνεψε και ησύχασε. Δεν γύρισε να δει άλλη κοπέλα, αφιερώθηκε απόλυτα στο Θεό, τα βρήκε με τον εαυτό του και είναι ως σήμερα απόλυτα ευχαριστημένος για τις επιλογές του.

Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ Ο ΓΙΟΥΣΟΥΦ

Οι Τούρκοι από πολλά χρόνια ανέμεναν την ευκαιρία που τους δόθηκε από τους ίδιους του Ελληνοκύπριους και την άρπαξαν και υλοποίησαν τα σχέδια τους. Με βομβαρδισμούς σε ολόκληρη την Κύπρο αλλά κυρίως στη περιοχή της Κερύνειας στο σημείο "Πέντε Μίλι" κοντά στο χωριό Άγιος Γεώργιος, έγινε επίθεση και απόβαση του Τούρκικου στρατού και παρά την ηρωική αντίσταση ολίγων εθνοφρουρών, οι ορδές του Αττίλα κατάφεραν να αποβιβάσουν αρκετά στρατεύματα στην παραλία.

Ήταν ο πόλεμος άγριος, ο Τουρκικός στόλος επιτέθηκε στο λιμάνι της Κερύνειας και όπου βρίσκονταν ελληνοκυπριακές δυνάμεις. Αλεξιπτωτιστές ρίχτηκαν σε περιοχές τουρκοκυπριακές. Στις επιθέσεις αυτές, η αντίδραση των Κυπριακών και ελληνικών δυνάμεων ήταν χαλαρή και ανοργάνωτη. Ήταν τόση η προδοσία και η αποδιοργάνωση στις τάξεις των Ελληνικών Κυπριακών δυνάμεων λόγω του πραξικοπήματος, που το ΡΙΚ μετέδιδε πρωινή γυμναστική και εκκλησιαστικούς ύμνους αντί να καλεί σε επιστράτευση.

Μέσα σ αυτή την αναμπουμπουλα έστω, οι Τούρκοι ήταν πολύ δειλοί και είχαν πολλούς νεκρούς. Εγώ με τέσσερις συντρόφους μου σκεφτήκαμε, μπήκαμε σε μια βάρκα να πάμε στο επόμενο πολυβολείο για να βάλουμε από κοντινότερη απόσταση ενάντια στον εχθρό που αποβιβαζόταν. Με την μηχανή στο φουλ για να φτάσουμε πριν μας εντοπίσει κάποιο αεροπλάνο, κοντέψαμε στο πολυβολείο και είδαμε στρατιώτες ντυμένους όπως εμείς να σηκώνουν τα χέρια και να μας χαιρετούν και να μας γνέφουν. Σίγουροι εμείς ότι ήσαν δικοί μας, συνεχίσαμε να πλέουμε για εκεί. Ήταν όμως δυστυχώς Τούρκοι που είχαν καταλάβει το πολυβολείο και που μας ξεγέλασαν. Όταν κοντέψαμε άρχισαν να μας πυροβολούν, εγώ ήμουν στο

τιμόνι, έκλωσα τη βάρκα και την έριξα στην ακτή λίγο παραπέρα ανάμεσα σε μεγάλα βράχια. Έσπασε και βούλιαξε, όλοι οι σύντροφοι μου ήταν σκοτώθηκαν. Τους είχαν κομματιάσει οι σφαίρες τα κεφάλια, ήταν ένα θέαμα φρικτό, θα το θυμάμαι όσο ζω.

Καταπονημένος εγώ από τη σύγκρουση, πετάχτηκα από τη βάρκα που βούλιαζε και έτρεξα να σωθώ από τους Τούρκους που με αλαλαγμούς έτρεχαν κατά πάνω μου. Δεν βρήκα όπλο να πάρω, είχαν όλα πέσει στη θάλασσα από τη σύγκρουση, έτσι άοπλος έτρεχα να φύγω, ενώ άκουγα πυροβολισμούς και ένιωθα το σφύριγμα από τις σφαίρες γύρω μου. Θυμάμαι έτρεχα για ώρα, είχα χάσει τον προσανατολισμό μου, ώσπου έφτασα σε ένα μέρος με ψηλές κολώνες και τοίχους, ίσως σκέφτηκα εκεί να έβρισκα κρυψώνα.

Σταμάτησα να ανασάνω και από εκεί κατόπτευσα την περιοχή για να διαπιστώσω ότι δυστυχώς σε όλες τις μεριές υπήρχαν Τούρκοι στρατιώτες. Κατάλαβα ότι δεν είχα ελπίδα, θυμήθηκα τον Άγιο Γεώργιο και άρχισα να τον παρακαλώ να με γλιτώσει.

Πέρασε κάμποση ώρα, δεν είχα που να πάω, ήμουν σίγουρος ότι σε κάποια στιγμή θα εντοπιζόμουν. Οι κακές σκέψεις άρχισαν να φωλιάζουν στο μυαλό μου, η φαντασία μου με το φόβο μου κάλπαζε, τρόμος με κυρίευσε, ήμουν σίγουρος για την κακή τύχη που μου έμελλε.

Για τελευταία παρηγοριά είχα τον Άγιο προσάτη μου, προσευχόμουν και μέσα μου έλπιζα σε αυτόν.

Ξάφνου ακούω πίσω μου θόρυβο, γυρίζω βλέπω έναν Τούρκο αξιωματικό να με σημαδεύει με ένα πιστόλι.

-Ψηλά τα χέρια, μου λέει στα Ελληνικά. Είδα γύρω μου όλα να μοιάζουν σκοτεινά, έφτασε η ώρα μου σκέφτηκα, τελευταία σκέψη μου ήταν αν θα πήγαινα στον Παράδεισο ή στην Κόλαση.

-Μην φοβάσαι, δεν θα σε σκοτώσω, συνέχισε ο Τούρκος και εγώ ένωσα ανακούφιση, προς το παρών έστω για λίγο, γλύτωσε η ζωή μου.

- Προχώρα, μην κατεβάζεις τα χέρια, μου είπε, και μου έδειξε μια κατεύθυνση να προχωρήσω. Περπατούσαμε ώρα πολλή, περάσαμε ανάμεσα από πολλούς Τούρκους στρατιώτες και ακόμα πηγαίναμε και όλο πηγαίναμε. Με φόβο σκεφτόμουν μήπως με έπαιρνε να με εκτελέσει σε κάποιο φαράγγι, αφού είχα ακούσει πολλά για την αγριότητα των Τούρκων. Δεν μιλούσε, παρά μόνο με σημάδευε και όλο μου έγνεφε να προχωρώ. Περπατήσαμε πολλή απόσταση, όταν φτάσαμε σε μια έρημη περιοχή που δεν είχε Τούρκους στρατιώτες, μου ξαναλέει στα Ελληνικά,

-Ως εδώ φτάνει, μπορείς να φύγεις, είσαι ελεύθερος.

Μου εξήγησε πώς να φύγω για τις ελεύθερες περιοχές ώστε να μην ξανασυλληφθώ, και γύρισε φεύγοντας και μένοντας εγώ σαστισμένος για την καλή μου τύχη και για την καλή καρδιά του Τούρκου αξιωματικού.

Ούτε που μπόρεσα τον ευχαριστήσω στη σύγχυση μου, το μόνο που αισθάνθηκα ήταν η μεγάλη ανακούφιση που ένωσα, ίδια με αυτήν ενός που πνίγεται στη θάλασσα και δεν αναπνέει, που είναι σίγουρος για το τέλος της ζωής του, και ύστερα ξαφνικά επιπλέει του νερού και τα πνευμόνια του γεμίζουν αέρα και οξυγόνο.

Από τότε πέρασαν δεκαετίες τα χρόνια και το περιστατικό που μου σημάδεψε για πάντα τη σκέψη, έρχεται συνέχεια στο μυαλό μου.

Και ξαφνικά, σήμερα 25 Απριλίου, του Αγίου Γεωργίου, ξύπνησα στις πέντε το πρωί από ένα δυνατό σοκ που ένωσα. Ήρθε στη σκέψη μου ολοκάθαρη η μορφή ενός παιδικού μου φίλου, ενός Τούρκου νεαρού που μαζί σαν ήμασταν μικρά παιδιά βόσκαμε μαζί τα πρόβατα στα χωριά της Λέμπας και της Χλώρακας. Ήταν μια αποκάλυψη,

ήταν ο Τούρκος αξιωματικός ήμουν σίγουρος, που μου χάρισε τη ζωή και με γλύτωσε από τους άλλους Τούρκους. Ήταν ο φίλος μου ο παιδικός, ήταν ο Γιουσούφ. Σοκαρισμένος από το όνειρο μου, ντύθηκα και κίνησα πριν ακόμη πάει ο ιερέας στο μικρό παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου για να ευχαριστήσω τον Άγιο, εκεί που με τον φίλο μου παιδάκια τότες καθόμασταν στον ίσκιο του για να ξεκουραστούμε.

Η ΣΠΗΛΙΑ ΤΗΣ ΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ

***Αγιά Μαρίνα τσαι τσιυρά που ποτσιοιμίζεις τα μωρά
ποτσιοίμιστο μωρούϊ μου τσαι το μιτσικουρούϊ μου
επαρτο πέρα γύριστο τσαι πάλε στράφου φέρμου το
τσαι πάλε στράφου φέρμου το γιατί εν μωρό τσαι
θέλω το***

***έπαρτο πέρα των περών, τσαι πόσει καθαρό νερό
να πλύνει τα ρουχούθκια του τσαι τα πουκαμι-
σούθκια του***

***να κάμει νάννι, νάννι του τσαι έσει δουλειές η μάνα
του***

***τσαι έσει δουλειές η μάνα του, να κάμει νάννι, νάννι
του***

να κάμει νάννι, νάννι του, να κάμει νάννι, νάννι του

Εκεί που τελειώνει η Χλώρακα και αρχίζει η Λέμπα το χωριό, ο μύθος λέγει πως υπάρχει η σπηλιά της Αγίας Μαρίνας γεμάτη από χρυσάφι και αμύθητους θησαυρούς καλά σκεπασμένα μέσα στη γη, και καλά προφυλαγμένη κανένας να μην την βρει. Λέγει ο μύθος πως, κάθε επτά χρόνια ανοίγει για λίγες στιγμές η γη, και η σπηλιά φανερώνεται μεγαλόπρεπη γεμάτη λαμπερό και φεγγοβόλο χρυσάφι που ζαλίζει τα ματιά.

Λέγει ο μύθος πως, μια βαριά κατάρα την προφυλάσσει και όποιος την πρώτος την αντικρύσει, πεθαίνει αμέσως. Λέγει ακόμα ο μύθος πως, θα φανερωθεί σε χρόνια και καιρούς μόνο με το θέλημα του Θεού, όταν η ίδια η Αγία το θελήσει, καθώς έχει ταγμένο τον θησαυρό να χρησιμοποιηθεί όταν έρθει η ώρα για να λευτερωθεί η εάλω πόλη.

Κάποτε πριν χρόνια και καιρούς, στον ίδιο τόπο είχε τον πύργο του ένας άρχοντας Σαρακηνός που διαφέντευε όλη την περιοχή. Ήρθε με ένα πλοίο μια φορά, και αντικρίζοντας τον όμορφο τόπο τον αγάπησε και εγκαταστά-

θηκε για πάντα. Αγάπησε τους ανθρώπους, αγάπησε και μια όμορφη κοπέλα, και την παντρεύτηκε.

Όταν έκαμαν ένα παιδί, γέμισε το σπίτι τους χαρά και ευτυχία. Και ήταν τόση η ευτυχία τους που γέμιζε την καρδιά τους καλοσύνη, ώστε με πολλή αγάπη συμπεριφέρονταν στους δούλους του και στους άλλους φτωχούς ανθρώπους γύρω τους.

Όσπου μια μέρα, το μονάκριβο παιδί τους άρχισε να κλαίει νύχτα και μέρα χωρίς σταματημό, σάμπως να είχε ένα μεγάλο πόνο που το βασάνιζε. Το γύρεψαν σε γιατρούς και μάγους, σε μουφήδες και παπαδάδες, αλλά περνούσε ο καιρός και το μικρό παιδί γιατριά δεν έβρισκε.

Όσπου μια ευλογημένη μέρα, μια καλογραία περαστική που ζήτησε νερό να πιει. Ο άρχοντας τη φιλοξένησε και την περιποιήθηκε. Και αυτή αφού γνώρισε τον πόνο που είχε στην καρδιά, του είπε πως θα βοηθήσει και με τη χάρη της Αγίας Μαρίας, θα γιάνησκε το μικρό μωρό..

Εγκαταστάθηκε στο πλούσιο σπίτι και με τις ώρες σιμά στην κούνια νανούριζε το μωρό με το τραγούδι της Αγίας Μαρίας. Το μωρό άκουγε το τραγούδι και σταματούσε να κλαίει, και αποκοιμιόταν. Και έγινε καλά, και η ευτυχία ξαναγέμισε το σπιτικό του άρχοντα.

Μα σαν πέρασε λίγος καιρός και το παιδί έγιανε, η καλή Καλογριά είπε να φύγει. Μα ο άρχοντας την ήθελε κοντά του, γι αυτό την παρακάλεσε να μείνει μαζί τους, και της έταξε μια εκκλησιά να λειτουργείται. Και έτσι έγινε, ακόμα ο Άρχοντας που πίστεψε πως έγινε θαύμα, βαφτίστηκε Χριστιανός

Το θαύμα διαδόθηκε και το εκκλησάκι της Αγίας Μαρίας που έκτισε έγινε γνωστό στην οικούμενη, και πλήθη πιστών που είχαν πρόβλημα με τα μωρά τους έτρεχαν να προσκυνήσουν και να προσευχηθούν.

Από εκείνο τον καιρό όλα πήγαιναν δεξιά στον άρχοντα, και τα πλούτη από τα τάματα των πιστών μαζεύονταν και

δεν τα χωρούσε το μικρό εκκλησάκι. Έκτισε λοιπόν ένα μεγάλο κτίριο μέσα στη γη ίδιο θησαυροφυλάκιο, και όλα του τα πλούτη καθώς και τάματα της Αγίας, τα έβαζε μέσα. Φύλακα και θησαυροφύλακα, όρισε την καλή καλογριά που με πολλή αγάπη φρόντιζε την οικογένεια και την εκκλησιά.

Τα χρόνια πέρασαν, ο άρχοντας πέθανε, το παιδί μεγάλωσε, πέρασε κι άλλος καιρός, πέθανε και αυτός. Να μην τα πολύ ιστορώ, έζησαν τρεις γενιές απόγονοι και βάλε, η Καλογριά χωρίς καθόλου να γερνά ζούσε μαζί τους, και φύλαγε τα υπάρχοντα τους μέσα στη σπηλιά που είχε ξεχαστεί απ όλους.

Μια φορά λίγο καιρό πριν το μεγάλο σεισμό το 1347, ένας από τους απογόνους αρρώστησε βαριά, και η καλογριά, είδε στον ύπνο της την Αγία Μαρίνα να την προστάζει να σφραγίσει τη σπηλιά τη γεμάτη χρυσάφι και να την αφήσει τάμα σε αυτήν παντοτινά, Έτσι έκαμε, και το παιδί έγινε καλά.

Όμως η φανέρωση της Αγίας Μαρίας δεν ήταν τυχαία, καθώς εκείνη τη χρονιά ένας μεγάλος σεισμός έλαβε χώρα, που ισοπέδωσε τα πάντα, και ταυτόχρονα ένα φοβερό μεγάλο τσουνάμι σηκώθηκε και έσπρωξε ένα μεγάλο παλιρροιακό κύμα που σκέπασε όλη τη χαμηλή γη.

Η εκκλησία της Αγίας Μαρίας και το σιφλίκι των αρχόντων χάθηκαν για πάντα, και όλοι οι κάτοικοι της χαμηλής γης πέθαναν από το σεισμό, και από το μεγάλο κύμα της θάλασσας. Και όσοι λίγοι έζησαν, οι περισσότεροι πέθαναν και αυτοί από το μαύρο θάνατο την πανούκλα, που ακολουθώντας μια θανατερή πορεία αφάνισε τον μισό πληθυσμό της Κύπρου.

Ήταν μια φοβερή καταστροφή που συνέβηκε ένα ζεστό καλοκαίρι του 1347, που ο σεισμός κατάρρεψε τα πάντα, το παλιρροιακό κύμα σκέπασε όλη την παραλιακή

γη, και κατέστρεψε ολοσχερώς όλες τις φυτείες και τα κτίρια.

Το μεγάλο κύμα έφτασε μέχρι τα υψώματα, και υποχωρώντας δεν άφησε τίποτα, τα σάρωσε όλα από προσώπου γης. Από τότε έμεινε ο θρύλος της χρυσής σπηλιάς που είναι καλά κρυμμένη μέχρι το πλήρωμα του χρόνου, όπως έταξε ο θεός και η Αγία Μαρίνα.

**ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΤΑΠΑΚΟΥΔΗΣ
ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΣ ΤΟΥ ΧΑΡΙΛΑΟΥ**

Η ΕΜΠΝΕΥΣΗ

Σήμερα 21 Μαΐου εν έτει 2013 του Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης.

Ακούγοντας με την καρδιά και γράφοντας με το μυαλό, συνήθως καταφέρνω ώστε το αποτέλεσμα και η ποιότητα των κειμένων μου να είναι σε μέτρο που με ικανοποιεί. Προσπαθώ στις μικρές μου ιστορίες με απλή πλοκή, να εκλαϊκεύω και να αναδεικνύω αφανείς ανθρώπους σε εξάιρετους πρωταγωνιστές, με τρόπο που οι ιστορίες μου να παρουσιάζονται στον αναγνώστη ή δυνατόν, ως λογοτεχνικά διηγήματα. Είναι μια μοναχική πορεία που με τη συγγραφική μου έμπνευση και τα ερεθίσματα από τον κόσμο που με περιτριγυρίζει, αντλώ και δημιουργώ κυρίως ηθογραφικά διηγήματα.

Έχω συνηθίσει ως τρόπο άντλησης υλικού για τις μικρές μου ιστορίες, να εμπνέομαι παρακολουθώντας άλλους ανθρώπους να διηγούνται ιστορίες, εκ των οποίων όσες έχουν ενδιαφέρον καταχωνιάζω στο υποσυνείδητο μου, που εν καιρώ τις αναδύω στη σκέψη μου ως έμπνευση των όσων διηγημάτων γράφω.

Τους τελευταίους μήνες νιώθω ότι έχω στερέψει από συγγραφικές εκλάμψεις και οι σκέψεις μου για πολλές μέρες δεν θέλουν να με βοηθήσουν. Νιώθοντας να μην κατέχομαι από καινούργιες έννοιες και γνώμες αυτούς τους καιρούς, αποφάσισα να τρέξω την καθημερινότητα χωρίς να προσπαθώ για καινούργιες ιδέες, ώσπου από μόνος του ίσως ο οίστρος των λογισμών μου με επι φωτίσει ξανά και πάλιν.

Σήμερα λοιπόν, 21 Μαΐου εν έτει 2013 του Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης, ύστερα από όλους τους μήνες του έτους που πέρασαν χωρίς προσπάθεια μου για ένα καινούργιο διήγημα, μου ήρθε έμπνευση

για μια ιστορία που μόλις την άκουσα ήξερα ότι είχα ένα ενδιαφέρον ερέθισμα, θα μπορούσα να την καταγράψω με τον τρόπο που ήξερα, αυτόν που θα άρεσε σε μένα, αλλά και στους αναγνώστες μου.

Ήταν το πρωινό αυτής της Τρίτης, που σεργιανώντας με τη μηχανή μου έξω από το καφενείο του χωριού, μου φώναξε ένας φίλος να με κεράσει καφέ. Ήταν ο Ανδρέας του Χαρή του Γιώργα, που ήταν ξακουστός για τις φημισμένες διηγήσεις του, που με τον τρόπο που τις εξιστορούσε όλοι κρεμιόνταν από το στόμα του για να τις ακούσουν.

Ξεκίνησε η κουβέντα μας για τη σημερινή οικονομική κρίση που μαστίζει όλους τους κατοίκους, και μας πήγε στα παλιά, στην εποχή της Αγγλοκρατίας. Μια περίοδο κατά την οποία οι άνθρωποι δεν είχαν τα στοιχειώδη προς το ζειν, που δούλευαν από χάραμα ως βούτημα για να εξασφαλίσουν ένα κομμάτι ψωμί για τα παιδιά τους. Μια εποχή σκληρής κατάστασης που οι Άγγλοι κατακτητές τεχνηέντως κατασκεύασαν με πολλή μαεστρία έχοντας ως μέλημα το διαίρει και βασίλευε, δημιουργώντας ισχυρές κοινωνικές ανισότητες και δυσθεώρητα χάσματα, μαζική φτώχεια και κοινωνική δυστυχία. Μια μελανή περίοδο της Κυπριακής ιστορίας που ανάγκαζε τους Έλληνες κατοίκους να γίνονται πολλές φορές κλέφτες από την αδήριτη ανάγκη να εξασφαλίσουν τροφή για τα παιδιά τους.

Πολλές είναι οι ιστορίες της εποχής εκείνης που εξιστορούν το πώς διαβίωναν οι κάτοικοι, ειδικά στα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας και τα επόμενα της Αγγλοκρατίας. Αυτήν την περίοδο ένεκα της μεγάλης δυσπραγίας των κατοίκων, άνθιζε το έγκλημα με αποτέλεσμα η Αγγλική δικαιοσύνη να είναι πολύ αυστηρή, και για μικροπαραβάσεις ακόμα, επιβαλλό-

ταν μεγάλη ποινή προστίμου και φυλάκισης. Εκείνους τους καιρούς, η μεγαλύτερη εγκληματικότητα επικρατούσε στα χωριά της Πάφου, με αποτέλεσμα οι αστυνομικές Αρχές με την παραμικρή υποψία ή πληροφορία, δρούσαν και ερευνούσαν με σκληρό τρόπο σε όλα τα υποστατικά κυρίως των Χριστιανών.

Ο ΧΑΡΙΛΑΟΣ (κεφάλαιον ι)

Στο δρόμο για την αρχαία εκκλησιά της Παναγίας της Χρυσελαιούσης λίγα μέτρα πριν την μικρή πλατεία, ήταν το μικρό καφενείο του Κωνσταντίνου, μια μικρή ψηλοτάβανη κάμαρη που την σκέπαζε μια χωμάτινη ταράτσα με τα κανιά που συγκρατούσαν τα χώματα σαπισμένα, πέφτοντας κάθε τόσο από ανάμεσα τους με πάταγο στο χωμάτινο δάπεδο κάποιος χωμάτινος σβόλος, ενώ τα σφαλάγγια είχαν φτιάξει τις φωλιές τους στις γωνιές που σχημάτιζαν τα Βολίκια. Ήταν ένας μικρός καφενές, μια μακρουλλή κάμαρη με τους τοίχους παχιά ασβεστωμένους, που πάνω τους κρέμονταν μεγάλες φωτογραφίες ηρώων του '21. Είχε μέσα πέντε τραπέζια όλα κι όλα, ενώ έξω η αυλή ήταν κατάφυτη από μοσχομύριστες ψιντρές βασιλιτσιές.

Ο μισταρκός ο Χαρίλαος ήταν κοντά στην ηλικία των είκοσι, και ήταν διορισμένος από τον μάστρο του υπεύθυνος να ψήνει τους καφέδες και να διαχειρίζεται το καφενείο, αφού ο ίδιος ήταν χασάπης, ένα επάγγελμα που δεν του άφηνε χρόνο να κάνει τον καφετζιή. Σαν καφετζιής ο Χαρίλαος είχε πάρει το επάγγελμα πολύ στα σοβαρά, και όλη τη μέρα από το μπρόεμα ως ενωρίς το βράδυ, την άβγαζε μέσα στο καφενείο αραχτός και άνετος, μέ πελάτες ή μόνος του.

Στα χρόνια του ενώ όλοι οι συγχωριανοί του ήταν παντρεμένοι, αυτός δεν ήταν, γιατί εκείνους τους καιρούς ήταν πολύ δύσκολη απόφαση ποιόν θα έβαζαν σώγαμπρο στα σπίτια τους οι νοικοκυραίοι. Τους διάλεγαν έχοντας για κριτήριο την προκοπή και την εργατικότητα.

Ο Χαρίλαος ήταν άνθρωπος κεβεζές και χωρατατζής, είχε μια δόση ανεμελιάς και μερικοί νόμιζαν ότι είχε και κάποια δόση τρέλας, αλλά οι σοφότεροι καταλάβαιναν ότι ήταν

πονηρός και η συμπεριφορά του ήταν προσποιητή γιατί έτσι τον αγαπούσαν οι άνθρωποι και κυρίως τα παιδιά που τον ακολουθούσαν. Εξορμούσαν μαζί του τα καλοκαιρινά βράδια στα ποστάνια και στα χωράφια και διασκεδάζαν βουτώντας νυχτιάτικα στη θάλασσα, ή εξορμώντας σε πυροφάνια και παραγάδια. Όλοι σαν νεαροί ήθελαν την παρέα του, και όλοι είχαν ένα θάρρος να αστειεύονται μαζί του και να τον πειράζουν. Αυτός δεχόταν τα πειράγματα τους, και από πάνω τους παρότρυνε να συνεχίζουν.

Έκανε παρέα μαζί τους και τους έλεγε θαυμάσιες ιστορίες. Τους ξέαπτε την φαντασία οδηγώντας τη σκέψη τους σε τόπους γεμάτους θαυμαστές περιπέτειες με τους ίδιους πρωταγωνιστές και νικητές.

Περνούσαν αμφότεροι καλά, αλλά αυτός πιο καλά, γιατί όλη την ευχαρίστηση τους την εξαργύρωνε προς όφελος του. Σε κάθε ραντεβού τους τα βράδια μετά που έκλειναν τα καφενεία από νωρίς, ροβολούσαν για τα περβόλια και τη θάλασσα όπου εκεί συναντιόνταν για να σπιάσουν τη μονοτονία της βαριεστημένης καθημερινότητας τους με κουβέντα, χωραττά και αστεία και καταστρώνοντας σχέδια και δράσεις, αλλά πάντα όλοι έχοντας στη τσέπη τους ένα φίλεμα για τον Χαρίλαο. Ένας κάποιος αυγό, άλλος ένα κομμάτι χαλούμι, κάποιος ένα καρβέλι ψωμί, καθώς και άλλα «πάνω-κάτω» που έπαιρναν κρυφά από το σπίτι τους.

Ο Χαρίλαος όμως προτιμούσε τα τσιγάρα που του έφερναν παροτρύνοντας όσους οι γονείς τους είχαν χρήματα και αγόραζαν ολόκληρο πακέτο καθώς εκείνους τους φτωχούς καιρούς ο κάθε χωρικός αγόραζε ένα-ένα τα τσιγάρα τα απογεύματα στο καφενείο μαζί με τον καφέ τους.

Με αυτό τον τρόπο η ζωή του κυλούσε ευχάριστα, η δουλειά του ως καφετζιής του εξασφάλιζε έστω με το ζόρι τον

επιούσιο, που μαζί με τα καλούδια των μικρών του φίλων του επέτρεπαν να περνά ζωή χαρισάμενη, έχοντας τόσα καλά που εκείνες τις εποχές κάποιος μπορούσε να επιθυμήσει.

Ο Χαρίλαος ήταν καλός αφηγητής ιστοριών, και φρόντιζε όσες άκουγε να τις πλάθει με προσοχή, προσθέτοντας δικά του λόγια παράδοξα και τρομακτικά όσα μπορούσε, που τις εξιστορούσε στους μικρούς του φίλους τα βράδια κάτω από τις ψηλές τρεμιθιές, ή στην άκρη της θάλασσας με το αεράκι να τους δροσίζει και τη βουή της θάλασσας να δίδει σασπένς στις συνήθεις ιστορίες τρόμου που κατασκεύαζε ως σπουδαίος ιστοριογράφος και διηγηματογράφος. Πολλοί σήμερα ακόμα ενθυμούνται τις ιστορίες και λένε ότι από αυτές πολλά γνώρισαν και έμαθαν, αφού περιέκλειαν φαντασία και αλήθειες καλά δεμένες και ειπωμένες, με τα διδάγματα τους να είναι συμπεράσματα των παθημάτων των κακών και των καλών, των πλουσίων και των φτωχών, των αδυνάτων και των δυνατών πρωταγωνιστών των ιστοριών που κατέληγαν με λόγια παραδειγματικά και διδακτικά προς συμμόρφωση και αποφυγήν κακοτοπιών και ατοπημάτων.

Χαρίλαος και Καλαπάχης

Ο Καλαπάχης καταγόταν από το χωριό της Τίμης αλλά παντρεύτηκε από νεαρή ηλικία στη Χλώρακα όπου δημιούργησε οικογένεια και έζησε μέχρι το θάνατο του. Εκείνα τα χρόνια η κοινότητα της Χλώρακας ήταν ένα μικρό χωριό που όλοι οι κάτοικοι μεταξύ τους είχαν συγγένεια, γι αυτό τα συνοικέσια και τα παντρολογήματα γίνονταν μεταξύ νέων από τα γειτονικά χωριά. Συνήθως ξενιτεύονταν από τα χωριά οι αρσενικοί, διότι συνηθίζονταν όπως και σήμερα σε μεγάλο βαθμό, την ακίνητη περιουσία οι γονείς να την κληροδοτούν στις κόρες. Έτσι και σ αυτή την περίπτωση, τον Καλαπάχη τον παντρολόγησαν

στη Χλώρακα. Το παρατσούκλι του ήταν σύνθετο και προερχόταν από τις λέξεις καλά και παχής. Ήταν καλοφαγάς και από τις καλοφαγίες που έτρωγε ήταν παχουλός, εξ και το όνομα του.

Συνήθιζε μετά τησχόλη από τη σκληρή εργασία να επισκέπτεται το καφενείο που δούλευε ο Χαρίλαος που όλη μέρα καθόταν στον καφερέ μη έχοντας άλλη εργασία από το να ψήνει στο τσιάκκι τους λιγοστούς καφέδες για τους λιγοστούς πελάτες που σύχναζαν στο μικρό καφενεδάκι. Όντας και αυτός καλοφαγάς, κάθονταν παρέα κάποτε μόνοι, κάποτε με άλλους, και περνούσαν καλά τρώγοντας και πίνοντας τα δειλινά έξω στην αυλή, κάτω από μια θεόρατη τρεμιθιά ηλικίας πολλών εκατοντάδων χρόνων, που μέχρι σήμερα στέκει ακόμα εκεί αγέρωχη και μεγαλόπρεπη, αγναντεύοντας τον ορίζοντα της θάλασσας στην κάτω μεριά του χωριού.

Η φτώχεια όμως ήταν μεγάλη και αβάσταχτη, γι αυτό σαν καλοφαγάς που ήταν ο Χαρίλαος, δεν ανεχόταν να πίνει ξεροσφύρι, γι αυτό απόχτησε μια συνήθεια, τις νύχτες να επισκέπτεται τους γουμάες των χωριανών και να αρπάζει κανένα κοτόπουλο που το καθάριζε και το μαγείρευε μόνος στα κρυφά στο καφενείο, για να μην τον πάρει κανένας χαπάρι. Ο μόνος που ήξερε το μυστικό του ήταν ο φίλος του που για να τον προστατεύσει, τον συμβούλευε συνέχεια να σταματήσει γιατί αν τον έπιαναν οι Εγγλέζοι θα τον τιμωρούσαν σκληρά, αφόσον εκείνους τους δύσκολους καιρούς ένεκα της μεγάλης φτώχειας, η κλειψιά θεωρείτο μεγάλο αδίκημα. Ο Χαρίλαος όμως τον άκουγε και γελούσε λέγοντας του ότι δεν φοβόταν, γιατί είχε σχέδιο για τέτοια περίπτωση, πώς να γλιτώσει.

Ο Καλαπάχης όμως ήταν παθών από παρόμοια περίπτωση και είχε τιμωρηθεί αυστηρά από την Αγγλική δικαιοσύνη, γι αυτό δεν ήθελε τα ίδια να πάθει ο φίλος του. Για να τον συνετίσει λοιπόν, του διηγήθηκε την μικρή δική

του ιστορία ελπίζοντας να τον πείσει να σταματήσει πλέον να κλέβει τις όρνιθες του χωριού με κίνδυνο κάποια στιγμή να τιμωρηθεί.

Οι όρνιθες του παπά

Ο Καλαπάχης στα νεαρά του χρόνια στη φτωχωγειονιά της μακρινής Τίμης που γεννήθηκε και αναγιώθηκε, πέρασε δύσκολα χρόνια μεγάλης φτώχειας, γιατί οι γονείς του ήταν φτωχοί και άκληροι. Πολλές ήταν οι φορές που δεν υπήρχε στο σπίτι φαγητό, και πάρα πολλές όσες φορές που οι γονείς του ήταν στεναχωρημένοι γιατί δεν έβρισκαν δουλειά να θρέψουν τα παιδιά τους.

Μέσα σ αυτή τη μιζέρια ο Καλαμπάχης σκέφτηκε ότι δεν θα ήταν μεγάλη αμαρτία αν κάποτε άρπαζε καμιά όρνιθα από το διπλανό γουμά του παπά της κοινότητας. Είχε ένα τεράστιο τόπο πελιασμενο, όπου μέσα υπήρχαν δεκάδες παχουλές όρνιθες, οι οποίες κάθε μέρα έβοσκαν στο μεγάλο περβόλι που ήταν συνέχεια του γουμά. Το είχε φυτεμένο με όλα τα καλά, και οι καρποί κρέμνονταν λαχταριστοί από τα κλωνιά. Έβλεπε λοιπόν, πως ο παπάς είχε υπέρ του δέοντος τροφή για να θρέψει τα παιδιά του, ώστε σκέφτηκε, θα ήταν χειρότερη αμαρτία σαν μικρό παιδί να πεινά, παρά σαν μικρό παιδί να κλέβει απλά για να χορτάσει. Έτσι κάθε τόσο καιρό, βουτούσε μια όρνιθα, και την μαγείρευε και την έτρωγε, και την ευχαριστιόταν. Από πάνω όμως, είχε πολλή εκτίμηση και σεβασμό στον παπά, γιατί μέσα στην καρδιά του είχε τύψεις που έκλεβε τον άγιο άνθρωπο του Θεού.

Όταν πέρασαν τα χρόνια και ηρθε ο καιρός έφηβος πλέον να χαρτωθεί την όμορφη κοπέλα που του προξένεψαν στη Χλώρακα, σκέφτηκε πριν να μετοικήσει στους ξένους τόπους, ότι έπρεπε να απολογηθεί στον παπά και να ομολογήσει την αμαρτία του. Ήξερε ότι η εξομολόγηση ήταν μεταξύ του αμαρτωλού και του παπά, ο οποίος δεν

είχε δικαίωμα και φονικό ακόμα αν ήταν, να ομολογήσει την εξομολόγηση σε άλλον εξ όν από το Θεό. Πήγε λοιπόν και βρήκε τον ιερέα και ζήτησε να εξομολογηθεί πριν αναχωρήσει από το χωριό. Γονάτισε και μες την εκκλησιά ενώπιον μόνο του Θεού και του εξομολογητή, εξομολογήθηκε τις αμαρτίες που έκαμε, και είπε στον σεβαστό παπά να μην ανησυχεί πλέον, ούτε να χολοσκά να ψάχνει να βρει τον κλέφτη των ορνίθων.

Ήταν η τελευταία δουλειά που έκαμε στο χωριό του, και ύστερα ευχαριστημένος κίνησε στα ξένα μέρη. Νιώθοντας ανακούφιση από την εξομολόγηση του, ήταν έτοιμος να ξεκινήσει μια καινούργια ζωή, να γνωρίσει καινούργιους τόπους και ανθρώπους. Τα πεθερικά του παραχώρησαν μια γωνιά στο ασιερονάρι να κοιμάται, ώσπου να τον παντρέψουν και να του επιτρέψουν να κοιμάται σε καινούργιο σπιτικό με τη σύζυγο του.

Μόλις πρόλαβε να κοιμηθεί την πρώτη νύχτα, και με το ξημέρωμα ήρθαν οι Εγγλέζοι επικουρικοί και τον πήραν. Του έβαλαν χειροπέδες, τον φόρτωσαν σε ένα τζιπ, και έφυγαν.

Τι είχε συμβεί;

Μπορεί ο Θεός να συγχώρησε τον Καλαμπάχη που έκλεβε τες όρνιθες, ο παπάς όμως δεν τον συγχώρησε. Πήγε στην αστυνομία και κατά παράβαση κάθε ηθικής, τον κατήγγειλε ως κλέφτη κατά συρροή.

Τον δίκασαν λοιπόν οι Εγγλέζοι, και τον βρήκαν ένοχο. Τον καταδίκασαν αυστηρά, και τον έκλεισαν για δυο μήνες στη φυλακή ως τιμωρία, θέλοντας έτσι να δώσουν παράδειγμα στους όσους άλλους επίδοξους κλέφτες.

Εξέτισε την ποινή του, και ευτυχώς τα πεθερικά του δεν θεώρησαν τη φυλάκιση του αιτία για να διαλύσουν τους αρραβώνες, οπότε επέστρεψε πίσω στη χαρτωμένη του. Από τότες όμως, δεν ξαναπήγε εκκλησιά, και μισούσε όλους τους παπάδες. Ακόμα και για να στεφανωθεί, με

πολλή δυσκολία καταδέχτηκε να σταθεί ενώπιον του παπά έστω και αν ήταν άλλος από εκείνον τον μιερό που αμάρτησε προδίδοντας το λειτούργημα του ιερού μυστηρίου της εξομολόγησης.

Οι όρνιαδες του χαρίλαου

Ο Καλαμπάχης λέγοντας την πικρή του ιστορία στο Χαρίλαο πρόσθεσε και αρκετές νουθεσίες, θέλοντας να τον πείσει να μην διακινδυνεύει την ελευθερία του και την υπόληψη του για λίγες όρνιαδες, διότι στο τέλος αργά ή γρήγορα κανείς δεν γλίτωνε από το χέρι του νόμου, και κάποια μέρα θα πιανόταν στα πράσα. Ήξερε ότι ο Χαρίλαος είχε λοιμπήσει να επισκέπτεται ένα ξαπώλητο χωράφι όπου μέσα έβοσκαν όρνιαδες της γειτονιάς, και να αρπάζει ένα δυο τη κάθε φορά. Ήταν ένα χωράφι που ο κάτοχος του ήταν ξενιτεμένος μακριά, και το είχε παρατημένο και παραμελημένο. Ήταν γεμάτο με άγρια βλάστηση και οι όρνιαδες από το διπλανό γουμά πατάσσονταν από τα πέλια για να βοσκήσουν. Η γερόντισσα Ευτυχού αναγκαζόταν να πεικλώνει τα πόδια τους για να μην μπορούν να πετάσσονται και μερικές να χάνονται, αλλά μάταια. Αυτές συνέχιζαν να βρίσκουν τρόπο να πηγαίνουν στο διπλανό χωράφι να βόσκουν, με αποτέλεσμα κάποιες να εξαφανίζονται. Ήταν γριά και ανήμπορη να παραφυλάξει να πιάσει τον κλεφτή, εξάλλου ο Χαρίλαος ήταν πολύ καπάτσος επί του έργου του.

Όμως όπως ξέρουμε ουδέν κρυπτόν υπό τον ήλιο, η Ευτυχού πληροφορήθηκε από καλοθελητές γειτόνους ότι ο Χαρίλαος που κατοικούσε πιο παρέκει από το σπίτι της, κάθε Κυριακή απόγευμα για να πάει να ανοίξει το καφενείο στο οποίο δούλευε, περνούσε από το ξαπώλητο χωράφι και άρπαζε μια όρνια. Την έσφαζε, την καθάριζε, την μαγείρευε και έκανε ένα καλό τσιμπούσι κάθε φορά, της είχαν πει.

Αποφασισμένη να τελειώσει αυτή την ιστορία, ειδοποίησε την αστυνομία μυνώντας τους ότι αν τον επισκέπτονταν Κυριακή απόγευμα στο καφενείο, θα τον συνελάμβαναν επ' αυτοφώρω.

Ο Χαρίλαος μέσα στο τσιάκκι είχε τελειώσει το ξιφτέρισμα της τροφαντής όρνιθας και ετοιμαζόταν με το μυτερό του τσιακκί να τη σκίσει και να τη καθαρίσει από τα εντόσθια. Ήταν μόνος στο καφενείο και βιαστικά προσπαθούσε να τελειώσει το καθάρισμα και να τη βάλει να ψηθεί στη κατσαρόλα που μισογεμάτη με νερό, έβραζε στη φωτιά. Ήθελε να τελειώσει γιατί ήρθε το σούρουπο και οι πελάτες θα άρχιζαν σιγά να καταφθάνουν. Η φωτιά κάτω από την άμμο στο κουγιούμι έβραζε όσο έπρεπε, έτοιμη να δεχτεί το μπρίκι με τον καφέ.

Το νερό μέσα στον μισογεμάτο κάδο σιγόβραζε κι αυτό. Είχε πάντα μισοάδειο το κουγιούμι για να μπορεί να το πιντώνει όταν ζεσταινόταν πολύ, γιατί ο καφές για να ψηθεί καλά, χρειαζόταν χλιαρό νερό. Είχε ένα μεγάλο στούπωμα στο πάνω μέρος που το άνοιγε και έριχνε μέσα το νερό.

Σχεδόν είχε τελειώσει, αλλά ο νους του ήταν πάντα έξω στο δρόμο παρακολουθώντας να μην πιαστεί στα πράσα να μαγειρεύει τη ξένη όρνιθα από κάποιον που δεν έπρεπε και τον μαρτυρήσει. Έτσι κάθε τόσο έβγαινε στην αυλή και έριχνε μια ματιά στο βάθος του δρόμου παρακολουθώντας μην ερχόταν κάποιος ή κάποιο λαντρόβερ της αστυνομίας. Είχε πάντα το νου του, διότι ήξερε ότι στις πολλές φορές, σίγουρα κάποια φορά η αστυνομία θα τον επισκεπτόταν.

Εκείνη τη μέρα λοιπόν λίγο πριν τελειώσει με την όρνιθα, βγήκε έξω στη στράτα να ρίξει μια ματιά. Ήταν ερημος από κόσμο, κανεις δεν περπατούσε, αλλά μακριά στο βάθος του, είδε να έρχεται ένα Αστυνομικό περιπολικό. Σκέφτηκε ότι ίσως να μην ήταν για λόγου του, αλλά δεν

θα το άφηνε στην τύχη. Μπήκε μέσα λοιπόν στο τσιάκκι, και παίρνοντας την όρνιθα την έβαλε με το ζόρι μέσα στο στενό λαιμό του κουγιουμιού και την έσπρωξε μέσα στο νερό για τους καφέδες. Έβαλε και το στούπωμα, και με το πάσο του έκανε να βγει στην αυλή.

Δεν πρόλαβε όμως, μπούκαραν οι αστυνομικοί και τον έστησαν στον τοίχο. Ένας τον πρόσεχε, και οι άλλοι έψαξαν με πολλή προσοχή να βρουν την όρνιθα που είχε κλέψει. Ήταν σίγουροι γι αυτό, οι πληροφορίες τους ήταν ασφαλείς. Με άγριο τρόπο τον είχαν ακινητοποιημένο και με μανία έψαχναν. Έψαχναν και όλο έψαχναν, αλλά τίποτα δεν έβρισκαν. Εκνευρισμένοι στο τέλος σταμάτησαν την έρευνα, και προσπάθησαν με φοβέρες να τον ανακρίνουν και να τον κάνουν να ομολογήσει.

Όμως ο Χαρίλαος δεν ανησυχούσε, γιατί ήξερε ότι κανείς ποτέ, δεν θα φανταζόταν ότι μέσα στο φουτσιακκι θα σκεφτόταν να κρύψει μια όρνιθα.

Οι μιλλωμένοι καφέδες

Ήταν ένα σχέδιο που κατέστρωσε και είχε κατά νου να εφαρμόσει σε περίπτωση εφόδου της αστυνομίας -καλή ώρα-, που το είχε σχεδιάσει ύστερα από πολλή σκέψη, γιατί όπως πίστευε κανείς μα κανείς δεν θα φανταζόταν μια τόσο έξυπνη κρυψώνα. Το κουγιούμι ήταν απλά ένα ντεποζιτάκι γεμάτο νερό πάνω από την καυτή άμμο, με το οποίο ο καφετζής έψηνε τους καφέδες.

Ο καφές ψημένος στην άμμο έχει φήμη εκλεχτού ροφήματος, γιατί ψήνεται με τον παραδοσιακό τρόπο στο κουγιουμι. Αυτό επιτυγχάνεται γιατί ο καφές μέσα στο χάλκινο μπρίκι πάνω στη χόβολη με την άμμο που βράζει ψήνεται ομοιόμορφα και σε σταθερή θερμοκρασία, εξασφαλίζοντας έτσι μια ξεχωριστή ποιότητα.

Το κουγιούμι είναι ένα είδος νηστιάς κατασκευασμένο από γαλβανιζέ λαμαρίνα για να αποφεύγεται κατά το δυ-

νατό το σκούριασμα της. Πάνω από τη φωτιά ενός ματιού που ανάβει με γκάζι, βρίσκεται η χόβολη με την άμμο όπου μέσα τοποθετείται το μπρίκι με τον καφέ. Πάνω από τη χόβολη υπάρχει ένα ντεποζιτάκι με νερό που ένεκα της καυτής άμμου σιγοβράζει. Από ένα μικρό κρουνό ο καφετζής γεμίζει το μπρίκι με νερό το οποίο πρέπει να είναι χλιαρό, γι αυτό υπάρχει ένα στούπωμα από το οποίο ο καφετζιής τροφοδοτεί με κρύο νερό, ώστε αυτό να παραμένει πάντα χλιαρό.

Πριν μπουκάρουν οι Επικουρικοί αστυνομικοί στο καφενείο για έρευνα, ο Χαρίλαος πρόλαβε και έριξε μέσα στο κουγιούμι την όρνιθα που είχε έτοιμη να μαγειρέψει. Ήταν μια χώστρα που κανείς δεν θα σκεφτόταν, έτσι και οι Εγγλέζοι όσο κι αν έψαξαν δεν ανακάλυψαν τίποτα και έφυγαν άπραχτοι.

Ο λαιμός όμως στο κουγιουμι ήταν μικρός, και η όρνιθα δεν χωρούσε να βγει. Γι αυτό ο Χαρίλαος αποφάσισε να την αφήσει μέσα να βράσει ώσπου να καλοψηθεί για να ξιμασκαλίζεται, και ύστερα να την βγάλει κομμάτι με κομμάτι.

Τα νέα για την έρευνα από την αστυνομία διαδόθηκαν αμέσως σε όλο το χωριό, και οι κάτοικοι γεμάτοι περιέργεια κατέβηκαν στον καφενέ να μάθουν τι συμβαίνει. Ένας ένας κατέφθαναν και αφού κάθονταν, έδιναν την παραγγελιά τους. Οι καρέκλες όλες γέμισαν ασφυκτικά, και πολλοί έμειναν όρθιοι να πίνουν τον καφέ τους ακουμπισμένοι στους παραστατούς και στους τοίχους. Όλοι μιλούσαν και όλοι ρωτούσαν και έδειχναν μια μεγάλη ανυσηχία μήπως βρει τον μπελά του το καημένο το παραπαιδί, και έδειχναν όλοι να τον συμπονούν.

Εκείνη η μέρα έμεινε αξέχαστη στο Χαρίλαο, γιατί μαζεύτηκε όλο το χωριό και δεν προλάβαινε να φτιάχνει καφέδες. Παρόμοια κίνηση και τόσο μεγάλη είσπραξη μόνο κάθε Λαμπρή συνέβαινε, όταν όπως όριζε το έθιμο όλοι

απο το χωριό και από μακριά, μαζεύονταν τα απογεύματα στην πλατεία για να παίξουν παραδοσιακά παιχνίδια και να ιδωθούν οι ξενιτεμένοι με τους ντόπιους.

Εκείνη η μέρα έμεινε αξέχαστη στο Χαρίλαο, γιατί βλέποντας όλους να ανησυχούν για πάρτη του τάχατες, μέσα του γελούσε. Ήταν πενήνταήμερο και σε λίγες μέρες θα ερχόταν το Πάσχα. Ήξερε ότι όλοι οι χωριανοί νήστευαν για να μεταλάβουν, ενώ αυτός τους έφτιαχνε να πιούν καφέ μιλλωμένο, αφού μέσα στο κουγιούμι στο βραστό νερό σιγοψηνόταν η όρνιθα που έχωσε.

Εκείνη η μέρα έμεινε αξέχαστη στο Χαρίλαο, γιατί μέσα του ένιωθε μια εφορία, είχαν τα πράγματα πάρει τη σειρά τους όπως αυτός τα είχε σχεδιάσει. Με το δίσκο στο χέρι μπαινοβγαίνοντας στο τσιάκι, περπατούσε και κάθε τόσο έριχνε μια ματιά στο φίλο του τον Καλαπάχη που καθόταν έξω στην αυλή, και στο συναπάντημα των βλεμμάτων τους και οι δυο μειδιούσαν ευχαριστημένοι. Ο Καλαπάχης έσουζε το κεφάλι του σε ένδειξη παραδοχής για το σιεϊττανίκκι του φίλου του. Έφερνε στο νου του τες πολλές νουθεσίες να είναι προσεχτικός που του έκανε, ενώ Χαρίλαος τον άκουγε και γελούσε λέγοντας του ότι δεν φοβόταν, γιατί είχε σχέδιο για τέτοια περίπτωση, πώς να γλιτώσει.

Ο παπάς του χωριού που καθόταν στην άλλη μεριά της αυλής τον ρώτησε πως μπορούσε να είναι ευδιάθετος ύστερα από την περιπέτεια που είχε, αλλά πριν προλάβει να του απαντήσει, δέχτηκε μια φιλοφρόνηση από τον επίτροπο της εκκλησιάς τον ΧατζηΕυστάθιο που καθόταν μαζί με τον παπά.

-Σήμερα Χαρίλαε ο καφές σου είναι θεσπέσιος, έβαλες τίποτα μέσα;

Ο Χαρίλαος προτιμώντας να απαντήσει πρώτα στη φιλοφρόνηση του ΧατζηΕυστάθιου, είπε,

-Μα όχι ΧατζηΕυτάθιε, δεν έβαλα τίποτα μέσα. Ο καφές σήμερα είναι δικής μας εισαγωγής από τη Μέκκα, είναι ολόφρεσκος και τον αλέθουμε επί τόπου, απάντησε ο Χαρίλαος κάνοντας όλους τους θαμώνες να μείνουν ευχαριστημένοι για τον ολόφρεσκο καφέ που μπορούσαν να απολαμβάνουν και τον οποίο με τόση μαεστρία έψηνε ο μισταρκός του καφενέ.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΚΑΙ ΦΟΑΡΤΑΣ (κεφάλαιον ΙΙ)

Κάθε αυγή, μόλις ο πετεινός λαλούσε και πριν ο ήλιος χαράξει, ο Χαρίλαος έπαιρνε το στενό μονοπάτι που οδηγούσε στο καφενείο του, και πριν αρχίσει να σκουπίζει και να καθαρίζει, άναβε το κουγιουμι να βράσει το νερό. Αφού τέλειωνε το συγύρισμα, έφτιαχνε ένα τσάι και με ένα παξιμάδι στο δίσκο, καθόταν έξω στη βεράντα μασουλώντας το τραγανό καθώς ήταν, και μαλακό βουτώντας το στο βραστό τσάι από σφακομηλιά. Άφηνε τη σκέψη του να γυρίσει και το νου του να ταξινομήσει ότι προηγουμένως άκαμε, και ότι επομένως θα έκαμνε. Ήθελε οι κινήσεις του να είναι μελετημένες ώστε να του επιφέρουν ή δυνατόν επιθυμητά και ωφέλημα αποτελέσματα.

Εκείνη τη μέρα αποφάσισε να μείνει αραχτός, χωρίς να εξορμήσει με τους μικρούς του φίλους. Είχε σκοπό να προσκαλέσει τους συνομήλικους φίλους του Καλαπάχη και Φοαρτά, μετά τησχόλη να την αράξουν στην αυλή του καφενέ και να επιδοθούν σε μια ολονύχτια οينوποσία με υπέροχα μεζεδάκια από βραστές πατάτες και μια παχουλή όρνιθα που είχε σφαγμένη έτοιμη να την χογλάσει σε βραστό νερό. Θα έστρωναν ένα θαυμάσιο συμπόσιο, μια μικρή συνεστίαση με οينوποσία και ευχάριστη συζήτηση καθώς και με τραγούδια πατριωτικά και δίστιχα ερωτικά.

Ήταν καλοί του φίλοι που μαζί είχαν αδυναμία στο καλό φαί και στο στερκό κόκκινο κρασί, γι αυτό συχνά τα τιμούσαν αμφότερα με περισσήν κατάνυξη και ατελείωτη όρεξη.

Κάτω από την ψηλή τρεμιθιά έξω στην αυλή, είχαν σκοπό εκείνο το βράδυ που θα ερχόταν, να έστρωναν το παλιό ετοιμόρροπο τραπέζι που ήταν επί του σκοπού αυτού φυλάμενο σε μια γωνιά, και πάνω εκεί ως το επόμενο

πρωί, να τους εύρισκε η αυγή αποκαμωμένους να ακουμπούν αποκοιμισμένοι από το πολλή πιετό.

Κάτι τέτοιες συναθροίσεις τις συνήθιζαν κατά καιρούς, ήταν η καλύτερη τους διασκέδαση μετά το σκληρό κάματο στα σκληρά πέτρινα χωράφια που προσπαθούσαν ολημερίς και καθημερινώς να οργώσουν και να σπείρουν ή να καλλιεργήσουν. Μετά τον μεσοπόλεμο, οι περισσότεροι κάτοικοι στην ύπαιθρο είχαν για ασχολία μόνη την καλλιέργεια της γης, όπου εργαζόμενοι σκληρά, την φύτευαν με καννάβια και παντζάρια, προϊόντα που ευδοκίμουςαν στα άγονα χωράφια της Χλώρακας.

Είναι πολύ μπρόεμα ακόμα, είπε ο Φοαρτας που καθόταν σ ένα τραπέζι μες το μικρό καφενεδάκι με παρέα τον Γιώρκο του Μαύρου, μετρώντας τον χρόνο της μέρας από τη σκιά της θεόρατης τρεμιθιάς μέσα στην αυλή.

Ο Φοαρτας ήταν ένας σπουδαίος μαστρος κτίστης της πέτρας που την πελεκούσε με περίσσια τεχνική κατασκευάζοντας πανέμορφα και μεγαλόπρεπα σπίτια για αυτούς που είχαν πολλά χρήματα. Τις μέρες εκείνες έχτιζε το κονάκι του τοκογλύφου της Χλώρακας του Χ'Φίλιππου, ένα δίπατο μακρινάρι με μια τεράστια καμάρα Γοτθικού ρυθμού που είχε σκοπό ο ιδιοκτήτης να μετατρέψει σε μπακαλικο. Ήταν μια μεγάλη δουλειά, και ο Φοαρτας με περηφάνια εξηγούσε στο φίλο του και κατά πολύ νεότερο του Γιώρκο, την μεγάλη τέχνη που χρειαζόταν να εξασκήσει για να αποπερατώσει αυτό το μεγάλο σπίτι το οποίο θα ήταν η απαρχή της μεγάλης καριέρας του που θα ακολουθούσε. Έπιναν καφέ και παρατηρούσαν τον κόσμο που κέρναγε, και σχολίαζαν τον καθένα μη έχοντας τι άλλο να κάμουν.

Πρώτος πέρασε ο Γιώρκας ο Τελάλης με τον σιοιριάρη της επαρχίας, πηγαίνοντας να παζαρέψουν τα δεκατρία γουρούνια της λότητας της Ελεγγούς. Από την απέναντι στράτα φάνηκε ο Κρουζος να τραβά τον γάιδαρο του που

ήταν ζεμένος με το στρατούρι και τη συρίζα, καθ' οδόν για το χωράφι του κάτω στις ΑληΠατούς. Πέρασε μπροστά από την ταβέρνα του Φκωνη και έκλωσε τον δρόμο που οδηγούσε εκεί, ενώ μέσα στο βάθος του χωραφιού που ήταν χτισμένη η ταβέρνα, ο Φκωνης φαινόταν σκυφτός να περιποιείται ένα κατεβατί από κηπευτικά που είχε φυτέψει. Ήταν ζαρζαβατικά και σπρωρικά που καλλιεργούσε μόνος του και τα πρόσφερε σαν μεζέδες στην ταβέρνα του τις νύχτες όταν οι καφενέδες σχόλναγαν και οι κρασοπότες μαζεύονταν στο δικό του μέρος για να φάνε και να πιούν.

Ο Γιώρκος του Μαύρου ήταν ένας νεαρός πολύ μικρότερος από το Χαρίλαο, που μάθαινε τέχνη στον μεγάλο πελεκάνο της κοινότητας, και περνώντας στο δρόμο για τη δουλειά του τον φώναξε ο μάστρε Φοαρτάς να τον κεράσει ένα ποτήρι γλυκό τριαντάφυλλο. Χωρίς δεύτερη σκέψη δέχτηκε, αφού έτσι όριζαν οι κανόνες αβροφροσύνης, οι μικρότεροι να ακούνε στους μεγαλύτερους. Εξ άλλου ήταν θεός του, αφού παντρεύτηκε μια ξαδέρφη του πατέρα του την Γαλατού.

Καθόντουσαν λοιπόν και παρακολουθούσαν τον κόσμο που περνούσε, και ο Χαρίλαος με τον Φοαρτά, έκαναν σχόλια για τον καθένα γλυκά ή πικρά, ώσπου σε λίγο πέρασε η Γαλατού με την μάνα της Ερωφίλλη έχοντας ένα καναβάτσο παραμάσχαλα, και στο ερώτημα του άνδρα της για πού το έβαλαν, οι γυναίκες του απάντησαν πως πάνε στο κάτω Σκαλί να μαζέψουν τρεμίθια καλοτσάκκιστα για να τα αλαρμώσουν και να τα ξεράνουν στον ήλιο. Αυτός τους είπε να προσέχουν από τον κακό Τουρκόπουλο, και ακόμα, να μην ανεβούν πολύ ψηλά και πέσουν, και ύστερα γυρνώντας στον Χαρίλαο του βεβαίωσε πόσο καλός μεζές για το πιστό είναι τα ξερά τρεμίθια.

Ο ήλιος είχε ανέβει ψηλά στον ουρανό, όταν από το βάθος του στενού δρόμου φάνηκε η ψηλή σιλουετα του

Τιurκακούλλη του αυστηρού τουρκόπουλου, που μόλις τον είχε στο στόμα του ο Φοαρτας. Η βράκα του ήταν μακριά και η ζώστρα του πλατιά, ενώ το ζιμπούνι του ήταν ξεθωριασμένο από την πολλή έκθεση του στον ήλιο και την βαρυχειμωνιά. Πάνω στο κεφάλι του το μαντήλι ήταν σφιχτά δεμένο για να μαζεύει τον ιδρώτα του, ενώ οι δερμάτινες ποδίνες του χρειάζονταν επειγόντως ένα καλό βούρτσισμα.

Το ξαφνικό θανατικό

Ο τουρκοπουλος ήταν η αρχή του χωριού ύστερα από τον μουχτάρη, γι αυτό ο Φοαρτάς τον κάλεσε να τον κερράσει ένα δροσερό ποτό.

Χωρίς δεύτερη σκέψη ο τουρκοπουλος καθώς ήταν μαθημένος όλοι να το κερνούν και να τον καλοκρατούν, δρασκέλισε το ανώφλι και κάθισε σε μια καρέκλα απλώνοντας ανοιγμένα τα πόδια του και δίνοντας το μεγάλο του ραβδί στον νεαρό Γιώρκο να το βαστά. Αποτελούσε την εξουσία και το ένιωθε, και το έδειχνε με την συμπεριφορά του, και το θεωρούσε δεδομένο και φυσικό όλοι να τον υπολογίζουν θέλοντας να τον έχουν με το μέρος τους.

Ο Χαρίλαος που ήταν μέσα στο τσιάκκι και καθάριζε την όρνιθα που είχε αγοράσει καθώς τους είπε, αλλά ήταν γνωστό τοις πάσι από που την προμηθεύτηκε, βγάζοντας επιδεικτικά κάθε τόσο ένα επιφώνημα για τον ωραίο μεζέ που θα απολάμβαναν με το πέσιμο του ήλιου, ίσως θέλοντας να περιγελασει τον υψηλό πελάτη του, σταμάτησε το ξιφτέρισμα και βγήκε έξω να πάρει την καινούργια παραγγελιά.

Ο Τσιurκακούλης παράγγειλε ένα βαρύ γλυκό καλοψημένο καφέ, και ο Χαρίλαος αφού τον έψησε και του τον σέρβριρε, έκατσε μαζί τους κι αρχίνησαν ψιλή κουβέντα.

Η ώρα πέρασε, ήρθε το μεσομέρι, αποφάνθηκε παρακολουθώντας τον ίσκιο της τρεμιθιάς ο νεαρός Γιώρκος που ακούωντας τους με πολλή ενδιαφέρον να συνομιλούν, θέλησε κι αυτός να μπει στην κουβέντα τους.

Είχε απόλυτο δίκαιο ο νεαρός αποφάνθηκε επίσης ο τουρκόπουλος, και αποφάσισε πως ήταν ώρα να φύγει, όταν άξαφνου από την άλλη μεριά του δρόμου ακούστηκαν φωνές και μεγάλη αναταραχή, ενώ ένα παιδί με κοντά παντελόνια τρεχάτο ήρθε στο καφενείο του Χαρίλαου αναστατωμένο και φοβιτισιασμένο, που με τρεμάμενη φωνή ανήγγειλε το κακό μαντάτο.

Ήταν ηλιόλουστη η μέρα, ήταν καταμεσήμερο και ο ήλιος έκαιγε, ενώ από τη θάλασσα φαινόταν μια αραιή άχνη να αναδύεται και να γεμίζει τον ουρανό, ένα πούσι προερχόμενο από την καυτή αύρα που ζέσταινε την ατμόσφαιρα. Ήταν μια μέρα γεμάτη σκόνη, μια κακή μέρα που έμελλε να φέρει ένα μεγάλο κακό στο χωριό, να φέρει το θάνατο. Μια νέα νιόπαντρη γυναίκα η Γαλατού που ακόμα δεν είχε κλείσει τα είκοσι, και δεν είχε περιχαρεί τη νιότη της και τον άνδρα της, έμελλε να σκοτωθεί, να πέσει να πεθάνει και να φέρει μια μαυρίλα να σκεπάσει ολόκληρο το χωριό.

Πριν λίγη ώρα πέρασε με τη μάνα της από το καφενείο του Χαρίλαου, και ευγενικές από φυσικού τους καθώς ήταν, χαιρέτησαν τους θαμώνες, και ο Φοαρτάς που τις ρώτησε που πήγαιναν, ένωσε περηφάνια για την όμορφη σύζυγο του την Γαλατού που του απάντησε ταπεινά με σκυφτό κεφάλι εις ένδειξη σεβασμού, πως πήγαιναν να συνάξουν τρεμιθια να του τα φτιάξουν ξερά στον ήλιο για το χειμώνα...

Και τώρα τι; Απύθμενο κενό στη ψυχή του, η χαρά μετατράπηκε σε λύπη και η ζωή σε θάνατο. Τα μάτια του σκοτείνιασαν και το μυαλό αφήνιασε, μη θέλοντας να συνειδητοποιήσει τα μαύρα μαντάτα. Οι σκέψεις του γύριζαν

ιλιγγιδώς αρνούμενες το θάνατο, αρνούμενες να σταματήσουν στο κακό γεγονός, θέλοντας υποσυνείδητα να αρνηθούν το κακό χαπάρι.

Δεν είχε πού καιρό που την παντρεύτηκε, και εκείνη τη μέρα άμαθε πως ήταν εγκαστρωμένη. Του το φανέρωσε γεμάτη ευτυχία, και η ευτυχία τον πλυμμηρισε κι αυτόν, και ένιωσε τη ζωή του πλήρη, ένιωσε ότι κατείχε ότι είχε επιθυμήσει. Είχε όμορφη γυναίκα και προκομμένη που θα του γεννούσε ένα παιδί, έναν απόγονο που θα έφερε το όνομα του και θα του διαιώνιζε το σόι. Και μέσα σε όλη αυτή τη χαρά, μόλις έκλεισε και μια μεγάλη δουλειά, να κτίσει το μεγάλο σπίτι του πλούσιου τοκογλύφου του χωριού, μια καλή εργασία που θα του επέφερε αρκετά χρήματα. Σκεφτόταν πόσο τυχερός ήταν, και έλεγε στο Χαρίλαο πόσο ικανοποιημένος ήταν. Του είπε ακόμα ότι το ζιαφέτι εκείνης της μέρας θα το πλήρωνε αυτός, θέλοντας να γιορτάσει μαζί με φίλους τα χαρμόсуνα γεγονότα που του είχαν συμβεί.

Ο Χαρίλαος έτριβε τα χέρια του και ήταν πολύ ευχαριστημένος ξέροντας ότι θα έτρωγε και θα έπινε δωρεάν, και από πάνω θα πληρωνόταν κιόλας, και ξάφνου στα καλά καθούμενα τα κάτω ήρθαν πάνω, όλα αναποδογύρισαν, μεγάλο κακό βρήκε το φίλο του, μεγάλη δυστυχία σκέπασε όλο το χωριό.

Μια νέα γυναίκα πέθανε πέφτοντας από ένα δένδρο τρεμιθιάς. Γλίστρησε είπαν, έπεσε χάμω από ψηλά και χτύπησε το κεφάλι της σε μια πέτρα, και έμεινε στον τόπο, ξεψύχησε μονομιάς. Μαζί της πάει, πέθανε και το μωρό που είχε στην κοιλιά της.

Μια τρομερή ιστορία

Πέρασαν πολλοί μήνες, η στεναχώρια στους χωριανούς από τον άξαφνο θάνατο της νέας ξεπεράστηκε και ξεχάστηκε, και η ζωή ξαναβρήκε τον καθημερινό της ρυθμό.

Οι χωριανοί σηκώνονταν νωρίς, σχόλναγαν βραδύς και ο Χαρίλαος κάθε πρωί άνοιγε τον καφερέ μέχρι ενωρίς το βράδυ, και κάποτε καμιά φορά μαζί με τους νεαρούς φίλους του εξορμούσαν τα καλοκαιρινά βράδια στα ποστάνια και στα χωράφια και διασκέδαζαν βουτώντας νυχτιάτικα στη θάλασσα, ή εξ ορμώντας σε πυροφάνια και παραγάδια. Όμως έπαψε για καιρό να τους λέει ιστορίες, μετά το μοιραίο εκείνο περιστατικό δεν ήταν πλέον το ίδιο χαρωπός. Διακρινόταν μια θλίψη στο πρόσωπο του και φαινόταν καθαρά πως δεν είχε ξεπεράσει ακόμα τη στεναχώρια για το μεγάλο κακό που βρήκε το φίλο του.

Κάποιο βράδυ όμως μετά από καιρό, καθισμένοι όλοι στην άκρη της θάλασσας τον παρακάλεσαν οι μικροί του φίλοι να τους πει μια ιστορία.

Και ο Χαρίλαος ξεκίνησε να τους λέει μια ιστορία λυπητερή, όλη την ιστορία για το θάνατο της Γαλατούς της γυναίκας του φίλου του.

Η Γαλατού ήταν μοναχοκόρη και τα κάλλη της ήταν ξακουστά σε όλη την επαρχία. Από την ηλικία των δεκαπέντε ετών πολλοί την γύρεψαν σε γάμο, αλλά η Ερωφίλλη που τα παντρολογήματα τα είχε στο αίμα της καθώς ήταν η προσκενήτρα του χωριού, είχε μεγάλα σχέδια για την κόρη της. Μήνυσε σε όλους να πάψουν να τη ζητούν σε γάμο, γιατί την κόρη της θα την πάντρευγε μόνο με πλούσιο και μορφωμένο νέο που θα καταγόταν από την πόλη.

Έτσι όλοι οι νέοι έπαψαν να της στέλλουν προσκενία, και η Ερωφίλλη περίμενε τον γαμπρό από την πόλη.

Όμως τα χρόνια πέρασαν και αυτός δεν φάνηκε, ενώ η κόρη μεγάλωσε, κόντεψε τα είκοσι, οπότε ανησυχία άρχισε να κυριεύει την μάνα, ότι θα της έμενε στο ράφι. Οι σκάπουλοι χωριανοί έστειλαν αλλού τα προσκενία όπου τους καταδέχτηκαν, έτσι οι ανύπαντροι νέοι της ηλικίας που άρμοζαν στη νέα παντρεύτηκαν όλοι, και η κακόμοι-

ρη έμεινε να μαραζώνει και να αιτιάται τη μάνα της που ήθελε σώνει και καλά να της βρεί γαμπρό από την πόλη. Η Ερωφίλλη η προξενήτρα τηρώντας η ίδια τους νόμους και διαφωνώντας για γάμους που δεν γίνονταν με συναικέσιο, νόμισε η άμυαλη ότι χάθηκαν οι ευκαιρίες για την κόρη της αφού πλέον μεγάλωσε, και θα της έμενε γεροντοκόρη. Μαράζωσε, και όλο παραμιλούσε καθαριώντας τον εαυτό της και την αλαζονεία της που προξένησαν το μεγάλο κακό που τους βρήκε. Με τέτοιο φόβο μέσα της ως μάνα, ολημερίς ήταν στεναχωρημένη και μεμφιμοιρούσε, δημιουργώντας μια καταθλιπτική και αφόρητη οικογενειακή κατάσταση γεμάτη ένταση και στεναχώρια. Απο αυτή τη μιζέρια της μάνας της η Γαλατού επηρεάστηκε η ίδια, και πίστεψε ότι θα έμενε στο ράφι, θα έμενε μια γεροντοκόρη μέσα σε κείνους τους καιρούς που τις γεροντοκόρες δεν τις είχαν σε σεβασμό και υπόληψη. Κλείστηκε λοιπόν στον εαυτό της, και είχε μόνη έγνοια πώς να βρει γαμπρό. Την κυρίεψε η έμμονη ιδέα ότι για να βρει γαμπρό, έπρεπε να πάει στη μάγισσα του χωριού.

Στην μεγάλη απελπισία που μόνη της δημιούργησε επηρεασμένη από τη μάνα της, ποτέ της δεν σκέφτηκε ότι με τα νιάτα της και την ομορφιά της, έστω λίγο να κουνούσε το δαχτυλάκι της, σωρό οι άνδρες θα έπεφταν στην πόδια της. Βλέπετε εκείνους τους καιρούς, η αγάπη κι ο έρωτας ήταν καταπιεσμένα και απαγορευμένα αισθήματα, και ο σωστότερος τρόπος για παντρολόγημα ήταν μόνο το συναικέσιο, και όσα παιδιά υπάκουαν στους γονείς τους, είχαν την αγάπη τους και τις ευχές τους, όσοι δεν υπάκουαν, δεν είχαν τίποτα από αυτά. Ήταν μια κατάσταση που δημιούργησαν οι άνθρωποι εκείνης της εποχής γιατί έτσι τους βόλευε, που στα χρόνια τα πολλά εμπεδώθηκε ως τρόπος ζωής και εθεωρείτο αυτονόητος και ηθικός

νόμος, δηλαδή τα παιδιά να μην ξεφεύγουν από τις ρητσίες των γονιών τους.

Ένα κρύο χειμωνιάτικο σκοτεινό δείλις που ο κάτοικοι κλειστήκαν από ενωρίς στα σπίτια του, η Γαλατού λέγοντας στη μάνα της ότι θα πήγαινε για λίγο σε μια γειτόνισσα φίλη της, ξεπόρτισε και με το μαντήλι να της κρύβει το πρόσωπο, από καντούνι σε καντούνι προσέχοντας να μην τη δει κανείς χωριανός, βρέθηκε να χτυπά το ξωπόρτι της Ελεγγούς της αλαφροϊσκιωτης καθώς την ονόμαζαν.

Η Ελεγγού ήταν μια γριά ακαθορίστου ηλικίας γυναίκα για τη οποία οι χωριανοί έλεγαν κρυφά και φοβισμένα με χαμηλή φωνή, ότι ήταν αλαφροϊσκιώτισσα και αλλοπαρμένη, που είχε μια ικανότητα να αντιλαμβάνεται καταστάσεις συμβατές και υπερβατές της υλικής και άυλης ζωής. Ότι γνώριζε πράγματα και θάματα που συμβαίνουν στον υπερβατικό κόσμο της αντίπερα όχθης από τη ζωή. Ότι ζούσε και συνυπήρχε με ζωή και θάνατο, μεταξύ υλικού και άυλου, υπαρκτού και πνευματικού. Ότι είχε ίσκιο αλαφρό που δεν φαινόταν, ότι έβλεπε όσα άλλοι δεν βλέπουν και ότι κατείχε μυστικές δυνάμεις.

Με τα χρόνια και τα λόγια χτίστηκε ένας μύθος για την Ελεγγού που συντηρήθηκε στα βάθη των αμέτρητων δεκαετιών που έζησε μέσα στο χαμηλό σπιτάκι της που ήταν απομονωμένο στην άκρη του χωριού μοναχικό χωρίς γείτονες, καθώς όλοι από φόβο απέφευγαν την γειτονιά της.

Έλεγαν ότι η Ελεγγού στα χρόνια τα παλιά ήταν μια συνηθισμένη θαυμάσια και αγαπητή οικοκυρά, που απόχτησε υπερφυσικές δυνάμεις όταν ο Θεός τη λυπήθηκε δίνοντας της αυτό το χάρισμα για να μπορέσει να ξεφύγει από την δυστυχία της σαν νέα μητέρα και σύζυγος, που έχασε τον άνδρα της και το παιδί της στο μεγάλο σεισμό

όταν το μεγάλο τους σπίτι γκρεμίστηκε θάβοντας και τους δυο στα ερείπια και στα χαλάσματα. Από τότες άκουγε καθώς έλεγε η κακόμοιρη, τον άνδρα της και το παιδί της να γυρνούν σαν φαντάσματα άυλα τις νύχτες στο χωριό και να ουρλιάζουν. Τους ένιωθε να θέλουν να πηδήξουν από την αντίπερα όχθη για να γυρίσουν πίσω, αλλά να μην τα καταφέρνουν.

Άκουγε φωνές και έβλεπε σκιές που δεν υπήρχαν, φοβερά όνειρα και ερινύες επισκέπτονταν τον ύπνο της και ανείπωτη θλίψη πλάκωνε την καρδιά της. Τα κλάματα και οι οδυρμοί της ήταν ανυπέβλητα φριχτά σαράκια που της έσκιαζαν το νου της, ώσπου ο Θεός τη λυπήθηκε, και την πρόσπασε από το μαραζι δίνοντας της μια δύναμη ξεχωριστή, τaráσσοντας το νου της και δημιουργώντας ένα νέο άνθρωπο αλλοπαρμένο και αλαφροϊσκιωτο με ξεχωριστές μυστικές δυνάμεις, -είπαν οι χωριανοί-

Η τσιγγάνα

Η Ελεγγού η αλαφροϊσκιωτη απέχτησε ιδιότητες να διαισθάνεται απόκοσμες οντότητες, καθώς και ικανότητες να συνεννοάται μαζί τους. Μπορούσε να προειδοποιεί και να συμβουλεύει ανθρώπους, μπορούσε ακόμη να ξορκίζει και να διώχνει το κακό από τις καρδιές και τις σκέψεις των πονεμένων και των δυστηχισμένων.

Η Ελεγγού η αλαφροϊσκιωτη λοιπόν, που έβλεπε αυτά που δεν έβλεπαν άλλοι, εκείνη τη μέρα είδε τη μοίρα της Γαλατούς και σκιάστηκε. Είδε το θάνατο να την παραμονεύει, και το χάρο από την ίδια καλεσμένο έτοιμο να την πάρει. Είδε το μεγάλο κακό που παραμόνευε και δεν της άρεσε. Θυμήθηκε τον πόνο το δικό της τα παλιότερα χρόνια και δεν ήθελε άλλοι να νιώσουν το ίδιο.

Στεναχωρημένη και με αγάπη επιθυμώντας να τη βοηθήσει, άκουσε προσεχτικά τον πόνο της και την έκκληση της για επίκληση των κρυφών πνευμάτων, αλλά αφού ήδη

προεΐδε το κακό που θα ερχόταν, προσπάθησε να της παρατζιείλει ότι δεν χρειάζονταν μαγικά και ξόρκια, απλά γιατί ο φόβος της ήταν μόνο έμμομη ιδέα. Της παράγγειλε να έχει υπομονή, να μην σκιάζεται και να μην βιάζεται, και η ώρα αυτηνήσ σαν τόσες άλλες κοπέλες, με το καλό θα ερχόταν.

Απ όσα όμως της είπε, είδε πως δεν την έπεισε, κατάλαβε ότι η νέα θα κατέφευγε σε άλλα μέσα για να επιτύχει το σκοπό της. Για να την μεταπείσει την προειδοποίησε αυστηρά να μην καταφύγει σε σκοτεινές δυνάμεις, και της είπε ξεκάθαρα αν το εκαμνε, θα προκαλούσε μεγάλο κακό στον εαυτό της και στους δικούς της.

Η Γαλατού έφυγε απελπισμένη και στεναχωρημένη, και για μέρες ήταν σκυθρωπή και σκεπτική. Καταριόταν το κακό της ριζικό, και στη μάνα της έριχνε το φταιξιμο γιατί θα έμενε γεροντοκόρη. Ήθελε οπωσδήποτε να παντρευτεί, και ήταν αποφασισμένη να καταφύγει σε όλα τα μέσα για να το επιτύχει. Δεν νοιαζόταν τις συνέπειες, δεν έδωσε προσοχή στις προειδοποιήσεις της γριάς Ελεγγούς, ήταν πολύ αποφασισμένη αν μπορούσε να επιτύχει το σκοπο της, και την ψυχή της θα εδινε.

Μ αυτές τις σκέψεις καθόταν λυπημένη στο παραθύρι της καθημερινά σκεπτική και αφηρημένη κοιτάζοντας το βάθος του δρόμου ελπίζοντας μήπως φανεί κάποιο σημάδι για ελπίδα.

Και ο καιρός πέρασε, ώσπου μια μέρα από το βάθος του δρόμου φάνηκε το σημάδι που έλπιζε, είδε μια μελαχρινή τσιγγάνα Τουρκογύφτισσα με τα πλουμιστά της ρούχα και τα βραχιόλια της να κουδουνίζουν, σέρνοντας ένα μωρό παιδί με το ένα της χέρι και με το άλλο να συγκρατεί ένα μπαξέ στον ώμο, να την πλησιαζει και να στέκει εμπρός στο παραθύρι της, και να την ρωτά αν θέλει να της πει τη μοίρα.

Η Γαλατού αμέσως της έδωσε το χέρι, αλλά η τσιγγάνα μόλις το κοίταξε συνοφρυώθηκε απότομα και πήγε να φύγει χωρίς να της πει τίποτε.

Τη ρώτησε γιατί φεύγει και δεν της λέει, και αυτή απάντησε ότι αυτό που είδε δεν ήθελε να της το πει, και βιαστική συνέχισε το δρόμο της.

Μεμιάς η Γαλατού πετάχτηκε έξω και την πρόλαβε πριν χαθεί στο επόμενο καντούνι του δρόμου. Την άρπαξε από τη φούστα και δεν την άφησε. Παρακαλεστή και τάσσοντας της χρήματα, την έπεισε να τη βοηθήσει. Η τσιγγάνα αποδείχτηκε σπουδαία μάντισσα και μάγισσα, αφού γνώριζε αλήθειες για τη ζωή της, γνώριζε το όνομα της, και πράγματα που μόνο αυτή γνώριζε.

Πεπεισμένη ολωσδιόλου για τις ικανότητες της, η νέα της ζήτησε βοήθεια για να λύσει το πρόβλημα της...

Το πρόβλημα της λύθηκε, παντρεύτηκε τον καλύτερο του χωριού και ήταν τρισευτυχισμένη. Σε κανέναν δεν είπε ότι η τσιγγάνα επικαλέστηκε άγνωστες δυνάμεις για βοήθεια, ούτε ότι για αντάλλαγμα της ζήτησε να μην τεκνοποιήσει, συμφωνία που η κακόμοιρη κόρη δέχτηκε.

Όμως ο καιρός περνούσε, ήταν καλοπαντρεμένη και καλοβολεμένη, ξέχασε όσα την έκαναν να μαραζώνει, και ζούσε με τον αγαπημένο της ευτυχισμένη. Οι χωριανές τη ζήλευαν για την καλή της τύχη, αφού βρήκε σύζυγο σπουδαίο, όμορφο και από καλό σόι.

Το θανατικό που είδε η Ελεγγού η αλαφροϊσκιωτη και ότι άλλο είδε που την φόβισε η τσιγγάνα και δεν ομολόγησε, παραμόνευαν ως πεπρωμένο που δεν αλλάζει, και τελικά ήρθε το κακό ως η μοίρα τότε γραμμένο, αφού είχε υπογράψει το ριζικό της η ίδια, και να ξεφύγει ασφαλώς δεν μπορούσε.

Τα κακά μαντάτα που έφερε το μικρό παιδί με τα κοντά παντελόνια στο καφενείο του Χαρίλαου εκείνη την κακή

μέρα, έλεγαν πως η Γαλατού είχε ανεβεί στην ψηλή τρεμιθιά να βακλίσει τρεμίθια, όταν ξάφνου κάποιος φώναξε, -προσοχή, έρχεται ο Τουρκόπουλος.

Η καημένη η κοπέλα ακούγοντας τη φωνή και γνωρίζοντας τον σκληρό και αυστηρό Τουρκόπουλο του χωριού που έκοβε πρόστιμο με το παραμικρό στον καθένα, ξιπάστηκε. Ήταν ένα στιγμιαίο ξάφνιασμα που όμως την έκανε και γλύστρισε και χτύπησε η αγκαστρωμένη κοιλιά της σε ένα χοντρό κλώνο. Από τον αφόρητο πόνο που ένιωσε, έχασε τον έλεγχο του κορμιού της και έπεσε από το δένδρο και σκοτώθηκε.

Το χωριό μαυροφόρεσε και όλοι την έκλαψαν, μα πióτερο οι συγγενείς της, και ακόμα πιο πολύ ο άνδρας της που έμεινε απαρηγόρητος να την θρηνεί για πολλή καιρό.

Ο Χαρίλαος τελειώνοντας την αφήγηση του αποφάνθηκε ότι η Γαλατού δεν ξιπάστηκε από τη φωνή που ακούστηκε προειδοποιητικά πως έρχεται ο Τουρκόπουλος και έπεσε και σκοτώθηκε, γιατί εκείνη την ώρα ο Τουρκοπουλος ο Τσιυρκακούλης καθόταν στο καφενείο του και έπινε καφέ, με κύριο μάρτυρα τον ίδιο το σύζυγο της άμοιρης κοπέλας.

Αποφάνθηκε ότι έπεσε και σκοτώθηκε γιατί ξιπάστηκε από έναν αφόρητο πόνο που ένιωσε στην αγκαστρωμένη κοιλιά της που προήρθε από ένα κλώτσημα του μωρού που κυοφορούσε. Ήταν ίσως το αποτέλεσμα της συμφωνίας της με την τσιγγάνα και τις σκοτεινές δυνάμεις που εκπροσωπούσε, για να τη βοηθήσει να αποκτήσει εκείνο που πολύ επιθυμούσε.

Αποφάνθηκε τελεσίδικα πως ότι έχει γραφτεί από τη μοίρα γίνεται, και πως το πεπρωμένο να το διαφύγει κανείς, είναι αδύνατον.

Ο ΤΟΥΡΚΟΠΟΥΛΟΣ (κεφάλαιον ιiv)

Το άκουσμα του θανάτου της όμορφης Γαλατούς συντάραξε όλο το χωριό και οι κάτοικοι είχαν τη κουβέντα του θανατικού ως συναφορά για πολύ καιρό και πολλά χρόνια υστερότερα, γιατί εκτός από τα κάλλη της τα ξακουστά, προερχόταν και από μεγάλο σόι ξακουστό, το σόι των Αζίνιδων που διαφέντευαν το χωριό, με πρώτο πρόγονο τον Χριστόδουλο Αζίνα, μουχτάρη και άρχοντα του χωριού εκείνους τους καιρούς που ο κοινοτάρχης ήταν καθώς λέει η λέξη, η αρχή του χωριού. Οι Μουχτάρηδες είχαν πολλές εξουσίες όπως να τιμωρούν και να βάζουν προστίματα, ακόμα καμιά φορά όταν οι ίδιοι υπερέβαιναν τον νόμο, άτυπα είχαν το δικαίωμα, ενός δικαιώματος που ο Αζίνας έκανε χρήση επιβάλλοντας ως νόμο τη χειροδικία ενάντια των ενόχων, χωρίς να λογαριάζει συνέπειες. Ήταν πολύ σκληρός στην επιβολή της τάξης, και γι αυτή του την αυστηρότητα του κόλλησαν το παρατσούκλι Αζίνας το οποίον συνέχισε την διαιώνιση του στους απογόνους του μέχρι τις σημερινές εποχές.

Απόγονος λοιπόν, από μεγάλο σόι η καημένη κόρη, ήταν φυσικό ο θάνατος της να επιφέρει πολλή θλίψη και μεγάλο πένθος κάνοντας σχεδόν όλους τους χωριανούς να ντυθούν στα μαύρα, και να συζητούν τις έφταιξε και πως. Βοηθός του μουχτάρη με εξ ίσου εξουσία στα χέρια, ήταν ο Τουρκόπουλος που με όπλο το ραβδί του που στο κάτω μέρος είχε σιδερένια λόγχη, είχε ως έργο την επίβλεψη των αγρών και των μαντρών των γεωργών και των κτηνοτρόφων. Με αυξημένα καθήκοντα για τη διαφύλαξη της ησυχίας και της τάξης, τη δίωξη και πρόληψη του εγκλήματος και την επιβολή προστίμων στους παρανομούντες, ήταν το δεξί χέρι του μουχτάρη, αλλά πρωτίστως ήταν υπόλογος στον περιφερειακό Αστυνόμο. Ντυνόταν στο χακί για να ξεχωρίζει πως κατείχε εξουσία, και

στο χέρι είχε ένα μπρούτζινο περιβραχιόνιο, που ο κάθε διορισμένος Τουρκόπουλλος φορούσε με μεγάλη τιμή και το οποίο αν και βαρύ ποτέ δεν αποχωριζόταν, παρά μόνο επεδείκνυε με καμάρι.

Για την καλύτερη επόπτευση και αστυνόμευση, ο Τοπυρκόπουλλος είχε στα καθήκοντα του υποχρέωση να κρατεί σημειώσεις για όλες του τις ενέργειες από πρωί ως βράδυ, όλες τις ώρες δηλαδή κατά τις οποίες ήταν εν υπηρεσία. Σημείωνε ποιον συναντούσε στους αγρούς ή στα καφενεία και τι ομολογούσαν μεταξύ τους, ποιον σπουδαίο ή ανώτερο αξιωματούχο συνόδευε ως εκ των καθηκόντων του, ποιος παρανόμησε, ποιον προστίμαρε, πόσο πρόστιμο επέβαλε, κλπ.

Ο Τσιυρκακούλης ήταν ψηλός και με τη μακριά βράκα που συνήθιζε να φορεί, φαινόταν πιο μακρύς και φάνταζε φοβερός με τη μεγάλη του μαγκούρα στο χέρι να απειλεί όποιον δεν υπάκουε στο νόμο. Με τη μεγάλη σωματική του ρώμη που διακρινόταν εύκολα προκαλούσε φόβο, επιβάλλοντας τοιουτοτρόπως την δημόσια τάξη εύκολα.

Εκείνη τη μέρα και ώρα που συνέβηκε το κακό, ο Τουρκόπουλλος ήταν στο καφενείο χωρίς αμφισβήτηση, γιατί το βεβαίωσε αργότερα ο καφετζής ο Χαρίλαος, που με μαρτυρία του επίσης, βεβαιώνει πως άκουσε ο ίδιος τον Τουρκόπουλο να συναφέρει ότι θα κατέγραφε στο επίσημο Κυβερνητικό δευτέρι του ως εκ καθήκοντος είχε, το θλιβερό εκείνο συμβάν ώστε να μείνει γραμμένη για την ιστορία η πραγματική αλήθεια των γεγονότων. Αυτό το δήλωσε γιατί τις επόμενες ημέρες του τραγικού θανατικού της άμοιρης μάνας και του μωρού που είχε στην κοιλιά της, με το κουτσομπολιό των κατοίκων παρουσιάστηκαν διάφορες εκδοχές και παραλλαγές για τί πραγματικώς συνέβη.

Ως πραγματική αλήθεια αυτός ήξερε ότι με το κλώτσημα του μωρού που κυοφορούσε πόνεσε τόσο πολύ, που

ξαπόλησε το κλαδί που τη συγκρατούσε για να πιάσει την κοιλιά της, με αποτέλεσμα να γκρεμιστεί και να πεθάνει. Αυτό αποφάνθηκε ως Τουρκόπουλλος ότι συνέβηκε, και αυτό κατέγραψε στο δευτέρι για ενημέρωση των επισήμων αρχών του κράτους, και ως επίσημη μαρτυρία.

Όμως επειδή εν πρώτοις αναμείχθηκε το όνομα του πώς αυτόν φοβήθηκε και ξιπάστηκε η Γαλατού και έπεσε από το δένδρο και σκοτώθηκε, και επειδή εν δευτέροις αυτός έγραψε την τελική εκδοχή, πολλοί κάτοικοι δεν τον αμφισβήτησαν, και ήταν πεπεισμένοι πως αυτός ήταν η αιτία του διπλού θανατικού.

Ο Τσιυρκακούλλης θύμωσε γιατί του φόρτωσαν το φταίξιμο, και δεν μπορούσε να ανεχτεί το κουτσομπολιό του κόσμου. Καθώς όμως τίποτα δεν μπορούσε να κάμει, όλο το θυμό του τον επόμενο καιρό, τον έβγαζε σε όσους παρανομούσαν. Με πολλή αυστηρότητα έκρινε όλες τις παρανομίες, και δεν χάριζε πρόστιμο σε κανένα, ούτε σε χήρα, ούτε σε ζωντοχήρα. Περιφερόταν στις στρατές και στους αγρούς, και όσα ξένα ζώα έβρισκε σε ξένα χωράφια, ή όσα κατσίκια και πρόβατα ξέκοβαν από τα κοπάδια, τα συνελάμβανε και τα οδηγούσε σε μια μάντρα φυλακή. Τα επέστρεφε στους ιδιοκτήτες αφού πρώτα πλήρωναν τα έξοδα σύλληψης και διατροφής, καθώς και ένα σελίνι πρόστιμο ανά κεφαλή.

Οι κάτοικοι ήσαν σε αναβρασμό και περίμεναν πως με τον καιρό θα του περνούσε ο θυμός. Ήταν μια ελπίδα όμως που δεν ευοδώθηκε, γιατί έμεινε σκληρός και αυστηρός στην εφαρμογή του νόμου μέχρι το τέλος της καριέρας του. Μια φορά βρήκε ένα ολόκληρο κοπάδι να περιπλανιέται σε ξένα χωράφια και να βόσκει χωρίς ποιμένα ο οποίος άμοιρος αποκοιμήθηκε ίσως στη σκιά κάποιου δένδρου, και έμεινε το κοπάδι αφύλαχτο. Χωρίς δεύτερη σκέψη ο Τουρκόπουλλος το οδήγησε στην μάντρα του και το κλείδωσε μέσα. Μόλις ο Νεόφυτος ο βο-

σκός χαπάρισε πως το κοπάδι του χάθηκε, ήξερε με σιγουριά πως τον βρήκε μεγάλο κακό. Έτρεξε στον Τουρκόπουλο, και εκεί βρήκε τα πρόβατα του. Ασφαλώς για να τα πάρει ξανά στην κατοχή του, έπρεπε να καταβάλει τα χρεολύσια του προστίμου. Το πρόστιμο προς ένα σελίνι ανερχόταν στα 50 σελίνια, ένα τεράστιο ποσό για εκείνη την εποχή, που ο καημένος βοσκός αδυνατούσε να πληρώσει. Το πρόβλημα που ενέκυπτε από την αδυναμία της αποπληρωμής μεγάλωνε περισσότερο, διότι ώσπου να έβρισκε τα χρήματα -αν τα έβρισκε ο καημένος-, το ποσό καθημερινά θα μεγάλωνε, γιατί θα χρεωνόταν επίσης τη διατροφή και τη φύλαξη των προβάτων καθώς έλεγε ρητά ο νόμος. Ήταν μια δύσκολη κατάσταση που δεν μπορούσε να λυθεί, διότι από τη μια ο Τουρκόπουλος επέμενε στην εφαρμογή του νόμου χωρίς παρέκκλιση, από την άλλη ο καημένος βοσκός ήταν πολύ πτωχός και αδυνατούσε να πληρώσει. Όμως πάλι δεν μπορούσε να επιτρέψει στον Τσιurκακούλλη ένεκα του γαϊδουρινού του πείσματος να είναι η αιτία να χάσει την περιουσία του. Τι θα έκαμνε; Με την καρδιά σφιγμένη αναγνωρίζοντας τη δυσκολία της κατάστασης, έκατσε να σκεφτεί. Ήταν ένας έξυπνος άνθρωπος και ήξερε ότι με το κοφτερό του μυαλό θα έβρισκε κάποια μεσαία λύση...

Το ρουσφέτι

Ο Τσιurκακούλλης ήταν εύσωμος και δυνάμενος, γι αυτό άφοβα επέβαλλε τις αυστηρές ποινές στους παρανομούντες. Τον μόνο που φοβόταν ήταν ο φίλος του Χαρίλαος, γιατί όταν θύμωνε αγρίευε και γινόταν ανήμερο και ανίκητο θηρίο. Ένα δυνάμενο θηρίο με απέραντη δύναμη, αφού στο άνθος της ηλικίας του είχε ένα τετράγωνο κορμί με σκληρούς μύες, δυνατό και πέτρινο από φυσικού του, κληρονομικό από τον πατέρα του Πιστέντη που στις επο-

χές του ήταν παλαιστής ξακουστός σε όλα τα περίχωρα χωριά.

Όμως με το Χαρίλαο ήσαν φίλοι, ήταν ταιριαστοί, είχαν μια γλυκιά αδυναμία και οι δύο, το πιετό και το φαί. Πολλές βραδιές μες τη κρύα βαρυχειμωνιά, στο καφενείο πάνω από ένα μαγκάλι κάρβουνα έψηναν κάποιο μεζέ και έπιναν το στερκό κόκκινο κρασί που έμοιαζε μέλι και ήταν βάλσαμο στις παγερές και σκοτεινές νύχτες.

Μια τέτοια νύχτα με τον ουρανό γεμάτο σύννεφα μαύρα της βροχής και τον ίδιο κατακουρασμένο ύστερα από μια κοπιαστική μέρα, ο Τουρκόπουλος έφραξε καλά τη μάντρα που φυλάκιζε τα ζώα και κλείδωσε την πόρτα για να μην τα κλέψουν. Από ενωρίς το μεσημέρι είχε περιμαζέψει το αδέσπτο κοπάδι του Νεόφυτου και δεν του το έδωσε πίσω αφού δεν είχε να πληρώσει το πρόστιμο των πενήντα σελινιών. Τόσο μεγάλο αριθμό ζώων σε μια μέρα, δεν του είχε ξανασυμβεί να συλλάβει. Γι αυτό ένιωθε ευχαριστημένος και ικανοποιημένος, στην επόμενη του αναφορά στον

Έπαρχο, σίγουρα θα έπαιρνε συχαρίκια.

Χωρίς ίχνος ευσπλαχνίας για τον καημένο βοσκό, μπήκε μες το καφενείο έχοντας σκοπό να γιορτάσει το γεγονός με οινοποσία με κερασμένα τα ποτά από τον ίδιο, και παρέα το φίλο του το Χαρίλαο. Όταν μπήκε στο καφενείο η ώρα ήταν περασμένη και οι θαμώνες στο καφενείο μια χούφτα. Μπήκε μέσα και άνοιξε το στόμα του για να παραγγείλει, αλλά ξαφνιασμένος είδε τον Χαρίλαο να τον αντικρύζει με βλοσυρότητα και αγριάδα. Ένας κόμπος του στάλωσε τις φωνητικές του χορδές και του έπνιξε την κουβέντα. Ήξερε αυτό το ύφος, κατάλαβε πως μεγάλη αντάρα τον περίμενε. Έμεινε να χάσκει, ενώ οι άλλοι πελάτες έμειναν το ίδιο, αφού και αυτοί γνώριζαν τον θυμό του Χαρίλαου. Μόνο από το ύφος του, ήξεραν από πριν τι θα ακολουθούσε.

Παρ όλα αυτά ο Χαρίλαος με ήπια φωνή του είπε να κάτσει να τον κεράσει ένα καφέ και να μην φύγει γιατί ήθελε να του μιλήσει, με ύφος όμως που δεν άφηνε αμφιβολία παρερμηνευσης, ήταν μια ήρεμη κουφόβραση πριν το τυφώνα.

Έκατσε ο Τσιυρκακούλλης και η αγωνία τον έζωνε. Σκεφτόταν τι να σκέφτηκε ο φίλος του, και τι να ήθελε απ αυτόν. Όμως ήταν αποφασισμένος να του κάμει κάθε χατίρι αν πέρανε από το χέρι του, γιατί αυτή τη νύχτα δεν ήθελε στεναχώριες, ήθελε μόνο να διασκεδάσουν μαζί για να γιορτάσει την μεγάλη του επιτυχία της σύλληψης πενήντα ζώων μέσα σε μία μέρα.

Ο νους του δεν πήγε ότι ίσως να τον ήθελε περί αυτού του γεγονότος, γιατί όπως αυτός ήξερε το θυμό του φίλου του, έτσι και ο φίλος του ήξερε το δικό του πείσμα και θυμό ειδικά για την προσβολή που του έκαμαν οι χωριανοί, ως εκ τούτου, δεν ετίθετο θέμα χάρης ή χαρίσματος προστίματος σε κανέναν.

Άμα έφυγαν όλοι οι θαμώνες και ο Χαρίλαος καθάρισε το τελευταίο τραπέζι, τράβηξε μια καρέκλα και έκατσε με το φίλο του. Του είπε πως αν και γνώριζε το γαϊδουρινό του πείσμα, εντούτοις σ αυτή την περίπτωση των πενήντα προβάτων, έπρεπε να κάμει πίσω και να τα δώσει στον ιδιοκτήτη τους γιατί ήταν συμπέθερος του πατέρα του, ο οποίος του ζήτησε να διευθετήσει το ζήτημα.

Ο καυγάς που ακολούθησε ήταν τρικούβερτος, οι φωνές τους ακούγονταν ως την άλλη άκρη του χωριού, ενώ ο Νεόφυτος ο βοσκός μαζί με τον Πιστέντη τον πατέρα του Χαρίλαου παραμόνευαν έξω μέσα στο κρύο για το αποτέλεσμα. Άκουγαν όλη τη θυμωμένη συζήτηση, τα βρισίδια που έσουρναν και τις γροθιές πάνω στο τραπέζι που στο τέλος από τα πολλά χτυπήματα έσπασε. Έτοιμοι να μπουν μέσα στο καφενείο να τους χωρίσουν αν τυχόν πιάνονταν στα χέρια, όλο περίμεναν και η ώρα περνού-

σε, πίστεψαν ότι ο Τουρκοπουλλος με τίποτα δεν θα έκανε πίσω.

Όμως ευτυχώς τελικά επικράτησε η φιλία και παρ όλο το θυμό που τους νευρίασε, σκέφτηκαν με τη λογική και κάνοντας και οι δυο πίσω, κατέληξαν σε μια μέση συμφωνία να πλερωθεί ως πρόστιμο μόνο κοσπέντε σελίνια. .

Βάζει μια φωνή λοιπόν ο Χαρίλαος στον πατέρα του και στο Νεόφυτο που ήξερε πως ήταν απ έξω κρυμμένοι, και τους έφερε μέσα. Όλοι μαζί έκασαν να φαν και να πιούν, και στο κέφι του μεθυσιού τους απάνω, όλοι μαζί συμφώνησαν ο Τουρκόπουλλος να ρίξει το πρόστιμο στα είκοσι σελίνια και τα υπόλοιπα πέντε να τα πλήρωνε ο Νεόφυτος ο βοσκός στον Χαρίλαο τον καφετσιή για το ζιαφέττι που τους πρόσφερε και όλοι μαζί απόλαυσαν.

Ο ΔΥΝΑΜΙΤΗΣ (κεφάλαιον iv)

Οι αλιείς που χρησιμοποιούν δυναμίτιδα για να ψαρέψουν, δεν χρησιμοποιούν βάρκες και ρίχνουν τους δυναμίτες από τη στεριά. Το ψάρεμα αυτό επειδή γίνεται ολόχρονα, σε όποια μέρη της θάλασσας συμβαίνει, σκοτώνει όλους τους θαλάσσιους οργανισμούς, και προκαλείται ανεπανόρθωτη ζημιά στο θαλάσσιο οικοσύστημα. Η έκρηξη του δυναμίτη είναι πολύ ισχυρή που σκοτώνει σε ακτίνα 200 μέτρα και βάθος 50, ανάλογα με την ποσότητα της εκρηκτικής ύλης. Καταστρέφει το φυτοπλαγκτόν, τα κοράλλια και ότι άλλο βρίσκεται στον βυθό. Η καταστροφή στο οικοσύστημα είναι τόσο μεγάλη, που για να ανακάμψει χρειάζεται έναν αιώνα.

Πολλοί ψάρευαν δι αυτού του τρόπου, ειδικά τον καιρό του αγώνα της ΕΟΚΑ όπου η δυναμίτιδα ήταν προσιτή σε όσους ήσαν ανεμιγμένοι στον απελευθερωτικό αγώνα. Από τη μια έβρισκαν ευκολότερα δυναμίτιδα, από την άλλη έπρεπε να είναι διπλά προσεκτικοί, γιατί η Αποικιοκρατική κυβέρνηση πολλαπλασίασε τους ελέγχους στη θάλασσα για να μπορεί να συλλαμβάνει τους λαθροψαράδες φυλακίζοντας δι αυτού του τρόπου αγωνιστές της οργάνωσης που διεξήγαν αγώνα εναντίον της.

Ο Χαρίλαος δεν ήταν ενεργός αγωνιστής της ΕΟΚΑ, αλλά είχε τον τρόπο του να εφοδιάζεται δυναμίτιδα, και κάθε φορά που πήγαινε για ψάρεμα έφερνε μια κοφίνα ψάρια. Καθώς δεν μπορούσε να τα πουλήσει αφού όλοι οι χωριανοί ψάρευαν μόνοι τους, ή είχαν κάποιο συγγενή που σαν καλή ώρα ο Χαρίλαος τους προμηθεύε μπόλικα, τα διένεμε δωρεάν σε φίλους και γειτόνους. Το χωριό ήταν παραθαλάσσιο και τις παλιές εποχές πριν η βιοποικιλία της θάλασσας καταστραφεί από την έκχυση σε αυτήν των λυμάτων από τα ξενοδοχεία που κτίστηκαν κατά μήκος των παραλιών ένεκα της απότομης ανάπτυξης και της

προόδου της τουριστικής βιομηχανίας, ήταν γεμάτη ψάρια.

Ενώ όμως οι περισσότεροι ψάρευαν με το καλάμι ή με τις βάρκες και τα δίχτυα, ο Χαρίλαος δεν είχε τέτοια όρεξη. Ενώ ο πατέρας του ήταν λάτρης της θάλασσας και φημισμένος ψαράς με βάρκα δική του που ξανοιγόταν μέχρι τον Ακάμα και ύστερα ξεμπαρκάριζε στα χωριά της Λαόνας για να πουλήσει τις ψαριές του, αυτός προτιμούσε τον εύκολο τρόπο όταν κατά καιρούς ψάρευε, χρησιμοποιώντας δυναμίτιδα.

Το ψάρεμα με δυναμίτη για πολλά χρόνια πριν την απελευθέρωση και καμιά εικοσαριά μετά από αυτήν, για ορισμένους ριψοκίνδυνους ανθρώπους ήταν ένας εύκολος συνήθης τρόπος για εύκολο και γρήγορο πλούσιο ψάρεμα.

Οι επιτήδριοι ψαράδες δι αυτού του τρόπου προσπαθούσαν να έχουν καλές σχέσεις με τον αστυνόμο της περιοχής για να καμνει τα στραβά μάτια, καθώς και με τους πετροκόπτες γιατί ήσαν οι μόνοι με άδεια της Κυβέρνησης που μπορούσαν να χρησιμοποιούν δυναμίτες για την εργασία τους και κατά συνέπεια εύκολα να τροφοδοτούν και αυτούς.

Ο Χαρίλαος είχε φίλο τον Τουρκόπουλο που είχε φίλο τον Αστυνόμο, είχε φίλους επίσης του πετροκόπτες του χωριού, τον Άνοστο και τον Σιηπέττο. Από αυτούς προμηθευόταν όση δυναμίτιδα χρειαζόταν, γιατί κάποια βραδύκια που επισκέπτονταν στο καφενείο του και μες την πολλή τους φτώχεια δεν είχαν να πιούν ένα ποτηράκι, αυτός τους κέρναγε αφειδώλευτα. Με τη δυναμίτιδα εφοδιασμένος και με τους μικρούς του φίλους περιστοιχισμένος, κάθε τόσο καιρό εξορμούσε στον Κοτσιά έναν ψηλό θεόρατο βράχο στην άκρη της θάλασσας όπου από κάτω η θάλασσα βάθαινε απότομα και ήταν πέρασμα ψαριών, ένα ιδανικό σημείο για καρτέρι περάσματος ψαριών. Δια-

σκόρπιζε τους νεαρούς φίλους του σε όλα τα σημεία του ορίζοντα πέραν της θάλασσας για να παρακολουθούν μήπως φανούν οι τελωνειακοί που ήταν υπεύθυνοι για την πάταξη αυτού του παράνομου ψαρέματος, και ο ίδιος στεκόταν πάνω στο βράχο παρακολουθώντας με πολλή προσοχή τη θάλασσα κάτω από τα πόδια του.

Ο δυναμίτης που χρησιμοποιούσαν για αυτό το είδος ψαρέματος ήταν ο λεγόμενος σιουσιούκκος, ένα μασούρι του ίδιου πάχους, σχήματος και χρώματος. Το έδεναν σε βαρίδια συνήθως μακρουλές πέτρες για να μπορεί να βυθίζεται στο νερό και ύστερα να εκρήγνυται, ώστε να σκοτώνει τα ψάρια. Για να εκραγεί χρειαζόταν καφούλι, το οποίο πυροδοτούσαν με ένα φυτίλι. Πάνω στο μασούρι του σιουσιούκκου σε μια τρύπα που έβγαζαν, τοποθετούσαν το καφούλι και το ένωναν με ένα κομμάτι φυτίλι μικρού μεγέθους, ώστε μόλις βούλιαζε στο κατάλληλο βάθος της θάλασσα να εκρήγνυται.

Η πιο μεγάλη ψαριά

Κάποια μέρα στο καφενείο του Χαρίλαου ευρέθησαν ο Κουρούσιης και ο Βέργας δυο ριψοκίνδυνοι νεαροί αγωνιστές μέλη σε ομάδες της ΕΟΚΑ λάτρεις του παράνομου ψαρέματος, με τον ξακουστό βετεράνο λαθροψαρά Χαμπή του Μαύρου. Ο Χαρίλαος όπως το έφερε η κουβέντα, τους ομολόγησε πως κατείχε μετρικούς ράβδους δυναμίτιδας που τους προμηθεύτηκε από τους πετροκόπτες φίλους του, και καθώς άλλη κουβέντα δεν ήθελαν οι υπόλοιποι, ολοι μαζί οργάνωσαν να εκδράμουν για ψάρεμα με δυναμίτη. Αποφάσισαν να πάνε μακριά στην περιοχή του Τσολιά, γιατί εκεί τους είπε ο Χαμπής που γνώριζε περισσότερα για τη θάλασσα, ήταν πέρασμα μεγάλων αλαγιών από ψάρια.

Εκείνη τη μέρα που όρισαν για να πάνε, αγκάζαρον τον Φίλιππο Λαούρη ιδιοκτήτη ταξί να τους μεταφέρει, και

συμφώνησαν να τους περιμένει μέχρι να τελειώσουν για να τους πάρει πίσω.

Πρωί με τη δροσιά βρέθηκαν στου Τσολιά με τους δυναμίτες έτοιμους στα χέρια και τον Χαμπή που είχε αετίσιο μάτι πάνω στο ψηλό βράχο να παρακολουθά. Δίπλα του ο Χαρίλαος με στιβαρό χέρι βαστούσε τον δυναμίτη έτοιμος μόλις του παράγγελνε, με το δεξί του δυνατό χέρι θα τον έσειρνε μέχρι πολύ μακριά όσο χρειαζόταν. Ο Βέργας και ο Κουρούσης γυμνοί με τα σώβρακα, ήταν έτοιμοι να βουτήξουν να βγάλουν τα ψάρια με το πρώτο παράγγελμα.

Δεν περίμεναν πολλή ώρα, σε λίγο φάνηκε ένα μεγάλο αλάγι από σορκούς, οπότε ο Χαμπής βγάζοντας μια δυνατή φωνή με πολλή ενθουσιασμό και χειρονομώντας χαρούμενα, έδειξε το ακριβές σημείο εκείνο που περνούσαν τα ψάρια και στο οποίο ο Χαρίλαος ανάβωντας το φυτίλι, έριξε το δυναμίτη με ακρίβεια.

Ακούστηκε ένα δυνατό μπαμ και η θάλασσα από τη μεγάλη πίεση της δυνατής έκρηξης αναταράχτηκε και μανιασμένη ανέβηκε ψηλά στον ουρανό. Οι νεαροί βούτηξαν στην κρύα πρωινή θάλασσα και πριν τα ψάρια βουλιάξουν στον βαθύ πάτο της θάλασσας, άρπαξαν τα πρώτα και ύστερα ανεβαίνοντας στην επιφάνεια τα έριξαν έξω στα βράχια. Με κάθε βουτιά έφερναν δυο τρεις μεγάλους γκριζόμαυρους σορκούς. Σε κάποια στιγμή ο Χαμπής ο Μαύρος τους φώναξε να μαζέψουν μόνο τα μεγάλα και να αφήσουν τα μικρά, διότι η έκρηξη ήταν δυνατή και ακούστηκε μακριά, γι αυτό θα έπρεπε να τελειώσουν γρήγορα.

Σε λίγη ώρα πάνω στα βράχια έξω στην παραλία σχηματίστηκε ένας μεγάλος σωρός και ο Φίλιππος σκεφτόταν ότι δεν θα χωρούσαν όλα στο ταξί του. Ο Χαρίλαος κατέβασε από το αυτοκίνητο δυο μεγάλα κοφίνια και άρχισε να τα γεμίζει, συμφωνώντας και αυτός ότι δεν θα χωρού-

σαν όλα. Άρχισε να το καλοσκέφτεται, και στανεχωρημένος φώναξε στους βουτηχτές να σταματήσουν να βγά-ζουν άλλα, γιατί δεν θα μπορούσαν να τα κουβαλήσουν.

Ο Χαμπής από το ψηλό βράχο που στεκόταν έβλεπε τον πάτο της θάλασσας να είναι σπαρμένος από σκοτωμένα γκριζόμαυρα ψάρια που από την διάθλαση του ήλιου γιάλλιζαν, και σκέπαζαν τα κίτρινα φύκια και την άσπρη άμμο. Μαράζωνε κι αυτός με τη σειρά του, σκεπτόμενος ότι ήταν κρίμα κι άδικο τόσα ψάρια να μείνουν να τα φάν τα άλλα ψάρια. Παρ όλα αυτά χωρίς να χασομερά, έδινε οδηγίες στους άλλους να βιαστούν για να μην πιαστούν στα πράσα.

Μάζεψαν και φόρτωσαν όσα χωρούσε το αμάξι, και ο Φίλιππος σταρτάρισε τη μηχανή περιμένοντας τους άλλους να επιβιαστούν και να αναχωρήσουν. Ήταν όλοι ευχαριστημένοι, θα είχαν να διηγούνται για την τόσο μεγάλη ψαριά που ψάρεψαν για πολλά χρόνια αργότερα. Ο Χαμπής παραδέχτηκε ότι σε όλη του τη ζωή δεν ματαίει άλλη φορά τόσα πολλά ψάρια, ο Χαρίλαος ως χωρατατζής διερωτοταν τι θα τα έκαναν τόσα πολλά, ποιος θα τα έτρωγε, και οι νεαροί της παρέας κάθονταν στο πίσω κάθισμα κορτωτοί και περήφανοι χωρίς να μιλούν, με ένα χαρούμενο μικρό χαμόγελο που έσκαζε στα χείλη τους, ενώ τέλος ο Φίλιππος δήλωσε ότι τώρα που τελείωσαν και θα έφευγαν χωρίς να τους πάρουν χαπάρι, η καρδιά του πήγε στη θέση της που από την έγνοια όλη την ώρα χτυπούσε τρελλά.

Μπήκαν όλοι μέσα εκτός από τον Χαρίλαο που τους είπε να περιμένουν γιατί κατουρήθηκε. Πήγε πίσω από ένα μεγάλο πυκνό θάμνο, πριν σκιάσει όμως πίσω του, γύρισε κατά πάνω τους φωνάζοντας , -αστυνομία, μας έπιασε η αστυνομία.

Μεμιάς πίσω από την πυκνή βλάστηση πρόλαβαν αστυνομικοί οπλισμένοι και με τα όπλα προτεταμένα. Τους

έπιασαν επ αυτοφώρω, ήταν όλοι καταδικασμένοι, το ήξεραν. Τα προστίματα θα πολύ μεγάλα, ακόμα γνώριζαν πως αν κάποιος είχε προηγούμενη καταδίκη, δεν θα γλύτωνε τη φυλακή.

Σήκωσαν τα χέρια ψηλά και παραδόθηκαν. Ο επικεφαλής της ένοπλης ομάδας ήταν ένας νεαρός τελώνης που με αυστηρό ύφος τους πέρασε τις χειροπέδες. Ο Φίλιππος προσπάθησε να μιλήσει στον επικεφαλής και να τους εξηγήσει ότι αυτός ήταν ο ταξιτζής τους και δεν ψάρευε μαζί τους, αλλά ο τελώνης αγριεμένα του είπε ότι είχε να πει, θα το έλεγε στον ανακριτή.

Και σπρόχνωντας τον βίαια πρώτα αυτόν και μετά τους άλλους, τους ανάγκασε να μπουν σε ένα αστυνομικό τζίπ που είχε εν τω μεταξύ πλησιάσει κοντά τους.

Τους μπουζούριασαν τον ένα πάνω στον άλλο, και τους οδήγησαν στα κρατητήρια για ανάκριση.

Ο τελώνης

Τα τελωνεία υπάγονταν στη λιμενική αστυνομία και είχαν ως καθήκοντα κυρίως την επιτήρηση του νόμου και της τάξης και την ευθύνη για τον έλεγχο όλων των ακτών του νησιού. Τη δεκαετία του '50 η μάστιγα του παράνομου ψαρέματος με δυναμίτη ήταν σε τόσο μεγάλο βαθμό, που οι κίνδυνοι ατυχημάτων ελλόχευαν σε όλες τις παραλίες. Γι αυτό ένα από τα πρώτιστα μέληματα στα καθήκοντα τους οι τελώνες είχαν την πάταξη του φαινομένου αυτού.

Ο Νεόφυτος Χ' Κυριάκος ήταν τελώνης πρωτοδιορισμένος υπεύθυνος στο λιμεναρχείο της Κάτω Πάφου. Νεαρός στην ηλικία είχε φιλοδοξίες να διαπρέψει και να προοδεύσει στο επάγγελμα του, γι αυτό ήταν πιστός στην εφαρμογή του νόμου προς άπαντες και χωρίς εξαιρέσεις. Μπορεί να ήταν υπάλληλος της Αγγλικής αποικιοκρατικής κυβέρνησης, αλλά πίστευε ότι οι νόμοι έπρεπε να εφαρμόζονται για να υπάρχει κράτος δικαίου και ισονομίας για

όλους τους πολίτες, τουλάχιστον στο βαθμό που εξαρτιόταν από τον ίδιο.

Παντρεύτηκε την κόρη του Κεφάλα από την Πέγεια που η σύζυγος του ήταν πρώτα ξαδέρφια με τον Κώστα Λεωνίδα αργότερα Παπακώστα από τη Χλώρακα, ενός από τους καλύτερους και επιτήδειους στο φάρμα με δυναμίτη. Ένεκα αυτής της στενής συγγένειας γνώρισε τον Παπακώστα σε μια περίοδο που του συνέβηκε ένα μεγάλο ατύχημα, καθώς μια φορά στη θάλασσα που πήγε να ψαρέψει έπαιξε ο δυναμίτης στα χέρι του ακρωτηριάζοντας τα μισά του δάχτυλα. Επειδή ήταν πολύ αγαπητός στην οικογένεια των πεθερικών του που στεναχωρήθηκαν πολύ για το κακό που βρήκε τον αγαπητό συγγενή τους, επηρεάστηκε και ο ίδιος πολύ, σε σημείο που έδωσε υπόσχεση στον εαυτό του να κυνηγήσει δια παντός μέσου του λαθροψαράδες ώστε να μην κινδυνεύσουν να πληγωθούν άλλοι άνθρωποι ξανά.

Επιδόθηκε σε μια ανελέητη καταδίωξη τους γυρνώντας σε όλες τις παραλίες σε ώρες ξαφνικές και ως δια μαγείας φανεωνόταν μπροστά τους από εκεί που δεν τον περίμενε κανείς. Είχε γίνει ο τρόμος της περιοχής και όσοι συλλαμβάνονταν οδηγούνταν στα δικαστήρια τα οποία τους καταδίκάζαν σε μεγάλες τιμωρίες και αποτρεπτικά πρόστιμα.

Εκείνη την περίοδο που ήταν αυτός υπεύθυνος επιτηρητής των παραλιών, είχε επέλθει η τάξη και σχεδόν το φαινόμενο εξαλείφθηκε. Σε όλα τα παράλια χωριά έβαλε ρουφιάνους που γυρνούσαν στα καφενεία και παρακολουθούσαν όσους ασχολούνταν με αυτό το είδος ψαρέματος, έτσι δι αυτής της πληροφόρησης τους έστηνε καρτέρι και τους συνελάμβανε.

Μόνο ένας κατάφερνε να του διαφεύγει, ένας πονηρός και πανούργος που τον ξεγελούσε κάθε φορά. Ήταν ο Χαμπής ο Μαύρος που καταλαβαίνοντας τον τρόπο που

ενεργούσε παραπλανούσε τους ρουφιάνους διασπείροντας πληροφορίες για άλλες τοποθεσίες από αυτές που θα εφορμούσε, με αποτέλεσμα να μην συλλαμβάνεται. Τη παραμονή κάθε εφόρμησης του, πήγαινε στον καφενέ του Χαρίλαου όπου τα έτσουζε, και μετά κάνοντας τον μεθυσμένο του ξέφευγε τάχα κάποια κουβέντα για την παραλία που θα πήγαινε την επόμενη μέρα να ψαρέψει. Οι ρουφιάνοι αμέσως μετέδιδαν την πληροφορία στον Νεόφυτο που την άλλη μέρα πήγαινε σε λάθος τόπο, ενώ ο Χαμπής πήγαινε σε άλλο τόπο πολύ μακριά όπου ψάρευε με δυναμίτη χωρίς να τον παίρνουν χαπάρι..

Η υπόθεση κατάντησε κρυφτούλι και σε όλη την επαρχία περιγελούσαν τον τελώνη, με αποτέλεσμα αυτός να πεισμώνει περισσότερο και περισσότερο να επιθυμεί να τον συλλάβει. Προσέλαβε περισσότερους ρουφιάνους τους οποίους κάθε φορά αντικαθιστούσε ώστε να μην κινούν υποψίες, και περίμενε, με τον καιρό ήξερε ότι η επιχείρηση θα τελεσφορούσε.

Όσπου εκείνη τη μέρα είχε τις σωστές πληροφορίες που τον βοήθησαν και τους συνέλαβε επ αυτοφώρω. Ήξεραν όλοι ότι η καταδίκη ήταν σίγουρη, το πρόστιμο δια έκαστον θα υπερέβαινε τις είκοσι λίρες, ένα τεράστιο ποσό για εκείνη την εποχή, αφού με λιγότερα χρήματα κάποιος μπορούσε να αγοράσει ένα χωράφι.

Η εκδίκηση

Η κατηγορίες που βάραιναν τους πέντε κατηγορούμενους ήταν παράνομη αλιεία, κατοχή καψουλίων, φυτιλιού, δυναμίτιδας και χρησιμοποίηση τους με αποτέλεσμα την καταστροφή της θαλάσσιας πανίδας και χλωρίδας, και την έκθεση σε κίνδυνο άλλων τυχόν διερχομένων ανθρώπων από την περιοχή. Αφού οι τελωνειακές αρχές τους έπιασαν επ αυτοφώρω, δεν υπήρχε λόγος μη παραδοχής τους, γι αυτό όλοι παραδέχτηκαν ενοχή και αφού κατηγο-

ρήθηκαν αφέθηκαν ελεύθεροι για να κλητευτούν αργότερα και να δικαστούν.

Από εκείνη τη μέρα όλοι τους έγιναν ταχτικοί θαμώνες στο καφενείο του Χαριλάου. Ήταν θυμωμένοι και για πολλές μέρες συζητούσαν το ίδιο θέμα. Τους έτρωγε το σαράκι κι το αλλοίμονο γιατί κάποιος δίπλα τους που δεν τον πήραν χαπάρι τους κάρφωσε και πιάστηκαν σαν ζώα στη φάκα. Το γνώριζαν ότι η επιχείρηση ήταν καρφωτή, γιατί αυτό δήλωνε το κατηγορητήριο ότι δηλαδή ο υπεύθυνος τελώνης έδρασε κατόπιν πληροφοριών. Δεν χωρούσε ο νους τους γιατί ο τελώνης που είχε ρίζες χωριανές τους κυνήγησε αντί να τους προστατεύσει. Και όσο σκέφτονταν πόση σκληρή εργασία θα χρειάζονταν για την αποπληρωμή του προστίμου, ο νους τους δεν υσήχαζε και η σκέψη τους γύριζε ψάχνοντας τρόπους εκδίκησης.

Οι νεαρότεροι της παρέας Βέργας και Κουρούσιης είχαν πάρει το ζήτημα πατριωτικά και στο νεαρό της ηλικίας τους με τη φιλοπατρία βαθιά ριζωμένη μέσα τους, χωρίς φόβο στην καρδιά για την καταδίκη τους, αλλά γεμάτοι αγανάκτηση, δεν μπορούσαν να χωνέψουν πως ένας Έλληνας Κύπριος τους συνέλαβε εν μέσω του αγώνα της ΕΟΚΑ και τους παρέδωσε στην Βρετανική δικαιοσύνη. Αυτοί αγνοί αγωνιστές της πατρίδας τους που δεν φοβούνταν να θυσιαστούν για να την ελευθερώσουν, δεν ανέχονταν τον Αγγλικό ζυγό και τον πολεμούσαν. Και αφού δεν μπορούσαν να ανεχτούν τους εχθρούς, πως θα μπορούσαν να μην αντιδράσουν για τη συνέργεια μαζί τους του συμπατριώτη τους τελώνη; Έφεραν στη σκέψη τους να τον εκτελέσουν σαν συνεργάτη του εχθρού, αλλά ο Χαμπής ο Μαύρος τους είπε ότι αυτό δεν γινόταν γιατί ήταν συγγενής του. Είχε παντρευτεί την εγγονη της θείας του Αρτομουσίας, και άσχετα αν αυτός δεν εκτίμησε συγγένεια, ο ίδιος ήταν υπόχρεος να προστατεύσει την ξα-

δέλφη του. Γι αυτό έπρεπε να ξεχάσουν τέτοια σκέψη και να εφεύρουν άλλο τρόπο εκδίκησης.

Ο Φίλιππος στεναχωριόταν περισσότερο απ όλους γιατί μόλις είχε αγοράσει το αυτοκίνητο με δόσεις, και γνωρίζοντας πόσο μεγάλο θα ήταν το πρόστιμο, ανησυχούσε πως δεν θα μπορούσε να αποπληρώσει το ταξί, και θα το έχανε.

Ο Χαρίλαος ήταν περισσότερο θυμωμένος απ όλους, γιατί καταλάβαινε ότι ο χαφιάς τους κατασκόπευσε μέσα στο καφενείο του. Ήθελε να τον ανακαλύψει οπωσδήποτε, για να του δώσει ένα δημόσιο μάθημα προς παραδειγματισμό και όσων άλλων ρουφιάνων κατασκόπευαν το καφενείο του.

Όλοι συμφώνησαν πως έπρεπε να τιμωρήσουν τον τελώνη, και αποφάσισαν να σκεφτούν και να προτείνουν τρόπους παραδειγματικής εκδίκησης.

Ο Χαρίλαος ζυγίζοντας όλες τις πιθανότητες, βρήκε τον καταλληλότερο τρόπο, όπως ομολόγησαν όλοι μετά που τους εξήγησε τη σκέψη του.

Πέρασαν αρκετές μέρες και ηρθε η μέρα της δίκης. Ο δικαστής που θα τους δικάζε ήταν ο Χουλουσή, ένας Τουρκοκύπριος που είχε αρκετές φιλίες με τον Χαμπή, και παλαιότερα για παρόμοιες κατηγορίες τον απάλλαξε κάποιες φορές. Και σε αυτή την περίπτωση ήθελε να βοηθήσει, αλλά το θέμα ήταν λεπτό, ο τελώνης που τους συνέλαβε είχε δώσει στο ζήτημα διαστάσεις σχεδόν πολιτικές, γι αυτό έπρεπε να είναι προσεχτικός. Τους δίκασε επιεικώς λαμβάνοντας υπ όψιν όπως είπε το νεαρό της ηλικίας ορισμένων, και τους καταδίκασε σε πρόστιμα από δεκατέσσερις έως είκοσι λίρες. Οι νεαροί της παρέας Κουρούσιης, Βέργας και Φίλιππος καταδικάστηκαν ως νεαροί σε λιγότερο πρόστιμο, ενώ οι Χαμπης και Χαρίλαος σε μεγαλύτερο.

Αποφάσισαν να περιμένουν λίγο καιρό για να μην συνδυαστεί το γεγονός, και μετά έβαλαν το σχέδιο εμπρός. Ο Χαρίλαος που ήταν φίλοι με τον Τουρκόπουλο, του ζήτησε να πει στον Αστυνόμο της Πάφου ότι με τον Τελώνη επειδή είχαν οικογενειακές και οικονομικές διαφορές, τον παρεμπόδιζε στο έργο του. Ο αστυνόμος είχε τον Τουρκόπουλο υπό την προστασία του, γιατί ήταν το δεξί του χέρι και το δεξί του μάτι για όσα συνεβαίνανε στο χωριό. Δεν μπορούσε λοιπόν να προβλέψει την πιεστική του απαίτηση να μεταθέσει τον τελώνη. Χωρίς να γνωρίζει τους πραγματικούς λόγους και πιστεύοντας όσα του είπε ο Τουρκόπουλλος, τον μετάθεσε στο Βαρώσι.

Η μετάθεση του στην άλλη άκρη της Κύπρου του ήρθε ταμπλάς, αφού ήταν κάτι που δεν συνηθιζόταν να μετατίθεται κάποιος τόσο πολύ μακριά από τη γενέτειρα του. Τον έστειλαν μακριά από το σπίτι του, τον ξεσήκωναν οικογενειακά και τον εξαπτόστελλαν πολύ μακριά. Καταλάβαινε ότι ήταν μια εκδικητική μετάθεση, αλλά δεν μπορούσε να σκεφτεί από ποιον. Σκέφτηκε σοβαρά να παραιτηθεί, αλλά ήξερε ότι δεν ήταν εύκολο να βρεί άλλη δουλειά. Του κακοφάνηκε πολύ γιατί στη δουλειά του πίστευε πως ήταν άριστος και με προσήλωση εργαζόταν σε αυτήν. Ζήτησε ακρόαση για να αιτηθεί αναστολή της απόφασης, αλλά δεν τον έλαβαν υπ όψιν.

Έτσι μάζεψε τα μπαγκαζια του και με τη σύζυγο του απαρηγόρητη που θα έφευγαν μακριά στα ξένα, μετόικισαν στο μακρινό Βαρωσι.

Ο πεθερός του ο Κεφάλας έψαξε το ζήτημα και έμαθε την αλήθεια. Δεν θύμωσε για ότι του έκαμαν, αλλά έμεινε και ευχαριστημένος που ο ξάδερφος του ο Χαμπής προστάτευσε την οικογένεια του από το μαυροφόρεμα. Τα εξήγησε στον γαμπρό του τον τελώνη, που και αυτός κατάλαβε σε ποιούς δύσκολους καιρούς ζούσε, σε μια επαναστατική περίοδο στην οποία θα έπρεπε σε πρώτη μοίρα

να έχει την πατρίδα, και το νόμο σε δεύτερη. Από εκείνο τον καιρό ήταν προσεχτικός στην εξάσκηση των καθηκόντων του και ελαστικός στην εφαρμογή του νόμου, και από πάνω βοηθούσε όσο μπορούσε τους αγωνιστές της ΕΟΚΑ.

Οι καταδικασθέντες πλήρωσαν με δώσεις τα μεγάλα πρόστιμα, και παρηγοριά τους έμεινε μόνο η εκδίκηση που πήραν της οποίας το τίμημα ήταν πολύ βαρύτερο για τον τελώνη από το δικό τους.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΡΑΦΤΑΚΟΣ (κεφάλαιον ν)

Περνούσε ο καιρός με τη ζωή στο χωριό να κυλάει δύσκολα στην ίδια πάντα καθημερινότητα με τους κατοίκους να πασκίζουν σκληρά για τον επιούσιο ξυπνώντας με το μπρόεμα, και σχολνώντας με το βούτημα του ήλιου. Ο Χαρίλαος πάντα στην συνήθη του εργασία, κάθε μέρα χωρίς σχόλη άνοιγε το καφενείο από ενωρίς το πρωί έως ενωρίς το βράδυ, και καμιά φορά κάποτε μαζί με τους νεαρούς φίλους του αργά τα καλοκαιρινά βράδια εφορμούσαν στα μπουστάνια και στα χωράφια και διασκέδαζαν βουτώντας νυχτιάτικα στη θάλασσα, ή εξορμούσαν σε πυροφάνια και παραγάδια, ενώ κάποτε καθισμένοι έλεγαν ιστορίες και παραμύθια.

Κάποιο βράδυ καθισμένοι κάτω από μια πλατύφυλλη συκαμινιά με το θαλασσινό αεράκι να τους δροσίζει τα πρόσωπα, ο Χαρίλαος ξεκίνησε να τους λέει μια ιστορία αγάπης που όταν την άκουσαν οι νεαροί της παρέας έμειναν σκεπτικοί και σιωπηλοί αρκετή ώρα γιατί ήταν η πρώτη φορά που άκουγαν μια όμορφη ιστορία έρωτος που μέριαισε τις δυσκολίες και τα εμπόδια ξεπερνώντας αντιλήψεις και παραδώσεις που ίσχυαν στην ύπαιθρο τους παλαιούς καιρούς. Ήταν μια ιστορία παρακοής του παιδιού προς το γονιό για το χατήρι μιας μεγάλης αγάπης που είχε στην καρδιά του, που εκείνους τους καιρούς δεν νοείτο να συμβεί. Όφειλαν τα παιδιά να υπακούν τυφλά και χωρίς αντιρρήσεις στους γονιούς, ήταν ένας άγραφος νόμος που επιβλήθηκε μέσα από τη μακραίωνη ιστορία που ως λαός οι Κύπριοι για αιώνες ήταν υπό σκλαβιά, έτσι με αυτό τον τρόπο οι οικογένειες κρατούνταν δεμένες, συστατικό που βοηθούσε στην επιβίωση των κατοίκων ως λαού με τα δικά του ήθη και έθιμα. Ιδιαίτερα για την παντρεία των παιδιών τους οι γονιοί έδιναν μεγάλη βαρύτητα μη λαμβάνοντας υπ όψιν έρωτες και αγάπες που στις δυσκολίες της ζωής στο χρόνο έσβηναν, παρά μόνο έδι-

ναν μεγάλη σημασία στην προίκα και στο χαρακτήρα. Ο κάθε επιφανής κύρης φρόντιζε να βρεθεί η κατάλληλη σύζυγος με χωράφια και μάλι για το γιο του, αφού από τον ίδιο δεν λάμβανε τίποτα εκτός από συμβουλές, καθώς συνηθιζόταν την περιουσία οι γονείς να την κληροδοτούν στις κόρες.

Συνηθιζόταν όπως το ίδιο συμβαίνει και σήμερα, αριθμός παιδιών έστω και ένα, να ακολουθεί το ίδιο επάγγελμα με τον πατέρα του. Στην ιστορία που διηγήθηκε ο Χαρίλαος, ο πρωταγωνιστής του έρωτα και της αγάπης ο Μιχαλής, ήταν μαθητευόμενος στον πατέρα του τον Μοίρο που είχε επάγγελμα τη ραφτική. Δουλειά του ράφτη ήταν να ράβει ρούχα χρησιμοποιώντας μόλες για να τα σχεδιάσει αφού πρώτα μετρούσε τον πελάτη. Σύμφωνα με τα μέτρα του σώματος κατασκεύαζε με τη βοήθεια της μόλας ένα πρότυπο σχέδιο στο χαρτί βάση του οποίου έκοβε το ύφασμα και το έραβε. Ένας φημισμένος ράφτης στην Πάφο εκείνα τα χρόνια που δεν υπήρχαν εργοστάσια ομαδικής παραγωγής ετοιμών ενδυμάτων, είχε μέχρι οκτώ βοηθούς που ο καθένας ειδικευόταν και εκτελούσε από ένα είδος εργασίας που κατά καιρούς μεταλλάσσονταν ώστε με τον καιρό και με τη σειρά να μαθαίνουν πλήρως την τέχνη. Βασικά εργαλεία που χρησιμοποιούσαν στη ραπτική, ήταν η ραπτομηχανή, το σίδερο που το ζέσταιναν με κάρβουνα, το ψαλίδι, οι καρφίτσες, οι βελόνες, οι κλωστές, και ο πάγκος κοπής, σχεδιασμού και σιδερώματος του υφάσματος.

Τον Μιχαλή τον έβαλε από νεαρή ηλικία στην τέχνη της ραφτικής μαθαίνοντας τον και ειδικεύοντας τον στο σχεδιασμό, στο κόψιμο, στη συναρμολόγηση των κομματιών, στο γάζωμα, και στο σιδέρωμα. Από μικρούλης είχε φιλομάθεια και αγάπη στη δουλειά και ήθελε να μάθει καλά την τέχνη.

Με προσήλωση βοηθούσε τον πατέρα του χωρίς πληρωμή για πολλά χρόνια, και άμαθε το ράψιμο πολύ καλά και έφτασε τον πατέρα του ο οποίος τον καμάρωνε και έλεγε σε όλους με περισσή περηφάνεια ότι του έμοιασε.

Και ο μικρός ραφτάκος καθόταν στην τόνενη καρέκλα με τη δαχτυλήθρα και τη βελόνα στο ένα χέρι και στο άλλο το κασμίρι σταυροβελωνιάζοντας το και δίνοντας στο σχήμα του τη δική του γραμμή και σφραγίδα.

Και ο καιρός πέρασε και το παιδί μεγάλωσε και έγινε άνδρας, νεαρός δεκαεπτά ετών. Αγαπούσε πολύ τη δουλειά του και στις προσευχές του ζητούσε από το Θεό να τον φωτίσει να μάθει άριστα την τέχνη, να ανοίξει δικό του ραφείο και να γίνει σπουδαίος και φημισμένος ράφτης.

Ένας έρωτας γενιέται

Ο μικρός ραφτάκος καθισμένος με τις ώρες σε μια τόνενη καρέκλα σκυφτός με το βελόνι και τη δαχτυλήθρα στο χέρι, έραβε και ξήλωνε. Και ενώ έραβε, ή όταν σχόλναγε και κουρασμένος έπεφτε να κοιμηθεί, στον ύπνο του και στον ξύπνιο του, ο νους του ταξίδευε και πήγαινε σε μια γειτονιά, σε ένα σπίτι όπου μέσα κατοικούσε μια όμορφη κόρη που μόλις την αντίκρισε η καρδιά του σκίρτησε και σπαρτάρησε και ήθελε να σαλτάρει από το στήθος του να πάει στην καρδιά της δίπλα της να φωλιάσει και οι καρδιές τους να γίνουν μια. Ένα άγριο συναίσθημα και ένα μαρτύριο, μια αθεράπευτη μελαγχολία και ένα τρελό καρδιοχτύπι τον κυρίευσαν, ήταν φανερά συμπτώματα ενός μεγάλου και αθεράπευτου έρωτος που φώλιασε στην καρδιά του. Ήταν η όμορφότερη κοπέλα που είδε στη ζωή του. Μια μικρούλα όλο χάρη και ομορφιά που μόλις την είδε αγάπησε τη ματιά της, το αγέρωχο ύφος, την πολιτική εμφάνιση και την εκλεπτυσμένη Καλαμαρίστικη προφορά της. Χωρίς να την γνωρίζει, η καρδιά του άνοιξε

διάπλατα και την καλωσόρισε με προσδοκία και ελπίδα. Ένωθε τη δύναμη της αγάπης να τον παρακινεί να κατακτήσει την αιωνιότητα, να συμπορευτεί με το Θεό, ένωθε τη σκέψη του να είναι σε παραλήρημα και μια θεία τρέλα να τον κυριαρχεί. Ναι, σίγουρα ήταν πολύ ερωτευμένος. Ήθελε να γνωριστεί μαζί της, να της μιλήσει για την ομορφιά της, να την κάμει ταίρι του να τον περιμένει και να του ανοίγει την πόρτα στο σπίτι τους μετά τη σχολή. Ήξερε με σιγουριά πως τίποτα άλλο στον κόσμο ανώτερο σε αξία αγαθό δεν πλάστηκε άλλο για αυτόν, παρά μόνο αυτό.

Ήταν η αγαπημένη του. Ήταν η Ειρήνη από τη Χίο που με τους γονείς της ήρθε διωγμένη και κατατρεγμένη μετά την κατάληψη της Ελλάδας από τους Γερμανούς.

Η Γερμανική εισβολή στην Ελλάδα το 1941 παρά την ηρωική αντίσταση των Ελλήνων πέτυχε, με αποτέλεσμα να ξεκινήσει μια σκληρή κατοχή με τον Ελληνικό λαό να υποφέρει τα πάνδεινα. Η Χίος κ αυτή με τη σειρά της καταλήφθηκε το Μάιο του 1941, και μέσα σε ένα μήνα που είχαν φτάσει οι Γερμανοί, τελείωσε το ψωμί. Η πόλη της Χίου δεινοπαθούσε κάτω από τη μπότα του κατακτητή και η μεγάλη πείνα που έπεσε στον πληθισμό, τον οδήγησαν σε μεγάλη φυγή. Χιλιάδες Χιώτες πρόσφυγες από το φθινόπωρο μέχρι την άνοιξη επιβιβάζονταν σε βάρκες κατά τη διάρκεια της νύχτας και κατέφευγαν στην Τουρκία και στην Κύπρο, χώρες όπου δεν υπήρχε Γερμανική κατοχή. Στην Τουρκία ως σύμμαχος του άξονα, και στην Κύπρο ως Βρετανική αποικία. Στο νησί δεν είχαν απομείνει παρά ελάχιστοι κάτοικοι. Όλοι πήραν το δρόμο για άλλες πατρίδες ελπίζοντας να γλιτώσουν από την εξαθλίωση και την πείνα της κατοχής.

Όταν λοιπόν ο φασιστικός Ναζισμός ξεχύθηκε ενάντια σε ολόκληρη την ανθρωπότητα και έθνη ισχυρά και μεγάλα υπέκυπταν χωρίς να πολεμήσουν ή συνετρίβοντο μέσα

σε λίγες μέρες, όταν πολλοί Κύπριοι έσπευδαν με πολλή προθυμία εθελοντικά να πολεμήσουν εναντίον του φασισμού, η Κύπρος ταυτόχρονα κατακλυζόταν από Έλληνες πρόσφυγες που κατέφθαναν κατά εκατοντάδες για να γλυτώσουν από τη Ναζιστική κατοχή.

Ήταν κυρίως γυναίκες με τα παιδιά τους που κατέφθαναν στο νησί με την ελπίδα βοήθειας και συμπαράστασης από τους αδερφούς Κυπρίους που με πολλή προθυμία οπωσδήποτε και από το υστέρημα τους, συνέδραμαν στην στήριξη τους.

Την μικρούλα Ειρήνη, την όμορφη κοπελίτσα με τις μακριές μπουκλες και τα μπιρμπιλωτά μάτια, μόλις την είδε ο Μιχαλής μια Κυριακή μες την εκκλησιά, ένιωσε μονομιάς το χρόνο να σταματά και ώσπου να τελειώσει η λειτουργία το βλέμμα του επίμονο και επίπονο δεν ξεκόλλησε από πάνω της, χωρίς καθόλου να διαισθανθεί ότι διέπραττε αμαρτία στον οίκο του θεού.

Από την πολλή ώρα έπιασε το βάρος της ματιάς του η Ειρήνη, και αναστατωμένη ένιωσε και αυτηνής την καρδιά να σκιρτά. Ήταν μικρή στην ηλικία και δεν γνώριζε από αγάπες, έτσι αθώα και άδολα φώλιασε μέσα της ένα παράξενο και άγνωστο συναίσθημα που έκανε την καρδιά της να χτυπήσει πρωτόγνωρα και τη ματιά της να εγλωβιστεί σταθερή στην ματιά του Μιχαλή.

Έτσι με την πρώτη ματιά, ξεκίνησε το ειδύλλιο μιας μεγάλης αγάπης, ενός έρωτα δυνατού που τους έφερε κοντά και αναπτύχθηκε και θέριαψε στις καρδιές τους. Την πρώτη φορά όταν συναπαντήθηκαν τυχαία μες το δρόμο είπασιν ένα για, τη δεύτερη κοντοστάθηκαν και αντάλλαξαν λίγα λόγια τυπικά, και την τρίτη αποφάσισαν πως έπρεπε να συναντηθούν.

Έτσι κρυφά τα απόβραδα που έπεφτε το σκοτάδι συναντιούνταν και αντάλλασαν λόγια γλυκά αγάπης και πίστης, λόγια που ήταν βάλαμο και γλυκό γιατρικό στις

ερωτευμένες καρδιές τους. Λόγια του έρωτα που αισθάνονταν θα διαρκούσε για πάντα, λόγια της αγάπης που πίστευαν ότι θα έμενε και θα άντεχε παντοτινά στο χρόνο.

Από τη μικρή πλατεία

Ο Χαρίλαος κάθε μέρα πρωί με τη δροσιά που άνοιγε το καφενείο πριν κάνει οτιδήποτε άλλο, έφτιαχνε ένα μερακλήτικο σκέτο καφέ και καθόταν σε μια καρέκλα που την έγερνε στον τοίχο και γερμένος πάνω της αναπαυτικά, απολάμβανε την πικράδα του που του εύφραине τον ουρανίσκο πριν τον καταπιεί. Ώσπου να τον τελειώσει κάπνιζε δυο τρία τσιγάρα το ένα πάνω στο άλλο, και παρακολουθούσε τους πρωινούς διαβάτες στο δρόμο να περνούν από τη μικρή πλατεία για να πάνε στις δουλειές τους. Αυτές οι λίγες στιγμές ήταν μια ευχαρίστηση που την ένιωθε στα σωθικά του και την απολάμβανε ανέμελα κάθε μέρα ανελλιπώς, πριν αρχίσουν οι σκοτούρες της ημέρας να του σκοτίζουν το μυαλό. Καμιά φορά σκεφτόταν πως χωρίς αυτή την ευχαρίστηση, δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει. Ήταν μια τελετουργία ψυχολογικής προσαρμογής από τη νύχτα στη μέρα, από το καθήσι στη σκληρή δουλειά, και από την ξεκούραση στην κούραση. Διότι ο Χαρίλαος εκτός από παραγιός στο καφενείο, ήταν σπουδαίος λακκοτρύπης, ένα επάγγελμα σκληρό και επικίνδυνο αλλά ακριβοπληρωμένο. Ήταν γρήγορος στη δουλειά του και πάντα όσοι του ανέθεταν να τους σκάψει ένα πηγάδι, στο αλακάτι που τραβούσε τη χούβελη έβαζαν άνθρωπο γρήγορο για να τον προλαβαίνει ώστε να μην καθυστερεί στο σκάψιμο.

Κάθε πρωί λοιπόν αραχτός στην γερμένη στον τοίχο καρέκλα, απολάμβανε την ήρεμη πρωινή υσηχία πριν όλοι οι χωριανοί ξυπνήσουν, και τους παρακολουθούσε αγουροξυπνημένους να ρέσσουν για να πάνε στις δουλειές τους.

Ο Αντωνής του Αλεξάνδρου ήταν ο πιο πρωινός. Στα πολλά χρόνια κανείς δεν τον ξεπέρασε, ξυπνούσε πάντα πρώτος απ όλους, πριν ο πετεινός να λαλήσει. Καβαλικεμένος στο γαίδαραο του ή καμιά φορά περπατητός, ροβολούσε την κατηφόρα που τον έβγαζε πολύ μακριά στην άκρη του χωριού προς νότο, στο χωράφι του στα Πυρομάσια. Ήταν μια περιοχή με αμμώδη έδαφος και λιγοστό νερό που την έκαιγε ο ήλιος, με αποτέλεσμα να είναι καψογή, γι αυτό την είχαν ονοματίσει με το συνώνυμο όνομα. Όμως ο έξυπνος Αντωνής κατάφερε να ανακαλύψει το κηπευτικό που ευδοκίμωσε στην καψογή αυτή, έτσι καλλιεργούσε μόνο κρεμμύδια. Για ολόκληρες δεκαετίες τίποτα άλλο δεν φύτευε, αφού από αυτά κάθε χρόνο είχε ένα καλό εισόδημα ένεκα της μεγάλης ποσότητας που κατάφερνε να παράγει.

Ο Κρούζος ήταν ένα κοντό ανθρωπάκι που ζούσε μόνος του με τις αδερφές του. Πάντα έρεσσε περπατητός με ένα ραβδί στο χέρι για να σκοτώνει τις κουφές. Είχε μεγάλη περιουσία που ήταν φυτεμένη με αθασιές. Μόνος του μια ζωή, χωρίς να βιάζεται, περπατούσε αργά και δούλευε αργά, αργά αλλά σταθερά. Είχε καταφέρει να μαζέψει αρκετά πλούτη, που κανείς δεν ήξερε που φύλαγε. Ο Χαρίλαος σκεφτόταν τους τυχερούς συγγενείς που θα τον κληρονομούσαν, αφού τα χρόνια περάσαν και είχε μείνει πλέον γεροντοπαλίκαρο.

Ο Όμηρος ήταν γιος του Γιώργκα του τελάλη, και όσο ψηλός ήταν ο πατέρας, το ίδιο ήταν και ο γιός. Όση δυνατή φωνή που τελλάληζε είχε ο Γιώργκας, την ίδια είχε και ο Όμηρος, που άμα έβαζε τις φωνές στον γιο του Μιχαλή, όλη η γειτονιά που τον άκουγε στεναχωριόταν την δεινή θέση του μικρού παιδιού. Το σπίτι τους ήταν πίσω από το καφενείο δίπλα στην κεντρική πλατεία, και κάθε πρωί ξυπνώντας πρώτος ο Όμηρος, με ένα ψηλό σάλτο πηδούσε τον τοίχο που χώριζε τις αυλές, και με τη δυνατή φωνή

του παράγγελνε τον καφέ του στο Χαρίλαο. Ύστερα ο Χαρίλαος έβλεπε τον Μιχαλή να περνά με το ποδήλατο του, που πρώτος πήγαινε στο Κτήμα στην οδό Φελάχογλου για να ανοίξει το ραφτάδικο, να το καθαρίσει και να το σιγουρήσει.

Ο Μιχαλής ήταν γιος και μαθητευόμενος του Όμηρου που ήταν φημισμένος ράφτης της Πάφου, και από μικρό παιδάκι δεν είχε ζήσει ούτε γνωρίσει άλλη ζωή πέραν της οικογενειακής, αφού μέρα νύχτα ήταν σπίτι και δουλειά. Γι αυτό όταν στη γειτονιά του μετακόμισε η όμορφη προσφυγοπούλα την ερωτεύτηκε από την πρώτη στιγμή. Ήταν ένα ειδύλλιο αγνό δύο νέων που όποτε συναντιόνταν αντάλλασσαν όρκους έρωτος και παντοτινής αγάπης που όσο ο καιρός περνούσε, αντί η αγάπη να μερεύει, θέριευε και γινόταν πιο δυνατή.

Ο Χαρίλαος τους παρακολουθούσε αυτή τη μεγάλη αγάπη να συμβαίνει, λυπόταν τα νεαρά παιδιά, γιατί ήξερε πως ο σκληρός Όμηρος δεν θα άφηνε το γιο του να παντρευτεί μια προσφυγοπούλα φτωχή και άκληρη. Ήξερε πως είχε μεγάλα σχέδια για τον κανακάρη του, ήξερε ότι είχε είδη αποφασίσει με ποια χωριανή κόρη πλούσια θα τον πάντρευε. Για αυτό όταν ηρθε η ώρα που οι συγγενείς της όμορφης Ειρήνης θεώρησαν σωστό να τους αρραβωνιάσουν, ρώτησαν τον νεαρό Μιχαλή τι σκεφτόταν να κάμει. Βεβαίως ο Μιχαλής τους είπε για τους αγνούς σκοπούς του, και βεβαίως τους υποσχέθηκε πως θα έλεγε στον κύρη του να πάει να τους τη γυρέψει.

Με ένα μεγάλο φόβο απέναντι του που ήξερε την σκληρότητα του, αλλά με μια μεγάλη τόλμη στην καρδιά από τον μεγάλο έρωτα του, πήγε και του μίλησε.

Και είπε στον κύρη του για την αγαπημένη του, του εξήγησε πόσο πολύ την αγαπούσε και ότι δίχα της δεν μπορούσε, και τον παρακάλεσε οπωσδήποτε να πάει να την γυρέψει για γυναίκα του.

Ο Όμηρος ήταν ένας σκληρός άνθρωπος που ένεκα της φτώχειας που βίωνε από μικρό παιδί με τους γονείς του και με την οικογένεια που είχε δημιουργήσει ύστερα που μεγάλωσε, είχε καταντήσει μονόχνωτος και πεισματάρης, και όλα τα έβλεπε με τη σκοπιά του συμφέροντος τόσο για τον ίδιο όσο και για την οικογένεια του που την διαφέ-ντευε όπως το ίδιο γνώρισε από τον πατέρα του. Δεν είχε συναισθηματισμούς, ούτε πίστευε σε αγάπες άλλες εκτός από τα χρήματα που ήταν απαραίτητα για τη διαβίωση τους.

Έτσι λοιπόν δεν λογάριασε τη θέληση του γιου του, ούτε ενδιαφέρθηκε για τον πόνο που του προκάλεσε. Αρνήθηκε με μια μόνο κουβέντα, λέγοντας του ότι τον είχε παντρολογήσει με άλλη, και σαν γιος έπρεπε να υπακούσει στον πατέρα. Δεν φώναζε, δεν έδωσε άλλες εξηγήσεις, αλλά στον Μιχαήλ ήταν καθαρή η άρνηση, μια άρνηση που δεν σήκωνε συζήτηση. Ήξερε καλά τον πατέρα του, δυστυχώς του είχε πάρει από μικρό παιδί τον αέρα. Ζούσε υπό απόλυτη υπακοή γιου προς πατέρα, σε σημείο ψυχολογικής τρομοκρατίας και αυταρχικότητας. Ήταν μια αμετάκλητη προσταγή που όφειλε να υπακούσει, μια τελεσίδικη απόφαση. Ούτε του πέρασε στο νου να διαφωνήσει, να αρνηθεί, ή να διαμαρτυρηθεί. Έμεινε σαν χάνος σιωπηλός με μόνη σκέψη πως δεν θα άντεχε τόσο πόνο, πως δεν θα μπορούσε άλλο να ζήσει, ναι, ήταν σίγουρος πως δεν θα μπορούσε άλλο να ζήσει.

Πέρασαν μέρες και μήνες, ηρθε ο καιρός που ο πόλεμος στην Ελλάδα με τους Γερμανούς τέλειωσε και οι πρόσφυγες θα γύριζαν στην πατρίδα τους. Οι γονείς της όμορφης Χιώτισσας που με ευχαρίστηση δέχτηκαν την άρνηση για το παντρολόγημα της αφού τώρα θα την έπαιρναν μαζί τους πίσω στο νησί τους και δεν θα την αποχω-

ρίζονταν, ετοίμασαν τα πράγματα τους, και ένα καλό πρωινό μπήκαν στο λεωφορείο της γραμμής και ξεκίνησαν για το λιμάνι του Βαρωσιού όπου από εκεί θα έπαιρναν το πλοίο του επαναπατρισμού.

Ο Χαρίλαος από την αυλή του καφενείου τους αποχαιρέτησε, και στεναχωρημένος σκέφτηκε την τόση απονιά του Όμηρου, σκέφτηκε και λυπήθηκε τον Μιχαλή που από εκείνη την ημέρα της άρνησης του πατέρα του, είχε μαράνει και το χαμόγελο του χάθηκε, ενώ το μαράζι ήταν καθημερινά αποτυπωμένο στην έκφραση του. Σκεφτόταν πως αν ήταν στη θέση του, χωρίς δισταγμό θα παντρευόταν αυτήν που αγαπούσε, και λογαριασμό στον άκαρδο πατέρα δεν θα έδινε. Σκεφτόταν όμως και καταλάβαινε και του έβρισκε κάποιο δίκιο, πως ο Μιχαλής νεαρό παιδί ακόμα, δεν γνώρισε τη ζωή, δεν γνώρισε τον ντουινιά, ήταν μόνο μαθημένος στις προσταγές του κυρού του.

Όταν το λεωφορείο χάθηκε στη στροφή του δρόμου, από την απέναντι μεριά φάνηκε ο Μιχαλής να σπρώχνει το ποδήλατο του με κόπο, και έτοιμος να καταρρεύσει από τη στεναχώρια, στάθηκε εμπρός στον Χαρίλαο και με φωνή ξεψυχισμένη τον ρώτησε, -τι να κάνει τώρα.

Ο Χαρίλαος χωρίς να σκεφτεί τις συνέπειες, αυθόρμητα του έβαλε μια φωνή δυνατή και του είπε προσταχτικά να τρέξει να προλάβει την αγαπημένη του, και να μην λογαριάσει κανένα. Ήταν μια συμβουλή που βγήκε μόνη της από εντός του, που ήξερε πως αν τον άκουγε ο Μοίροσθα του κακοφαινόταν πολύ, αλλά που γνώριζε ότι ήταν η αλήθεια της καρδιάς, η αληθινή και η σωστή που αν ο νεαρός την άκουγε τα πράγματα θα έπαιρναν άλλη τροπή και η μοίρα του θα διαγραφόταν αλλιώς.

Όπως να του συνέβη ηλεκτροσόκ, το μυαλό του νέου με μιας φωτίστηκε από μια αόρατη δύναμη, και ένιωσε μια επιφώτιση σαν από το Άγιο πνεύμα, να του καθαρίζει το

μυαλό και να του εμφυτεύει αποφασιστικά καινούργιες ιδέες και αντιλήψεις, ένιωσε να αποχτά εσωτερική δύναμη, αυτήν της αγάπης που όλα τα υπερνικά, που του ξεκαθάρισε το μυαλό και του έδωσε αμετάκλητα την ιδέα πως έτσι έπρεπε να κάμει.

Μεμιάς η ψυχή του ξαλάφρωσε και μια ανακούφιση αισθάνθηκε να τον ημερεύει, ενώ απόλυτα γαλήνιο το μυαλό του άρχισε να καταστρώνει τα επόμενα του βήματα. Με μια έκφραση ανακούφισης που του φώτιζε πλέον το σκοτεινιασμένο πρόσωπο, ευχαρίστησε τον Χαρίλαο για την καλή συμβουλή, και με ένα δυνατό σάλτο καβαλίκεψε το ποδήλατο του και χάθηκε σαν καπνός στη στροφή του δρόμου.

Ο Χαρίλαος έμεινε σκεπτικός να ατενίζει την άδεια στροφή, αλλά είχε μια θετική σκέψη, ήξερε πως έδωσε μια σωστή συμβουλή που θα επηρέαζε και θα άλλαζε τη ζωή του νεαρού Μιχαλή ολόκληρη. Μια συμβουλή που του βγήκε αυθόρμητη, αλλά που με τα δικά του κριτήρια πίστευε πως ήταν σωστή, και γι αυτό ένιωθε ευχαριστημένος.

Στα Βαρώσια

Ο Όμηρος φτάνοντας έξω από το ραφτάδικο το βρήκε ερμητικά κλειστό και τους οκτώ βοηθούς να στέκουν να περιμένουν απ έξω. Ο Μιχαλής δεν είχε έρθει να ανοίξει όπως έκανε κάθε μέρα ανελλιπώς που ερχόταν πιο πρωινός απ όλους και ξεκλείδωνε το μαγαζί. Το συγύριζε και μετά ένας ένας που έρχονταν οι βοηθοί, τους ανέθετε μέρος της καθημερινής εργασίας. Τελευταίος ερχόταν ο πατέρας του με ένα ταξί που σταματούσε απ έξω και κατέβαινε καμαρωτός και ευθυτενής. Με ένα βαριεστημένο καλημέρα χαιρετούσε τους βοηθούς και αφού με ένα γρήγορο βλέμμα επιθεωρούσε το εσωτερικό περιβάλλον, καθόταν σε μια καρέκλα που ήταν αφημένη επί σκοπού γι

αυτόν, έξω στην πόρτα στο στενό καλντερίμι και απολάμβανε έναν δεύτερο καφέ, τον πρώτο στο μαγαζί, που του έφτιαχνε ένα από τα παραπαίδια.

Βρήκε λοιπόν την πόρτα κλειστή, και το ύφος του άλλαξε. Ήταν μια κατάσταση που δεν έπρεπε να συμβεί, στα τόσα χρόνια που είχε το ραφτάδικο υπήρχε τάξη και σειρά, καμιά φορά δεν έμεινε κλειστό το μαγαζί πριν την ώρα του. Το είχε καμάρι γιατί πάντα άνοιγε πρώτος και οι άλλοι μαγαζάτορες είχαν αποδεχτεί την κατάσταση πως ήταν ο πρώτος νοικοκύρης της πόλης.

Αντί ο νους του να πάει στο κακό μήπως κάτι συνέβηκε στο γιο του, μέσα του νευριασμένος και φουρτουνιασμένος, σκεφτόταν πως αυτή η κατάσταση ήταν ανεπίτρεπτη και πως ο Μιχαλής αδικαιολόγητα άργησε στο καθήκον της εργασίας που του είχε ανατεθεί, και πως έπρεπε να τιμωρηθεί. Δεν έπρεπε να παραβλέψει το γεγονός άσχετα αν δεν ήταν σοβαρό, έπρεπε να πέσει πέλεκυς τιμωρίας για παραδειγματισμό και αποφυγήν επαναλήψεως αμέλειας προς το καθήκον. Έπρεπε όλοι οι εργαζόμενοι, προ πάντων ο γιος του, να κατανοήσουν τη σπουδαιότητα και τη σοβαρότητα της αφοσίωσης στην εργασία τους, ώστε τοιουτοτρόπως να έχουν επιτυχία μελλοντικά στην εξάσκηση του επαγγέλματος τους.

Πολύ θυμωμένος καθώς ήταν, πρόσταξε έναν από τους βοηθούς να του φτιάξει ένα διπλό καφέ ελπίζοντας πίνοντας τον να του κάτσουν τα νεύρα, ώστε να μπορέσει αντί για θυμό στο γιο του, να του απαγγίλει πατρικό λόγο και να του εξηγήσει πόσο σημαντικό παράπτωμα είναι η παραμέληση καθήκοντος εργασίας.

Εκείνη η μέρα έμεινε αξέχαστη στον αυστηρό και σκληρό πατέρα. Ενώ περίμενε το γιο του και είχε σχεδιάσει ολόκληρο λόγο μετά παραινέσεων να του αναπτύξει, είδε με περιέργεια ένα ταξί να σταματά εμπρός του και από μέσα

να κατεβαίνει ο Μιχαλής. Στην αρχή σκέφτηκε μήπως χάλασε το ποδήλατο του, αλλά κοιτάζοντας τον, είδε ξαφνιασμένος στο πρόσωπο του έναν άλλο άνθρωπο, δεν έμοιαζε στο γιο του, είχε μόνο η μορφή του. Δεν έμοιαζε με το υπάκουο παλικάρι που γνώριζε έως τώρα, ούτε έδειχνε να έχει τον καθιερωμένο σεβασμό στη στάση του προς αυτόν, παρά έβλεπε ένα νεαρό με σκληρή έκφραση αποτυπωμένη στο ύφος του που έδειχνε να προέρχεται από εντός του και να του σκιάζει το πρόσωπο, ενώ μια αποφασιστικότητα αναδυόταν από το σταθερό του βλέμμα που φέγγιζε το είναι του χωρίς να αφήνει περιθώρια αντίρρησης. Ήταν η γενική του δείξη ένδειξη αποφασισμένου ανθρώπου που πριν ακόμα μιλήσει, άφηνε τη σφραγίδα μιας αμετάκλητης απόφασης.

Μη δυνάμενος από το σάστισμα να αρθρώσει λέξη, αντί να απαγγέλει το λογύδριο που είχε συντάξει στο μυαλό του, έμεινε αποσβλωμένος να ακούει το γιο του να του αποτείνει αυστηρό και τελεσίγραφο λόγο για τις προθέσεις του και τις αποφάσεις του.

Όσο αυταρχικός και σκληρός πατέρας κι αν ήταν, καταλάβε ότι τα όρια της αυστηρότητας του εξαντλήθηκαν, γι αυτό μεμιάς μαλάκωσε και ημέρεψε. Δεν ήθελε να χάσει το γιο του, μπορεί να ήταν πολύ σκληρός απέναντι του, αλλά τον αγαπούσε και τον είχε καμάρι. Θα ήταν ο συνεχιστής του ονόματος του και της επιχείρησής του. Τα σχέδια τα μεγάλα που είχε γι αυτόν, δεν ήταν μόνο ένα καλό παντρολόγημα με μια πλούσια νύφη, αλλά και η προώθηση του για να καταλήξει ο καλύτερος ράφτης με μεγάλη φήμη στην κοινωνία. Γνώριζε το χαρακτήρα του, και κατάλαβε ότι θα έφευγε και θα τον έχανε αν δεν συναινούσε. Ήξερε πόσο του έμοιαζε, καταλάβαινε πως είχε πάρει μια μεγάλη απόφαση που δεν θα την άλλαζε ούτε με θυμό, ούτε με απειλές, ούτε με καλοπιίσματα. Γι αυτό όταν τον άκουσε, δεν αντιμίλησε, ούτε μίλησε. Κοίταξε αν

είχε χρήματα στο πορτοφόλι, άνοιξε την πίσω πόρτα του ταξικού την έγνεψε στο γιο του να περάσει μέσα, ακολουθώντας άνοιξε την μπροστινή και κάθισε κι αυτός, λέγοντας στον ταξιτζή να ξεκινήσει για το Βαρώσι.

Η πόλη των Βαρωσίων ήταν στην άλλη άκρη της Κύπρου, και χρειάζονταν πολλές ώρες να φτάσει εκεί το ταξί. Ο ταξιτζής τους χρέωσε πέντε λίρες, και τους άφησε έξω από την πύλη του Τράνσιτ. Το Τράνσιτ ήταν ένας κάμπος περιφραγμένος με συρματοπλεγμα ίδιο με στρατόπεδο που το χρησιμοποιούσε ο Αγγλικός Αποικιοκρατικός στρατός κατά καιρούς για να φιλοξενεί είτε πρόσφυγες, είτε αιχμαλώτους. Πριν λίγο καιρό φιλοξενούσε τους Εβραίους μέχρι την μεγάλη τους έξοδο προς την Παλαιστίνη, τώρα φιλοξενούσε τους πρόσφυγες εξ Ελλάδος ώσπου να ετοιμαστεί το βαπόρι στο λιμάνι για να τους μεταφέρει πίσω στην πατρίδα.

Εξήγησαν στο φρουρό το λόγο της επίσκεψης τους, και αυτός τους παρέπεμψε στον αξιωματικό υπηρεσίας ο οποίος με περισσή ευγένεια τους βοήθησε ανάμεσα στις εκατοντάδες των προσφύγων να συναντησουν αυτούς που γύρευαν και επίσημα να ζητήσουν την κόρη τους σε γάμο.

Το μυστήριο του γάμου τελέστηκε στο εκκλησάκι του κάμπου με διακόσιους κουμπάρους και κουμέρες, αφού σύσσωμη η προσφυγική κοινότητα συμπαραστάθηκε στη μεγάλη χαρά των νεόνυμφων και ύστερα παραταγμένοι σε μια μεγάλη σειρά κουνώντας μαντήλια, τους ξεπροβόδισαν ως το λεωφορείο της γραμμής που θα τους οδηγούσε πίσω στην Πάφο.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΤΑΠΑΚΟΥΔΗΣ
ΕΝΑΣ ΔΥΝΑΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ (μεγάλο διήγημα)

ΑΠΟ ΤΑ ΨΗΛΑ ΣΤΑ ΧΑΜΗΛΑ, κεφάλαιο Ι

Η δεκαετία του '60 ήταν μια δύσκολη εποχή για τον πληθυσμό της Κύπρου. Ήταν χρόνια φτωχικά που μετά την ανακήρυξη της Δημοκρατίας οι οικονομικοί καιροί ήταν άθλιοι, αλλά με τους κατοίκους στο σύνολο τους να προσπαθούν να επιβιώσουν, έτσι που σιγά με τον καιρό να τα καταφέρνουν και με τη χάρη του θεού να προοδεύουν.

Θυμάμαι σαν να ήταν μόλις χτες που πήγαινα στο Γυμνάσιο με ένα κόκκινο ποδήλατο βαμμένο με μινιόν με σέλλα σπασμένη, που άμα τρυπούσε το λάστιχο παρακαλούσα τον Νικόλα Μαραγκό τον ποδήλατα να μου το φτιάξει βερεσιέ, γιατί δεν μπορούσα να έχω ούτε την ελάχιστη μια μπακκίρα που ζητούσε ως αμοιβή του. Εκείνες τις εποχές για να πάει κάποιος γυμνάσιο πλήρωνε δίδακτρα. Μετά από αίτηση μου ως μέλος φτωχής οικογένειας στη σχολική εφορία, εξασφάλισα μείωση των διδάκτρων, πλήρωνα δωδεκάμισι λίρες το χρόνο που για να μαζέψω αυτά τα χρήματα κοκκολούσα τεράτσια. Το κοκκολόημα των τερατσιών ήταν μάζεμα χαρουπιών, όσων έμεναν αμάζευτα στα ξώκλωνα των δενδρών είτε από απροσεξία, είτε γιατί δεν ήταν εύκολο το μάζεμα τους. Μετά το πέρας της συγκομιδής, από τους ιδιοκτήτες επιτρεπόταν σε οποιοσδήποτε να επιχειρήσει να μαζέψει όσα απομινάρια καρπών είχαν απομείνει. Ήταν ένα δύσκολο και επικίνδυνο εγχείρημα, το οποίο όμως επιχειρούσα γιατί χρειαζόμουν οπωσδήποτε τα χρήματα για το σχολείο.

Στο γυμνάσιο οι μαθητές και οι μαθήτριες φοιτούσαν σε διαφορετικά τμήματα, δεν επιτρέπονταν οι μικτές τάξεις, όμως μέσα στα τμήματα των τάξεων, οι μαθητές ξεχώριζαν σε κοινωνικές τάξεις, ήταν οι ευκατάστατοι και οι φτωχοί, τα χωριατόπαιδα και τα παιδιά της πόλης. Οι μεν έκαναν παρέα τους μεν, και οι δε τους δε. Θυμάμαι όλα τα πλουσιόπαιδα της εποχής εκείνης, -τους πιο πολλούς έχω

να τους δω από τότες-, όταν κάποτε η σκέψη μου πάει πίσω το μυαλό μου κολλά πάντα σε ένα παιδί, ένα μαθητή φιλαράκι μου που αυτός από πλούσια οικογένεια της πόλης, εγώ φτωχοπαίδι του χωριού, ήμασταν κολλητοί φίλοι. Κολλά το μυαλό μου σ αυτόν γιατί ύστερα που πήραμε δρόμους ξεχωριστούς και πέρασε πολύς καιρός, ήταν τόσο έντονη και συγκινησιακή η εμπειρία της οικογενειακής ιστορίας που του συνέβηκε, που με επηρέασε έτσι που σήμερα μετά από πολλές δεκαετίες ενώ καθόμουν στον υπολογιστή μου και και σκεφτόμουν τι να γράψω, που είχε στερέψει το μυαλό μου από ιδέες και είχε κολλήσει ο νους μου, ήρθε στηθύμηση μου ο καιρός εκείνος, η μικρή λυπητερή ιστορία που συνέβηκε στο παιδικό μου φίλο, και αποφάσισα να την καταγράψω όπως την ήξερα, όπως μου την διηγήθηκε ο ίδιος.

Ζούσε με τους γονείς του σε ένα παλιό παραδοσιακό σπίτι κτισμένο στο κέντρο της μικρής επαρχιακής πόλης, ανάμεσα στη βουή της κίνησης και στην ησυχία της απομόνωσης των σκιερών δενδρών της μεγάλης αυλής που το περιέβαλλε. Ήταν στη παλιά πόλη του Κτημάτου με τα λίγα αρχοντικά, τους λίγους κατοίκους και τα λίγα μαγαζιά. Μοναχοπαίδι και από οικογένεια της υψηλής κοινωνίας, ο πατέρας του ήταν μεγάλος έμπορος, είχε πολλά χρήματα και μαζί με τη μητέρα και όλο τους το σοι είχαν μεγάλη υπόληψη στην μικρή κοινωνία που ζούσαν. Κάθε Κυριακή πήγαιναν όλοι στην εκκλησία στον Μητροπολιτικό ναό, και ο επίτροπος αμέσως που τους έβλεπε έτρεχε κοντά τους και τους οδηγούσε στους μπροστινούς σκάμους ως άρμοζε, σαν οικογένεια αρχόντων και μεγάλων προεστών της μικρής επαρχιακής πόλεως. Άμα τέλειωνε η λειτουργία κάθε Κυριακή και ανελλιπώς, έβγαιναν από την πόρτα του Μητροπολιτικού ναού παρέα με το Δεσπότη και έμπαιναν

στην άλλη πόρτα απέναντι της εκκλησίας το Δεσποτικό, όπου πήγαιναν να πιούν καφέ.

Η ζωή ήταν πολύ όμορφη για τον φίλο μου και την οικογένειά του. Είχαν ένα υπέροχο σπίτι, μια ευχάριστη δουλειά με πολλές απολαβές, ο πατέρας ήταν ένας σπουδαίος άνθρωπος, αυτός μοναχοπαίδι και η μητέρα του μια τέλεια σύζυγος, και όλοι μαζί αποτελούσαν μια αψεγάδιαστη εικόνα αστικής οικογένειας ενταγμένης στην ελίτ των αρχόντων της μικρής πολιτείας. Τίποτα δεν έδειχνε να υπάρχει να διαταράξει την ιδανική κατάσταση...

Μια μέρα της Άνοιξης που ο καιρός έμοιαζε καλοκαιρινός προμήνυμα θερμού καλοκαιριού, μπήκαμε όλοι στις τάξεις, αλλά ο φίλος μου ήταν απών. Σκέφτηκα ίσως να συνέβηκε κάτι, έλπιζα να μην ήταν σοβαρό. Με σκέψεις ανήσυχες να μου στροβιλίζουν το μυαλό, ύστερα από την έκτη ώρα την τελευταία εκείνης της μέρα, αφού σχόλασα, ως άρμοζε να κάμω καβαλίκεψα το κόκκινο ποδήλατο μου και αντί να πάρω το δρόμο που οδηγούσε δυτικά, οδήγησα ανατολικά, πήγα να δω το φίλο μου.

Όταν έφτασα, οι πόρτες και τα παραθύρια του σπιτιού του ήταν κατάκλειστα, δεν φαινόταν κανείς. Στάθηκα πολλή ώρα περιμένοντας και εποπτευοντας για κίνηση εντός της οικίας, αλλά μια απόλυτη ησυχία επικρατούσε, δεν υπήρχε πουθενά ψυχή. Έφυγα, μη ξέροντας τι να υποθέσω.

Την άλλη μέρα και την παράλλη συνέβηκε το ίδιο, ο φίλος μου δεν ερχόταν σχολείο. Το σπίτι έμενε παντέρημο κλειστό, ύστερα κυκλοφόρησαν φήμες ότι οι πλούσιοι άρχοντες πτώχευσαν, έγιναν φτωχότεροι και απο τους φτωχούς. Ήταν μια αναπάντεχη καταστροφή που ήρθε ξαφνικά, εκεί που ήσαν βουτηγμένοι στα πλούτη βρέθηκαν βουτηγμένοι στα χρέη.

Ο πατέρας είχε επενδύσει πολλά χρήματα όσα είχε και άλλα τόσα που δανείστηκε σε μια μεγάλη εισαγωγή εμπορευμάτων, αλλά η εισαγωγική εταιρεία πτώχευσε, κατα-

στράφηκε, πήρε μαζί της στην καταστροφή και τον ίδιο. Όλος τους ο κόσμος ανατράπηκε, δεν έμειναν καθόλου χρήματα, δεν είχαν σπίτι, τα έχασαν όλα. Αναγκάστηκαν να μετακομίσουν σε ένα ταπεινό σπιτάκι, θα έπρεπε να προσαρμοστούν στο νέο τους περιβάλλον, να αποχωριστούν το μεγάλο αυτοκίνητο τους και να εξοικειωθούν με τη φτώχεια που ως τώρα δεν γνώριζαν. Θα έχαναν τη σπουδαία τους κοινωνική θέση, δεν θα μπορούσαν να κάτσουν με τιμή στη πρώτη σειρά σκάμνους, όλοι θα τους έδειχναν και θα τους συζητούσαν. Μεγάλη ντροπή τους σκίασε, έχασαν την περιουσία τους, έχασαν την κοινωνική τους θέση. Το δεύτερο ήταν το πιο βαρύ απ' όλα, τους σκότωνε την περηφάνεια, αλλά πιο πολύ σκότωσε τον εγωισμό της μητέρας του φίλου μου που μαράζωσε και δεν έτρωγε και όλο έκλαιγε. Το μαράζι την έτρωγε, έπαθε κατάθλιψη, αρρώστησε και ο άντρας της απελτισμένος και στεναχωρημένος περισσότερο με την κατάσταση της παρά με την καταστραμμένη δική του υπόληψη, όλο την παρηγορούσε, όσο όμως και αν προσπαθούσε, δεν κατάφερε να την ημερέψει...

Ένας δυνατός άνθρωπος, κεφάλαιο II

Με τις δυσκολίες και τις απογοητεύσεις που της προέκυψαν από την αναπάντεχη πτώχευση, έπεσε σιγά σιγά σε κατάσταση κατάθλιψης. Το μυαλό της και ο ψυχικός της κόσμος μη μπορώντας να αντέξει τη πίεση και την υπερβολική ένταση, αυτοαποκλείστηκε από ένα περιβάλλον που γι αυτήν ήταν υπερβολικά επώδυνο. Έχασε την όρεξη της για δραστηριότητες που παλαιότερα την ευχαριστούσαν, αποτραβήχτηκε από την κοινωνία, αποξενώθηκε από τους ανθρώπους, ξυπνούσε χαράματα και δεν μπορούσε να κοιμηθεί. Έκλαιγε και μεμψιμοιρούσε, χάθηκε το χαμόγελο της για πάντα, κατάντησε μίζερη και μετέδιδε την κακοκεφιά και την στενοχώρια της στον όλο χώρο και περί-

γυρο της. Ήταν μια κατάσταση ανυπόφορη που δεν μπορούσε να ξεπεραστεί, που για τον φίλο μου και τον πατέρα του κατάντησε μεγάλο βάσανο, που αντί να έχουν σκέψεις για την οικονομική καταστροφή που τους βρήκε, παραπάνω έννοια είχαν την γιατριά της.

Με τόσα κακά να έχουν συσσωρευτεί σ αυτή την οικογένεια, πρόεκυπτε και το βασικό πρόβλημα που ήταν πανω απ όλα. Πρόεκυπτε το μεγάλο ζήτημα

που δεν ήταν τα χρεωστούμενα που τους τα πήραν όλα οι χρεώστες και δεν άρκεσαν, ήταν το πρόβλημα το βιοποριστικό. Ήταν δύσκολη η εποχή, η Πάφος ως σύνηθες φαινόμενο πάντα παραμελημένη από την κεντρική εξουσία, ήταν η πόλη χωρίς εργοστάσια και βιομηχανίες, χωρίς θέσεις εργασίας.

Μέσα σ αυτή την δύσκολη πορεία των πραγμάτων που ήρθε η οικογένεια αντιμέτωπη, που φαινόταν να μην έχει ούτε λύση ούτε τέλος, σε τέτοιες στιγμές που αρχίζει να καταπιέζει το συναίσθημα της απελπισίας, δεν χωρούσε αισιοδοξία, ούτε υπομονή, παρά μονο άγχος και ανασφάλεια, μια κατάσταση που οδηγεί σε αναδιάρταξη όλων των προτεραιοτήτων.

Ήξερε ότι έπρεπε να προστρέξει και να συμπαρασταθεί στη γυναίκα του, να εξηγήσει στο γιο του για πραγματα που ίσως και ο ίδιος να μην ήξερε, έπρεπε όμως πάνω απ όλα να βρει δουλειά, ότι δουλειά, έπρεπε να ζήσει την οικογένεια του, ήταν η πρώτη προτεραιότητα.

Βάζοντας στην άκρη περηφάνια και εγωισμό ο καλός πατέρας, στράφηκε σε όλους για να βρει μια δουλειά. Σε όσους γνωστούς και φίλους στράφηκε βρήκε πολλή κατανόηση, βρήκε οίκτο και λύπηση, αλλά βρήκε επίσης αδυναμία για βοήθεια.

Η μη εξεύρεση εργασίας ήταν μια κατάσταση που δυσκόλευε αφόρητα τον ψυχικό κοσμο της οικογένειας, και που επηρέαζε τη σκέψη και την χαμένη ηρεμία όλων, και κυρί-

ως της καημένης μάνας που είχε πέσει σε βαθιά κατάσταση θλίψης και μελαγχολίας. Ήταν λυπημένη, απεγνωσμένη, αποθαρρυσμένη και απογοητευμένη με αρνητικές σκέψεις και απαισιόδοξες προβλέψεις για το μέλλον να τη ζώνουν και να τη βασανίζουν.

Έπρεπε εν μέσω αυτών, ο πατέρας μοναχός να αγωνιστεί για να προφυλάξει την οικογένεια του, την άρρωστη πλέον γυναίκα του και τον μικρό γιο του, να τον μορφώσει, να τον μεγαλώσει. Ήταν δύσκολα, πολύ δύσκολα τα πράγματα, είχε το γνώθι σ αυτό, ήξερε ότι στην αναζήτηση βοήθειας θα εύρισκε γυρισμένες πλάτες, ήξερε ότι μοναδικό στήριγμα θα είχε μόνο την εσωτερική του δύναμη.

Η αληθινή ωραιότητα όμως, αυτή που ξεκινά από τον εσωτερικό κόσμο ενός ανθρώπου, η αρμονία του ψυχικού κόσμου και η γαλήνη, η καλοσύνη και η αγάπη, είναι πράγματα και καταστάσεις που φωτίζουν όποιον τα κατέχει, μαζί και τον περίγυρο του. Αυτά μου έλεγε ο φίλος μου, αυτά ήταν χαρίσματα που είχε ο πατέρας του, με αυτά, αλλά κυρίως με την υπομονή και τις γνωστικές συμβουλές και παραγγελιές του, κράτησε το ηθικό της οικογένειας, έτσι που ενωμένοι άντεχαν τα δύσκολα και προσπαθούσαν να τα ξεπερέσουν εμμένοντας με υπομονή, δύναμη και αντοχή.

Με αυτή την Ιώβειο υπομονή και την αξιοθαύμαστη αντοχή βρήκε εργασία και μεροκάματο απλού εργάτη στο Ακρωτήριο της Λεμεσού. Ξυπνούσε πριν τα χαράματα, επιβιβάζόταν σε λεωφορείο και κάνοντας την μεγάλη διαδρομή καθημερινά πήγαινε έλα, με μεγάλο κόπο κατάφερνε τα προς το ζειν μετά της οικογενείας του.

Αποδέχτηκε με γενναιότητα την κατάσταση, είδε την πραγματικότητα κατάματα. Συμπαραστάθηκε με αφοσίωση στη γυναίκα του και εμψύχωσε το γιο του. Τον συμβούλευσε να αποδεχτεί την νέα πραγματικότητα, να την κρίνει και να την αξιολογήσει ώστε να αποκτήσει την ικα-

νότητα να βάλει νέα κατεύθυνση στη ζωή του σύμφωνα με τα νέα δεδομένα. Να καταλάβει το συμφέρον της οικογένειας και κυρίως της άρρωστης μητέρας, να μείνει ψύχραιμος και να συμπεριφερθεί με τρόπο βοηθητικό για τον εαυτό του, αλλά και τους άλλους.

Ήταν ο πατέρας του ένας έξυπνος άνθρωπος που ήξερε ότι σε αυτή τη δύσκολη συγκυρία η προσφορά του σε στήριξη και αφοσίωση αλλά και η επιρροή της αγάπης που θα τους πρόσφερε θα είχε τεράστια σημασία στον ψυχολογικό και συναισθηματικό τους κοσμο. Ήταν ένας δυνατός άνθρωπος που θα μπορούσε να σταθεί στα πόδια του και να παλέψει, να ξεκινήσει από την αρχή, να μην παραδοθεί στις δυσκολίες που έφερε η ζωή...

Η στρίγγλα, κεφάλαιο III

Οι μέρες που πέρασαν ήταν πολύ σκυθρωπές. Το πλήγμα ήταν μεγάλο, όλοι οι συμμαθητές του φίλου μου στη δεύτερη τάξη ήμασταν στενοχωρημένοι για το κακό που του συνάβηκε. Ο ίδιος ήταν στεναχωρημένος και κατηφής, κανείς μας δεν τον παρεξηγούσε. Πολλές φορές όταν σχολνούσαμε περπατούσαμε μαζί, γιατί ο δρόμος μας ήταν ίδιος πλέον, γιατί το καινούργιο τους σπίτι ήταν δυτικά της πόλεως, στη μεριά που πήγαινα εγώ. Κάποτε με προσκαλούσε μέσα, στην αρχή ανταποκρινόμενος, αλλά ύστερα αραιώσα διότι ένιωθα αμήχανα και ένα πλάκωμα στην ατμόσφαιρα σαν μια εχθρική ανάσα να τα άγγιζε όλα καταθλίβοντας το χώρο.

Ήταν μια κακή αύρα που εξέπεμπε το ύφος της νοικοκυράς του σπιτιού, της μητέρας του, που ύστερα από τον οικονομικό τους ξεπεσμό και τη θλίψη που την κατέβαλε, άλλαξε ο χαρακτήρας της, έγινε πολύ δύστροπη και απρόσιτη, περίπου άρχισε να φέρεται περίεργα και νευρικά, να μιλά με λόγο σκληρό και να έχει ασταθή συμπεριφορά. Ο άντρας της και ο γιος της με πολλή κατανόηση γίνονταν

υποχωρητικοί, αλλά όσο της έδειχναν ανοχή, αυτή γινόταν χειρότερη απέναντι τους με ολοένα και πιο άσχημη συμπεριφορά σαν να ήθελε να τους πληγώσει, φανερώνοντας καθαρά ότι δεν τους νοιάζεται και ότι τους απεχθάνεται.

Ήταν ένα σοκ, γιατί ενώ στην αρχή νόμιζαν ότι ήταν κατάθλιψη που της προήρθε από την στενοχώρια που έχασε τα λούσα και τις τιμές, στο τέλος αποδείχτηκε ότι κατάντησε πικρόχολη, έδειξε έναν άλλο εαυτό, ένα κακό άνθρωπο που δεν ενδιαφερόταν για τους δικούς της, παρα μόνο για τον εαυτός της.

Ο γιός της έμενε περισσότερες ώρες μαζί της στο σπίτι καθώς ο άνδρας της ξημεροβραδιαζόταν στο μεροκάματο δουλεύοντας σκληρά. Σ' αυτόν λοιπόν έπεφτε το μερτικό να υπομένει τις παραξενιές της, σ αυτόν εξαντλούσε την αυταρχικότητά και το θυμό της καταπιέζοντας τον με τη μωρμούρα της και τις παρατηρήσεις της. Στην αρχή όλα τα υπέμενε με καρτερία, σιγά σιγά όμως η υπομονή του εξαντλήθηκε και τα νεύρα του έγιναν σμπαραλία. Όμως κρατιόταν με πείσμα, δεν άφηνε τον εαυτό του να παρασυρθεί, έσκυβε το κεφάλι και μόνο άκουγε χωρίς να αντιδρά ή να αντιμιλά, χωρίς καμιά φορά να σκεφτεί είτε να προστατεύσει τον εαυτό του, πόσον μάλλον να σηκώσει τον τόνο της φωνής του για να βάλει ένα τέρμα σ αυτό το θέατρο του παραλόγου που συνέβαινε κάθε μέρα και του τσίτωνε τα νεύρα. Είχε αποφασίσει για το καλό της ψυχικής της υγείας, να τηρεί καρτερική στάση. Γι' αυτό προτιμούσε όποτε έβρισκε μια ευκαιρία να χάνεται από προσώπου γης, να βρίσκεται οπουδήποτε μακριά της για να μπορεί αποφεύγοντας την να δίνει τόπο στην οργή του.

Κάποτε που τον έπιανε το παράπονο ανοιγόταν σε μένα και μου παραπονιόταν ότι δεν άντεχε άλλο, σίγουρα η μάνα του θα τον τρέλαινε. Ένα δεκατετράχρονο παιδί ευαίσθητο, καλόψυχο και αγνό, που τη μια μέρα είχε όλα τα

πλούτη και τις ανέσεις, τώρα είχε όλη τη φτώχεια, είχε και από πάνω μια στρίγγλα μάνα να ξεσπά πάνω του και να τον πληγώνει ψυχολογικά στην πιο ευαίσθητη ηλικία της νεότης του.

Για μένα η μάνα του όπως την έβλεπα, ήταν η προσωποποίηση πολλών πραγμάτων που απεχθάνομαι. Ο τρόπος που φερόταν στον άντρα της και στο γιο της ήταν απαράδεκτος. Μετά από ένα τόσο μεγάλο κακό θα φανταζόταν κανείς πως θα ήταν εκεί το ίδιο όπως και οι άλλοι να στηρίζει την οικογένεια, να βοηθήσει, να δώσει δύναμη όπως μόνο οι μανάδες μπορούν, αλλά όχι, δυστυχώς ήταν ένα κακό παράδειγμα εγωιστικής συμπεριφοράς που φανέρωνε ιδιοτέλεια. Σε μόνιμη φάση υστερίας και με απαράδεκτο τρόπο φερόταν στους ανθρώπους της όπως να τους θεωρούσε υπεύθυνους για τη μεγάλη πτώχευση που της έφερε τα πάνω κάτω. Ήταν ένας απίστευτος ψυχολογικός πόλεμος που έφθειρε εξ ολοκλήρου την οικογενειακή γαλήνη μετατρέποντας τον σπιτικό χώρο σε καταθλιπτικό, μουντό και στενάχωρο περιβάλλον. Ήταν μια υστερική μάνα που αντί να στηρίζει το μικρό γιο της, τον καταπίεζε με τον άσχημο τρόπο που συμπεριφερόταν, με την ανασφάλεια που εξέπεμπε.

Όλα αυτά μαζί, καθώς και η απουσία του πατέρα του που ίσως με δικαιολογία τη δουλειά απέφευγε αυτό το μουντό οικογενειακό περιβάλλον, οδήγησαν το φίλο μου να καταντήσει σκυθρωπός και λυπημένος.

Όλοι οι άνθρωποι έχουν ανάγκη να νιώθουν δίπλα τους δικά τους πρόσωπα που να νοιάζονται γι αυτούς και να τους σέβονται, να τους φροντίζουν, να τους καταλαβαίνουν και να τους συμπαραστέκονται. Όλα μαζί αυτά με μια λέξη ονομάζονται αγάπη, μια έννοια και ένα συναίσθημα καθώς και ένας τρόπος δια του οποίου την ορίζουμε και την προσδοκούμε, και η οποία έχει σημαντικό ρόλο στην εν γένει συμπεριφορά μας. Στη περίπτωση της ιστορίας

μας ενώ ο σύζυγος τα έδωσε όλα αυτά με το παραπάνω, ένιωθε την ανύπαρκτη αγάπη της γυναίκας του προς αυτόν από τον τρόπο που του φερόταν, καταλάβαινε ότι η ίδια η γυναίκα του τον απαξιούσε. Η καλή, γλυκιά, χαριτωμένη, ευγενική και σεμνή γυναίκα, ύστερα που έχασε τα πλούτη και την ψηλή κοινωνική της υπόσταση άλλαξε και έγινε στρίγγλα, έδειξε έναν άλλο εαυτό, φανέρωσε ένα κακό χαρακτήρα, υπεροψία και υπέρμετρη αλαζονεία.

Για όλα, ακόμα και όταν της έλεγε είναι καλή η μέρα, του απαντούσε με αρνητική κριτική διάθεση και συνεχώς απαξιούσε τις απόψεις του, τα συναισθήματα του και τις επιθυμίες του. Και αυτός αναγκαζόταν να αντιμετωπίζει τις πράξεις και τα λόγια της με τη φυγή του, θέλοντας να μη συζητά, ούτε να ακούει, αλλά κυρίως να μην αισθάνεται την απαξίωση της. Έβρισκε παρηγοριά σε μακρινούς περιπάτους στην άκρη της θάλασσας και αγναντεύοντας τους μακρινούς ορίζοντες πολλές φορές φανταζόταν τον εαυτό του πολύ μακριά στα ξένα, ανάμεσα σε άλλους ανθρώπους, σε ένα κόσμο που κανείς δεν θα τον ανάγκαζε να δέχεται καταπιεστικές συμπεριφορές που δεν τις ανεχόταν και του σκότωναν τη ψυχή. Σε ένα κόσμο χωρίς ψυχικούς εξαναγκασμούς ώστε να μπορεί να έχει όρεξη για δημιουργία, να έχει ανθρώπινες σκέψεις και ενδιαφέροντα που θα του ημέρευαν τη ψυχή.

Η ιστορία κατά τη γνώμη μου, θα μπορούσε να ήταν πολύ διαφορετική αν δεν υπήρχε αυτός ο πιεστικός παρανοϊκός χαρακτήρας της συζύγου μητέρας.

Η σεξουαλική τους ζωή, κεφάλαιο iv

Ο άνδρας και η γυναίκα μέσα από τη σχέση τους ως εραστές και σύντροφοι διαμορφώνουν τις προϋποθέσεις για την αναμεταξύ τους συμπεριφορά. Στη περίπτωση της ιστορίας μας έπαυσε να υπάρχει και το ένα και το άλλο, ακόμα και η λεκτική επικοινωνία. Σε όλη αυτή τη συζυγική

πορεία της συμβίωσης τους ο ένας δεν ήθελε να βλέπει τον άλλο, η ερωτική επιθυμία τους χάθηκε και έπαυσαν να υπάρχουν ιδιαίτερες στιγμές αναμεταξύ τους. Κατέληξαν σε μια ριζική διακοπή της επικοινωνίας τους, απομακρύνθηκαν ερωτικά και έντονος θυμός συσσωρεύτηκε στη σχέση τους. Η καθημερινή αποφυγή του ενός από τον άλλο, η καθημερινή επίδειξη περιφρόνησης με μονολεκτικές συζητήσεις και απαντήσεις, οι αντιπαλότητες και οι λεκτικές συγκρούσεις οδηγούσαν σταθερά σε μια όλο και μεγαλύτερη ρήξη. Τα οικονομικά προβλήματα τελικά ήταν απλά η αιτία για να φανερωθούν τα ενδόμυχα συναισθήματα τους. Πριν ήταν διαφορετικά, τώρα οι ίδιοι άνθρωποι έμοιαζαν σαν να είναι άλλοι, έμοιαζαν άνθρωποι που προκαλούσαν αρνητικά συναισθήματα.

Αυτή η εξέλιξη πλήγωνε και προκαλούσε έντονη δυσαρέσκεια, θυμό και νεύρα που είχε αποτέλεσμα ο σύζυγος να αποφεύγει να ευρίσκεται εντος και περί της οικογενειακής εστίας, προσπαθούσε μακριά από τα προβλήματα και αφοσιωμένος στη δουλειά να περνά ο καιρός, προσπαθώντας ταυτόχρονα να ανελιχτεί επαγγελματικά. Με αίσθημα ντροπής να επικρατεί στη σκέψη του, όποτε υπήρχαν συζητήσεις με φίλους ή συνεργάτες ή άλλους εργάτες, απέφευγε να συζητά περί θεμάτων σεξουαλικής δραστηριότητας, γελούσε αμήχανα και νιώθοντας μειονεκτικά απαντούσε με τετριμμένα και κλισέ φράσεις, αποφεύγοντας αυτού τους είδους τις συζητήσεις. Η απογοήτευση του ήταν μεγάλη, σκεφτόταν μήπως κάτι πήγαινε στραβά με τον ίδιο, αρνητικές εικόνες έρχονταν στη σκέψη του που τον δίχαζαν και τον έκαναν να αναρωτιέται. Ήξερε μέσα του ότι αιτία δεν ήταν αυτός, ήξερε ότι η σύζυγος του έδειξε τον πραγματικό εαυτό της ύστερα που έχασε αυτά που ήθελε, καταλάβαινε ότι πριν δεν τον αγαπούσε πραγματικά, παρά μόνο συμφεροντολογικά. Ένιωθε έντονα το αίσθημα της

απαξίωσης που διαμηνυόταν από τη συμπεριφορά της και η απογοήτευση με τη θλίψη κυριαρχούσαν τη σκέψη του. Ήταν μια απαξίωση που πήγαζε από αίσθημα ανωτερότητας έναντι των άλλων ανθρώπων, όντας αυτή απόγονος παλιάς οικογένειας με παρακαταθήκη το μεγάλο όνομα που έφερε, ένα όνομα που κυριαρχούσε στην ιστορία του τόπου. Γόνος Βυζαντινής αριστοκρατικής οικογένειας που κρατούσε από αιώνες με πατέρα, παππού, και άλλους προπάππους όλοι μεγάλοι στρατιωτικοί που πολέμησαν σε σπουδαίους πολέμους, που πέρασαν τη ζωή τους ανάμεσα στα γράμματα, που ήταν πάντα κυρίαρχοι της κρατούσας τάξης, ένιωθε αυτή να είναι η τελευταία της οικογένειας και ήταν θυμωμένη. Ο θυμός που είχε στη σκέψη της ήταν μεγάλος, θύμωνε με τον εαυτό της που παντρεύτηκε ένα ταπεινό άνθρωπο κατώτερης τάξης. Μοναχοκόρη από ξεπεσμένη αριστοκρατική οικογένεια τον παντρεύτηκε μόνο για την τεράστια του περιουσία, για να μπορέσει να ξαναζήσει τους παλιούς δοξασμένους καιρούς όταν σαν οικογένεια εκτός της σπουδαίας καταγωγής, είχαν και αμέτρητα πλούτη. Ήταν ωραίος, νέος, μορφωμένος, αλλά κυρίως πλούσιος, η επιλογή της έδειχνε να είναι η καλύτερη. Πέρασαν όμως δεκατέσσερα χρόνια, και πέρασε καλά, αλλά τώρα ήρθαν τα πανω κάτω. Αυτή η μίζερη κατάσταση χωρίς χρήματα και χωρίς πρόσβαση στην ανώτερη κοινωνία, εκεί που ανήκε, πολύ την ενόχλούσε, πάρα πολύ της κακοφαινόταν. Η ευγενική καταγωγή δεν της άρμοζε να ζει σε καταγώγια και χαμόσπιτα, χωρίς κοινωνική αποδοχή. Με το πέρασμα των ημερών συνειδητοποιούσε μια αλλαγή μέσα της, ένιωθε να απομακρύνεται από κοντά του, αδυνατούσε να δεχτεί την νέα κατάσταση.

Ήταν μια κατάσταση που δεν θα μπορούσε να αλλάξει, κανένας τους δεν σκέφτηκε καν να προσπαθήσει να την αλλάξει. Ποτέ τους δεν συζήτησαν για την άσχημη πορεία

αυτής της σχέσης, αρνούνταν να σκεφτούν πώς να την αντιμετωπίσουν, ίσως από το φόβο του χωρισμού, ίσως από το φόβο του αποτελέσματος τέτοιας συζήτησης. Σταδιακά ένα τείχος υψώθηκε ανάμεσα τους που τους απομάκρυνε όλο και περισσότερο. Η σχέση τους πάγωσε τόσο σεξουαλικά όσο και συναισθηματικά. Αφου απομακρύνθηκαν μ αυτό τον τρόπο ο ένας από τον άλλο, δεν ένιωθαν πλέον να θέλουν να κάνουν σχέδια που να συμπεριλαμβάνονται και οι δύο σε αυτά. Ένιωθαν ότι η σχέση τους δεν εκπλήρωνε όσα αρχικά σκέφτονταν και ονειρεύονταν και για τους δυο ως αδιαχώρητο σύνολο. Παρ όλα αυτά, καμία σκέψη δεν τους πέρασε στο νου να δώσουν ένα τέλος στην απaráδεκτη κατάσταση που επικρατούσε, ίσως η συνείδηση τους να τους επέβαλλε να μην είναι υπαίτιοι να χαλάσουν μια οικογένεια που εκτός αυτούς, μεγάλο θύμα ήταν και το παιδί τους. Τουλάχιστον προς το παρών...

Ένα πληγωμένο παιδί, κεφάλαιο ν

Η εφηβεία είναι περίοδος πολύ σημαντική στη ζωή του ατόμου και παίζει βασικό ρόλο στη διαμόρφωση του χαρακτήρα ως ενήλικα. Ο άνθρωπος είναι μιμητικό ον, και στην κρίσιμη ηλικία της εφηβείας παίρνει τα κυριότερα εφόδια που θα τον αντρειώσουν ψυχικά. Επηρεάζεται απ όλα τα καλά, αλλά και τα κακά. Οι γονείς έχουν να δώσουν στους νέους αξίες, ήθος, ιδανικά. Έχουν όμως να δώσουν ταυτόχρονα και τις κακές τους συμπεριφορές διότι αυτοί είναι τα πρότυπα, είναι η κύρια πηγή από την οποία αντλούν τα παιδιά τους.

Ο φίλος μου στην κρισιμότερη του ηλικία βρέθηκε να μεγαλώνει σε ένα περιβάλλον απaráδεκτο, ανεξέλεγκτο, και αφημένος από τους δυο του γονείς μόνος, παραμελημένος, στο έλεος ερωτημάτων που κανείς δεν του εξηγούσε και ήταν δύσκολο να καταλάβει.

Παρ όλα αυτά επειδή ήταν δυνατός χαρακτήρας αλλά κυρίως έξυπνος, αντιμετώπισε τα πραγματα ψύχραιμα και καρτερικά. Έβλεπε τις απαράδεκτες συμπεριφορές των γονιών του, στενοχωριόταν πολύ, αλλά πάντα διακριτικά έκλεινε τα αυτιά και γυρνούσε το βλέμμα αλλού να μην βλέπει. Ήταν ευαίσθητος και στενοχωριόταν, δεν μπορούσε να συγκεντρωθεί στα μαθήματα ούτε στην τάξη, ούτε στο διάβασμα. Από καλός μαθητής κατέληξε μέτριος, όμως αυτό δεν ήταν πρόβλημα που τον στενοχωρούσε. Η σκέψη ήταν στο μεγάλο πρόβλημα που είχαν οι γονείς του, που δεν ήξερε που θα έβγαζε γι αυτό ανησυχούσε πολύ, φοβόταν ότι το τέλος θα ήταν μοιραίο.

Οι σκέψεις τού τριβέλιζαν το μυαλό, κατάντησε σκεπτικός και σκυθρωπός, σκυφτός και αγέλαστος. Φαινόταν από τη συμπεριφορά του, έγινε νευρικός και απότομος, κάτι που δεν ήθελε και στενοχωριόταν γι αυτό. Σκεφτόταν την κατάσταση και δεν έβγαζε άκρη, ήξερε ότι αν αφηνόταν στις μουντές του σκέψεις θα τρελαινόταν. Ήξερε επίσης αν αντιδρούσε διαφορετικά, αν σταματούσε να νοιάζεται ή από αντίδραση γινόταν παραβατικός, θα κατέληγε ένας άνθρωπος που δεν θα ήθελε να είναι.

Με όλα αυτά στο μυαλό, αποφάσισε να ξεφύγει από την αδράνεια στην οποία υπέπεσε και που τον καθήλωσε πνευματικά και σωματικά, να ξεφύγει από τις συνεχείς στενάχωρες σκέψεις που του κούραζαν το μυαλό με αποτέλεσμα να του πονεί όλο το είναι, αποφάσισε να ασχοληθεί με τον αθλητισμό, να απασχολήσει το σώμα του και το νου του, να ξεχαστεί στον κόπο της γυμναστικής.

Γράφτηκε σε Γυμναστήριο και όπου χανόταν ήταν πάντα εκεί να γυμνάζεται, να κουράζεται, να ιδρώνει, και να απασχολείται ώστε να μην ασχολείται με τις κακές σκέψεις. Με τη γυμναστική να αποτελεί πηγή υγείας και ενέργειας κατάφερε να ισορροπήσει συναισθηματικά και κατά το αρχαίο ρητό κατάφερε να έχει νουν υγιή εν σώματι υγιή. Κα-

τάφερε να αποκτήσει πολύτιμες ψυχοσωματικές τεχνικές που ενεργοποίησαν την αδράνεια, του ανέπτυξαν τις πνευματικές ικανότητες, του ενεργοποίησαν τη δημιουργικότητα, την αυτοσυγκέντρωση και τη φαντασία. Του βελτίωσαν τη προσωπικότητα, την αποφασιστικότητα, τον αυτοέλεγχο, τη συναισθηματική ωριμότητα. Κατάφερε να ανακαλύψει κρυμμένα στοιχεία του χαρακτήρα του που τον βοήθησαν να αξιοποιήσει στο έπακρο τις ισχυρές δυνάμεις του υποσυνείδητου με την αυθυποβολή και τη χαλάρωση. Μετατράπηκε σε ένα σπουδαίο νέο με καλό χαρακτήρα και απέκτησε κρίση κατάλληλη που τον βοηθούσε να διακρίνει τι αξίζει, τι ωφελεί τι βλάπτει, που τον βοήθησε επίσης να βάλει κατευθυντήριες γραμμές στη ζωή του.

Κατάφερε να ξεφύγει από το συναίσθημα του φόβου και της απαισιοδοξίας και να αντικρίζει το μέλλον με αισιοδοξία. Ξέφυγε από το αόριστο συναίσθημα της αβεβαιότητας, νίκησε το άγχος που του έτρωγε τα σωθικά, απέκτησε βούληση και αποφασιστικότητα έτσι που ξέφυγε από το θυμό που είχε μέσα του και πλήγωνε τους άλλους, αλλά και τον ίδιο. Έμαθε να δέχεται με γενναιότητα τα πράγματα, πράγμα που τον έκανε να ημερέψει, να ηρεμήσει και να γαληνέψει η ψυχή του.

Δεν ξανάγινε όπως πριν, το πλατύ του χαμόγελο έγινε θλιμμένο, έδειχνε ένα πολύ σοβαρό παιδί. Με μετρημένα λόγια και ευγενική συμπεριφορά συνέχιζε την καθημερινή ρουτίνα της ζωής του γεμίζοντας τη μέρα με σχολείο και γυμναστήριο, στο σπίτι πήγαινε αργά μόνο για να κοιμηθεί. Ούτε για ύπνο δεν θα πήγαινε αν μπορούσε, δεν ήθελε να βλέπει την θλιμμένη κατάσταση του οικογενειακού περιβάλλοντος. Όμως δεν είχε επιλογή, δεν έπρεπε να τραβήξει αυτός τα άκρα, το θεωρούσε φυσικό και αυτονόητο, με αυτή τη γνώση καθιστούσε τον εαυτό του τραγικό πρόσωπο ανάμεσα στους δυο υπεύθυνους, τη μάνα του που δεν νοιαζόταν και δεν ρωτούσε, και τον πατέρα του

που δεν ήξερε αφού και αυτός έλειπε τις πιο πολλές ώρες. Έτσι περνούσε ο καιρός, οι μέρες, οι μήνες, τα χρόνια.

Μοναχική πορεία, κεφάλαιο vii

Κάθε βράδυ περασμένες τρεις ακόμα δεν μπορούσε να κοιμηθεί, δεν ήθελε να κοιμηθεί. Ξαπλωμένος μόνος στο στενό κρεβάτι στο άλλο δωμάτιο ήθελε να είναι ξύπνιος, να σκέφτεται, να μαραζώνει, να αυτοτιμωρείται. Το ίδιο ήταν κάποιος έχει πόνο που δεν αντέχεται και επιζητεί δυνατότερο μήπως έτσι ξεπεράσει τον άλλο τον αφόρητο, αφηνόταν στις μαύρες σκέψεις, σκεφτόταν τα πλούτη, την δύναμη, την υπόληψη, την κοινωνική υπόσταση, την οικογενειακή θαλπωρή, την πανέμορφη περήφανη σύζυγο, όλα τα καλά που είχε και έχασε. Αν μπορούσε δεν θα κοιμόταν ποτέ ξανά. Από αντίδραση, από πείσμα ή για πρόκληση. Ήθελε να βρίσκεται μέσα σε ατέλειωτες νύχτες στο παγωμένο σκοτάδι, στο γκρίζο ψυχοπλάκωμα και στις μαύρες σκέψεις με το πείσμα του και την αϋπνία του, να δίνει τη μάχη του νού που ήξερε ήταν δύσκολο να κερδηθεί, να αυτοτιμωρείται και να βασανίζεται..., και οι μέρες περνούσαν, και η μια ακολουθούσε την άλλη.

Αλλά ύστερα που πέρασαν πολλές βδομάδες, μια νύχτα που οι σκοτεινές του σκέψεις βρέθηκαν ανάμεσα του κρύου σκοταδιού και τις κουρτίνες του Σέλαος, είδε και θαύμασε την απόλυτη ομορφιά των χρωμάτων και ένιωσε μια επιθυμία γι αυτήν. Πεθύμησε να ξεφύγει από τον πόνο, ένιωσε κουρασμένος και εξαντλημένος, σκέφτηκε πως φτάνει πια, βλέποντας μέσα στο σκοτάδι της σκέψης του την ομορφιά των χρωμάτων και κυρίως του λευκού πανέμορφου απέραντου φωτός από το Σέλας, αποφάσισε να αναζητήσει γαλήνη, να μερέψει εντός του, του ήρθε σαν ξαφνική απόφαση. Αποφάσισε να προχωρήσει μπροστά, να βασιστεί στις δικές του δυνάμεις, να ξαναγίνει ο κυρίαρχος, να βγει από την απομόνωση, να μπει στην κραιπάλη

να αγωνιστεί και να αναζητήσει νέες ευκαιρίες. Ήξερε ότι είχε ικανότητες, θα τις χρησιμοποιούσε για να επιτύχει ανέλιξη του. Θα ανέβαινε ιεραρχικά και οικονομικά, θα μπορούσε να βοηθήσει το γιο του και να αποδείξει στη γυναίκα του ότι είχε σαν άνθρωπος αξία και δεν ήταν αντικείμενο χρήσης όπως τον είχε θεωρήσει και χρησιμοποιήσει. Να αποδείξει στον κοσμο ότι δεν νικήθηκε από τη κακή μοίρα, ότι όποιος αγωνίζεται είναι νικητής.

Ήξερε την ανθρώπινη φύση που ενώ τη μια στιγμή οι άνθρωποι είναι γονυπετείς και κόλακες, την άλλη συμπεριφέρονται με βάρβαρη λογική, νοημοσύνη και άποψη, όπως ακριβώς του φέρτηκαν πριν και μετά. Αφοσιώθηκε στη δουλειά του, παρακολουθούσε και κατέγραφε στο μυαλό του ότι συνέβαινε με τους άλλους ανθρώπους. Κοιτούσε τους εργάτες να υποφέρουν και να κουράζονται, να αμείβονται πενιχρά, να τους εκμεταλλεύονται βάνουσα και να τους φέρονται βάρβαρα. Έβλεπε τον επιστάτη να κάνει τον καμπόσο, να χρησιμοποιεί την εξουσία του για να φαίνεται σπουδαίος και να συμπεριφέρεται λίγο καλύτερα σε όποιον του έφερνε πεσκέσι. Χρησιμοποιούσε τη θέση του και καταπίεζε σε μεγάλο βαθμό τους εργάτες, ακόμα τους ανάγκαζε να τον δωροδοκούν, χρηματιζόταν φανερά και χωρίς ντροπή. Όλοι τον είχαν άχτι και τον μισούσαν, κανείς όμως δεν αντιδρούσε, ο φόβος της ανεργίας δεν τους άφηνε να παραπτονεθούν ή να καταγγείλουν την κακή του συμπεριφορά στα πιο ψηλά αφεντικά.

Αφου παρακολούθησε την κατάσταση, κατάλαβε ότι με λίγη παρότρυνση ήταν εύκολο να τους ενώσει και μαζί σαν ομάδα να τους οργανώσει να ζητήσουν τα δίκαια τους. Ήσαν όλοι αδικημένοι και καταπιεσμένοι, ήσαν όμως κυρίως αγανακτισμένοι και νευριασμένοι με την κακή συμπεριφορά του επιστάτη. Σε κάθε αδικία που παρακολουθούσε προσπαθούσε να επεμβαίνει διαμεσολαβητικά, στήριζε συμβουλευτικά και ενθαρρυντικά τους αδικημένους, με αυ-

τό τον τρόπο έγινε αγαπητός ανάμεσα στους εργάτες, όλοι στα δύσκολα έτρεχαν σε αυτόν.

Ύστερα που απέχτησε την εμπιστοσύνη τους πήγε στα μεγάλα αφεντικά και με λόγο ήπιο αλλά πειστικό, αιτήθηκε να μπει μια τάξη, να απομακρυνθεί ο επιστάτης, διότι τους εξήγησε υπήρχε φόβος αναταραχής γιατί η συμπεριφορά του ήταν κακή. Τα αφεντικά κατάλαβαν ότι δεν θα ζημιώ- ναν, αλλά ίσως και να κέρδιζαν, γι αυτό δέχτηκαν το αίτη- μα. Άλλαξαν τον επιστάτη, σταμάτησε ο εκβιασμός και η καταπίεση, οι εργάτες ένιωσαν ελεύθεροι. Ήσαν πιο ευχα- ριστημένοι και απόδοση τους στην εργασία αυξήθηκε.

Από εκεί και ύστερα καθιερώθηκε σαν αρχηγός, ο λόγος του είχε πέραση, όλοι οι εργάτες τον σέβονταν και τον εκ- τιμούσαν, ακόμα και τα αφεντικά του που τον παρακο- λουθούσαν αποφάσισαν ότι ήταν ένας έξυπνος και δρα- στήριος άνθρωπος που ήξερε να χειρίζεται τους ανθρω- πους και τις δύσκολες καταστάσεις. Ήταν ένας άνθρωπος που μπορούσε να προσφέρει καλές υπηρεσίες στην εται- ρεία και να φέρει εις πέρας δύσκολες καταστάσεις, μπο- ρούσε να πείσει τους ανθρώπους, και να τους καταφέρει και να τους φέρει με τα νερά του. Με λίγα λόγια έπρεπε να τον φέρουν με το μέρος τους, να τον διορίσουν σε καλή θέση, να του προσφέρουν καλό μισθό, να τον προωθή- σουν. Διότι τους έξυπνους ανθρώπους αυτός που ξέρει να τους αμείβει και να τους χρησιμοποιεί τους έχει με το μέ- ρος του και πάντα επωφελείται πολύ από αυτούς.

Ανοδική πορεία, κεφάλαιο vii

Ξημέρωνε Δευτέρα πρώτη μέρα της εβδομάδας, μόλις κα- τέβηκε από το λεωφορείο έτοιμος να στρωθεί στη δουλειά, τον πλησίασε ένας κλητήρας και του είπε τον θέλουν στα γραφεία στον δεύτερο όροφο. Τον ακολούθησε, ανέβηκαν τις σκάλες και μπήκαν σε ένα μεγάλο δωμάτιο. Ήταν ένα προχώλ και στη μεση ένα γραφείο που πίσω καθόταν μια

κοκκινομάλλα γεμάτη χάρη και ομορφιά με το ένα πόδι πανω στο άλλο. Κρατούσε μια χάρτινη λίμα και λιμάριζε το νύχι του μικρού δαχτύλου του δεξιού χεριού της. Μόλις τους είδε σηκώθηκε και με ψυχρή σοβαρότητα είπε στον κλητήρα,

-Ευχαριστώ, μπορείς να πηγαίνεις τώρα.

Μετά γύρισε προς το μέρος του και με ένα πλατύ χαρούμενο χαμόγελο όπως να τον ήξερε από παλιότερα και χάρηκε που τον είδε, του είπε.

-Σας περιμένει, ελάτε να σας οδηγήσω.

Με πολλή ευγένεια αγγίζοντας τον απαλά στον αγκώνα και δείχνοντας του με το άλλο χέρι, τον οδήγησε στην πόρτα απέναντι, χτύπησε και χωρίς να περιμένει απάντηση άνοιξε και τον έμπασε μέσα.

-Κύριε Γενικό, ο καλεσμένος σας,

Είπε, και ξαναγυρνώντας στη μεριά του τον κοίταξε στα μάτια ολόγεια, σταθερά, του ξαναχαμογέλασε και βγήκε έξω.

Μια αναταραχή ένωσε στη λίμπιντο του, μια έλξη ένωσε μέσα του γι αυτή τη γυναίκα, σκέφτηκε ότι είναι ένα σπουδαίο θηλυκό. Ύστερα από πολλές, πάρα πολλές εβδομάδες που δεν νοιάστηκε ή σκέφτηκε ή ένωσε επιθυμία για το αντίθετο φύλο, κατάλαβε ότι οι ανθρώπινες αδυναμίες και η φύση του ανθρώπου πάντα στο τέλος κυριαρχούν και όσες δυσκολίες να έρθουν θα τις αντιπάρελθουν. Σκέφτηκε με μια τέτοια γυναίκα εύκολα θα έπειθε και θα επέτρεπε στον εαυτό του να ξανανοιχτεί και να σμίξει μαζί της. Σε ελάχιστα δευτερόλεπτα πέρασαν αστραπιαία ολόκληρες σκέψεις από το νου του, και ύστερα το ίδιο αστραπιαία γύρισε στην πραγματικότητα και γυρνώντας στο μεγάλο αφεντικό χαιρέτισε ευγενικά χωρίς κόμπλεξ κατωτερότητας και χωρίς αίσθηση μειονεκτικότητας. Αφου ήταν ξέρουμε πριν ένας σπουδαίος και τρανός άνθρωπος της κοινωνίας, ήταν συνηθισμένος να μιλά από ψηλά και εκ του ασφα-

λους, ήταν συνήθειες που έβγαιναν μόνες τους φυσικές και αβίαστες.

-Κάθισε αγαπητέ μου, σε κάλεσα γιατί θέλω να μιλήσουμε για την εταιρεία στην οποία εργαζόμαστε και οι δύο, εγώ είμαι υπεύθυνος για την πρόοδο της, για αυτό το λόγο σε φώναξα μαζί να συζητήσουμε γι αυτό το σκοπό...

Του είπε ότι με τις συμπεριφορά του τους κίνησε το ενδιαφέρον, τον παρακολούθησαν και κατάλαβαν ότι είναι ένας άνθρωπος με προοπτικές αφού ήταν έξυπνος, δραστήριος και κυρίως άνθρωπος των πρωτοβουλιών. Με την έντονη του προσωπικότητα και την φαντασία που πίστευαν ότι διέθετε, σίγουρα μπορούσε να καταλάβει τι ήταν αυτό που χρειαζόταν η εταιρεία για πιο πολλή πρόοδο, ήταν ακριβώς γι αυτούς τους λόγους που σκέφτηκαν να τον χρησιμοποιήσουν και να τον εντάξουν στο ανώτερο προσωπικό της εταιρείας ώστε από ένα υπεύθυνο πόστο να προσφέρει αυτά που μπορεί.

Χωρίς καμία ιδιαίτερη αλλαγή συμπεριφοράς και ικανοποίησης ως θα ήταν φυσικό, αλλά σαν φυσική κατάσταση και σύνθητες επακόλουθο αφού ήξερε τη δύναμη της προσωπικότητάς του και τι αυτή εξέπεμπε, ευχαρίστησε τον ανώτερο προϊστάμενο και αποδέχτηκε την προαγωγή. Με ευγενικά λόγια τον ευχαρίστησε και υποσχέθηκε ότι θα εργαστεί και θα επιτύχει το ζητούμενο, ακόμα διευκρίνισε ότι εάν αφηνόταν με πρωτοβουλίες δικές του να δρα χωρίς να χρειάζεται να ενημερώνει τους ανωτέρους του εκ των προτέρων αλλά εκ των υστέρων ώστε να αδράττει τις ευκαιρίες όταν παρουσιάζονται ή όταν τις δημιουργεί ο ίδιος και πριν αυτές να χάνονται, θα μπορούσε να προσφέρει τα μέγιστα, θα μπορούσε να αποφέρει μεγάλη πρόοδο και πολλά κέρδη στην εταιρεία. Εξήγησε στον ανώτερο προϊστάμενο ότι διαθέτει αυτά τα προσόντα, ήταν ο ίδιος επιτυχημένος επιχειρηματίας πριν τη πτώχευση του, και ότι αιτία της πτώχευσης δεν ήταν οι κακοί χειρισμοί του ίδιου,

αλλά η πτώχευση άλλων που συμπαρέσυραν και αυτόν μαζί τους.

-Ξέρουμε την ιστορία σου, ερευνήσαμε και είδαμε και γνωρίσαμε το ποιον των δραστηριοτήτων σου, ξέρουμε ακόμα και την δεινή οικογενειακή σου κατάσταση. Παρ όλα αυτά εκτιμήσαμε την προσωπική σου αξία, και ζητούμε τη συνεργασία σου γιατί είμαστε σίγουροι ότι η εταιρεία μας που αυτούς τους καιρούς της Παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης έχει δυσκολίες, με τη δική σου συνεισφορά θα αναζωογονηθεί. Όπως εσύ φάνηκες ειλικρινής μαζί μας, έτσι και εμείς πράττουμε το ίδιο με σένα, σου μιλάμε στα ίσια, σε διορίζουμε σε υπεύθυνη θέση και σου επιτρέπουμε απεριόριστες πρωτοβουλίες δράσης.

Αυτά είπε ο ανώτερος προϊστάμενος, έκαναν χειραψία και ο διορισμός επιβεβαιώθηκε.

Η μετακόμιση, κεφάλαιο viii

Στρώθηκε στη δουλειά με όρεξη, ήθελε να δείξει ότι ήταν καλός, ήθελε να επιτύχει, να ανέλθει και να κατακτήσει την ιεραρχική πυραμίδα, ήθελε να αποδείξει στον εαυτό του, στους άλλους, αλλά κυρίως στην αχάριστη γυναίκα του ότι ήταν ένας άξιος άνθρωπος. Δεν ανεχόταν την απαξίωση που του έδειχνε, ήξερε πόσο άξιζε αυτός και πόσο ανάξια των περιστάσεων στάθηκε η ίδια. Τον ενοχλούσε η στάση της απέναντι του και μέσα του τον έτρωγε το σαράκι, ένα σαράκι που σιγά σιγά μετατρεπόταν σε οργή και θυμό ακόμα και σε μίσος, αλλά που με τον καιρό έλπιζε να γίνει αδιαφορία διότι ήξερε ότι το είδος αυτό των ανθρώπων πρέπει να τους έχει σε απόσταση κάποιος λογικός. Η απόφαση του όμως η αμετάκλητη, ήταν να αποδείξει στον εαυτό του και στους άλλους ότι δεν ήταν ο ίδιος η αιτία που απέτυχε η οικογενειακή του επιχείρηση, και ότι ο ίδιος μπορούσε να επιτύχει πολλά, γι αυτό έπρεπε να χαίρει γενικής παραδοχής και εκτίμησης από τους γυρω του, ώστε

δεν έμενε παρά να αποκαταστήσει το κύρος του που τρώθηκε εξ αιτίας της οικονομικής του πτώχευσης, και να αποδείξει με την δράση του ότι ήταν ένας έξυπνος άνθρωπος.

Οι δραστηριότητες που ανέλαβε ήταν πολλές, στρώθηκε με τα μούτρα στη δουλειά. Ξεχάστηκε σ αυτήν γιατί ήταν μια δουλειά ενδιαφέρουσα που του άρεσε και του γέμιζε τις ώρες. Αφοσιώθηκε τόσο πολύ που όταν ερχόταν η ώρα δεν σχολούσε, αλλά έμενε εκεί καθισμένος πίσω απο το γραφείο του συνεχίζοντας να δουλεύει ώσπου νύχτωνε καλά.

Επειδή δούλευε με πολλή όρεξη ήταν φυσικό να αποδώσει και να καταφέρει να πηγαίνουν όλα καλύτερα, τα κέρδη στην εταιρεία αυξήθηκαν και ήταν όλοι ευχαριστημένοι. Οι μέτοχοι ήταν χαρούμενοι που προόδευε η εταιρεία και αυτός ήταν ευχαριστημένος με τον εαυτό του που τα κατάφερνε καλά, είχε πλέον αρκετά χρήματα ώστε να ζει πλούσια με την οικογένεια του, αλλά γιατί επίσης στις ώρες τις πολλές που δούλευε, ξεχνιόταν και δεν σκεφτόταν τα οικογενειακά του προβλήματα.

Δεν ξέχασε τους φίλους του τούς εργάτες που τον βοήθησαν στην ανέλιξη του, τους αύξησε τα μεροκάματα, τους ελάφρυνε το ωράριο και τη σκληρή δουλειά και δεν αρνιόταν σε κανέναν να ακούσει το πρόβλημα του. Ακόμα πολλές φορές όταν δεν άκουε παράπωνα κατέβαινε ο ίδιος κοντά τους να τους ρωτήσει γιατί σταμάτησαν να παραπονοούνται.

Ήταν αγαπητός σε όλους, στους υφιστάμενους του, στους προϊστάμενους του, άρχισε και ο ίδιος να αποκτά τον τρωμένο του αυτοσεβασμό και να είναι ευχαριστημένος με τον εαυτό του.

Πέρασε λίγος καιρός, οι προϊστάμενοι του όντας ευχαριστημένοι μαζί του τον άφησαν μονο να εργάζεται κατά πως ήθελε, και αυτός ανέλαβε πρωτοβουλίες και περισσό-

τερα καθήκοντα. Σκεφτόταν ότι αυτά τα καθήκοντα και οι ώρες που διέθετε δεν αρκούσαν. Χρειαζόταν παραπάνω χρόνο, έτσι μια μέρα είπε στη γυναίκα του ότι έπρεπε να μετακομίσει από την Πάφο, να μένει δίπλα στη δουλειά του. Όμως τα Σαββατοκύριακα θα ερχόταν σπίτι και ακόμα για οποιοδήποτε άλλο πρόβλημα, μπορούσε αμέσως να πάρει το αυτοκίνητο και να έρθει αφού η Λεμεσός δεν ήταν μακριά.

Όπως το περίμενε, η γυναίκα του δεν έφερε απολύτως καμία αντίρρηση, παρά μόνο με ένα χαμηλόφωνο μур-μυρητό του έδειξε ότι ήταν εντάξει γι αυτήν. Ήξερε ότι δεν ήταν μόνο η συμπεριφορά της που άλλαξε απέναντι του, αλλά ο τρόπος ζωής της. Βαφόταν και ντυνόταν φιλάρεσκα, έφευγε για μακρινούς περιπάτους, δεν εξηγούσε σε κανέναν που παει και τι κάνει, ήταν φυσικό λοιπόν ο νους του να πηγαίνει στο χειρότερο, αλλά δεν ήθελε να το ψάξει, δεν ήθελε να ξέρει, ήθελε να αφήσει τα πράγματα μόνα τους, συμβιβάστηκε με αυτό τον τρόπο και αποφάσισε να της μιλήσει. Της είπε ότι η σχέση τους ήταν ανύπαρκτη, ότι αφού αυτή δεν ενδιαφερόταν για τον ίδιο, ούτε και αυτός ενδιαφερόταν για την ίδια, θα την ανεχόταν όμως φτάνει να μην τον εξέθετε στην κοινωνία και ο ίδιος εθελουφλώντας δεν θα ήξερε τίποτα. Αν το ζήτημα συμπεριφοράς της έπαιρνε διαστάσεις, θα την χώριζε. Της ζήτησε να μην συζητήσουν το θέμα, πίστευε ότι τον απατούσε, και της είπε επίσης ότι αν η ίδια ήθελε να φύγει, δεν θα την εμπόδιζε. Ακόμα μια φορά με ένα χαμηλόφωνο μμμμμ έδειξε ότι συμφωνεί.

Αυτός της γύρισε την πλάτη και έφυγε με τα νεύρα τσιτωμένα, ήταν θυμωμένος με τον απαξιωτικό τρόπο που τον αντιμετώπιζε και του απαντούσε. Μετακόμισε στη Λεμεσό, νοίκιασε ένα άνετο και ευρύχωρο σπίτι με μεγάλη αυλή και ψηλά δένδρα, λίγο έξω από την πόλη σε μια ήσυχη γειτονιά κοντά στη δουλειά του. Συνέχισε να εργάζεται, αραιώ-

σε κατά πολύ τις επισκέψεις του στην Πάφο, είχε όμως μια ταχτική τυπική τηλεφωνική επικοινωνία με το γιό του. Στα λίγα που έλεγαν και αντάλλασαν, έβρισκε δικαιολογία για τις αραιές επισκέψεις του τον φόρτο εργασίας που είχε. Φυσικά ο γιος του καταλαβαίνοντας απόλυτα την δεινή του θέση, ποτέ δεν του παραπονέθηκε, αλλά αντίθετα τον δικαιολογούσε και του εξηγούσε ότι ήταν εντάξει και καταλάβαινε απόλυτα.

Η όμορφη γραμματέας, ix

Χρησιμοποιώντας όσες διασυνδέσεις είχε από τις προηγούμενες του ενασχολήσεις, προώθησε τις εισαγωγές και εξαγωγές διαφόρων προϊόντων και έδωσε προτεραιότητα σ αυτό τον κλάδο. Τα κέρδη ήταν μεγάλα, η εταιρεία αναπτύχθηκε περισσότερο, έτσι ως εκ του αποτελέσματος η μια προαγωγή διαδεχόταν την άλλη για τον ίδιο. Ανέλαβε στο τέλος υπεύθυνος όλων, οι μέτοχοι ήσαν ευχαριστημένοι μαζί του, κάθε λίγο καιρό του δώριζαν πακέτα από μετοχές. Με δικό του σοφέρ και ένα μεγάλο αμάξι είχε εύκολη διακίνηση σε όλη την Κύπρο. Όποτε ήθελε να συναντήσει κάποιον μεγαλόσχημο όπως γενικούς διευθυντές και υπουργούς της κυβέρνησης, με ένα τηλεφώνημα από την γραμματέα του, έτρεχαν όλοι με ευχαρίστηση να τον εξυπηρετήσουν και να τον ευχαριστήσουν. Απέκτησε προσβάσεις σε όλα τα κέντρα εξουσίας και ο λόγος του είχε μεγάλη πέραση.

Η γραμματέας του είχε βαμμένα κόκκινα μαλλιά και ένα κορμί φιδίσιο με ύφος θελκτικό, είχε καλή συμπεριφορά και ιδιαίτερους ευγενικούς τρόπους. Ήταν γεμάτη χάρη, ήταν από τις γυναίκες που με την πρώτη ματιά κινούσαν το ενδιαφέρον, ήταν από τους ανθρώπους που όσο κάποιος τους γνωρίζει βρίσκει προτερήματα και ανώτερο χαρακτήρα. Ήταν η γραμματέας που τον υποδέχτηκε την πρώτη φορά και τον οδήγησε με περισσή ευγένεια στον γενικό

διευθυντή. Στις διάφορες προαγωγές του μετακινούμενος από γραφείο σε γραφείο, όταν κατέλαβε το μεγάλο του γενικού διευθυντού, την βρήκε όπως και την πρώτη φορά να κάθεται στη μεση του προχώλ, πίσω από ένα γραφείο γεμάτη χάρη και ομορφιά με το ένα πόδι πάνω στο άλλο. Κρατούσε μια χάρτινη λίμα και λιμάριζε το νύχι του μικρού δαχτύλου του δεξιού χεριού της. Μόλις τον είδε σηκώθηκε και με ένα πλατύ χαρούμενο χαμόγελο αφού τον ήξερε από παλιότερα, χαρούμενη που τον είδε, του είπε.

-Σας περίμενα, ελάτε να σας οδηγήσω στο γραφείο σας.

Με πολλή ευγένεια αγγίζοντας τον απαλά στον αγκώνα και δείχνοντας του με το άλλο χέρι, τον οδήγησε στην πόρτα απέναντι, την άνοιξε και τον οδήγησε στο μεγάλο γραφείο. Κοιτάζοντας τον στα μάτια ολόισια, σταθερά και χαμογελώντας, του είπε ότι θα είναι η ιδιαίτερα του γραμματέας και με ευχαρίστηση θα τον εξυπηρετούσε σε ότι ήθελε, μόνο να το ζητούσε, είπε με έμφαση, ίσως υπονοώντας κάτι βαθύτερο. Και με το χαμόγελο ακόμα που της φώτιζε το πρόσωπο γύρισε και βγήκε έξω.

Μια αναταραχή ένωσε στη λίμπιντο του, μια έλξη ένωσε μέσα του γι αυτή τη γυναίκα, σκέφτηκε ότι είναι ένα σπουδαίο θηλυκό. Σκέφτηκε με μια τέτοια γυναίκα εύκολα θα έπειθε και θα επέτρεπε στον εαυτό του να ξανανοιχτεί και να σμίξει μαζί της, ήταν μια ενδιαφέρουσα σκέψη την οποία θα μελετούσε εν καιρώ τω δέοντι, συνέχισε τη σκέψη του.

Εγκαταστάθηκε στο νέο του γραφείο και διεκαπαίρωνε τα καθήκοντα του ως διευθυντής με πολλή ευκολία έχοντας για βοηθό την άξια γραμματέα. Τα ήξερε όλα, αλλά προπάντων τα πρόβλεπε όλα και τα είχε έτοιμα πριν της ζητηθεί. Ήταν μια ευχάριστη συνεργασία που για αρκετό καιρό έμεινε μια τυπική σχέση συνεργατών που τους ευχαριστούσε όμως και τους δύο διότι ήταν φανερό και το ήξεραν, υπήρχε αναμεταξύ τους μια τέλεια χημεία.

Ήταν μια αγάπη πλατωνική στην αρχή, που σιγά σιγά μεταμορφώθηκε σε μια πραγματική αγάπη συνυφασμένη με προσφορά, και ανιδιοτέλεια, με χαρές και λύπες εκατέρωθεν. Υπήρχε ενδιαφέρον στη σκέψη του καθ ενός για τον άλλο, καθώς σεβασμός και εκτίμηση.

Ήταν μια αληθινή αγάπη που αργά μεγάλωνε και γιγαντωνόταν, αφήνοντας τη μεγάλη σκιά της που αργά σκέπαζε και τους δύο.

Ήταν φυσικό λοιπόν, αυτή η αγάπη να μετατραπεί σε έναν έρωτα μεγάλο, διαφορετικό από τους άλλους που μέσα εμπειρείχε την αγάπη την πραγματική και την ανιδιοτελή. Μια αγάπη και ένας έρωτας που τους ανέβαζε στον ουρανό με αμοιβαία αισθήματα που και οι δυο απολάμβαναν.

Δεν σκέφτηκαν να βιαστούν για ολοκληρωμένες σχέσεις, η ουσία του έρωτος τους ήταν κατ αρχάς η ένωση των ψυχών τους, η αλληλογνωριμία του εσωτερικού τους κόσμου και η ψηλάφηση του ενδόμυχου είναι της σκέψης τους. Η γνωριμία του βαθύτερου τους εαυτού, ήξεραν χρειαζόταν χρόνος. Χωρίς να βιάζονται, απολάμβαναν την τυπική τους πλατωνική σχέση και την άφηναν να προχωρά αργά, ώστε ο χρόνος να αποκαλύψει την αυθεντικότητα της αμοιβαίας αφοσίωσης...

Μια παράφορη αγάπη, κεφάλαιο x

Ήταν μια ιστορία παράφορης αγάπης που αναπτύχθηκε και θέριψε στις καρδιές δυο αγαθών ανθρώπων, του τάλαιπωρημένου και δυστυχισμένου πατρός του παιδικού μου φίλου, και της πανέμορφης κοκκινομάλλας γραμματέως της εταιρείας με το σπουδαίο σεξ απηλ της, που έκανε γενικά τους αρσενικούς να τη λιμπίζονται. Η οποία, ανάμεσα στους πολλούς που την φλέρταραν προτίμησε τον δικό μας πρωταγωνιστή της μικρής μας ιστορίας, που ορμώμενος από αγάπη και έρωτα κατάφερε να ξεπεράσει την μεγάλη στεναχώρια που του προκαλούσε η κακή του μοί-

ρα, και να του γεμίσει τη ζωή που είχε καταντήσει μαρτύριο και χωρίς νόημα, που είχε καταντήσει φαρμακερή και άδεια.

Η ζωή τους κυλούσε ήρεμα, κάθε μέρα ήταν μαζί στον ίδιο χώρο εργασίας και οι ώρες της συναναστροφής τους ήταν ατέλειωτες, ήταν βάλαμο και γλυκό γιατρικό στις καρδιές τους. Η αίσθηση της παρουσίας του ενός στον άλλο, τους έκανε να νιώθουν χαρούμενοι και ευτυχισμένοι.

Με αυτό τον τρόπο ο καιρός περνούσε γρήγορα και ευχάριστα. Μια φορά τη βδομάδα δειπνούσαν παρέα σε ένα πολυτελές εστιατόριο και ύστερα πιασμένοι απ' το χέρι έκαναν ένα μακρύ περίπατο σε όλη την παραλία άλλοτε κουβεντιάζοντας και άλλοτε ρεμβάζοντας τη φεγγαρόλουστη νύχτα και την ήρεμη θάλασσα που η γαλήνια αύρα της ενωνόταν με τη δική του κορμιού τους ημερεύοντας και γεμίζοντας αγαλλίαση τα μύχια της ψυχής τους. Και ύστερα από πολλού, όταν κουράζονταν πλέον, τα βήματα τους οδηγούσαν πάντα στον ίδιο τόπο, σε ένα παλιό χάνι που ο ιδιοκτήτης του το είχε μετατρέψει σε σύγχρονο ξενοδοχείο. Εκεί κάθε φορά, τους περίμενε μια ευγενική μεσόκοπη γυναίκα που τους άνοιγε την πόρτα και τους οδηγούσε στο ίδιο πάντα δωμάτιο, μια όμορφη κάμαρη γουστόζικα στολισμένη και διαμορφωμένη, στα γούστα του έρωτα και της αγάπης τους.

Ήταν ένας έρωτας που πίστευαν θα διαρκούσε για πάντα, μια φωτιά δυνατή που πήγαζε από τις καρδιές τους, γεννημένη από τις ψυχές τους και ζέσταινε τις καρδιές τους. Δεν ήταν πόθος που θα χανόταν με τον καιρό, ήταν αισθήμα έρωτος και αγάπης που θα έμενε και θα άντεχε παντοτινά στο χρόνο.

Γνώριζαν και οι δυο ότι δεν ήταν ένας έρωτας περιστασιακός που έρχεται και φεύγει, δεν ήταν απλά ένα καπρίτσιο εγωιστικό και ένα πάθος προσωρινό, αλλά κάτι βαθύτερο, ένα αίσθημα σπάνιο που σε λίγους τυχερούς συμβαίνει,

ήταν μια κατάσταση αγάπης παντοτινής, μια ανάγκη πνευματική του ενός προς τον άλλο. Μια κατάσταση που ξεκίνησε από πόθο κάνοντας τις καρδιές τους να σκιρτούν από πάθος, ένα συναίσθημα έλξης και επιθυμίας που όμως στον καιρό ο έρωτας συναντήθηκε με την αγάπη, το ιερό και αληθινό αίσθημα που κάνει τους τυχερούς ανθρώπους που το αισθάνονται να αγαπιούν ώς εαυτόν. Ένα αίσθημα αμοιβαίας αυτοθυσίας, ένα κορυφαίο κατάληγμα και μέτρο της αγάπης.

Η παρέα αναμεταξύ τους ήταν μια συναναστροφή όμοιος ομοίω, έχοντας κοινά ενδιαφέροντα και ίδιες φιλοσοφικές θεωρήσεις και στοχασμούς, καθώς και ατελείωτες συντε-ριαστές συνομιλίες για τις ανθρώπινες σχέσεις, τη ψυχολογία, την επιστήμη, την υγεία, την τέχνη, και παντών άλλων θεμάτων.

Η εσωτερική και εξωτερική τους επικοινωνία ήταν ένα και τω αυτώ, ήταν από απλή έως περίπλοκη, μια απαιτητική επικοινωνία, μια απόπειρα συναντήσεως μεταξύ τους γλωσσικά και σωματικά, ήταν πράξεις των αισθήσεων και των παραισθήσεων. Οι πνευματικές συναντήσεις τους ήταν αληθινές με το λόγο της ομιλίας και τη σιωπή της απομόνωσης ως παρέα τους, έτσι που να αποτελούν μεγάλο κομμάτι της συναναστροφής τους, που τους γέμιζε πλήρως.

Ήταν μια βαθιά αγάπη που επισκέφτηκε τον ηρώα μας και φώλιασε στην καρδιά του δίνοντας του μια ευκαιρία να ξεφύγει από τις κακές σκέψεις του παρελθόντος που τον κατάρτεχαν βίαια, τον έκαμε ακόμα να ξεχάσει τον ύποπτο βίο της γυναίκας του, την κακή της συμπεριφορά και την απαξιωτική της στάση απέναντι του. Να ξεπεράσει την ταπείνωση της οικονομικής πτώχευσης και της κοινωνικής πτώσης. Μιας πτώχευσης που κατάστρεψε αυτόν και την οικογένειά του, που ανέτρεψε όλο τον κόσμο τους αναγκάζοντας τους να εξοικειωθούν με τη φτώχεια που δεν γνώ-

ριζαν, να χάσουν τη σπουδαία τους κοινωνική θέση και να τους σκιάσει μεγάλη ντροπή, τέτοια ντροπή που τους σκότωσε τον εγωισμό και την περηφάνια.

Τώρα όμως τον επισκέφτηκε η πραγματική αγάπη. Που εξ αυτής προέκυψε μια σχέση απόδειξη ότι η αγάπη έχει θεραπευτικές ιδιότητες, είναι ζωοδοτική δύναμη και ισχυρό αντίδοτο ενάντια στις κακές και μίζερες σκέψεις, που επιφέρει διαρκή ευτυχία, και είναι η μόνη που απομακρίνει τους κακούς λογισμούς.

Ήταν μια σχέση που τον έκαμε να νοιώσει μέσα του την πραγματική αγάπη, αυτής που κάνει τους ανθρώπους ευτυχισμένους. Αγάπησε και αγαπήθηκε, ένιωσε να αγαπά και να αγαπιέται πραγματικά.

Η μεγάλη απόφαση, κεφάλαιο xi

Και ενώ τα χρόνια έφευγαν γρήγορα, η ζωή του κυλούσε ήρεμα και ευχάριστα έχοντας την ευχάριστη παρέα της όμορφης κοκκινομάλλας που τον γέμιζε πλήρως κάνοντας τον να αισθάνεται όμορφα και να μην έχει έγνοιες πλέον. Δεν πολυέφερε στο νου του τα δύσκολα εκείνα χρόνια της πτώχευσης του, ούτε την αχαρακτήριστη συμπεριφορά και στάση της άπιστης συζύγου του που όταν φαλίρησε οικονομικά και δεν της πρόσφερε πλέον τις πολυτέλειες που την είχε συνηθίσει πρίν, τον απαξίωσε και δεν τον λογάριαζε και δεν τον τιμούσε .

Τα άφησε όλα πίσω, έβαλε καινούργια τάξη στη ζωή του και για όλα αυτά αισθανόταν ικανοποιημένος και ευχαριστημένος. Με τη σπουδαία δουλειά που είχε και τον ψηλό μισθό που έπαιρνε, ξόφλησε τα χρέη του, βοήθησε το γιο του να σπουδάσει και να αποκατασταθεί, ακόμα και τη στρίγγλα γυναίκα του όποτε χρειαζόταν παράλογη από τα όρια οικονομική στήριξη, δεν αρνιόταν να την συνδράμει επιπλέον.

Για κάποιους θεωρείται επιτυχία στη ζωή αν έχουν αποκτήσει οικονομική άνεση και ασφάλεια, για άλλους αν έχουν φτάσει επαγγελματικά ψηλά και για άλλους αν έχουν καταφέρει να έχουν αναγνωσιμότητα και να μπορούν να επηρεάζουν θετικά άλλους ανθρώπους. Άλλοτε πάλι, επιτυχία θεωρούν την απόκτηση πολλών γνώσεων και εμπειριών.

Ο πατέρας του παιδικού μου φίλου ήταν ένας από αυτούς, είχε όλα αυτά τα προσόντα.

Είχε επανακτήσει και παλιν την αυτοπεποίθηση του και γνώριζε επ ακριβώς τι τον ευχαριστεί και το αναζητούσε. Από τις πολλές καλές και κακές εμπειρίες της ζωής του που απόκτησε, αποφάσισε ότι απ όλη την επιτυχία που αξιώθηκε, καλύτερα γι αυτόν ήταν η καινούργια του γνωριμία, η νέα σχέση του με την κοκκινομάλλα και πληθωρική γραμματέα του, και η αναμεταξύ τους συμβίωση και η μεγάλη φιλία που τους ένωνε και τους γέμιζε. Ήξερε πλέον πολύ καλά τι είναι αυτό που προσφέρει περισσότερη ευχαρίστηση και πάθος, ήξερε ότι δεν είναι μόνο τα πλούτη και η δόξα, αλλά περισσότερο είναι η καλή συμβίωση αναμεταξύ των ανθρώπων.

Γνώρισε τη μοναξιά της απομόνωσης από τα πλήθη και του άρεσε, αγάπησε την απέρριπτη φιλία των ολίγων εκλεκτών, και την απλη καλημερα των απλων ανθρωπων του λαου. Ήξερε ότι ήταν αγαπητός και αποδεχτός από ολους αυτους, έζησε και συναναστράφηκε με τόσους πολλούς, αλλά προτιμούσε τη δικη του μοναξιά. Δεν επιθυμούσε αλλη τιμή και δόξα, τα είχε όλα βαρεθει και μπουχτίσει. Είχε ανώτερη θέση και χιλιάδες υφισταμένους, ηταν ένα χρησιμο στέλεχος της κοινωνίας. Αναρριχήθηκε στα ύψιστα κοινωνικά σκαλοπάτια και γνώριζε πως μπορούσε να καταχτήσει το κάθε τι, να αποχτήσει το κάθε τι. Πολλοί φορείς και πολιτικοί κομματικοί σχηματισμοί ήλπιζαν να δεχτεί την υποστήριξη τους ώστε να πολιτευτεί, διότι με τον ίδιο υ-

ποψήφιο, η νίκη ήταν σίγουρη αφού η αποδοχή του από το λαο ήταν παραδεχτη.

Παρ όλα αυτά, η μικρή κοινωνία του νησιού έμεινε κατά-πληκτη όταν ένα πρωί όλες οι εφημερίδες με πηχυαίους τίτλους έγραφαν ότι παραιτήθηκε από τη θέση του χωρίς σκοπό να πολιτευτεί, ή να επιζητήσει κάτι άλλο.

Ταυτόχρονα μαζί του παραιτήθηκε και η αγαπημένη του γραμματικός, και από εκείνο τον καιρό χάθηκαν και οι δύο. Κανείς δεν ξανάκουσε γι αυτούς, είχαν πραγματικά εξαφανιστεί. Ήταν ένα μυστήριο, ένας δημόσιος άνθρωπος που με αυτόν ασχολούνταν ταχτικά οι εφημερίδες και τα ραδιόφωνα, σταμάτησαν απότομα να ενδιαφέρονται και να τον αναφέρουν, ως να σταμάτησε ο χρόνος να κυλά, ή ως να μην υπήρξε ποτέ.

Πολλοί τον αναζήτησαν και πολλοί αναρωτήθηκαν τι είχε απογίνει, καθώς όμως ο καιρός περνούσε, ξεχάστηκε παντελώς, οι άνθρωποι τον ξέχασαν και έπαυσαν να αναρωτιούνται. Λησμονήθηκαν οι φιλίες, οι αγάπες και οι διαπροσωπικές σχέσεις. Ίσχυσε η λαϊκή ρήση για όσους δεν βλέπονται ότι γρήγορα λησμονούνται.

Τι είχε συμβεί;

Υπάρχουν άνθρωποι που δεν θέλουν πολλές συναναστροφές και που αρκούνται να ζουν μοναχικά ανάμεσα σε λίγους ανθρώπους, χωρίς να νιώθουν μοναξιά. Άνθρωποι που θέλουν να είναι μοναχικοί για λόγους διάφορους. Είτε γιατί βαρέθηκαν τη ρουτίνα του περίγυρου τους, είτε γιατί έχουν συναισθηματικά δεθεί με τη μοίρα της μοναξιάς.

Πολλές φορές ακόμα ο άνθρωπος συνηθίζει να μένει μόνος μακριά από τους πολλούς και παρέα με τους λίγους. Μακριά από τις μεγάλες πόλεις και τη βοή τους, όπου σ αυτές ο καθένας κινείται και συνυπάρχει με τους άλλους μηχανικά και αδιάφορα. Όπου δεν υπάρχουν φιλίες παρα μόνο τυπικές και επαγγελματικές σχέσεις.

Πήρε λοιπόν την απόφαση να φύγει μακριά. Αγόρασε ένα μικρό σπιτάκι με αυλή κοντά σε μια παραλία σε ένα χωριουδάκι, και μαζί με την καινούργια αγαπημένη του σύντροφο μετοίκησαν στην εξοχή μακριά από φανφάρες και πολυτέλειες. Ασχολήθηκαν και οι δυο με την αγάπη τους και τη συντροφικότητα τους. Καλλιεργούσαν τη γη, φάρευαν, διάβαζαν και συζητούσαν ή αγνάντευαν τη δύση του ήλιου με τις ώρες. Για παρέα είχαν λίγους καλούς γείτονες, φτωχούς, αμόρφωτους και απλοϊκούς.

Ήξερε ότι μπορούσε να επιτύχει το καθετί. Ήταν έξυπνος και γνωστικός, είχε πολλές γνωριμίες και ήταν μια σεβαστή προσωπικότητα. Μπορούσε να δραστηριοποιηθεί και να κερδίσει πολλά χρήματα. Μπορούσε να μείνει στη δουλειά του με τον παχουλό μισθό του.

Παρ όλα αυτά προτίμησε να αποτραβηχτεί στην μικρή του παραλία και να ζήσει μια ήσυχη ζωή τυπική, φτωχική και απέριπτη. Χωρίς σκοτούρες για την επαύριον, χωρίς διλήμματα για δύσκολες αποφάσεις και χωρίς καθήκοντα έναντι άλλων. Όπως τα πετεινά του ουρανού και τα κρίνα της πλάσης που βλαστούν και γι αυτά ο Θεός μεριμνά, έτσι και ο ίδιος αποφάσισε ότι δεν αξίζει στον άνθρωπο μια ζωή που μόνη έγνοια έχει πώς να πλουτίσει και να θησαυρίσει. Αποφάσισε ότι δεν θα μεριμνά τι θα φάει αύριο και πως θα ντυθεί την επαύριον, θα έπαιρνε τη ζωή στην καθημερινότητα της και θα την ζούσε χωρίς έγνοιες, όπως ξημέρωνε την κάθε μια ξεχωριστά.

Θα αφηνόταν στην πρόνοια του Θεού ο οποίος προνοεί για όλη την κτίση, και βεβαίως πάνω από όλα για τον άνθρωπο.

Ο ΤΟΙΧΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΟΠΟΥΛΟΥ

Το χωριό Αρσος διοικητικά ανήκει στην επαρχία της Λεμεσού και εκκλησιαστικά στην επαρχία της Πάφου.

Είναι ένα από τα μεγαλύτερα κρασοχώρια της Κύπρου και απέχει από την Πάφο 45 χιλιόμετρα και από τη Λεμεσό άλλα τόσα.

Βρίσκεται κτισμένο στην πλαγιά του βουνού Λαόνα σε υψόμετρο με ανοικτό ορίζοντα στην Κοιλιάδα του ποταμού Διαρίζου μέχρι τη θάλασσα της Πάφου.

Η ονομασία του μάλλον προήλθε από το Ιερόν Άλσος της θεάς Αφροδίτης όπου είναι κτισμένο το χωριό, ή από τον Πτολεμαίο Φιλάδελο που έκτισε προς τιμής της Αρσινόης τέσσερις πόλεις.

Όλοι οι κάτοικοι του χωριού φτιάχνουν το δικό τους κρασί και το φυλάγουν σε μεγάλα πήλινα πιθάρια. Στα πιο πολλά σπίτια υπάρχουν τα πιθάρια και τα πατητήρια για την παρασκευή του φημισμένου Αρσιώτικου κρασιού, καθώς και τα καζάνια για την παραγωγή της ζιβανιάς.

Οι νοικοκυρές κάτοικοι φημίζονται για την κατασκευή διαφόρων παραδοσιακών εδεσμάτων όπως παλουζέ, όφιμα κουλλουρούθκια, σουτζιούκο, κιοφτέρκα, αρκατένα και καττιμέρκα.

Η φιλοξενία των κατοίκων είναι χαρακτηριστική όπως και η καθαριότητα των σπιτιών και των δρόμων, καθώς και οι θαυμάσιες γραφικές αυλές με τα λογής λογής λουλούδια και πρασινάδες που τις ομορφαίνουν αποτυπώνοντας μια θαυμαστή εικόνα σαν να την ζωγράφισε το χέρι του Θεού.

Το χωριό είναι κτισμένο συγκεντρωτικά. Οι στενοί δρόμοι, τα μακρινάρια και τα ανώγεια σπίτια κτισμένα με πελεκητή πέτρα, προσδίδουν μια γοητεία μοναδική. Στο κέντρο του χωριού, ευρίσκεται η εκκλησία του Αποστόλου Φιλίππου η οποία πρωτοκτίστηκε το 13ο αιώνα, και έως το

1735 στο ιερό της ήταν η λειψανοθήκη της Τίμιας Κάρας του Αποστόλου η οποία όμως κλάπηκε από Ιερόσυλους (τώρα ευρίσκεται στη μονή του Αγίου Σταυρού στο Όμοδος). Η Αγία Κάρα του Αγίου, λέγεται ότι ήταν καταστρεπτική για τις ακρίδες. Γι' αυτό σε περιόδους επιδρομής ακρίδων, κάτοικοι πραγματοποιούσαν λιτανείες στις πληγείσες περιοχές για προστασία της σοδειάς τους.

Στην οδό Λευτέρη Θεοδοσίου πίσω από το σπίτι με τον αριθμό 76, βρίσκεται ένας παλιός τοίχος που θέλοντας οι κάτοικοι να διατηρήσουν στις μνήμες τους ένα παλιό φονικό, δεν τον χάλασαν, παρά μόνο τον συντήρησαν και υπάρχει μέχρι σήμερα γέρικος να στέκει και να θυμίζει τι γίνηκε τον περασμένο αιώνα μέσα στη δεκαετία του 1930.

Ο θρύλος διηγείται ότι ο ψηλός τοίχος ήταν κτισμένος από πελεκητή πέτρα σαν δόμη και χρησίμευε για να συγρατεί τα χώματα της βραχτής μιας αυλής, και είναι μεχρι σήμερα γνωστή σαν η «βραχτή του Τουρκόπουλου», ονομα που προήλθε από τον παλιό ιδιοκτητη της κατά τη διάρκεια που συνέβηκε το φονικό. Εκείνο τον καιρό στον οποίο περιστρέφεται η διήγηση μας, ο τοίχος ήταν πανύψηλος ίσα με τεσσεράμισι μέτρα, και κανείς δεν τόλμησε να τον πηδήξει. Οι παππούδες έλεγαν στα μικρά παιδιά ότι μόνο μια φορά ένας παλικαράς τον πήδηξε, και αυτός το έκαμε γιατί δεν είχε άλλη εκλογή. Και αρχίναγαν να τους λένουν την ιστορία, ενώ αυτά στήνονταν με προσοχή και την άκουγαν με πολλή ενδιαφέρον.

Ο Πρίσκας ήταν ένας άξεστος χωριάτης που κατοικούσε στο χωριό την δεκαετία του 1930. Από νεαρή ηλικία ήταν ερωτύλος και λιγούρης αγαπώντας όλες τις όμορφες νεαρές κοπέλες. Τις γλυκοκοίταζε όλες και τους έστελνε μηνύματα με την προξενήτρα ότι θέλει να τις παντρευτεί. Τον είχαν πάρει όμως χαπάρι, και δεν τον λογάριαζαν στα σοβαρά. Από τα πολλά όμως κάποια φορά, μια οικο-

γένεια δέχτηκε το προξενιό του και αφού συμφώνησαν στην προίκα, έκαμαν τα χαρτώματα.

Παράλληλα με τα δικά του χαρτώματα ακούστηκε ότι στο χωριό γινόταν και δεύτερο συνοικέσιο. Ο Γιώρκος του Διονυσή ένα καλό παλικάρι, έστειλε προξενιό στην όμορφη και μεγαλόκορμη Ελενάρα που όλοι την επιθυμούσαν για τα περισσά της σωματικά κάλλη, και πολλοί νέοι θα την παντρεύονταν με πολλή ευχαρίστηση αν τους την έδιναν.

Σε γάμο ανάμεσα σε όλα τα άλλα σκάπουλλα παλικάρια την γύρεψε και ο Πρίσκας που ήταν πολύ ερωτοχτυπημένος μαζί της, που όταν του την αρνήθηκαν όμως, έστειλε αμέσως προξένια στην άλλη χωριανή του που είχαν οι γονιοί της το ναι, και έτσι εκείνο το Σάββατο έγιναν τρικούβερτα χαρτώματα με παρευρεθόντες όλους τους χωριανούς.

Η μεγαλόκορμη Ελενάρα είπε επίσης το ναί στον Γιώρκο του Διονυσή, έτσι και αυτός θα την χαρτωνόταν τις ερχόμενες μέρες.

Που το άκουσε ο Πρίσκας, πήγε στο καφενείο και βρήκε τον Γ. Διονυσή. Του είπε να κάμει πίσω, γιατί την μεγαλόκορμη Ελενάρα θα την χαρτωνώταν αυτός. Ξαφνιασμένος ο Γ. Διονυσής του είπε,

-μα τι ναι αυτά που λές, αφού εσύ χαρτώθηκες άλλη.

-Θα τις πάρω και τις δυο, μην την πάρεις γιατί θα σε σφάξω,

του απάντησε ο Πρίσκας.

Πιστεύοντας ότι τον χωρατεύει, δεν έδωσε σημασία στις απειλές. Έτσι το επόμενο Σάββατο γινήκαν κι άλλα χαρτώματα στο χωριό, με παρευρεθόντες πάλι όλους τους χωριανούς.

Ύστερα από λίγες μέρες ενώ ο Γ. Διονυσής περπατούσε αχάπαρος, την ώρα που ανηφόριζε

τη στενή στράτα καθ' οδόν για το σπίτι της χαρτωμένης του, πετάχτηκε εμπρός του αγριωπός ο Πρίσκας. Του είχε στήσει काराούλι και τον καρτερούσε να τον σκοτώσει όπως του είχε τάξει. Ο Γιώρκος του Διονυσή χωρίς να υποπτευθεί τις κακές προθέσεις του, δεν έτρεξε να φύγει μακριά, ούτε τον απέφυγε, παρα μόνο τον χαιρέτισε συνεχίζοντας να περπατά.

Ο Πρίσκας ήταν ένας θεόρατος άντρακλας γεμάτος μύες που του έκαναν το κορμί να φαίνεται πρησμένο, γι αυτό του είχαν δώσει και το ομώνυμο παρατσούκλι. Δρασκέλισε την απόσταση που τους χώριζε και άρπαξε από τον λαιμό με το ένα του χέρι τον Γ. Διονυσή και σφίγγοντας τον σαν τανάλια τον σήκωσε ψηλά ως να κρατούσε από τον λαιμό ένα κοτόπουλο.

Με την απίστευτη του δύναμη τον έσφιγγε και τον έκανε να πνίγεται χωρίς αναπνοή, και να νιώθει να ζαλίζεται και να πεθαίνει. Μέσα στην παραζάλη που τούφευγε η ζωή, ο Γ. Διονυσής σαν από ένστικτο και μην μπορώντας αλλιώς να αντιδράσει, έβαλε το δεξί του χέρι μέσα στην τσέπη, άρπαξε το σουγιά που κουβαλούσε πάντα μαζί του, και με πολλή προσπάθεια τον άνοιξε, και με περισσότερο κόπο τον έμπηξε στο κορμί του Πρίσκα. Ήταν ένα κοφτερό μαχαίρι, που ευτυχώς για τον ίδιο, τραβώντας το προς τα αριστερά, το ένωσε να κόβει τη σάρκα πολύ εύκολα.

Ο Πρίσκας ένωσε την κοιλιά του να σκίζεται και να ανοίγει ολόκληρη και τα άντερα του να πετάγονται και να κρέμιούνται έξω. Ξαπολώνοντας το θανατηφόρο του πιάσιμο, τα άρπαξε και τα κράτησε να μην του πέσουν χάμω στη γη.

Ο Γ. Διονυσής ένωσε την αναπνοή του να επανέρχεται και βήχοντας ρούφησε άπληστα όλο τον αέρα που είχε η ατμόσφαιρα. Κατάλαβε πως γλίτωσε την τελευταία στιγμή, κατάλαβε ότι αν δεν τον μαχαίρωνε, τώρα θα ήταν

αυτός πνιγμένος και νεκρός. Ενώ ανέπνεε άπληστα γεμίζοντας τα πνεμόνια του κάνοντας τα να θέλουν να σπάσουν, κοίταζε το φονιά να στέκει απέναντι και αντί για τον φόβο του θανάτου, στο πρόσωπο του έβλεπε μόνο μίσος και άχτι.

Τον είδε να μαζεύει τα άντερα του, να τα βάζει στην κοιλιά του, και κρατώντας τα με το ένα χέρι να απλώνει το άλλο θέλοντας να τον αρπάξει και πάλιν από τον λαιμό.

Έκανε πίσω λίγα βήματα, και σαστισμένος τον είδε σαν να μην ήταν σφαγμένος, να προχωρεί για να τον φτάσει.

Ξεκίνησε να πάει μακρύτερα, αυτός πάλι προχωρούσε.

Είχε κάπως συνέλθει, έτσι άνοιξε το βήμα του να φύγει μακριά, αλλά γυρίζοντας πίσω τον είδε να τον έχει βάλει του βούρου. Ξεκίνησε να τρέχει ώσπου έφτασε στο αδιέξοδο της οδού Λευτέρη Θεοδοσίου. Τέλειωνε ο δρόμος εκεί, και άρχιζε η βραχτή του Τουρκόπουλου. Σταμάτησε λαχανιασμένος και ελπίζοντας ο διώχτης του να σταμάτησε να τον κυνηγά, γύρισε να κοιτάξει. Με μεγάλη του έκπληξη τον είδε φουριόζο να τρέχει κρατώντας την κοιλιά του με τα δυο χέρια. Κατάλαβε ότι δεν θα γλύτωνε. Σκέφτηκε τι να κάμει, ήταν μικρόσωμος και αδύνατος, δεν μπορούσε να τα βάλει μαζί του. Άλλο δρόμο διαφυγής δεν είχε, μπροστά του ήταν η βραχτή που κατέληγε σε ένα ψηλό τοίχο που την συγκρατούσε και από κάτω ήταν γκρεμός ύψους τεσσάρων και πλέον μέτρων.

Απεφάσισε να τον πηδήξει και ο Θεός βοηθός. Έκαμε το σταυρό του, και έδωσε ένα σάλτο λυγίζοντας τα πόδια του, που όταν άγγιξαν το χώμα τα τέντωσε προς τα πάνω κάνοντας τα να λειτουργήσουν σαν ελατήρια μετριάζοντας έτσι τη φόρα από το μεγάλο ύψος. Ένιωσε το σώμα του να τραντάζεται και να πονεί ολόκληρο, αλλά ευτυχώς χωρίς να πάθει κάποιο κάταγμα, ένιωσε ότι μπορούσε ακόμα να τρέξει. Πήγε λίγο παρακάτω και γύρισε να κοιτάξει αν θα πηδούσε ο Πρίσκας.

Με μεγάλη έκπληξη τον είδε να έρχεται τρεχτός και χωρίς να σταματήσει ή να διστάσει, να πηδάει τον τοίχο και να προσγειώνεται με πάταγο. Ήταν έτοιμος να συνεχίσει το τρέξιμο, αλλά κατάλαβε ότι δεν χρειαζόταν πλέον. Ο Πρίσκας έσκασε σαν καρπούζι και απλώθηκε κάτω στη γη ανάσκελα με όλα τα άντερα του βγαλμένα έξω και απλωμένα πάνω στη χωματένια στράτα. Καταλαβαίνοντας ότι δεν υπήρχε πλέον κίνδυνος αφού το αίμα τρέχοντας σαν ποτάμι έβαψε τη γη σημάδι ότι δεν έμεινε πολλή ζωή στον διώχτη του, στάθηκε να κοιτάζει το καταματσιαλλεμένο κορμί από τη πτώση και να σκέφτεται ότι σίγουρα του Πρίσκα θα του σάλεψε το μυαλό για να συμπεριφερθεί μ αυτό τον τρόπο.

Ο Πρίσκας πέθανε και τον έθαψαν, ενώ τον Γ, Διονυση τον συνέλαβαν και τον δίκασαν και τον καταδίκασαν δύομηνη φυλακή για πρόκληση θανάτου ενώ ευρισκόταν αμυνόμενος για να υπερασπιστεί τη ζωή του.

Στην οδό Λευτέρη Θεοδοσίου πίσω από το σπίτι με τον αριθμό 76, έμεινε ο παλιός τοίχος που θέλοντας οι κάτοικοι να διατηρήσουν στις μνήμες τους το φοβερό περιστατικό, δεν τον χάλασαν, παρά μόνο τον συντήρησαν και υπάρχει μέχρι σήμερα γέρικος να στέκει και να θυμίζει τι γίνθηκε τον περασμένο αιώνα μέσα στη δεκαετία του 1930

ΤΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟΝ Η ΣΥΚΑΜΗΝΙΑ ΚΑΙ Ο ΣΩΤΗΡΑΚΗΣ ΜΑΡΚΙΔΗΣ

Ήταν μια μέρα αργά το πρωί, περπατούσα σεργιανίζοντας στην παλιά αγορά της Πάφου, στους τόπους που παλιότερα έσφυζε ζωή σε αντίθεση με σήμερα που κατήντησαν τόποι έρημοι χωρίς κόσμο και δραστηριότητα. Τα βήματα μου νωχελικά που τα έσερνα, με πήρανε έξω από τα παλιά δικαστήρια. Δεν είχα δουλειά να κάμω, ήταν μια μέρα άδεια για μένα, γι αυτό είπα να κάτσω λίγο να χαζέψω τον κόσμο που πηγαινοερχόταν στον παλιό δρόμο που οδηγούσε στην Κάτω Πάφο.

Πέρασε πολύς καιρός από τότε που πέρασα τελευταία φορά τούτα τα μέρη, έτσι με ευχαρίστηση παρατήρησα ότι τίποτα δεν είχε αλλάξει. Τα παλιά κτίρια στέκονταν όπως παλιά, το ίδιο ρημαγμένα και απεριποίητα. Τα παλιά δικαστήρια και το διοικητήριο δέσποζαν στη μια άκρη του δρόμου, και παραπίσω τα μονώροφα κτίρια με τους δικολάβους, τους γραμματικούς και τους παλιούς δικηγόρους που τώρα απέμειναν συνταξιούχοι να κάθονται στα άδεια γραφεία τους και να σπάζουν την ανιαρή ατελείωτη ώρα της μοναξιάς τους.

Στην άλλη μεριά του δρόμου ήταν ο γκρεμμός με τη χαμηλή βλάστηση και τα καινούργια κτίρια που έκρυβαν την απέραντη θέα της θάλασσας που απλωνόταν ως τον μακρινό ορίζοντα όπου εκεί ενωνόταν με τον ουρανό.

Ασυναίσθητα χωρίς να σκεφτώ, δρασκελίσα το κατώφλι της πλατιάς βεράντας και βρέθηκα στο «καφενείο της Συκαμινιάς». Ήταν ένας τόπος γνώριμος από παλιά όταν μαθητής του Γυμνασίου εγώ, πριν τόσα χρόνια, περνούσα απ έξω χωρίς όμως να σταματώ αφού ήμουν μικρός και δεν γινόταν. Τώρα ύστερα από τόσο καιρό, νάμαι στο μικρό καφενεδάκι με την γέρικη σικαμινιά της αμνημονεύ-

του ηλικίας και της πάλαι ιστορίας. Μια γέρικη συκαμινιά έξω στην αυλή –σήμα κατατεθέν, που δεσπόζει και επισκιάζει με την ομορφιά της ακόμα και τα μεγαλόπρεπα κτίρια που στέκουν γέρικά ίδια με αυτήν, και που δεν υπάρχει κανείς να ζει για να μαρτυρήσει την αρχαία ηλικία της. Λέγεται ότι πρώτος ιδιοκτήτης του καφενείου έως το 1955 ήταν ο γέρο Αγησίλαος που το πουύλησε στον Δημήτρη Συμεού και οι κληρονόμοι του στον Ευγένιο Νεοφύτου, και αυτός στον Κύπρο Ξενοφώντος τον σημερινό ιδιοκτήτη.

Λίγα βήματα μακρύτερα στο μικρό ανηφόρι του δρόμου, είδα να στέκει ακόμα άθικτο από τον καιρό, το ίδιο παλιό κτίριο με τις πόρτες ανοιχτές, το γραφείο του παλιού δικηγόρου, του Άριστου, που έως σήμερα δεν γνώριζα το επίθετο του, αφού όλοι στην Πάφο τον ξέραμε και τον αποκαλούσαμε μόνο με το μικρό του όνομα. Τον είδα να βγαίνει στην πόρτα, και τον θυμήθηκα όπως ήταν πάντα, έτσι και τώρα. Είχε στο κεφάλι το αιώνιο σκουφί του, και το μεγάλο στομάχι που το είχε περηφάνια, γιατί όπως έλεγε το απόκτησε με κόπο. Που με είδε, δρασκελίσε το διπλό σκαλί σαν έφηβος, και κατηφόρισε προς εμένα...

Λοιπόν, στο μικρό γνώριμο καφενεδάκι της συκαμινιάς, συνάντησα έναν παλιό μου γνώριμο τον Άριστο Λουκαΐδη. Έναν άνθρωπο αυτοδημιούργητο που από παιδί των θελημάτων, έγινε ένας πολύ γνωστός και ξακουστός δικηγόρος. Ξεκίνησε σαν βοηθός και γραμματικός του ξακουστού Σωτήρη Μαρκίδη, που ύστερα από το θάνατο του ανέλαβε το γραφείο του εξασκώντας το επάγγελμα του δικηγόρου. Είχε καταφέρει με σκληρή δουλειά και μελέτη μετά από παραινήσεις του αείμνηστου εργοδότη του, από απλός εργαζόμενος γραμματικός, να γραφτεί σε πανεπιστήμιο και να πάρει δίπλωμα δικηγόρου και νομικής. Εξασκώντας το επάγγελμα μέχρι της συνταξιοδότησης του, έμεινε μόνιμος κάτοικος του γραφείου αυτού που

βρίσκεται λίγα μέτρα από το μικρό καφεενεδάκι, έμεινε επίσης αιώνιος θαμώνας του χώρου...

Όταν δυο άνθρωποι συναντιόνται μετά από πολλά χρόνια, συνήθως η συζήτηση τους περιστρέφεται στα παλιά, αφού οι αναμνήσεις αναβιώνουν και η νοσταλγία παίρνει τις σκέψεις πίσω. Γυρνώντας το βλέμμα μου αριστερά της αυλής, αντίκρισα το παλιό δικηγορικό γραφείο του Επαμεινώνδα Κωμοδρομου και το είδα με τις πόρτες ανοιχτές σημάδι ότι ακόμη λειτουργεί. Πάνω στον τοίχο έγγραφε το όνομα του ακόμα, ενώ όπως μου εξήγησε ο παλιός μου φίλος, το γραφείο τώρα λειτουργούσε υπό την διεύθυνση του εγγονού του εκλιπόντος, του Επαμεινώνδα Κορακίδη. Ήταν ένα χαμηλοτάβανο σπιτάκι παλιό κτίσμα μιας άλλης εποχής έξω από το παλιό διοικητήριο, που έμεινε να θυμίζει παλιές μέρες χαλεπές και ιστορικές, και καιρούς δραστήριους με συγκεντρώσεις και διαδηλώσεις. Δίπλα του ήταν το παλιό μαγαζί που πουλούσε ρούχα με την οκά, αλλά που τώρα άδειο και εγκαταλειμμένο, είχε τα σημάδια της φθοράς του χρόνου που άρχισε να το κατατρώνει. Πιο πίσω, ξεχασμένες από το χρόνο, στεκαν ακόμα μισοχαλασμένες δυο καμαρούλες μικρές με μια γούρνα και μια τενεκεδένια βρύση να κρέμεται πάνω στον τοίχο. Από τις σαρακοφαγωμένες μισάνοιχτες πόρτες φαινόταν το εσωτερικό τους με την φτωχή παλιά επίπλωση, ένα κρεβάτι, ένα τραπέζι και μια καρέκλα η κάθε κάμαρη. Ήταν παλιά μικρά δωματιάκια που οι ιδιοκτήτες τα νοίκιαζαν σε μαθητές που φοιτούσαν στο Νικολαΐδιο γυμνάσιο τις παλιές εποχές...

Ήταν παλιά κτίρια μιας παλιάς εποχής κτισμένα στο κέντρο του Κτήματος με την αυλή τους να ακουμπά στον κεντρικότερο δρόμο της πόλης εκείνη την εποχή, καθώς και στη μικρή πλατεία του καφενείου που ήταν τόπος συγκέντρωσης πολλών πολιτών, δικηγόρων, και δικαστών, που μαζεύονταν κάθε απόγευμα μετά που σχολούσαν

για να πιούν τον καφέ τους. Κυριότερα όμως, συγκεντρώνονταν γύρω από τον Σωτήρη Μαρκίδη που συχνάζει καθημερινά εκεί. Ήταν δικηγόρος από τους καλύτερους, είχε ρητορική ευφράδεια, και όταν μιλούσε εξιστορώντας παλιές ιστορίες των δικαστηρίων και των παλιότερων πολιτικών της Πάφου, μάγευε όσους τον άκουγαν με τον ανεπανάληπτο τρόπο διήγησης του, και την υποκριτική τέχνη της φωνής του. Ήταν ένας άνθρωπος αγαπητός και ευχάριστος που την παρέα του γύρευαν όλοι, γι αυτό όπου ευρισκόταν, τον περιτριγύριζε πλήθος ανθρώπων γνωστών και αγνώστων. Ήταν παλιός πολεμιστής των Βαλκανικών πολέμων και του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου. Του άρεσαν οι τέχνες και η κουλτούρα, γι αυτό στον ελεύθερο του καιρό παρίστανε τον θεατρίνο, ανεβάζοντας έργα επί σκηνής με τον ερασιτεχνικό θίασο "Κινύρας» που δημιούργησε ο ίδιος. Πρώτη του πρωταγωνίστρια ήταν η Κατερίνα Θεοδώρου Δαβίδ, σύζυγος του Θεόδωρου Δαβίδ, ο οποίος πρώτος απ όλους κατέγραψε σε παρτιτούρες στο πεντάγραμμο όλους τους παλιούς παραδοσιακούς χορούς της Κύπρου.

Κάτω από το βαθύ ίσκιο της συκαμινιάς ξεχαστήκαμε στην κουβέντα μας, η ώρα πέρασε και ηρθε το σούρουπο. Η παρέα ήταν καλή, δεν είχα όρεξη να φύγω, έτσι έμεινα να ακούω τον παλαιμάχο δικηγόρο να συνεχίζει την εξιστόρηση του και να μου λέει κουβέντες παλιές, για τα κατορθώματα του Μαρκίδη. Ενός ανθρώπου που άφησε το στίγμα για πάντα στην Πάφο και στην την Κυπρο. Ενός ανθρώπου με επιβλητική και ισχυρή προσωπικότητα που μετά από δεκαετίες, ένας εκ των δημάρχων της Πάφου ο Ανδρέας Απάλιωτης, για να τον τιμήσει έδωσε το όνομα του στο θέατρο της Πάφου, ενώ τον καιρό που ζούσε, ο Γιάννης Κληρίδης ο αντίπαλος του Μακαρίου στις πρώτες εκλογές μετά την απελευθέρωση της Κύ-

πρου, τον είχε στο πλευρό του να βγάζει ομιλίες υπέρ της υποψηφιότητάς του.

Ήταν ένας άνθρωπος δεξιών φρονημάτων, αλλά αριστερών αντιλήψεων. Συχνά συνάφερε ότι ο πρώτος διδάξας το, Κομμουνισμό ήταν ο Χριστός, γι αυτό έπρεπε όλοι οι καλοί Χριστιανοί να είναι Κομμουνιστές. Στη τέχνη του λόγου δεν τον έφτανε κανείς, μιλούσε ωραία και έδινε μεστές απαντήσεις. Όταν στην προεκλογική εκστρατεία του Γιάννη Κληρίδη ο γιος του ο Γλαύκος Κληρίδης ως δικαιολογία για να στραφεί εναντίον του πατέρα του και υπέρ του Μακαρίου πρωτοείπε το γνωστό πλέον σλόγκαν «Μητρός τε και πατρός και των άλλων προγόνων απάντων τιμιώτερον εστίν η πατρίς», του απάντησε ότι αυτά που λέει για δικαιολογία δεν συνάδουν με την απόφαση του, γιατί ήταν λόγια που έλεγαν οι Σπαρτιάτισσες μάνες όταν η πατρίδα τους κινδύνευε από εχθρούς, και η Κύπρος σ αυτή την περίπτωση, δεν κινδύνευε αφού μόλις είχε εξέλθει νικήτρια από τον απελευθερωτικό αγώνα του 55 – 59.

Η στήλη της 28^{ης} Οκτωβρίου, ήταν η κεντρική πλατεία της πόλης όπου στις Εθνικές εορτές συναθροίζονταν οι αρχές και πλήθος λαού για να πανηγυρίσουν τις νίκες των Ελλήνων στους κατά καιρούς πολέμους εναντίον του Ελληνισμού. Σε όλες αυτές, ο Σωτήρης Μαρκιδης ήταν ο κύριος ομιλητής που με τις ομιλίες του μάγευε τον κόσμο και μεταλαμπάδευε σε αυτούς αισθήματα αγνά υπέρ πίστεως και πατρίδας. Κάποια φορά, κατά την περίοδο της προεκλογικής περιόδου με τους υποψηφίους προέδρους Μακάριο και Γιάννη Κληρίδη, συσκευτηκαν οι προεστοί της πόλης που όλοι προσκείνταν στον Μακάριο, και ο Κυριάκος Παπαδημητρίου, πρότεινε να μην μιλήσει ο Μαρκιδης, γιατί ασπαζόταν αριστερές ιδεοληψίες. Όλοι συμφώνησαν, οπότε θυμωμένος αυτός σηκώθηκε και ρώτησε ποιοι είναι που ζητούν από έναν αγωνιστή της

πατρίδας και της ελευθερίας που πολέμησε τόσες φορές, να του στερήσουν το δικαίωμα να εκφωνήσει λόγο στις Εθνικές εορτές. Τους μίλησε με ένα χειμαρρώδη καταδεικτικό και πειστικό τρόπο, που όσοι έλαβαν την απόφαση έκαμαν πίσω, γιατί πείστηκαν ότι είχε δίκαιο.

Ξαναβγήκε λοιπόν και μίλησε στην κεντρική πλατεία μπροστά στην στήλη της 28^{ης} Οκτωβρίου, αλλά ήταν η τελευταία του φορά. Αποσύρθηκε από τα κοινά, έμεινε με τη δουλειά του και το θέατρο, όμως κάθε μέρα και για όσο ζούσε, ήταν ταχτικός θαμώνας στο καφενείο της συκαμινιάς, ενώ γύρω του μαζεύονταν άνθρωποι να τον ακουσουν να τους εξιστορεί ιστορίες των δικαστηρίων και των παλιότερων πολιτικών της Πάφου.

ΕΓΚΛΗΜΑ ΑΓΑΠΗΣ

Ένας έρωτας παράφορος που θόλωσε το νου ενός παλικαριού και του όπλισε το χέρι με το φονικό όπλο.

Οι Τούρκοι φεύγοντας από την Κύπρο στα 1878 άφησαν πίσω τους ένα φτωχό και ταλαιπωρημένο λαό και ένα σχεδόν έρημο τόπο καθώς και μόνα μνημεία μερικούς μιναρέδες κτισμένους πάνω από χριστιανικές εκκλησίες. Εκείνους τους καιρούς της Τουρκοκρατίας, η Κύπρος έζησε την μελανότερη περίοδος στην ιστορία της. Ο νόμος του Ισλάμ απετέλεσε ιερό πρότυπο για τους Τούρκους και τον χρησιμοποίησαν σαν βάση για τη δημιουργία της κοινωνικής δομής και ως βασικό νομικό πλαίσιο για τη διακυβέρνηση του κράτους.

Με αγριότητα και δυναστική εξουτελιστική διακυβέρνηση, οι Πασάδες και οι Μπέηδες ως υπέρτατοι μονάρχες, επέβαλλαν τον νόμο θεωρώντας ότι τις θηριώδεις ορέξεις που έχει μέσα του ο άνθρωπος ως αρπαχτικό και μοχθηρό όν, μόνο ένας απόλυτος μονάρχης θα μπορούσε να χαλιναγωγήσει, γι αυτό κυβερνούσαν σκληρά και απάνθρωπα, αποδεικνύοντας έτσι οι ίδιοι του λόγου το αληθές.

Θεωρούσαν τους Χριστιανούς κατοίκους ως κτήνη και ραγιάδες, και επέβαλλαν τον νόμο, και την τάξη με θηριώδη βία. Οι ραγιάδες όφειλαν να φορούν μπλε σαρίκι, να μην οπλοφορούν και να μην ιππεύουν άλογα. Ο γάμος επιτρεπόταν μόνο με μουσουλμάνο και χριστιανή, ενώ με ποινή θανάτου τιμωρείτω όποιος χριστιανός νυμφευόταν μουσουλμάνο. Ακόμα το Ισλαμικό δίκαιο επέτρεπε σε ένα μωαμεθανό να ενοικιάζει χριστιανές για να αποκτήσει νόμιμα τέκνα και μετά να την διώξει.

Με αυτό τον τρόπο σκέψης των Πασάδων, είχε και η Πάφος το μερτικό της. Την διοικούσε ένας πασάς και την δι-

καιοσύνη επέβαλλε ένας περιφερειακός δικαστής ο καδής, που ενώ οι ίδιοι σκότωναν τους Χριστιανούς χωρίς συνέπειες, αν κάποιος Χριστιανός σκότωνε, ο καδής του επέβαλλε την ποινή της κρεμάλας .

Στα μέσα του 18ου αιώνα το Κτήμα περιλάμβανε 45 χωριά, στα οποία κατοικούσαν συνολικά 691 οικογένειες χριστιανών φορολογουμένων. Ένα από αυτά η Κρήτου Τέρρα, όπως και σήμερα ήταν ένας καταπράσινος τόπος ανάμεσα σε ψηλές βουνοκορφές, περικλειστος με μοναδικό άνοιγμα στη βορεινή πλευρά του με αγνάντεμα τον κόλπο της Χρυσοχούς. Υπήρξε πάντα ένα μικρό χωριό σε έκταση και πληθυσμό, αλλά με πολύ σημαντικά αξιόθεατα και σπουδαίες προσωπικότητες που έπαιξαν ρόλο στην ιστορία της Κύπρου.

Η Κρήτου Τέρρα είναι η γενέτειρα των Δραγομάνων Χ" Γεωργάκη Κορνέσιου και Χ" Ιωσήφ, του Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού, του ήρωα της Ε.Ο.Κ.Α Σάββα Πετρίδη και του μεγάλου ποιητή Τζιαπούρα.

Είναι μια περιοχή με πλούσιες πηγές νερού και πυκνή βλάστηση. Ο σύγχρονος πολιτισμός δεν την έχει αγγίξει, αφού σχεδόν όλοι οι νεότεροι κάτοικοι έχουν μεταναστεύσει στις πόλεις αφήνοντας πίσω τους μόνο τους γέροντες γονείς τους. Δεν υπάρχουν σύγχρονες οικοδομικές τάσεις και η γραφικότητα της διατηρείται με τα στενά δρομάκια, τα μακρινάρια, τα ανώγια και τις εξωτερικές σκάλες στα σπίτια, στοιχεία που παραμένουν να καταδεικνύουν την παραδοσιακή της όψη. Στην Κρήτου Τέρρα λειτούργησε το πρώτο καζίνο της Κύπρου από το 1878 έως τις αρχές του 20ου αιώνα, υπάρχουν πολλά εκκλησιαστικά μνημεία όπως το ξωκλήσι της Αγίας Αικατερίνης, της Αγίας Παρασκευής, του Προφήτη Ηλία, του Άγιου Ευσέβιου, και η εκκλησία της Παναγίας της Χρυσελευσας. Βρίσκεται επίσης η Οικία του Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου, μια παλιά πέτρινη οικία με γαλάζια ξύλινα παρά-

θυρα, καθώς και ένα πλυσταριό, ένας ειδικά διαμορφωμένος χώρος για το πλύσιμο των ρούχων που εκεί μαζεύονταν οι γυναίκες του χωριού και έπλεναν τα ρούχα τους μέχρι τη δεκαετία του 1960, ενώ δίπλα σε ένα κούφωμα πάνω στον ίδιο βράχο για να μην φαίνονται, μια φορά τη βδομάδα λούζονταν οι γυναίκες, ενώ εκείνη την ημέρα, απαγορευόταν στους άνδρες να περνούν από τον τόπο εκείνο.

Μια τέτοια μέρα εκείνο τον καιρό, διάλεξε ο νεαρός φονιάς να στήσει καρτέρι και να διαπράξει το διπλό έγκλημα, ένα διπλό φονικό που συντάραξε όλη την Πάφο, Χριστιανούς και Τούρκους...

Ήταν δυο φίλοι οικογενειάρχες με τα σπίτια τους κολλητά το ένα στο άλλο, τους χώριζε μόνο ένα χαμηλό τοιχάκι. Ήσαν και οι δυο φτωχοί, άκληροι που μόνη περιουσία είχαν τα σπίτια τους, και για να ζήσουν τις οικογένειες τους ξενοδούλευαν στον μοναδικό πλούσιο του χωριού που συνάμα ήταν τοκογλύφος και εκμεταλλευτής των φτωχών χωρικών.

Όταν δεν ήταν κουρασμένοι, κάθονταν όπου λάχαινε στην αυλή ο ένας του άλλου, και οικογενειακά έκαναν παρέα συζητώντας την φτώχεια τους και τη μαύρη τους τη μοίρα. Ο ένας είχε μια κόρη, και ο άλλος ένα γιο. Όταν πέρασαν τα χρόνια και μεγάλωσαν τα παιδιά, οι γονείς τους το θεώρησαν πολύ φυσικό να τους λογοδοτήσουν. Έτσι έκαμαν, αλλά όπως όριζαν τα έθιμα εκείνους τους καιρούς, καμιά φορά δεν τους επέτρεψαν να μείνουν μόνοι, έπρεπε αυτό να συμβεί μόνο τη νύχτα του γάμου τους. Όπου πήγαιναν σαν ζευγάρι, έπρεπε να τους συνοδεύει ένας από τους γονείς.

Ήταν όλοι ευτυχησμένοι, οι γονείς ήταν καλοί φίλοι, τώρα έγιναν και καλοί συμπεθέροι. Οι νέοι ήταν μεταξύ τους πολύ αγαπημένοι που τα πρόσωπα τους λαμπροκοπούσαν έρωτα και ευτυχία. Από την πολλή αγάπη που είχαν,

πίεζαν τους γονείς τους να τους παντρέψουν για να νοικοκυρευτούν και να μπορέσουν έτσι να εκφράσουν και να ολοκληρώσουν τον έρωτα τους υπό τη σκέπη και την ευλογία του Θεού.

Αποφάσισαν οι γονείς να τους κάμουν το χατίρι, αλλά πριν ορίσουν τους γάμους, έπρεπε να βρουν τα απαραίτητα χρήματα, γι αυτό σκέφτηκαν να ζητήσουν δανικά από τον τοκογλύφο του χωριού.

Εκείνες τις εποχές, οι πλούσιοι Χριστιανοί ήταν άνθρωποι συνήθως ραγιάδες που προσκυνούσαν και εξυπηρετούσαν τους αφέντες τους και αυτοί τους επέτρεπαν να εκμεταλλεύονται συγγνά στους φτωχούς ομοθρήσκους τους.

Ήταν μια μαύρη μέρα εκείνη, που αποφάσισαν να επισκεφτούν το σπίτι του τοκογλύφου. Σκέφτηκαν οι άμοιροι, να πάρουν μαζί τους και τους δυο αρραβωνιασμένους, τον νέο και τη νέα.

Εκείνη λοιπόν τη καταραμένη μέρα, μαζί με τον τοκογλύφο ήταν και ο γιος του, ένας ψηλός, όμορφος και λεβέντης νέος. Που είδε την όμορφη κόρη, την ερωτεύτηκε κεραυνοβόλα και παράφορα. Όταν έφυγαν οι ξένοι, αποφασιστικά ζήτησε από τον πατέρα του να κάμει ότι κάμει, να χωρίσει τους αρραβωνιασμένους γιατί ήθελε την νέα δική του. Ειδάλλως, απείλησε, θα έφευγε και θα χανόταν από προσώπου γης, θα ξενιτευόταν και δεν θα επέστρεφε πίσω ποτέ ξανά. Με αυτά τα σκληρά λόγια, έπεισε τον πατέρα του που τον αγαπούσε πολύ και δεν ήθελε να τον χάσει. Εξ άλλου, ήξερε ότι η όμορφη κόρη, ακόμα ήταν παρθένα εφ' όσον εκείνες τις εποχές επικρατούσαν άλλα αυστηρότερα έθιμα.

Εκείνους τους καιρούς οι περισσότεροι κάτοικοι που ήσαν φτωχοί, το μόνο που μπορούσαν να δώσουν ως προίκα για τις κόρες τους, ήταν η βεβαιωμένη τιμιότητα και καθαρότητα που τις διέκρινε. Αλίμονο όποιας έβγαινε το όνομα, σε τέτοιες περιπτώσεις, καμιά δεν είχε μέλλον

να παντρολογηθει. Ήταν γι αυτό που η σοφία του κόσμου έβγαλε την παροιμία «Παρά να σου βγει το όνομα, καλύτερα το μάτι».

Το κακό γίνηκε, ο πλούσιος πατέρας κατάφερε να αλλάξει γνώμη στον πατέρα της κοπέλας, και αυτός με τη σειρά του έπεισε την κόρη του να διαλύσει τον αρραβώνα με τον φτωχό νέο και να αρραβωνιαστεί το πλούσιο και όμορφο πλουσιόπαιδο. Δεν ήταν δύσκολο να την πείσει να ξεχάσει τον έρωτα της. Ο καινούργιος γαμπρός ήταν πολύ όμορφος και πολύ πλούσιος.

Ένα πρωινό που ξύπνησε ο φτωχός νέος, διαπίστωσε ότι το γειτονικό σπίτι της αρραβωνιαστικιάς του ήταν άδειο και οι ένοικοι έλειπαν. Γεμάτος ανησυχία αφού δεν γνώριζε για τα τεκτενομένα, σαν τρελός έψαχνε να ανακαλύψει που χαθήκαν όλοι χωρίς μια ειδοποίηση.

Όταν ξημέρωσε καλά, ο πλούσιος τοκογλύφος έστειλε έναν ταχυδρόμο άνθρωπο δικό του, που του παρέδωσε ένα γράμμα με το οποίο του εξήγησε ότι μετακόμισαν με τη βοήθεια του, γιατί την κόρη τους την λόγιασαν με τον δικό του γιο.

Η γη έπεσε στο κεφάλι του, δεν ήθελε να το πιστέψει, τα πάνω ηρθαν κάτω και θεωρούσε αδιανόητο αυτό το μεγάλο κακό να συμβαίνει στον ίδιο και από τη μια στιγμή στην άλλη που ένιωθε να πλημμυρίζει τόση ευτυχία, να τον βρίσκει τόση δυστυχία.

Περνούσαν οι μέρες και ένιωθε μέσα του ένα θυμό που όλο μεγάλωνε. Συνέχεια σκεφτόταν αν θα ξαναφαινόταν, κι όλο έβλεπε τον δρόμο μήπως ξαναφανεί.

Μάταια όμως, την έχασε για πάντα, μια τρέλα τον κυρίευε, σκεφτόταν ότι δεν ήθελε έτσι τη ζωή, σαν κουβάρι η καρδιά του μπερδεύτηκε και υπέφερε πολύ.

Για τον μεγάλο πόνο που ένιωθε αιτία ήταν αυτή που τον πρόδωσε που τον έκαμε να πιστέψει στην αγάπη της, μια αγάπη δολοφόνος που τον σκότωσε όταν το μαύρο

γράμμα που του έφερε ο ταχυδρόμος του γκρέμισε τα όνειρα και του μπέρδεψε την καρδιά και την σκέψη, τον τρέλανε και του άλλαξε τον ψυχισμό και έκανε τα ένστικτα του να γίνουν βίαια και να επαναστατούν και να αποζητούν ικανοποίηση.

Πήγε στο παλιό πλυσταριό και έστησε καρτέρι. Κατέστρωσε ένα σχέδιο, σκέφτηκε ότι άμα τον έβλεπε θα μετάνιωνε, και με την αγάπη που του είχε θα την ξεγελούσε και θα τη αποπλανούσε, έτσι που χωρίς τιμή πλέον, δεν θα μπορούσε να παντρευτεί άλλον από τον ίδιο.

Οι μέρες περνούσαν, δεν φαινόταν, αλλά ήξερε ότι κάποια μέρα θα ερχόταν να πλύνει τα ρούχα της και να πλυθεί η ίδια.

Στις πολλές μέρες που παραμόνευε, την είδε μια μέρα να έρχεται. Ήταν μόνη της και στην γύρω περιοχή δεν φαινόταν άνθρωπος άλλος κανένας. Που έσκυψε να τρίψει τα ρούχα, της παρουσιάστηκε, αλλά αυτή μόλις τον είδε τρόμαξε και άρχισε να φωνάζει βοήθεια. Βλέποντας στο πρόσωπο της τον τρόπο και την απέχθεια με την οποία τον κοίταζε, το μυαλό του θόλωσε, της όρμισε και την άρπαξε από το λαιμό και της έκλεισε το στόμα...

Όταν έπαψε να φωνάζει και της άφησε το στόμα, με τρόπο διαπίστωσε ότι την επνιξε. Την είδε κάτω σωριασμένη και πεθαμένη ένα άψυχο κουφάρι, και από απέναντι είδε τον πατέρα της να τρέχει κατά πάνω του.

Γεμάτος οργή και φόβο, χωρίς να ξέρει τι κάνει, με το μυαλό θολωμένο και τα νεύρα σπασμένα, είδε τον εχθρό του που ήταν η αιτία της δυστυχίας του να του ορμά από απέναντι. Με μια ψυχραιμία ανεξήγητη, τράβηξε το μαχαίρι του, και με μια απίστευτη δύναμη, τον άρπαξε και με πολλή ευκολία και περισσότερη ευτυχία, τον μαχαίρωσε αμέτρητες φορές. Τον έριξε χάμω πεθαμένο, αλλά συνέχισε να τον σφάζει και να τον κατακόβει σε κομμάτια.

Όταν τέλειωσε, έμεινε να κοιτάζει τους πεθαμένους για λίγη ώρα, και ύστερα χωρίς άλλη αντίδραση πήγε στο σπίτι του...

Οι γονιοί του βλέποντας τα ματωμένα ρούχα και την αλαφιασμένη όψη του, κατάλαβαν ότι έγινε κάποιο μεγάλο κακό, σίγουρα ο γιός τους έγινε φονιάς, αφού εδώ και μέρες τον παρακολουθούσαν να μετατρέπεται κάθε μέρα σε άλλον άνθρωπο, η οργή και η απογοήτευση σχηματίζονταν στο πρόσωπο του κάνοντας τον να φαίνεται σαν άγριο ζώο μέσα σε κλουβί.

Τον έκατσαν σε μια καρέκλα, και καθαρίζοντας τον από τα αίματα, αυτός σαν άβουλο πλέον ανθρωπάκι που άρχισε να συνειδητοποια αυτό που έκαμε, τους είπε για το φονικό. Οι γονείς του με σφιγμένη την καρδιά και προσπαθώντας να μείνουν ήρεμοι, σκέφτηκαν ότι έπρεπε να τον φυγαδεύσουν.

Αφού τον καθάρισαν και τούδωκαν καθαρά ρούχα να αλλάξει, η μάνα τού ετοίμασε έναν μποξιά, και ο κύρης του τον πήρε μαζί και φύγανε και χαθήκανε στα όρη.

Η κρυψώνα που διάλεξαν ήταν καλή, γιατί οι Γενίτσαροι στρατιώτες όσο κι αν έψαξαν δεν τον βρήκαν. Πέρασαν μέρες, δεν έγινε κατορθωτή η σύλληψη του, έτσι σταμάτησαν να τον ψάχνουν. Ο πατέρας του τον προμήθευε φαγητό και άλλα εφόδια περιμένοντας να περάσει λίγος καιρός να αποχωρήσουν τα μπλόκα που έστησαν οι Τουρκικές αρχές στα μονοπάτια που οδηγούσαν εκτός του χωριού, ώστε να μπορέσει να τον φυγαδεύσει σε κάποιο άλλο μακρινό μέρος και να γλυτώσει τη ζωή του.

Έτσι είχαν τα πράγματα, σε κάποια στιγμή οι άμοιροι γονείς του πίστεψαν ότι ο γιος τους θα γλύτωνε την κρεμάλα, αλλά δυστυχώς γι αυτούς, ο πλούσιος τοκογλύφος τάσσοντας δυο πουγγιά γρόσια, ζήτησε από τις αρχές σαν ραγιάς που τους εξυπηρετούσε, να συνεχίσουν και να κάμουν ότι έπρεπε και δεν έπρεπε να τον συλλαβουν.

Έτσι γίνηκε, μια μέρα ο Μπέης ο τοπικός διοικητής, φώναξε τον πατέρα του φονιά και τον έβαλε σε μια κάμαρη. Τι διαμείφθηκε κανένας δεν ξέρει, είναι ένα μυστήριο που ακόμα υπάρχει μέχρι σήμερα σε όσους διηγούνται την ιστορία. Την επόμενη μέρα πηγαίνοντας προμήθειες στο γιο του, τους άφησε να τον παρακολουθήσουν, να βρουν την κρυψώνα και να συλλάβουν το γιο του. Τον ίδιο την άλλη μέρα τον βρήκαν οι χωριανοί να κρεμιέται από ένα δένδρο δίπλα στο μικρό ρυάκι που διασχίζει το χωριό. Είχε βάλει τέρμα στη ζωή του που δεν την άντεχε ύστερα από το μεγάλο κακό, ύστερα που αναγκάστηκε να προδώσει το γιο του. Σε λίγες μέρες πέθανε και η γυναίκα του από το μαραζι της.

Σε ένα μήνα ο καδής επιβάλλοντας τη δικαιοσύνη, τιμώρησε τον φονιά διατάσσοντας να σκοτωθεί δια απαγχονισμού όπως επέβαλλε ο Οθωμανικός νόμος. Αποκαταστάθηκε έτσι η τάξη με παραδειγματικό τρόπο ώστε κανείς άνθρωπος να μην θέλει να παρανομεί εις βάρος άλλων συνανθρώπων του...

Όταν ήρθε η αυγή εκείνης της μέρας που ορίστηκε για την εκτέλεσή του, βρήκε τον νεαρό φονιά να είναι γονατισμένος στο πάτωμα, με τα χέρια ενωμένα σε προσευχή. Είχε το κεφάλι σκυμμένο και τα μακριά του μαλλιά έπεφταν στο μέτωπο του, και οι παλάμες του ίδρωναν. Είχε φτάσει το τέλος του, δεν λυπόταν για το διπλό φονικό που έκαμε, μαράζωνε μόνο που χάθηκαν άδικα για λόγου του οι γονείς του, μαράζωνε που θα χανόταν και ο ίδιος.

Ο ΠΑΝΑΗ ΤΣΙΑΟΥΣΙΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΙΣΣΟΝΕΡΓΑ

Η Μεγάλη Βρετανία είχε βλέψεις στην Κύπρο από τις αρχές του 19ου αιώνα. Η σημαντική γεωγραφική της θέση και ο φόβος από ενδεχόμενη κάθοδο της Ρωσίας στη Μεσόγειο, υπαγόρευαν την ανάγκη κατάληψης της Κύπρου. Ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος το 1877 που έληξε με ήττα της Τουρκίας οδήγησε τη Μ. Βρετανία να υπογράψει αμυντική συμφωνία με την Τουρκία, και για αντίτιμο η Τουρκία εκχώρησε την Κύπρο στην Αγγλία να κατέχεται και να διοικείται από αυτήν.

Καταλαμβάνοντας το νησί οι Άγγλοι δεν ανέμεναν σοβαρές αντιδράσεις από τους κατοίκους, φοβόντουσαν ότι μόνο στην επαρχία της Πάφου δυνατό να είχαν δυσκολίες, γιατί στην Πάφο επικρατούσε αναρχία. Για να την κάθ υποτάξουν οι Άγγλοι προσέλαβαν πολλούς αστυνομικούς Έλληνες και Τούρκους που ήξεραν τους κατοίκους και τις περιοχές, έτσι θα ήταν ευκολότερη η επιβολή της τάξης... Ο Παναγής Χ΄΄ Κώστας γεννήθηκε στην Κοίλη, αλλά από πολύ νεαρός κατατάχθηκε στη Χωροφυλακή. Ήταν έξυπνος και πολύ μελετηρός, και κατάφερε να μάθει να ομιλεί εκτός από την Ελληνική γλώσσα την Αραβική, την Αγγλική και την Τουρκική. Εξ αιτίας της μόρφωσης του, από πολύ ενωρίς προάχθηκε σε τσιαούσιη (λοχία) και τον έστειλαν υπεύθυνο στους κατά τόπους αστυνομικούς σταθμούς της Πάφου. Αργότερα προηχθη σε Υπαστυνόμο, αλλά κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας του ως τσιαούσιη, άφησε εποχή και λέγονται πολλές ιστορίες για τα κατορθώματά του. Ήταν τόσα πολλά και γνωστά τα γεγονότα αυτά, που ακόμα και όταν προάχθηκε σε βοηθό αστυνόμο, ο κόσμος τον ήξερε και τον συνάφερνε ως ο Παναή τσιαούσιη. Παντρεύτηκε και κατοίκησε πάρα πολλά χρόνια στην Κισσονεργα όπου δημιούργησε οικογένεια, γι αυτό πολλοί νομίζουν ότι είναι γέννημα της Κισσονεργας.

Τη δεκαετία του 1940 – 1950 στο χωριό Κελοκέδαρα ο αστυνομικός σταθμός αποτελείτο από τέσσερις άνδρες, αλλά η παρανομία δεν μπορούσε να παταχθεί γιατί όλοι οι κάτοικοι ήσαν παράνομοι, και είχαν σύστημα ο ένας να κλέβει από τον άλλο. Ήταν ένα καθημερινό φαινόμενο, όταν νύχτωνε δεν πήγαιναν να κοιμηθούν, παρά μόνο επιδίδονταν πώς να κλέψει ο ένας από τον άλλο.

Η έρημη περιοχή γύρω από το χωριό ήταν γεμάτη γράπες, δηλαδή υπόγεια σπήλαια που τα στόμια τους ήταν επίπεδα με τη γη, και για να κατεβεί κάποιος μέσα χρειαζόταν σκάλα ή σχοινί. Αυτά τα σπήλαια οι κάτοικοι τα χρησιμοποιούσαν για να φυλάγουν μέσα τα πρόβατα και τα ερίφια που έκλεβαν, ώσπου να σταματήσει η χωροφυλακή να τους ψάχνει, και μετά τα πουλούσαν σε άλλα χωριά, ή τα έσφαζαν και τα έτρωγαν. Το κρέας στο τραπέζι των κατοίκων, δεν είχε καλή γεύση αν δεν ήταν κλεψιμιά.

Αυτή η κατάσταση ήταν πολύ ενοχλητική, οι αρχές δεν μπορούσαν να επιβάλουν την τάξη γιατί κανείς δεν έδινε πληροφορίες. Το θεωρούσαν ρουφιανιά να προδώσουν κάποιο χωριανό τους, εξ άλλου η κατάσταση ο κλέψας του κλεψαντος, τους ευχαριστούσε.

Ο αστυνόμος της Πάφου σκέφτηκε τι να κάμει, δεν έβρισκε λύση, αποφάσισε και αντικατέστησε τους χωροφύλακες του σταθμού στέλνοντας μια καινούργια ομάδα αστυνομικών, με επικεφαλής τον Παναή τσιαούση ελπίζοντας ότι με την πονηριά που τον διέκρινε, ίσως κάτι να κατάφερνε.

Ο Παναή τσιαούσης σκέφτηκε ότι την μικρή κοινότητα με τους μετρημένους κατοίκους τους τόσο λίγους, γρήγορα θα τους συνέτιζε, και με την βία του νόμου που θα εφαρμόζε αν χρειαζόταν, θα αποκαθιστούσε την τάξη. Αυτά τους έλεγε στο μικρό καφενεδάκι της πλατείας, και όλοι οι κάτοικοι από μέσα τους τον περιγελούσαν. Βασίζονταν

στην επιδεξιότητα τους που απέχτησαν στα δεκάδες χρόνια που πέρασαν εξασκώντας την τέχνη της κλεψιάς, και κανείς δεν μπόρεσε να τους σταματήσει, ούτε ακόμα ο σκληρός Οθωμανικός νόμος της εποχής της Τουρκοκρατίας. Πως θα μπορούσε λοιπόν να τους σταματήσει ένας Ρωμιός;

Οι αναφορές και τα παράπονα ότι χάνοντας ζώα από τα μαντριά συνέχισαν να φτάνουν στην αστυνομία, γι αυτό Ο Παναή τσιαούσιης όρισε βάρδιες, όλοι οι αστυνομικοί και αυτός μαζί εκτός από ένα που έβγαζε βάρδια στο σταθμό, όλες τις νυχτερινές ώρες έβγαζαν σκοπιά παραφυλάγοντας στα περάματα και τα μονοπάτια του χωριού για να πιάσουν επ αυτοφώρω τους κλέφτες.

Ήταν καλοκαίρι και οι μέρες περνούσαν, αλλά κανένας αστυνομικός δεν μπόρεσε να ανακαλύψει τίποτα. Έφτασε το φθινόπωρο, οι νύχτες έγιναν κρύες και με μια κουβέρτα τυλιγμένοι με το μαρτίνι (όπλο) αγκαλιά κουρνιασμένοι σε απόμερα σημεία, συνέχιζαν να φυλάγουν σκοπιά.

Την ημέρα στα καφενεία ο κόσμος τους έβλεπε μειδιώντας ειρωνικά, ενώ οι αστυνομικοί αισθάνονταν στο πετσί τους το περιπαίξιμο και την απαξίωση τους από τους κατοίκους. Ένωθαν άβολα και ντροπιασμένοι.

Ο Παναή τσιαούσιης ήταν πολύ προσβεβλημένος όσο σκεφτόταν ότι δεν μπορούσε να επιβάλει τον νόμο σε μερικές δεκάδες αμόρφωτους χωρικούς και διασυρόταν η τιμή του στα γύρω χωριά με κίνδυνο να επεκταθεί σε όλη την Πάφο. Αφού κατάλαβε πέραν πάσης αμφιβολίας ότι είχε να κάμει με πανούργους χωρικούς και δεν επρόκειτο να τους συλλάβει επ αυτοφώρω, σκέφτηκε ότι έπρεπε τουλάχιστον να βρει ένα τρόπο να τους αποτρέψει από το να παρανομούν και να σταματήσουν να κλέβει ο ένας τον άλλο.

Διάταξε τους αστυνομικούς να σταματήσουν τις σκοπιές και να μην ξενυχτούν, ούτε να ταλαιπωρούνται στο κρύο

και στη βροχή χωρίς αποτέλεσμα. Σκυφτός στο γραφείο του επεξεργαζόταν ένα σχέδιο, πως να ξεγελάσει τους πανούργους κατοίκους του χωριού. Ως ένας πονηρός και έξυπνος άνθρωπος που ήταν, ως ένα καινούργιος πανούργος Οδυσσεας, κατέστρωσε ένα απλό σχέδιο που το έβαλε σε εφαρμογή...

Το χωριό ήταν κτισμένο σε ένα κάσιμο, ενώ γύρω του υψώνονταν και το περιέκλειαν οι ράχες των γύρω βουνοπλαγιών. Ο μοναδικός δρόμος που οδηγούσε στα αμπέλια και στις περιοχές που έβοσκαν τα γίδια και τα πρόβατα τους ήταν ένας, και κατηφορίζοντας τον όταν επέστρεφαν οι κάτοικοι είχαν πανοραμική θέα ολόκληρο το χωριό και ειδικότερα φάνταζε και ξεχώριζε η μικρή κεντρική πλατεία με το κτίριο της χωροφυλακής κτισμένο στην μια άκρη της.

Όλοι οι χωριανοί είχαν ένα συνήθειο, σχόλναγαν από τις δουλειές τους όλοι την ίδια ώρα και από την πλατεία φαινότουσαν όλοι όπως σε παράταξη τα απογεύματα να επιστρέφουν στα σπίτια τους.

Ένα απόγευμα την ώρα που επέστρεφαν στα σπίτια τους, γέρνοντας την κατηφορική καμπή του δρόμου, οι άνθρωποι άκουσαν φωνές να ακούγονται από το χωριό. Στάθηκαν στην άκρια κάνοντας τόπο και στους υπόλοιπους, και βάζοντας αντήλιο τα χέρια τους, είδαν οι κάτοικοι των Κελοκεδάρων τον Παναή τσιαουσιη να έχει έναν φυλακισμένο δεμένο στο δένδρο της αυλής του αστυνομικού σταθμού και να τον χτυπά αλύπητα με ένα πέτσινο Λούρο. Σήκωνε το χέρι ψηλά και κατέβαζε με δύναμη το λουρί στο σώμα του φυλακισμένου. Του είχε βάλει μια κουκούλα στο πρόσωπο, του είχε σφιχτοδέσει τα χέρια γύρω από τον κορμό και τον χτυπούσε αλύπητα. Έβλεπαν τα αίματα του πληγωμένου απλωμένα στο χώμα, και ακούγαν σοκαρισμένοι τον Παναή τσιαουσιη να φωνάζει θυμωμένα,

-Ένα να ξανακλειψεις, ρε;

Και ξαναβαρουμε αλύπητα. Ο καημένος ανθρωπάκος δεμένος και ανήμπορος σπάραζε από τους πόνους και φώναζε της Παναγίας να τον γλιτώσει. Αυτή όμως ίσως δεν ήθελε να τον γλιτώσει, και το μαρτύριο του κράτησε αρκετή ώρα. Όταν απόκαμε και σταμάτησε να σπαράζει από τους πόνους σημάδι ότι λιγοθύμησε, ο βασανιστής του παράτησε τον Λούρο, και αφού τον έλυσε, τον έσυρε τραβηχτό στο χώμα όπως ένα σακί με άχυρο και τον πέταξε μέσα στον αστυνομικό σταθμό σαν πατσαβούρι, λέγοντας,

-Θα σε χώσω φυλακή, να μάθεις να μην κλέβεις.

Οι άνθρωποι πάνω στο ψήλωμα κοίταζαν σοκαρισμένοι μην μπορώντας να πιστέψουν την τόση κτηνωδία και απανθρωπία του Παναγή Τσαούση. Είδαν την απέραντη του σκληρότητα και έφριξαν, είδαν την πολλή του κακία και φοβήθηκαν.

Σαστισμένοι ξαναπήραν το στενό δρομάκι να κατεβούν στο χωριό, και περνώντας από τον αστυνομικό σταθμό, η μιλιά τους δεν έβγαине, κοίταζαν απορημένοι την πόρτα του αστυνομικού σταθμού, αδυνατώντας να πιστέψουν όσα είδαν...

Οι κάτοικοι των Κελοκεδαρων πραγματικά φοβήθηκαν, πίστεψαν ότι είχαν να κάνουν με έναν άνθρωπο άκαρδο και σκληρό, το ξύλο που έδωσε στο καημένο ανθρωπάκι αν το έτρωγε γάιδαρος, ίσως να ψοφούσε. Δεν το συζήτησαν μεταξύ τους μη θέλοντας να δείξουν ότι φοβήθηκαν, η πραγματικότητας όμως ήταν ότι τρομοκρατήθηκαν και δεν θα ήθελαν να καταντήσουν στην ίδια μοίρα δεμένοι στον κορμού του δένδρου που βλάσταινε στην αυλή της μικρής πλατείας.

Απότομα οι κλεψίες σταματήσανε και στο χωριό υπήρχε τάξη και ασφάλεια. Διαδόθηκε σε όλη την επαρχία της Πάφου ότι ένας απλός λοχίας κατάφερε να συνετίσει τους

σκληροτράχηλους κλέφτες και αρματολούς των Κελοκεδάρων. Η φήμη του Παναγή Τσιαούσιη ταξίδευσε παντού, και όλοι μιλούσαν με μεγάλο θαυμασμό για λόγου του. Ο ίδιος έτριβε τα χέρια του χαρούμενα, όλα είχαν μπει σε απόλυτη τάξη και όσο υπηρετούσε στο απομακρυσμένο αυτό φυλάκιο, καμιά παρανομία δεν συνέβηκε.

Τον Παναγή Χ΄΄ Κώστα ή Παναή τσιαούσιη συνάντησα τις προαλλες στην καντίνα του νοσοκομείου της Πάφου, και βρεθήκαμε στο ίδιο τραπέζι να πίνουμε καφέ. Η κουβέντα το έφερε, ανοίξαμε συζήτηση για τα παλιά και συζητώντας για το περιστατικό, οι θύμισες τον πήραν πίσω και με ένα πλατύ χαμόγελο που του φώτισε το πρόσωπο, μου εξήγησε μειδιώντας ότι το ξυλοκόπημα του κλέφτη ήταν στημένο κόλπο που σκηνοθέτησε για να φοβίσει τους ανθρώπους ώστε να παύσουν τις παρανομίες. Φόρεσε κουκούλα σε έναν υφιστάμενο του, τον έδεσε στο δένδρο, έσφαξε και δυο όρνιθες και τον περιέλουσε με το αίμα τους. Όταν είδε τους χωρικούς να κατηγορίζουν το μονοπάτι προς το χωριό, αυτός αρχίνησε να χτυπά με το λούρο τον κορμό του δένδρου με τρόπο που να φαίνεται ότι χτυπούσε τον δήθεν κρατούμενο.

Η παράσταση ήταν καλή και πετυχημένη, οι κάτοικοι πίστεψαν ότι ήταν αληθινή. Στο χωριό υπηρέτησε ακόμα έξι μήνες, και για όλο αυτό το διάστημα, καμιά παρανομία δεν του καταγγέλθηκε.

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΤΑΠΑΚΟΥΔΗΣ

Γεννήθηκε στη Χλώρακα ένα χωριό της επαρχίας της Πάφου. Στην ηλικία των 55 ετών, αποφάσισε να αφοσιωθεί στα γράμματα που αγαπούσε από μικρός, αλλά δεν μου δόθηκε η ευκαιρία να τα σπουδάσει στη νεότην του, ένεκα οικονομικών δυσχεριών. Γι αυτό σε μεγάλη ηλικία πλέον, εγγράφεται στην δημοσιογραφική σχολή του ANT και σπουδάζει Δημοσιογραφία.

Φανατικός αναγνώστης και λάτρης της λογοτεχνίας, δημιούργησε μια έπαλξη ώστε να μπορεί να εκφράζει τις δικές του ανησυχίες και αναζητήσεις. Εξέδωσε την «Εφημερίδα της Χλώρακας» την οποία μόνος του έγραφε, σελιδοποιούσε και εκτύπωνε. Είχε τεράστια επιτυχία, αλλά ένεκα οικονομικού κόστους, μετά από τέσσερα χρόνια έντυπης κυκλοφορίας της, περιορίστηκε μόνο στην ηλεκτρονική της έκδοση, η οποία επίσης κατάφερε να έχει ευρεία αποδοχή και παρακολούθηση, τόσο από Χλωρακιώτες αναγνώστες, όσο από όλη την Κύπρο, την Ελλάδα, αλλά και πολλούς Ελληνόφωνους της διασποράς σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης. Σ' αυτήν εξέθετε τις απόψεις του τεκμηριωμένες με την απλή λογική, έτσι που κατάφερνε να πείθει πολλούς, και με τον καιρό δημιούργησε φανατικούς αναγνώστες. Ταυτόχρονα έγραφε λαογραφικές και ιστορικές μελέτες, καθώς επίσης βιβλία με παράδοξες ιστορίες του τόπου τις οποίες εμπνεύστηκε από τα συμπεράσματα του από μακριές συνομιλίες που ταχτικά είχε με γεροντότερους συμπολίτες του. Έγραψε επίσης βιβλία με ιστορίες που συνέβησαν μίαν παλαιάν εποχή, και που κατεδείκνυαν τον τρόπο διαβίωσης των ανθρώπων εκείνον τον καιρό, καθώς και τον τρόπο σκέψης και συμπεριφοράς τους.

Kyriakos Tapakoudes